

ANNELER, BABALAR VE ÇOCUKLAR

ANNE – BABA İÇİN PRATİK ÖĞÜTLER

Dr Pedagog A. FURUTAN

İngilizceden Türkçeye çevirenler

FEVZİYE BAKI
ALİYE BAKI
ZEYNEP BAKI

“Çocuk Eğitimi son derece önemli bir konudur.” Hz. Abdülbaha

Dizgi ve Baskı: Emek Matbaa
1986

YAZARIN ÖN SÖZÜ

“Anneler-Babalar ve Çocuklar” kitabının İngilizcesi üç defa basılarak yayınlanmıştır. Şimdide değişik ülkelerde birkaç lisana tercüme edilmektedir. Japonca tercümesi ise hazırdır.

Hamdolsun İngilizceye tam vakıf olan Fevziye, Aliye ve Zeynep BAKİ kardeşlerin gece, gündüz çalışmaları ile bu kitap tatlı Türk diline de tercüme edildi. Ve Türkiye Bahaileri tarafından basılıp yayınlanacaktır.

Yazar tercüme yapanlara sonsuz teşekkürlerini sunarken mukaddes dergâhtan kendilerine teyit dilerken, ayrıca tercüme edenlere yapmış olduğu yardımlardan dolayı Cüneyt Can' a teşekkür ederim. Yazılanların sayın ebeveynlerin dikkatini çekeceğini ümit ederim.

Ağustos 1985
Ali Akber FURUTAN

YAZARIN İNGİLİZCE YAYINDAKİ ÖNSÖZÜ

Bu kitap çocuklar ve annelerle çalışan bir çocuk psikologu olarak kazandığım tecrübelerden yararlanarak yazıldı. İçinde bilim adamlarına ve eğitimcilere belki ilginç gelecek fikirler bulunmakla beraber bu kitap bilimsel bir sunu değil, anne ve babalar için pratik bir rehberdir. Amacım, çocuk eğitimi gibi zor bir konuda anne ve babaların her gün karşılaşılabilecekleri sorunların çözümüne yardımcı olmaktır.

Kitabı yazarken Bahaî Yazılarında, İncil ve Kuran'da, Locke, Rousseau, Kant, Darwin ve Spencer gibi filozofların yazılarında yer alan fikirlerden yararlandım. Bu eserlerin hepsinin adını kitapta sıralamadım, fakat ilgilenen anne ve babalar kitapçılar ve kütüphanelerde çok zengin bir bilgi kaynağı bulabilirler.

Orjinali Farsça yazılan bu kitap batılı okuyucular için yeniden gözden geçirildi. Kitabın çevirmenleri Katayoon ve Robert Crerar ve Farsça şiirlerden alıntıları çeviren Mahnaz Aflatoonî'ye en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca baskı provalarını kontrol eden Ginnie Busey, Steve Eddy, Rüstem Sabit ve Stephen Tomlin'e de teşekkür ederim.

ALTI EĞİTİCİ ÖĞÜT

HZ. BAHAUULLAH'IN ÖĞRETİLERİ GEREĞİNCE, BİR İNSAN BİRİMİ OLAN AİLE KUTSAL ŞARTLARA GÖRE EĞİTİLMELİDİR. İYİ ÖZELLİKLERLE DONATILMALIDIR.

Büyük filozof Herbert Spencer, her birimiz için önemli bir kavram olan aileyi, toplumun ilk canlı birimi olarak tanıtmıştır. Bir ülkede adaletin hüküm sürmesi ve uygarlığın ilerlemesi için yasalar ve düzen ne kadar gerekliyse, bir aile içinde işlerin pürüzsüz bir şekilde yönetilebilmesi ve evde adaletin ve doğruluğun yerleşebilmesi için de belirli kurallara ve düzene ihtiyaç vardır. Böyle olunca, çocuklar disiplinin, düzenin, sorumluluğun, adaletin ve insan haklarını korumanın gerçek anlamını kavrayacaklardır. Bunlar olmadan, çocukların eğitiminin temeli, insan âleminin gerçek Eğiticileri olan İlahi Mazharların öğretileri üzerine kurulamaz.

Çocukların eğitiminde büyük etkisi olan bu temel amaç, geçmişte olduğu gibi, gelecekte de etkili olmaya devam ederek, çocukların kalplerinde insanlığın ve uygarlığın

tohumlarını ekecektir. Son yıllarda, toplumsal bir birim olan aile hakkında birçok ayrıntılı çalışmalar yapılmıştır. Uzmanların bu çalışmalardan sonuçlanan düşüncelerinin bazılarını, anne-babalara ilginç geleceğinden, burada yer verilmiştir.

ANNE-BABALAR ARASINDA UYUMUN GEREKLİLİĞİ

“ SİZLER BİRBİRİNİZE KÖTÜLÜK VE KİN DEĞİL, SEVGİ GÖSTERMEK İÇİN YARATILDINIZ”

Her ailede yasaları koyan, yürüten ve hüküm veren anne-babadır. Ailenin küçük ve sınırlı 'ülke'sinin hudutları içinde bu üç yönetim gücü anne-babaların elinde yoğunlaşmıştır. Çocuklar için sürekli olarak kurallar ve talimatlar çıkarırlar ve bazı eylemlere izin verirken bazılarını da yasaklarlar; çocuklar arasında anlaşmazlıklar çıkarsa, kararı anne-baba verir.

1. Bu nedenle, anne-babalar çocuklarını yetiştirirken karşılaştıkları her önemli veya ikinci derecede kalan konularda karşılıklı anlaşmaya varmaları için kararlı olmalıdırlar. Çocuklarının eğitimlerini, fiziksel ve ruhsal refahlarının gelişmesini ilgilendiren konularda içtenlikle ve sistemli bir şekilde birbirlerine danışmaları gerekir. İyi bir araştırma ve iyi düşünülmüş cevaplardan sonra, anne-babalar uygun eğitim ruhuyla tamamen bağdaşan kuralları ve talimatları aile içinde yürürlüğe koymalıdırlar. Bu amacı yerine getirecek kabiliyeti kendilerinde bulamadıkları takdirde, daha yetenekli ve bilgili yetkililerin yardımını istemeleri gerekir. Bunlardan sonuçlanan kararları tam bir uyumla yerine getirmeliler. Çocuklarına karşı olan davranışlarında ve evin yönetiminde anne ve baba arasında hiçbir zaman görüş ayrılığı olmamalıdır. Öyle ki, çocuklar belirli bir plana göre yönetildiklerini küçük yaştan görsünler ve anne-babaları arasında düşünce ve fikir ayrılığının belirlediğini sezmesinler.

Eğer annenin ve babanın çocuk yetiştirme görüşleri sürekli birbirine aykırı ise, çocuklarının önünde karşıt fikirlerde bulunarak tartışır ve kavga ederlerse, o zaman çocuklar ilk yaşlardan itibaren anlaşmazlık ve uyumsuzluk içinde büyürler. Aile birliğinin ruhu yok olur ve mutluluk kapıları kapanır. Dolayısıyla, çocuklar doğal olarak iki gruba ayrılırlar biri baba tarafına, diğeri de anne tarafına. Bu gibi durumlarda çocuklara uygun eğitimin verilmesi hemen hemen olanaksızdır.

2. Eğer çocukların eğitimi ile ilgili düşünce ve görüşlerde uyum yoksa anne ve baba sürekli tartışır, birbirlerinin işine ve sorumluluklarına karışır ve her zaman birbirlerinin kusurunu bulursa; baba, annenin kurallarına ters düşen kurallar çıkarır ve babanın koyduğu kılavuz niteliğindeki ilkelere anne karşı koyarsa; aile bu durumda ise o zaman çocuklar şaşkınlık ve hayret içinde hangi yolu tutacaklarını bilemezler. Dolayısıyla hiçbir tarafın talimatını yerine getiremezler ve inatçı, prensipsiz ve kaygısız bir şekilde büyürler.

Konuyu aydınlatmak için bir örnek verelim. On üç yaşındaki genç kız, arkadaşının evine gitmek ister. Kızın babası bunda bir sakınca görmez. Ancak anne, genç bir kızın yalnız başına sokağa çıkmasının olmadığını düşünür. Anne-baba bu sorunu daha önce birlikte görüşmemiştir ve bu nedenle de aynı görüşü paylaşmazlar.

Arkadaşının evine gitmek için genç kız babasından izin ister. Baba; “Elbette gidebilirsin, kızım” diye cevap verir. Bu sırada baba evden çıkar. Genç kız evden ayrılmak

üzereyken, anne onu engeller ve babanın verdiği “yersiz” izinden dolayı rahatsız olur. Kızına, “Evden adımını dışarı atamazsın” der. Genç kız buna cevap olarak, babasından izin aldığını söyler. Anne kızarak, “Baban hata etti”, der.

Bu olaylı sahneden sonra kız annesine boyun eğer ve arkadaşının evine gitmekten vazgeçer. Daha sonra akşam vakti, genç kız eve gelen babasını şikâyet yağmuruna tutar ve böylelikle anne-baba arasında tartışma zemini hazırlanmış olur. Sözleri hafife alındığından ötürü baba öfkelenir ve çaresiz, karısıyla tartışmaya başlar. Karısı kendi görüşünü savunmak ve onurunu korumak için susmaz ve düşüncelerini söyler. Böylece durum kavgaya dönüşür.

Bu gibi evlerdeki çocukların karakterlerinin eninde sonunda bozulacağı açıktır, çünkü eğer baba çocukların önünde anneyi küçük düşürür ve açıkça onu kötüler ve onların gözünde değerini düşürürse:

1. Çocuklar küstah ve saygısız olarak büyürler. Annelerine hükmeder ve sözünü dinlemezler. Tanrı gözünde kendilerini küçük düşürür ve arkadaşlarına karşı rezil olurlar.

2. Anne, öç almak için, kocası hakkında dedikodu yapar ve onu mantıksızlıkla suçlar ve böylece çocukların babalarına karşı düşmanlık hislerini yerleştirmiş olur. Anne daha sonra kocasının makamını o denli küçültür ki, çocukların babalarına karşı saygılarını daha da azaltır; aldatıcı olur ve babalarını bir zalim olarak tanıtır ve ondan korkmalarını sağlar.

Örneğin; bir gün anne çocuğunu çarşıya götürür ve babaya ait olan para ile ona bir çift ayakkabı satın alır. Babasına bu konuda bir şey söylememesi için çocuğunu uyarır. Eğer baban, sana yeni bir çift ayakkabı satın aldığımı öğrenirse, öfkesinden “ikimizi de öldürür” diye açıklar. Bu gibi durumlarda çocukların babalarına karşı nasıl bir tavır geliştirecekleri açıktır.

Eğer anne-babalar daima birbirlerine karşı geliyorsa, bunun suçsuz çocuklar üzerinde zararlı etkisi olur. Yaşamın en tatlı ve seçkin meyvesi olan anne-baba sevgisinden onları mahrum eder. Bu nedenle, fikir ve görüşte uyum sağlamak aile yaşamının önde gelen sorunlarından birisidir; bu sağlanmadıkça, sükûnet ve kafa rahatlığı olanaksızdır.

Birçok anne-babalar çocuklarına makul olmayan sorular sorar ve onlardan kesin bir cevap beklerler. Örneğin, annenin yanında baba küçük çocuğuna kimi daha çok sevdiğini sorar. Şüphesiz, baba çocuğun kendisini tercih etmesini umar. Çocuk cevap vermekte kararsızdır. Birkaç dakika bir şey söylemez. Eğer babasını daha çok sevdiğini söylese annesinin kırılacağına ve annesini tercih ederse babasının gücendireceğini düşünür. Bir süre düşündükten sonra, anne ve babasının umutla bekleyen gözlerine bakarak, akıllıca ve kendinden emin bir şekilde, ikisini de aynı derece sevdiğini söyler. Ne yazık ki, akıllıca verilen bu cevap çoğu tecrübesiz anne-babaları tatmin etmez ve birini diğerine tercih etmesi için ısrar ederler. Böylece ikiyüzlülük çocukta kendini gösterir ve zorla (ve belki de fikrine aykırı olarak) kendisine daha çok maddi yararlar sağlayan kişiyi tercih edecektir. Annesine daha fazla sevgi beslediği halde, maddi bakımdan bağlı olduğundan veya öfkesinden korktuğundan babasına, “ Elbette seni daha fazla seviyorum” der. Baba evden dışarı çıkar çıkmaz anne, iyilikbilmez ve vefasız diyerek çocuğu azarlar. Çocuk çok dürüst bir şekilde, “ Anne, şüphesiz seni babamdan daha çok seviyorum, fakat bana yeni ayakkabı satın almazdı” der. Aile içinde çocuklara

bu biçimde davranmak çok tehlikelidir ve ahlak ve eğitim açısından arzu edilmeyen sonuçlar doğurur.

Eğer aileyi sevgi ve muhabbet sarmış ise, anne-baba tek bir ruh gibi birleşmiş olurlar ve gerçek samimiyet içindedirler; söyleyecekleri herhangi bir söz, verecekleri herhangi bir talimat üzerinde daha önce danışılmış ve aralarında karara bağlanmış ve bu, ailede tam bir birliğin ve gerçek uyumun bulunduğunu gösterir. Ayrılık hükmünün sürdüğü her ailede sonuç karanlıktır. Bu gibi ailelerde çocuklar arasında anlaşmazlık yaygınlaşır ve anne-babalara saygı kalmaz; hüznün, keder, kasvet ve hayal kırıklığı her defasında kendini belli eder; anne-babanın düşünce ve görüşlerinde uyum yoktur ve her biri diğerini bir yabancı gibi görür; kadın düşüncelerini, sözlerini ve yaptıklarını kocasından saklar, kocası da aldığı kararları ve yaptığı faaliyetleri karısından gizler. Kadın onu aleyhinde konuşurken, kocası da onu bir hiç sayar. Çocukların yanında onu küçümser ve hor görür; ikisi de geçimlerini sağlamak ve gelirleriyle masraflarını dengelemekte, kişisel çıkarlarını düşünerek vakitlerini geçirirler.

Demek ki, ailede işlerin sağlam ilkelere dayalı olarak, iyi bir biçimde ve düzenle yönetilebilmesi için anne ve baba eğitimin her konusunda uzlaşmış olup, ayrılık ve tartışmadan sakınmalıdırlar.

Çocuklardan sevgi ve muhabbet ruhu yayılmalı, birlik ışığı kalplerinde ışıdamalı ve aile çevresi bu bağıştan dolayı bir gül bahçesi gibi olmalıdır; çocuklar anne-babalarını saymalı ve aralarında hiçbir ayrılığı sezmemelidir ki, büyüdüklerinde insanlık dünyasının gerçek kulları olabilsinler.

ÇOCUKLUK YILLARI VE ALIŞKANLIĞIN GÜCÜ

ERGENLİK ÇAĞINDAN SONRA BİR İNSANI EĞİTMEK VE KARAKTERİNİ DÜZELTMEK ÇOK ZORDUR. TECRÜBE GÖSTERMİŞTİR Kİ, BU DÖNEMDEN SONRA ONUN BAZI EĞİLİMLERİNİ DÜZELTMEME YÖNELİK TÜM ÇABALARIN HIÇ BİR YARARI OLMAYACAKTIR. BELKİ BUGÜN BİRAZ DÜZELİR; FAKAT BİRKAÇ GÜN SONRA UNUTACAKTIR VE ESKİ DURUMUNA VE ALIŞKANLIKLARINA GERİ DÖNECEKTİR. DEMEK Kİ, SAĞLAM BİR TEMEL ÇOCUKLUK YILLARINDA ATILMALIDIR. DAL TAZE VE YEŞİL İKEN KOLAYCA DÜZELTİLEBİLİR.

İnsanın çocukluk devresi çok uzundur. Bazı çocuk psikologları çocukların on iki yaşına kadar, diğerleri de 14 yaşına kadar olgunlaşmamış olduklarını düşünürler. Bu yılları çocukluk yılları olarak nitelerler. Şair Hâkim Nizami şöyle diyor:

Bir gün henüz yedi yaşındaydın,
Çiçek gibi çayıra emanet edilmiştin,
Şimdi dört ve on oldun,
Göğe doğru çam gibi uzadın,
Umursamaz olma, oyun zamanı değildir.
Hüner öğrenme günüdür,
Kendini yüceltme günüdür.

Balık, hayatının ilk gününden bağımsızdır ve yardıma ihtiyacı yoktur, fakat insanoğlu çocukları öyle değildirler. Onlar çaresiz, güçsüz ve başkalarına uzun bir süre bağımlıdırlar. Çocukluk devresinin uzun olmasında büyük bir neden vardır ve her eğitici bunun farkında olmalıdır. Şayet anne-babalar konuya gerektiği kadar önem vermezlerse, çok değerli bir fırsatı elden kaçırmış olurlar ve bazı bilgisizliklerinden dolayı, küçük sevgililerini hayatları boyunca mutsuz ve neşesiz kılarlar. Bu gibi anne-

babalar, tutum ilkesini ihmal eden insanlara benzerler. Sermaye ve maddi olanaklarını boşuna harcar ve sonunda üzgün ve güçsüz bir şekilde sadakaya muhtaç olurlar. Çocukluk devresinin uzun olmasının nedeninin, çocuğun fiziksel ve zihinsel yeteneklerinin, eğiticilerin rehberliği altında güçlenmesi, temel eğitiminin sağlanması, çok güç ve çoğu zaman acı ve tatsız olan yaşam mücadelesine gerekli olan övgüye değer nitelikleri elde edebilmesi için bir fırsat olduğu gayet açıktır. Çocuklar gelecekteki yaşam aşamalarına yavaş yavaş hazırlanır ve yaşam mücadelesine cesaretle karşı koyabilir ve kendilerini beklemekte olan toplumun ihtiyaçları ile doğal içgüdüleri arasında uyum sağlayabilirler. Buna ilaveten, fiziksel yeteneklerinin (yirmi beş yaşında) ve ruhani yeteneklerinin (otuz beş yaşında) olgunlaşabilmesi için yeterli kaynakları elde etmiş olmaları gerekir.

Tecrübe ispat etmiştir ki, bir çocuk olgunluk çağına kadar eğiticisinden kolaylıkla öğrenir, fakat o yaştan sonra bir çocuğu eğitmek ve yetiştirmek zordur. Şöyle ki, çocukluk devresini aşmış olgunluğa yaklaşırken, terbiye vermek nispeten çocukluk yıllarından son derece yararlanmalıdır. Bu değer biçilmez fırsatı kaçırmamalı ve bu yılların her saatinin, hatta her dakikasının özel bir amacı olduğunu ve ihmal edilen her çocukluk anının gelecekte bir kayıp olacağını anlamalıdır.

Bir gemici tehlikeli bir suyu geçmeye karar verdiğinde, gemisini gerektiği gibi donatmakta zaman kaybetmez. Gideceği yere esenlikle varabilmesi ve kasırgalarda gemisinin büyük dalgalara dayanıp parçalanmaması için, gerekli olan önlemleri alacaktır. Aynı şekilde, anne-babalar değerli çocuklarının hayat gemisini toplumsal yaşamın kabarık denizine doğru çevirdikleri zaman, kurtuluş kıyısına varması için, ilk önce gereken ihtiyaçları hazırlamalı, uzun ve tehlikeli geçiş için gerekli olan şeyleri temin etmelidir.

Bazı anne-babalar çocukluk devresine gereken önemi vermezler. Hiç kimsenin itirazına uğramadan, kendi istek ve eğilimlerine göre vakitlerini geçirmeleri gerektiğine, çocukların anlayış ve görüşlerinin kendi kendine oluşacağına ve toplum içinde ne yapılması ve nasıl davranılması gerektiğini kendi başlarına idrak edeceklerine inanırlar. Bu gibi anne-babalar, yeni bir fidanın bakımı ile ilgilenmeyen, kırılması gereken dallarını ihmal eden ve ağacın, büyüyüp güçlenirken kendini düzelterek umut eden bahçıvandan farklı değildirler. Ünlü Şair Sadi şöyle söylemiş;

Mutluluk,
Çocukluğunda terbiye görmemiş kimseden kaçır,
Düşünün: yeşil dal kılavuzlanabilir,
Fakat kuru dalı yalnız ateş düzeltir.

Çocukluk yıllarından en büyük yararı edinebilmek için çocukların sadece okula gitmeleri yeterli değildir. Ayrıca, evde ve toplumda, tam bir bakım sağlanmalı ve zamanları düzenli bir şekilde kullanılmalıdır. Böylece değerli vakitlerinin bir dakikası bile boşa harcanmamış olur. Bazı çocuk psikologları ders araları ve oyun zamanının bile bilimsel araçlarla planlanması gerektiğine inanırlar. Doğal olarak çocuğun oyuna karşı eğilimi vardır. Eğitimi bu doğal eğilimden tam olarak yararlanmalıdır. Böylece çocuğun fiziksel ve ruhani yetenekleri, oyun yolu ile de olsa güçlenir, zamanı boşa gitmez ve yaşamı verimsiz olmaz. Onun amacı hayatın karanlık gecesini aydınlatmak olduğu için, parlak ışığı daima korunacaktır.

İnsanoğlunun yaşamını yöneten alışkanlıkların oynadığı rol, anne-babaların ve eğiticilerin gözlerinden kaçmaması gereken önemli unsurdur. Dikkatle izlendiğinde, "huy

edinmiş” deyiminin gerçekte çok doğru olduğu görülür, çünkü insan, hayatının sonunda kadar alışkanlıklarına bağlıdır ve onlardan kopması bir sorun olduğu gibi, çok da zordur. Örneğin, yıllarca cep saati taşıyan bir kişinin onu kol saati ile değiştirdiğinde, saatin kaç olduğunu öğrenmek için elinde olmadan elini cebine atıp saatini araması olağandır. Değişikliği bildiği halde, neden bu hareketi yapar? Çünkü cep saatine alışmıştır.

Diğer bir örnek: mektup yazmakla meşgulsünüz ve mürekkeplik sağınızdadır. Birkaç satır yazdıktan sonra, mürekkepliği sağ tarafınızdan masanın sol tarafına alırsınız ve yazmaya devam edersiniz. Kaleminizin ucu kuruyunca, eliniz kendiliğinden sağ tarafa doğru uzanır ve kalemin ucu masanın üzerinde takırdayınca hatanızın farkına varırsınız. Hal böyle iken, aynı hatayı birkaç kere tekrarlıyorsunuz, çünkü değişikliği yapmadan birkaç dakika önce sağ tarafa doğru uzanıyordunuz.

Eğer huy edinmenin gücü bu derece hissediliyor ve birkaç dakika içinde bir şeye alışılıyorsa, o zaman şüphesiz, güzel huyları ve davranışları elde etmek için en uygun zaman birkaç yıl süren çocukluk devresidir. Tanınmış filozof John Locke’a göre, çocuğun iç dünyası basit ve temizdir ve öğretmen eğitimi araç edinerek, kalıtım yoluyla geçen niteliklere bakmaksızın, istediği herhangi bir şeyi çocuğun içine işleyebilir. Şöyle bir söz vardır: “ çocukluk yıllarında elde edilen bilgi taş üzerine yapılan oyma işe benzer.”

Çocuklar, emanet edildikleri kişilerin dikkat ve ilgileriyle övgüye değer terbiye öğrenir ve kötü davranışlardan arınırlarsa ve çocukluk yılları da bilgi ve insani mükemmellikleri elde etmekle geçerse, şüphesiz Tanrısal bağışları kazanmış olurlar ve böylece büyüdüklerinde verimli ağaçlar-toplumun yararlı ve ilerici unsurları- olurlar.

ANNE-BABALARIN SÖZLERİ VE DAVRANIŞLARI ÇOCUKLARA ÖRNEKTİR.

SAKININIZ, EY İNSANLAR. BAŞKALARINA İYİ ÖĞÜT VERİP, KENDİLERİ O ÖĞÜTLERİ TUTMAYAN KİMSELERDEN OLMAYINIZ.

Anne-baba olarak, çocuklarınızın öğretim ve eğitimiyle ilgilenmeniz doğaldır. Kötülükten arınmış, iyi huylu ve terbiyeli olarak büyümelerini ve uygar toplumda hak ettikleri yeri ileri görüşlü insanlar olarak almalarını dilersiniz.

Örneğin, çocuklarınızın yalan söylememelerini, dedikodu yapmamalarını ve başkalarını haksız yere suçlamamalarını şüphesiz arzu edersiniz. Dürüst ve güvenilir olmalarını ve dillerini kırıcı ve uygunsu konuşmalarla kirletmemelerini umut edersiniz. Anne-babalarına karşı saygılı olmalarını ve kısacası, insan âleminin mutluluğu, üstünlüğü ve ilerlemesine neden olan ahlak ilkelerine uymalarını beklersiniz. Hal böyle iken, çok nazik ve önemli bir konuyu anlamak gerekir. Bu arzu, ancak düşünceden eyleme geçtiği zaman gerçekleşebilir. Başka bir deyişle, çocuklarınızın elde etmelerini istediğiniz niteliklere ve kusursuzluklara ilk önce siz sahip olmanız gerekir. Çünkü dünyaca tanınmış eğitimciler anne-babaların söz ve eylemlerinin çocuklar üzerinde büyük etkisi olduğu görüşündeler. Uzmanlar, çocukların ahlak ve davranışlarını anne-babaların tayin ettiği ve annenin nitelik ve meziyetlerinin de daha etkili olduğu görüşünde birleşmişlerdir. Anne-babaların yaptığı her hareket ve söyledikleri her şey (iyi veya kötü) çocuğun davranışı için örnek olacaktır.

Birçok çocuk psikologları, çocukların davranışlarının birçoğunu taklit yoluyla öğrendiklerine inanırlar. Bu durum çocuklarda o denli kuvvetlidir ki, çocuğun öz benliğini

bir aynaya benzettiğimizde, orada babanın, annenin ve ilişki kurduğu kişilerin söz ve hareketlerinin aksettiği görülür.

Bundan anlaşıldığı üzere, anne-babaların yaptığı her hareket ve söyledikleri her söz, çocuğun eğitimini ve terbiye sürecini kesinlikle etkilemektedir. Örneğin, eğer anne-babalar sevdiklerinin dürüst olmasını, dedikodu yapmamasını, dualarını veya diğer dinsel görevlerini ihmal etmemesini, dilini çirkin deyimlerle kirletmemesini istiyorlarsa ve eğer bu onların içten arzusu ise, o zaman kendileri aile içinde ve çocuğun önünde yalan ve dedikodudan kaçınmalı, dualarını okumalı ve Tanrı'nın verdiği öğütleri her gün yerine getirmelidirler. Böylece çocuk onları örnek alır ve ruhani, dindar ve Tanrı'ya ibadet eden bir çevrede büyür.

Örneğin, yalanın kötü olduğunu, yalancının başkaları tarafından küçümsendiğini ve İranlı şairin söylemiş olduğu gibi,
Bir yalan insanı alçaltır,
Bir yalan onun onurunu yitirir;
sözünü devamlı hatırlattığınız halde çocuğun önünde yalan söylediğiniz an ve yalan söylediğiniz anlaşılınca, öğütlerinizin etkisi güneş ışınlarının sabah sisini dağıttığı gibi çocuğun öz benliğinden derhal silinir. Çocuğunuz yalanlarınızda size ortak olursa, eğitim araçları, niteliği taşıyan sözlü öğütleriniz, etkisini daha çabuk yitirecektir.

Örneğin, görevini bilen bir baba çocuğuna yalan söylememeyi öğütlerken bir ziyaretçi gelir. Baba evde olmadığını bildirmek için haber gönderir. Düşünün: verilen bu öğütler çocuğun terbiyesine ne denli yararlı olacaktır. Ruhunda, kalbinde ve vicdanında doğruluk tohumları nasıl ekilecektir?

Anne-babalar çocuklarına söyledikleri her şeyi ve onlara gösterdikleri amacı günlük yaşamlarında ilk önce kendileri yansıtmalıdır. Aksi halde davranışlarına uymayan ve lafta kalan öğütler zaman kaybından başka hiçbir işe yaramaz.

Çoğu anne-babalar, çocuklarının “ bunları hiçbir zaman anlamayacaklarını” düşünürler. Oysa taklit etme duygusu o denli güçlüdür ki, her şeyi görüp anlamak isterler: anlayış ve kapasitelerine göre her kelimeye takılırlar ve her konuda her şeyi anlamak isterler. Böylesine meraklı yaratığın keskin görüşünden, hareketinden ve dikkatinden hiçbir şey gizli kalmadığı gibi (şüphesiz anlayış seviye ve yeteneklerine göre) zekâ ve kabiliyetinden de hiçbir şey eksik değildir. Etrafındakilere bakar, duydukları ve gördükleri üzerinde düşünür ve incelemelerinden kendi anlayışına göre bir sonuç çıkarır.

Suyu göz önüne getirelim. Ateşin üzerine konar konmaz ısıyı toplamaya başlar ve kaynama noktasına varıncaya kadar ısınmaya devam eder; şöyle ki, bir müddet için ısınır, fakat sonunda kaynar. Aynı kıyaslama çocuklara da uygulanabilir; çocukluk yıllarında gördükleri ve duydukları her şey, belirli zamanda ortaya çıkana kadar, toplanır ve depo edilir.

Anne-babalar yaptıkları her hareketin ve her davranışın dikkatle izlendiğini ve çoğu zaman duygu ve düşüncelerini açıkça söylemeyen çocukların, kendi zekâ seviyelerine göre her şeyi anladıklarını gayet iyi bilmelidirler.

Bazen anne-babalar, çocuğun derin uykuda olduğunu ve rahatsız edilmeyeceklerini düşünerek, çocuğun yanında tartışılması uygun olmayan konuları görüşürler. Böylece çocuğu olumsuz yönde etkileyecek ifadelerin onun yanında kullanılmadığını ve bu konuda akıllıca davrandıklarına inanırlar. Ancak sabahleyin çocuk aralarında geçen

konuşmaları tekrarladığında, anne, çocuğun uyuyor gibi görüldüğünü ve söylenen her sözü işittiğini ve bunları temiz yüreğine kaydettiğini anlar. Olayı ruhuna sindirmiş ve duyduğu sözler üzerinde düşünerek uykuya dalmıştır. Anne-babaların daima uyanık olmaları gerekir. Hareketlerine ve sözlerine devamlı dikkat etmelidirler. Çocukların uyumaları gereken zamanlarda bu tedbirler gevşetilmemelidir. Çünkü onlar anne-babalarının yaptığı her hareketi ve söyledikleri her sözü örnek alacaklardır. Eğer bu sözler ve hareketler mantıklı ve doğru ise, sonuçlar yararlı olacaktır; eğer mantıksız ve yanlış ise, etkileri yıkıcı olmaya mahkûmdur.

NEFSİNE HÂKİM OLMAK

KİŞİ ÖYLE YÜKSEK BİR EĞİTİM GÖRMÜŞ OLMALIDIR Kİ... ÖFKELENİP İFTİRADA BULUNACAĞINA KILICA VEYA MIZRAĞA HEDEF OLMAYI TERCİH EDER.

Çabuk sinirlenen ve genellikle kolay öfkelenen insanlar, söylediklerine ve düşüncelerine hâkim olamadıkları gibi, öfke anında Sadi'nin aşağıdaki öğüdünden de yararlanamazlar:

Konuşmadan önce düşün,
temel, duvarların yapımından önce gelir,
düşünmeden konuşan bir kişi,
cevaplarını çoğu kez uygunsuzca ifade eder.

Dolayısıyla, sinir ve kızgınlık anında sert ve kaba sözler söylenir; öyle ki, bunlar normal şartlarda söylenmeyen sözlerdir. İç çalkantı yatışınca ve insanlar üzüntülerini bir yana atıp tekrar sakinleşip toparlanınca yaptıklarından dolayı içtenlikle pişman olurlar, fakat şüphesiz geçmişte değiştirmekte her zaman geç kalınır.

Durumlar eğitim ve terbiye açısından pişmanlık vericidir. Anne veya babanın söylediği birkaç yersiz sözün çocuğun yaşam seyrini değiştirdiği ve onun tümüyle kayıplara karışmasına neden olduğu ne kadar sık görülmüştür.

Anne ve baba ara sıra kötü duyguların ortaya çıktığını ve birbirlerine karşı olan sevgi ve şefkatin yerine yabancılaşmanın yer aldığını düşününüz. Çeşitli nedenlerle kadın, eşi tarafından kırılmıştır ve netice olarak kalbinde öfke birikir. Gerilmiş duyguları eninde sonunda patlar ve kocasına dil uzatarak iftirada bulunur. Bu safhada çocuklar etraflarına birikmiş ve her şeyi dinlemektedirler. Anne, gerçek olmadığını bildiği ve normal şartlarda asla söylemeyeceği düşüncelerini öfkesinden sıralar.

Örneğin, şöyle söyleyebilir; “Kocam olacak sefil adama bakın. Sağlıklı ve varlıklı, ben ise her zaman mutsuz ve perişanım. Eğer gerçekten insanları suçlarından dolayı cezalandıran bir Tanrı olsaydı, o zaman kocamın bugünkü gördüğünüz halde olmaması gerekirdi ve benim de bir arayanım, soranım veya edenim olsaydı bu perişan duruma düşmezdim.”

Bu ortam içinde halden anlayan bir arkadaşı ona gerçeğin bu olmadığını kızgınlığından dolayı gerçekten düşündüğünü söylemediğini belirttiği zaman, hanım acıyla ve yanaklarından gözyaşları süzülerek hiddetle şöyle cevap verir: “Öteki dünyaya ve Tanrı'ya inanmak mümkün müdür? Bunların hepsi sadece laf. Eğer Tanrı olsaydı, kocamı cezalandırır ve beni ondan kurtarırdı.”

Yanı başında duran çocuklar bu olaydan dolayı hem rahatsız olurlar hem de üzülürler. Annelerinin sözlerinden çok etkilenirler ve kendilerine annenin söylediklerinin gerçekte

doğru olduğunu düşünürler. Açıkça bellidir ki, dinsizliğin ve umursamazlığın tohumları çocukların kalplerine işte bu şekilde ekilir ve bunlar büyüyerek hayal edilemeyecek veya tarif edilemeyecek kadar acı meyveler verir.

Anne, öfkeli duygularından kurtulup sinirleri yatışınca, söylediklerinin gerçekte doğru olmadığını çocuklarına anlatmaya çalışır. Bu girişim olumsuzdur, çünkü sözleri bir tepki oluşturmuş ve öldürücü zehirin etkisi kendini göstermeye başlamıştır.

Sözlerinin çocuklara zararlı olmaması için, anne-babalar öfkelerini en azından çocukların önünde kontrol etmeğe çalışmalıdırlar. “Sinirlenince, yaptığımız ve söylediğimiz şeyleri kontrol edemiyoruz” demenin yararı yoktur. Çocukların varlığı, anne ve babaya istedikleri gibi hareket edemeyeceklerini hatırlatmalıdır. Kişi, diğerlerinin önünde duygularını kontrol etmeğe çalıştığı gibi, çocukların önünde de kontrol etmesi gerekir.

ÇOCUKLARA VERİLEN SÖZLERİN TUTULMASI

GÜVENİRLİLİK, İNSANLARI RAHAT VE GÜVENLİĞİ İÇİN EN BÜYÜK KAPIDIR. GERÇEKTEN DE HER BİR ŞEYİN DENGESİ ONA BAĞLIDIR.

Çocuklara çok küçük yaştan öğretilmesi gereken nitelik, verilen vaatlerin tutulması ve sözlere bağlılıktır. Kişiler toplumda sözlerini tutar ve tüm anlaşmalarına saygı duyarlarsa güven kapıları o toplumun üyelerine ardına kadar açılır; yararlı iş yerleri kurulur ve binlerce zorluklar ve engeller kökünden yok olur.

Yerine getirilmeyen sözlerin sürekli sorun yarattığını, toplumdaki işlerin normal akışını nasıl engellediğini ve ne dereceye kadar günlük işleri karıştırıp, toplumu bozduğunu hepimiz biliyoruz ve görüyoruz. Sözünde durmayanlar hakkında gece gündüz birçok şikâyetler duyulmakta. Ayakkabıcıya bir çift çizme ismarlarsınız ve size hazır olacağı gün ve saati bildirir. Söylediği günde ve sizin fırsat bulduğunuz daha sonraki günlerde gittiğinizde, “yarına” diyerek sürekli olarak tarihi erteler ve nihayet çizmenizi tamamlanmış olarak alırsınız. Erkek terziler, hanım terziler, saatçiler, gözlükçüler, tüccarlar kısacası, toplumun her kesimi bu öldürücü toplumsal hastalığa tutulmuşlardır. Bir gün bu hastalıktan kurtulmak istersek, tedavisi için bugünden önlemler almalıyız ve verdikleri söze bağlılığı toplumda yerimizi alacak çocuklarımızın içlerine öyle bir biçimde yerleştirmeliyiz ki, hiç tereddüt etmeden bu alışkanlıktan kaçsınlar. Bu amaca ulaşmak için en kısa yol şudur: çocuklar, anne-babalarının sözlerinde durmadıklarını veya verdikleri sözden kaçındıklarını hiçbir zaman görmemelidirler. Ne yazık ki, çoğu anne ve babalar bu noktaya gereken önemi vermezler ve çocuklarıyla olan ilişkilerini de yerine getirilmeyen vaatler temeli üzerine kurarlar. Çocuklarına verdikleri sözü tutmaları çok seyrek olur. Bu zararlı alışkanlığın temelini, kendi elleriyle, sevgililerinin iç benliğine yerleştirmiş olurlar ve böylece vaatlerini tutmayacak ve sözlerine bağlı kalmayacak bir biçimde büyütürler.

Küçük çocuğun, çarşıya çıkmak üzere olan annesinin hazırlıklarını izlediğini düşünün. Annesiyle gitmek istediği için ağlamaya başlar. Anne onu susturmak için, evde akıllıca oturur ve ağlamazsa ona oyuncak veya yakındaki şekerciden şeker alacağına söz verir. Anne bu vaatlerde bulunurken verdiği sözü unutabileceğini çok iyi bilmektedir. Amacı, çocuğu o an için susturabilmek olduğundan bu yöntemin gerekli olduğunu düşünür. “Saf” çocuk annesinin bu yanıltıcı vaatlerine daha önce de kanmıştı, fakat bir kez daha sözüne inanarak sakin bir kafayla evde kalır. Annesini memnun etmek için gözyaşlarını siler ve mutlu olmak için tüm gücüyle gayret eder. Yapılan anlaşmaya kendi açısından

tümüyle bağlı kalarak iyi, terbiyeli, sakin bir şekilde evde oturur. Şeker ve oyuncaklarına kavuşmak için dakikaları sayar. Nihayet uzun bir bekleyişten annesinin ayak seslerini duyar. Nefesi kesilmiş bir halde annesini karşılar. İlk önce elinde bir şey taşıyor mu diye bakar ve “Anne, bana oyuncak ve şeker aldın mı?” diye sorar. Anne derin bir nefes çekerek, ‘Aman Allah! Nasıl da unuttum!’ der. Acıklı sahne, annenin riyakârca ortaya koyduğu şaşkınlık gösterisiyle sona erer. “ Ne olduğunu anlatayım. Komşulardan birine rastladım ve konuşmaya daldık ve bütün mesele aklımdan gitti. Bir hata yaptım. Fakat hiç endişelenme! Gelecek sefer çarşıya çıktığımda, onları sana muhakkak satın alırım.” Çocukluğunda geçen bu gibi olayları hatırlayabilen herkes, bunlardan doğan öfkenin, kızgınlığın ve acı haksızlığın uzun bir süre unutulmadığını çok iyi bilir.

Yerine getirilmeyen bir söze tepkiler değişiktir: bazı çocuklar bağırır, diğerleri sessizce ağlar. Bazıları annelerini, “ Yalan söyleme. Hatırladın fakat para harcamak istemedin” diyerek suçlarlar. Sonuç tüm çocuklar için aynıdır, çünkü her seferinde yerine getirilmeyen sözlerden şu neticeye varırlar: “ anne-babalar vaat ettikleri şeyleri yerine getirmediikleri için, sözünde durmamak kötü bir şey olmasa gerek; çünkü kötü bir şey olsaydı büyükler böyle davranmazlardı” diye düşünürler. (Bu sonuç, okuyuculara bu gibi bir yaklaşımın ne kadar yanlış olduğunu anlatmaya yardımcı olabilir.)

Bir gün, üç yaşındaki bir çocuk ile dedesi arasında geçen bir konuşmaya tanık oldum. Çocuk pazara giden dedesinden, kendisine bir şey getirmesini çocuksu bir ifadeyle ister. Dedesi, “Sana bir hediye getireceğim” diye söz verir. Geri döndüğünde çocuk parıldayan bakışlarla onu koşarak karşılar. Ve aynı çocuksu ifadeyle: “ Hediymi getirdin mi? Nerede?” diye umutla sorar. Dede hatalı bir şey yaptığını anladığı halde, kuru bir ifadeyle, “Unuttum” diyerek konuyu kapatır. Çocuk o denli şaşırır ki, onun o hali, elimde olmayarak beni duygulandırmıştır.

Çocuklarla ilgilenen anne-babalar ve diğer kişiler, yerine getirilmeyen sözlerin çocuk eğitimi üzerindeki yıkıcı etkisinden şüphe etmemeliler. Bu haksız hareketlerden sakınmak için tüm yollar denenmelidir. Ya söz verilmemeli veya verilmiş ise kesinlikle yerine getirilmelidir. Anne-babalar çocuğa söz vermeden önce bunu yerine getirip getiremeyeceklerini düşünmelidirler. Eğer sözlerini yerine getirebilirlerse ne iyi, fakat çocukları aldatmak için bunu hiçbir zaman bir araç kullanmamalıdır. Çünkü böyle davranmakla iki önemli kusur işlemiş olurlar:

1. Yaparım dedikleri şeyi yapmamış olurlar.
2. Çocuğun kalbinde, sözünde durmamak gibi bir kötü alışkanlığın tohumunu ekmiş olurlar; zamanla bu tohum yeşerir, olgunlaşır ve dikenleri birçok soruna neden olur.

ALDATMANIN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

DOĞRULULUK, DÜNYA ÂLEMİNİN TÜM İYİLİKLERİNİN TEMELİDİR. DOĞRULUK OLMAZSA, TANRININ TÜM DÜNYALARINDA RUHUN BAŞARISI VE İLERLEMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR. BU KUTSAL NİTALİK İNSANDA OLUŞUNCA, DİĞER RUHANI NİTELİKLER DE GERÇEKLEŞMİŞ OLUR.

“Çocuklardan bıktım” “Bu çocuklar benim en güzel yıllarımı mahvetti.” “Çocuklarım bana nefes alacak zaman bırakmıyor.”

Anneler gördükleri veya tanıdıkları kimselere bu gibi şikâyetleri dile getirmekle çocuklarına karşı sabırlarının taşıdığını herkese bildirmiş olurlar.

Çocukların yaramazlıklarından uzaklaşmak ve rahat etmek için anneler değişik yöntemler kullanırlar. Bunların çoğu kutsal amca aykırıdır ve eğitim yönetmeliklerine ters düşer. Başka seçenekleri olmadığından ve doğru yöntemleri bilmediklerinden bu yöntemlere sarılırlar. Kullanılan yöntemlerden birisi aldatmaktır: anneler bir süre dinlenmek için çocuklarını aldatırlar.

Şu örneği düşünün. Anne sinemaya gitmek ister, fakat küçük çocuğunu birlikte götürmek istemez. Gitmeye hazırlanırken, çocuk annesine nereye gittiğini sorar. “Kendimi iyi hissetmiyorum, doktora gidip iyileşmeme yarayacak bazı ilaçları vermesi için reçete almam gerekiyor” der. Çocuk annesinin dış görünüşü yüzünden, parlak bakışlarından ve canlı hareketlerinden-sözlerinden doğru olup olmadığından kuşkulandır. Fakat yine de içinden belki bu kez, bu olasılıkla, doğruyu söylediğini düşünür. Anne gittikten sonra küçük oğlan tek başına kalır. Kendi sınırlı çocuk aklıyla annesinin sözlerini incelemeye ve düşünmeye başlar; onun kırmızı yanakları, parlak bakışları ve mutlu görünüşüyle hasta bir insana kesinlikle benzemediğini, hiç kimsenin bu denli neşeli ve mutlu bir şekilde doktora gitmeyeceğini düşünür.

Sabırsızlıkla annesinin dönüşünü bekler. Eve geç gelmesi ve beraberinde ilaç getirmemesi kuşklarını doğrular.

Çok dikkatlice, ancak tereddütlü bir sesle, “Anne doktora gittin mi? diye sorar.

Anne, daha önceki yalanlarını kapatmak için diğer yalanlara başvurarak, doktora gidemediğini, çünkü yolda bir arkadaşına rastladığını ve onunla bir süre konuştuktan sonra arkadaşına rastladığını ve onunla bir süre konuştuktan sonra arkadaşının kendisini evine götürdüğünü söyler. Anne olanları anlatana kadar sırrını ağızdan kaçırmaz ve çocuğun önünde rezil olur. Yalanlarının ortaya çıktığını gayet iyi anlar. Bu gibi durumlar şüphesiz çocuklar için zararlıdır.

Bir gün bir çocuk heyecanla bana şu olayı anlattı. Bir anne oğlunu sinemaya götürür, fakat kızına, kardeşinin dişini tedavi ettirmek için dişçiye gideceklerini söyler. Eve döndüklerinde kızı yataktadır ve uyuyor gibi davranmaktadır. Birkaç kez seslenir ve bir cevap alamayınca, kızının derin bir uykuda olduğunu düşünerek öğleden sonrayı oğluyla sinemada geçirdiğini kocasına anlatır. Kız “uykusunda” her şeyi öğrenir ve sabah olunca annesine, “Anneciğim, dün gece rüyamda kardeşimi sinemaya götürdüğünü ve daha sonra çarşıya çıkarak ona bazı şeyler satın aldığını gördüm” der. Bu tür olaylar çocukların ahlaklarını tahmin edilemeyecek derecede bozar. Ailelerdeki bu alışkanlık kökünden kaldırılmalıdır, çünkü yalan söylemek ve onunla gelen sonuçlar diğer bütün kötülüklerden daha yıkıcıdır. Yalan, büyüklere veya küçüklere, kime söylene zararlıdır.

Anne- babalar çocuklarını öyle bir biçimde yetiştirmelidir ki, yalan söylemeye gerek duyulmasın. Bir şey yapmak istediklerinde veya bir nedenle evden çıkmaları gerektiğinde, olayın gerçeğini söylemeli ve çocukların uygunsuz isteklerine boyun eğmemelidirler. Çocuklarını öyle bir şekilde büyütmeleri gerekir ki hile, sahtekârlık ve kurnazlık aile içinde hiçbir zaman denenmesin. Hz. Şevki Efendi buyuruyor: “Ahlak ilkelerini genç zihinlere tatlılıkla ve sabırla aşılama gayret etmelidirler. Emrin öğreti ve kuralları onlara öyle bir sevgi ve incelikte öğretilmelidir ki, “Tanrı’nın gerçek evlatları” ve Tanrı katında aydın ve sadık birer vatandaş olabilsinler. Hz. Bahauallah’ın açıkça belirttiği gibi, her tür eğitimin ana hedefi bu yüce amaçtır.

ÇOCUKLARA SAYGI

BİLİR MİSİNİZ SİZİ NİÇİN BİR TOPRAKTAN YARATTIK? KİMSE KENDİSİNİ DİĞERİNDEN ÜSTÜN GÖRMESİN. HER AN YARADILIŞINIZI DÜŞÜNÜNÜZ.1 SİZLERE SAYGILI OLMANIZI TAVSİYE EDERİM. TÜM ERDEMLERİN EN ÖNDE GELENİ ODUR... SAYGI İLE DONANMIŞ KİŞİ GERÇEKTEN YÜCE BİR MAKAMA ERİŞMİŞTİR.

Çoğumuza tecrübe göstermiştir ki, çocukların kalpleri doğal olarak çok hassastır. Duyguları naziktir. Farkında olmasak bile, kendilerini ilgilendiren konular üzerindeki görüşlerinin temeli, anlayış güçleridir. Çocukların hassas kalplerini çiçeklerin yapraklarına, duygularının inceliğini ise berrak bir suya benzetebiliriz ve görüşlerinin keskinliği de bize güçlü bir mikroskobu hatırlatır: birincisi kaba bir hareketle solar ve yok olur, ikincisi en ufak bir çalkantıyla kirlenir ve bulanır, üçüncüsü ise keskin görüşlü ve çok dikkatli olmalarını sağlar.

Bazı anne-babalar çocuklarına incelikle, kibarca, şefkat ve muhabbetle davranacaklarına, ne yazık ki onlara karşı sert ve kızgınca davranırlar. Genel olarak toplumun her kesimindeki aileler bu vahim davranışa bir dereceye kadar tutulmuşlardır. Birçok anne-babalar çocukların saygınlığını küçümserler şöyle ki, onlara tam bir insan statüsü tanımazlar. Bu konudaki açıklamaları şöyledir: çocukların vücutları küçüktür ve fiziksel güçleri gelişmemiştir, bu nedenle duyguları ve beklentileri önemsizdir. Bu hatalı yaklaşım, anne-babaları çocuklarına karşı sertlikle ve saygısızca davranmaya ve yufka yüreklerini incitmeye sevk etmektedir. Bilim ve tecrübe bunun hatalı bir yaklaşım olduğunu çoktan kanıtlamıştır. Anne-babaların bu davranışı yavrularına büyük zarar getirdiği gibi, kendi mevki ve saygınlıklarını da zedeler.

Çocukların duygusallığı, çabuk gücenmeleri ve yufka yürekli olmaları, onların özelliğidir. Fakat aynı zamanda çok bencildirler ve istekleri de tükenmez. En ufak bir merhametsizlik onların nazik ve duygulu yüreklerini kırar ve ruhlarını üzüntüye boğar. Çocuğa saygı gösterilmediğinde ve ona değer verilmediğinde de, çabucak kırılır. Duygularının devamlı kırılması, sinirlerinin gerilip zayıflamasına, onun mutsuz ve kederli olmasına neden olur. Nezaketsizliğe ve incitilmeye alışır. Zamanla, sert sözlerden ve kırıcı hareketlerden etkilenmez ve anne-babaların dediği gibi, nasırlaşır. Aşırı mutsuz olan bir çocuğun üzüntüsü onu fiziksel yönden yorar ve kötü sözlere ve küçümsemeye karşı duygusuz olur. Bu noktayı açıklamak için bir örnek verelim:

Bir çocuğun sorularına ve isteklerine karşılık, anne sert deyimlerle şöyle cevap verir: 'Çeneni kapat', 'ölünü göreyim', 'gözüme görünme', 'çok konuşma', 'burnunu her şeye sokma'. Bu tür deyimler duymaya alışmamış bir çocuk kırılır ve üzüntüsünden ağlar, çünkü bütün bu sözler onuruna dokunmuştur. Oysa birkaç gün sonra, çocuk bu sözleri duymaya alışır, kızmak ve uyarmak artık onu hiç etkilemeyecektir. Anne, daha çirkin deyimler ve daha kaba ifadeler kullanarak yaklaşımını şiddetlendirmeye zorunlu kalacaktır. Fakat bir zaman sonra çocuk bu sözlere de alışır ve bu, annenin çocuğuna küfretme ve onu küçültmesi düzeyine ulaşır. Bu konuyu daha sonra inceleyeceğiz.

Eğer anne baştan beri çocuğuna karşı saygı göstermiş ve Kutsal Kitaplara uygun olarak, kırıcı ve kötü sözleri söylemekten tümüyle kaçınmış olsaydı, o zaman çocuk, anne-babasının en ufak hoşnutsuzluğundan hatalarını anlayacak ve çirkin davranışına son verecekti. Tecrübeli anne-babalar bunu bildikleri için çocuklarına karşı gerçekten saygılı davranırlar ve onlara şöyle derler: " Davranışlarını çok beğeniyorum." "Eğer böyle devam edersen, diğerlerine iyi bir örnek olacaksın." "Sözünde durduğun için çok teşekkür ederim." " Bunu tekrarlarsan annenin ne kadar üzüleceğini biliyor musun?"

Şüphesiz, çocukların yaşlarına göre davranmak gerekir, fakat bu kitabın kısalığı nedeniyle konunun ayrıntılarına girmek mümkün değildir. Ancak, eğitimde tartışma götürmeyen temel nokta şudur: çocuklara karşı son derece saygılı davranmalı ve onları kırııcı sözlerin hedefi olmaktan korumak için her çareye başvurulmalıdır. Anne-babalar, hangi şartlar altında olurlarsa olsunlar, hiçbir zaman nezaket ve saygınlık sınırını aşmamalı ve çocuklar henüz küçük ve yeteneksiz diyerek, onların bilgisiz ve duygusuz oldukları sonucuna da varmamalıdır. Aksine, duyguları, hisleri ve onurları vardır, çocukluk dünyasının tanıdığı saygınlığa inanır ve ona sıkıca bağlanırlar. Yetişkinler alçaltılmaktan ve hakaret edilmekten nefret ettikleri gibi, çocuklar da aynı şekilde, hakaret edilmekten nefret ettikleri gibi, çocuklar da aynı şekilde, hakaret ve kabalıktan nefret ederler. Bu davranışlar sık sık uygulandığı takdirde, dönüşü mümkün olmayan sonuçlara neden olur.

SERT DAVRANIŞLARDAN KAÇININIZ

HENÜZ GELİŞMEDİĞİ İÇİN ÇOCUĞU ELEŞTİRME MELİ VEYA BASKI ALTINDA TUTMAMALIDIR: ÇOCUK SABIRLA EĞİTİLMELİDİR.

1. Bir anne bebeğini emziriyor. Her şeyden habersiz annesinin koynuna sokulmuş bu bebek sevgi ve şefkatten başka bir şey beklemez. Öyle olur ki, zayıf çocuk mide sancısından sütünü alamaz. Ağlayıp kıvrılırken, bu ufak meleğin annesi sinirlenir. Bebeği döver ve incitir ve ağlaması uzun bir müddet devam ederse onu tek başına bir köşeye bırakır.

2. Çocuk konuşma çağına gelmiştir. Çocuksu tavırlarıyla bitmez tükenmez sorular sorar ve annesinden ayrılmak istemediğinden, onu her yerde gölge gibi takip eder. Annenin sabrı tükenmek üzeredir. Çocuk evi altüst edip dağıtınca, anne sinirlenir ve her şeye karıştığı için onu cezalandırır.

3. Büyükler hep beraber oturmuş konuşuyor, gülüyor ve öyküler anlatıyorlar. Aralarında oturan bir çocuk konuşmaları dikkatli bir şekilde izlemektedir. Tartışılan konuları anlayamadığı için arada bir büyüklerin sözlerini keserek bir şeyin açıklanmasını veya tekrarlanmasını ister. İşe yaramadığını ve toplantılarında veya bundan dolayı toplumda yeri olmadığını düşünen büyükler onu o denli küçümser ve incitirler ki aralarından uzaklaşmasına neden olurlar. Terslenen çocuğun yufka yüreği kırılır ve hassas ruhu kararır. Elinde olmadan bir köşeye çekilir ve yüksek sesle ağlamaya başlar; gelecekte bu tür toplantılardan da uzak duracaktır.

Bu gibi ailelerin çocukları mutlu ve neşeli olacaklarına, çocukluk yıllarını genellikle mutsuz ve umutsuzluk içinde geçirirler ve devamlı bir şekilde acı ve karamsar duygular içindedirler. Bazı küçük çocukların etrafı mutlu yüzlerle, gülmelerle, doğal kır manzaralarıyla, pınarlarla, dağlarla, tarlalarla, çayırlarla ve ormanlarla çevrilidir; sergilere, kültürel kuruluşlara giderler ve eğitici ve ilginç kitaplar okurlar. Gülümseyen gözler, sevgi dolu bakışlar, şefkatli davranış ve tatlı sözlerden başka bir şey görmezler; denenmiş ve doğruluğu kanıtlanmış yöntemlerle ve en iyi beceriyle eğitilir, uyarır ve düzeltilirler. Diğer çocuklar ise, anne-babalarından ve karşılaştıkları kişilerden kırııcı hakaret ve şiddetten başka bir şey görmemiş olmaları çok üzücüdür; yürüyüş yapmak veya koşmak için güvenilir bir yerleri olmadığı gibi yaşlarına uygun özel kitapları ve filmleri elde etme olanakları da yoktur. Bu çocuklar karanlık ve dar hücrelerde tutuklular gibidir ve gardiyanları kötü huylu ve asık suratlıdır.

Bu gibi durumlar, çocukların bedenlerine ve akıllarına tehlikeli ve zararlı olduğu gibi topluma zayıf, hasta, sinirli, kötü huylu, karamsar, fiziksel ve ruhsal yönden birçok eksiklikleri olan kişileri yetiştirir. Bu kişiler, toplumu yavaş yavaş perişanlığa doğru sürükleyerek, sonunda onun yok olmasına neden olurlar.

Dolayısıyla, çocuklarla ilgilenen anne-babalar, eğiticiler ve diğer kişilerin dikkat etmeleri gereken noktaları şunlardır:

1. Küçük çocukların da duyguları vardır. Düşünce ve zihinsel yeteneklere sahiptirler. Ancak bu yetenekler gelişme safhasında olduğundan büyüyüp olgunlaşabilmeleri için becerikli bahçıvanın eğitimine ihtiyacı olan taze bitkilere benzetilebilirler. Onları hiçbir zaman incitmemeli, köklerini balta ile parçalamamalı, bıçakla gövdelerini yaralamamalı veya dallarını ve yapraklarını zorla koparıp dört bir tarafa saçmamalıdır.
2. Çocuğun kalbini hiç için kırmak, onu önemsemeyerek bir kenara itmek ve nedensiz yere gücendirmek- bunların hepsi ciddi hatalar olup ağır suçlardır: Anne-babalar, çocuklarının üzüntüden gözyaşı dökmelerine hiçbir zaman razı olmamalıdır.
3. Çocuklar, anne-babaları tarafından kırılıp, eziyetlerine hedef olduklarını düşünüyorlarsa, anne ve babalarına karşı sevgi ve muhabbetleri yavaş yavaş intikam ve nefrete dönüşür; ailenin temeli zayıflar ve birlik yapısı çöker. Çocukların duygularına önem vermemek, aile yapısını sarsan en büyük kuvvettir.
4. Anne-babalar çocuklarını eğitmek ve kusurlarını düzeltmek istiyorlarsa, bilimsel ilke ve yöntemlerden yararlanmalı ve şiddet ile zorbalığın tek çözüm yolu olduğu inancına bir an bile yenilmemeliler.

Çocukların eğitim yılları, mümkün olduğu kadar neşeli, tatlı söz, sevgi ve şefkatle geçmelidir. Neden onları ağlatalım veya mutsuz ve karamsar kılalım? Tatlı gülüşler, çınlayan kahkahalar, mutlu ve neşeli yüzler, yaşlı gözlere, iç çekmelere, inlemelere ve acı çığlıklara tercih edilmez mi? Masum çocuklarımızın üzüntülerine neden olmayacağımıza ve onları mutlu, neşeli insanlar olarak yetiştireceğimize söz verelim.

KÖTÜ SÖZLER, TEHDİTLER VE DAYAK

ÇOCUĞA DAYAK ATMAK VE ONU KÜÇÜK DÜŞÜRMEK CAİZ DEĞİLDİR, ÇÜNKÜ KÜFÜR VE DAYAKLARA HEDEF OLURSA KARAKTERİ TAMAMEN BOZULUR. İNSAN KARAKTERİNİN DÜZELTİLMESİNDE SEVGİ VE ŞEFKATİN ETKİSİ CEZADAN ÇOK DAHA ÜSTÜNDÜR.

Küfür ve tehdidin birçok aile çevresinde yaygın olduğu bir gerçektir. Çocukların söz dinlememesinden ve yaramazlığından sabırları tükenen anneler, çoğu zaman yersiz tehditler ve küfürler ederek, zayıf insanların silahlarına başvururlar. Bu alışkanlık, eğiticiler ve anne-babalarda o denli yerleşmiştir ki, sosyal statü veya eğitim seviyeleri ne olursa olsun hiç düşünmeden uygunsuz deyimler kullanırlar. Örneğin, 'Keşke doğmasaydın! 'Onu bir daha söylersen dilini keserim!' ' Seni kurtlara yem yaparım!' ' Bir daha yaparsan seni ölesiye döverim!' ' İnşallah bugün ölürsün!'

Bu gibi yaklaşımın zararlı etkilerinden bazıları şunlardır:

A. KÖTÜ SÖZ SÖYLEMENİN ZARARLI ETKİLERİ

Bilginlerin ögütlerinden biri, çocukların eğiticiler tarafından hiçbir zaman alçaltılmamasıdır. Çünkü bu eylem, gönül kırıcı ve kaba deyimler ile birlikte çocuğun utanç duygusunu yok eder ve zamanla öz varlığına olan saygısını yitirmesine neden olur, böylece eğiticilerine (anne-babalarına veya öğretmenlerine) karşı küstahça davranmasına yol açar. Çocuk zamanla sövülmekten veya küfürden hemen hiç etkilenmeyecek bir hale gelir. Yavaş yavaş aynı kötü sözleri arkadaşlarının arasında kullanmaya başlar ve sonunda saygısızlığı o denli artar ki, öğretmenlerine ve hatta anne-babalarına karşı ağızını bozmaktan çekinmez.

Çocuğun anne-babasının iftira ve küfürlerine bir süre için sessizce katlandığı görülmüştür. Fakat sabrı taşır, utanç perdesi de yırtılınca öfkelenir ve hürmetsizlik kalbinin aydınlığını karartır. Böylece, bir zaman kendine davrandıkları gibi, o da şimdi anne-babasına karşı aynı davranışlarda bulunur ve aynı yakışıksız sözleri ve kaba ifadeleri onlara tekrarlar.

Çocuğun anne ve babasının ızdırap çekmesinden zevk aldığı pek çok kez görülmüştür, böylece intikam duygusu durulur ve kızgınlık ateşi söner. En önemli nokta şudur ki, çirkin ve uygunsuz ifadeler çocuk için ilkin sadece birer sözdür, fakat bunlar sık kullanılınca, anlamlarını öğrenir ve böylece kötülüğün bataklığına öylesine saplanır ki, onu kurtuluşa götürecek tüm yolların kapıları sıkıca kapanır. Bu nedenle, öğretmenler yakışıksız konuşmaların kullanılmamasını teşvik etmektedirler.

Anne-babalar çocuklarını çirkin hareketlerden engellemek isterken, koşullar ne olursa olsun, küfür ve sövmeye başvurmamalıdır. Çocuklarının davranışlarının düzeltilmesinde çirkin sözlere yönelme alışkanlığının bilimsel bir dayanağı olmadığını bilmeleri gerekir. Bu yaklaşım çocuğun ahlakını bozacağı gibi, gün gelir yıpranmış duyguları patlar ve çocuğu intikam almaya sevk eder.

Küfür etmek, gerçekte bir tür kötü niyetlilikdir. İlahi eziyet ve cezaya çağrıdır. Eğer küçük çocuklar, henüz gelişmemiş olan anlayışlarından dolayı, anne-babalarını kötü niyetli, merhametsiz veya nefretle dolu kimseler olarak düşünürlerse, onlara karşı olan sevgi ve muhabbetleri, bağlılık ve içtenlikleri gün geçtikçe azalır; söz dinlemeyecekleri gibi, nefret ve düşmanlık tohumları da kalplerine ekilir. Anne ve babalar çocuklarını sert davranışlarla ve çirkin deyimlerle kırmaya ısrar ettikleri takdirde, aralarında her zaman var olması gereken arkadaşlık ve yakınlık bağı kopar ve dolayısıyla çocuklarda kibirliliğin ve şımarıklığın gittikçe arttığı görülür.

Bunlardan başka, çocuklara küfretmek, onları lanetlemek ve cezalandırılmalarını dilemek, çocuğun doğuştan kazandığı ruhani hakkı olan sevginin ve merhametin çok uzağında kalır. Anneler bu gibi sözlerin anlamına önem verilmemesini ve bunların alışkanlıktan dolayı söylendiğini içtenlikle belirtse bile, sözlerin ve davranışların etkisi hiçbir şekilde inkâr edilemez ve her sözün kesin bir etkisi vardır. Akıllı bir insan ilk önce davranışlarının ne gibi bir sonuç vereceğini kendi kendine düşünür, şöyle ki, “ bir şeyin sonunu başta görür.” Mademki küfrün tek etkisi çocukların akıllarına ve bedenlerine zarar vermektir, o halde bu utanç verici davranıştan kaçınarak çocuklarını kendilerine cezp eder ve tutkun kılarca çok iyi olur; böylece sertliğe ve şiddete başvurmaya gerek duymazlar.

Anne-babalar ve özellikle anneler, çocukların gönüllerini tatlı sözle, şefkatle ve merhametli bir dil ile kazanabilirler. Zor günlerinde, sıkıntılarında, iç gerginlik ve acılarında çocukları bir arkadaş, yoldaş ve sığınacak bir yer gibi görürler; onlara güvenir ve onlardan kaçmazlar. Fakat bir çocuk anne ve babasından nefret eder, onları zalim,

gaddar ve kaba olarak görürse, o zaman anne-babalar ve çocuklar arasında korkunç bir uçurum yaratılır. Bu durum o derece bozulabilir ki, çocuk evine ve aile ocağına sırt çevirebilir. Sevgiyi ve ile şefkatini bir tarafa bırakarak, ailenin bir düşman olduğunu bile düşünebilir. İçini dökmek için, aralarında iyiliğini istemeyenlerin de olabileceği kimselerin arkadaşlığını arar.

Hepimizin bildiği gibi, çocuklarına mantıksız bir şekilde sert davranan, onlara karşı merhametsiz olan ve makul isteklerini kabul etmeyen anne-babaların çocukları yavaş yavaş hayal kırıklığına uğrarlar. Çocuklar derin acı ve düş kırıklığı nedeniyle (başka seçenekleri yoksa) evden uzaklaşırlar ve anne-babalarının sözünü dinlemez ve baş kaldırır.

Çocuklarımızın insan topluluğu bahçesinde genç fidanlara benzerler. Şefkatimize ve iyi kalpliliğimize, arkadaşlığımıza ve cana yakınlığına şiddetli ihtiyaçları vardır. Demek ki eğiticiler küfür etmemeli veya kötü söz söylememeli, çocukların yufka ve hassas kalplerini kırmamalıdır. Tam tersine, onlara karşı sabırlı ve şefkatli davranmalı, eğitimcilerin uygun bulduğu mantıklı ve bilimsel yöntemleri uygulayarak onların tavırlarını düzeltmelidirler. Çocukların eğitimi kolay bir girişim değildir ve kişinin duygu ve eğilimlerine göre uygulanmalıdır.

B. TEHDİTLERİN ZARARLI ETKİLERİ

Boş ve yararsız tehditler kötü söz kadar zararlıdır. Anne çocuğunu ceza ile tehdit eder ve sözünde durmazsa, çocuklar onun sözlerinin ve tehditlerinin yerine getirilmeyeceğini ve amacının onları korkutmak olduğunu kısa zamanda anlayacaklardır. Böyle durumlarda, anne-babanın öğütleri sağır kulaklara söylenmiş olur.

Buna ek olarak, abartılan tehditlerin uygulanması hiçbir zaman mümkün değildir ve genellikle çocuklar tarafından alay konusu olur. Böylelikle eğiticinin makamı gözlerinden düşer. Örneğin, bir anne kızdığına çocuğuna: << Kafanı ezerim>>, veya <<seni et makinesine koyar, kıymanı çıkarırım>> der. Bu sözler çocuğu ancak güldürür, çünkü bu tehditlerden herhangi birinin yerine getirilmesi ona gülünç gelir.

Bütün İlahi Zuhurlar ve her ulus ve kültürün bilginleri, bir ahlak ilkesi üzerinde ısrarla durmaktadırlar: insan yapamayacağı şeyi söylememelidir. Belirli bir işi yapacağını söyleyip daha sonra yapmayan kimse, arkadaşları arasında sözünü yerine getirmeyen bir kişi olarak tanınır.

Sözüne ve vaadine bağlılık, soylu bir nitelik ve insan faziletlerinden bir tanesidir. Anneleri ve babaları tarafından, gerçekleşmesi mümkün olmayan şeylerle nasıl tehdit edildiklerini küçük yaşta gören çocuklar, anne-babalarının verdiği diğer vaatlere de önem vermez ve onların konuşmalarını boş ve anlamsız bulurlar. Zamanla, çocukların kendileri de verdikleri sözde durmama ve boş konuşma alışkanlıklarını edinirler.

Tehdit ve küfürden amaç, çocukları eğitmek ve onları kötü davranışlardan saptırmaksa, o zaman anne-babalar bu yöntemi uygulamaya devam ettikleri sürece hiçbir zaman başarılı olamayacaklardır; eğer bundan maksat çocukları korkutmaksa, bu amaca da ulaşamayacaklardır. Bu nedenle anne-babaların bu yararsız ve zararlı alışkanlıktan tümüyle vazgeçmeleri gerekmektedir.

Çocuklar evde öyle yetiştirilmelidir ki, anne-babanın kendilerine karşı en küçük ilgisizliği onlara en büyük ceza olmalıdır. Bu amaca, ancak şefkatle ve tatlı dil ile ulaşılabilir.

Anne-baba ve çocuk arasında yakınlaşma arttıkça ve çocuk yakışıksız sözlerle daha az kırıldıkça – esas amaç olan – çocuğun ahlak eğitimi ve terbiyesi tümüyle gerçekleşebilir. Eğer anne-babalar çocuklarını makul olan cezalar vererek uyarmaya ara sıra zorunlu kalırlarsa, (cezanın daha önceden dikkatlice değerlendirilmesinin yapılması şartıyla) sözlerini kesinlikle tutup söyledikleri şeyleri yerine getirmelidirler. Bunun ihmal edilmesi, gelecekte yapılacak uyarıları çocuğun gözünde anlamsız kılacaktır. Örneğin, çocuk verilen bir işi yapmadığı ve verilen bir talimatı yerine getirmediği için, anne-baba ceza olarak onu beraberlerinde gezmeye götürmeyeceklerini söylerler. Söyledikleri sözün gerçekliğini davranışlarıyla kanıtlamalı ve çocuk ağlayıp bağırsa bile sözlerinden geri dönmemeliler. Çocuğun diretmesi üstün gelir ve anne-babaları duygulandırıp onu beraberlerinde götürmeye razı ederse, o zaman kendi uyarılarını kendileri geçersiz kılmış olurlar. Böylece, gelecekte bu gibi uyarılar çocuğu asla etkilemeyecektir.

Bu konular her ne kadar ilk bakışta önemsiz görünürse de çocukların daha sonraki evrelerini etkileyeceğinden, anne-babalar bu noktaları dikkatle düşünmeli ve onlara gereken ilgiyi göstermelidirler.

C. DAYAĞIN ZARARLI ETKİLERİ

Dayak, kötü söz de küfür kadar zararlıdır. Eğiticilerin çoğu, dayağın, çocukların karakterlerini tümüyle saptırdığına ve yok ettiğine inanırlar. Ona altıncı asırdan bu yana yani bu konuya değerli katkılarda bulunan Martin Luther'in ölümünden sonra John Locke, Sir Thomas More, Komensky gibi bilginler ve bu dalda yetişmiş yüzlerce diğer kişiler, çocuk dövmenin iğrenç bir hareket olduğunu söyleyerek öğretmenlere ve ane-babalara bu tiksinti verici davranıştan kaçınmalarını öğütlemişlerdir. Yirminci asrın başlangıcından bu yana böyle bir düşüncenin eğitimcilerin kafalarında yer almasına bile izin verilmemektedir.

Hayvan eğitimcilerinin birçoğu, hayvanların bile dövülmemesi ve bilimsel olarak kanıtlanmış yöntemlere göre eğitilmeleri gerektiğine inanırlar. Aynı şey çocuklar için de geçerlidir. Dayağın, fiziksel cezaların ve hatta kafasına vurulan şaplağın zaman zaman gerekli olduğunu düşünenler, bilimsel açıdan kusursuz yöntemler üzerinde yeterli bilgiye sahip olmayan kişilerdir. Bunlar çocuklarıyla başa çıkamadıkları zaman bu silaha sarılırlar - oysa çocuk psikolojisi bilimi bunun hatalı bir yaklaşım olduğunu savunur. Bu bilim, eğitimcilere şiddet ve zor kullanmamayı öğütlerken, anlaşılması güç ve harika bir varlık olan çocuğun psikolojik yapısını daha iyi anlamalarını ve ruhunun kilitli kapılarını açacak anahtarları bularak bu kapıları kırmak zorunda kalmadan oradaki sırları kolayca açmalarını teşvik etmektedir.

Fiziksel cezaların zararlı etkilerini saymak mümkün değildir ve burada hepsini kısaca anlatmakta da bir yarar yoktur. Özetle, dayak çocuğu kaba ve söz dinlemez yapar. Kalbinde silinmeyen bir intikam duygusu yaratır. Yavaş yavaş kendine olan saygısını azaltır. Öğütleri yararsız kılar ve eğiticinin de daha sert ceza yolları aramasına neden olur. Bilgisiz eğitici tarafından sürekli cezalandırılan, eziyet ve kötü muamele gören bir çocuk iyi kalplilik ve ince duygular geliştirmekten o denli yoksun kalır ki, zamanla taş yürekli, intikamcı ve merhametsiz bir kişi olur. Bu gibi insanların toplumda çoğalmalarının kendini toplumun ilerlemesine adanmış kişiler arasında büyük endişe yaratacağı açıktır. Çocuğun doğuştan çok iyi yaratıldığı fikri Rousseau'ya aittir ve eğiticinin eli onun doğal düzen ve dengesini veya temel niteliklerini değiştirmemelidir. Aksi halde çocuğu ahlaksızlığa ve kötü huyluluğa sevk edecektir.

ÇOCUKLARI KORKUTMANIN ETKİLERİ ...ŞARTLAR NE OLURSA OLSUN, NEZAKET VE ALÇAK GÖNÜLLÜLÜKTEN BAŞKA HİÇ BİR TAVIR TAKINMAMALIYIZ

Çocukları susturmak için toplumun her tabakasında yayılmış olan diğer bir alışkanlık ise, korkutma âdetidir. Aşırı kullanıldığından birçok insan için doğal bir hale gelmiştir. Devamlı ortaya çıkan şu durumu göz önüne getirin. Küçük bir çocuk huzursuz ve rahatsızdır. Karın ağrısından, baş ağrısından, dişi çıktığı için ve buna benzer bir sancıdan dolayı bağıyor. Anne birçok çarelere başvurarak onu sakinleştirmeye çalışır. Bunlar bir sonuç vermeyince, kendi annesinin veya ninesinin bu durumlarda neler yaptıklarını hatırlayarak çocuğu korkutacak çarelere başvurur: vahşi hayvan hareketleri yapar, ürkütücü sesler çıkarır veya çocuğa, “Kurt geliyor”der. Bunları yaparken, “saygisız” çocuğun merhamete gelip susacağını ümit eder. Eğer bu yaklaşım işe yaramazsa, anne öylesine yüksek ve duygusuz bir sesle haykırmaya başlar ki, çocuğun anında benzi sararır, hassa kalbinin atışları hızlanır ve vücudu titrer ve bayılacak gibi olur.

Diğer anne ve ninelerin kullandığı daha başka bir yöntem ise şudur. Kılık değiştirerek, uygun seslerin eşliğinde, elleri ve dizleri üzerinde sürünerek korkudan titreyen yavrulara doğru ilerler. Yaratılan korku ve dehşet bu küçücük melekleri neredeyse deliye çevirir. Başrollerini cinlerin, kötü ruhların ve korkunç hayaletlerin oynadığı dehşetli masallar anlatmak, çocukları korkutmak için kullanılan diğer bir silahtır.

Bu zararlı alışkanlığın temel nedeni küçük çocukların zihinleri ve bedenleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaktır. Bu alışkanlık, çocuk yetiştirme ile ilgili yeterli hazırlığı yapmayanlar arasında kökleşmiştir.

Kız çocuklarına çocuk fizyolojisi ve psikolojisinin temellerini öğretmek gerekir, öyle ki anne olduklarında anne-babanın kullanmaları için hazır bekleyen, çocuk yetiştirme ile ilgili çok sayıdaki kitaplardan tümüyle yararlanabilsinler. Kur’an-ı Kerim soruyor: “ Bilgili ile bilgisize aynı şekilde mi davranılacak?”

Çocukların akılları ve bedenleri hakkında az da olsa bilgisi olan anneleri, gün ışığında iyi görüşle yürüyen ve doğru yolu, diken ve tuzaklarla kaplı yollardan kolaylıkla ayırt edebilen insanlara benzetebiliriz; çocuk eğitiminde bilimin öğretilerinden habersiz olan anneler, uykulu gözlerle ve el yordamı ile yürüyen ve bunu yaparken sayısız güçlük ve tehlikelere uğrayan insanlara benzerler.

Anne-babalar huzursuz ve yaramaz çocukları korkutmak yerine, bu davranışlarının nedenini araştırmalıdır. Şunu çok iyi bilmeliler ki, bir çocuk nedensiz yere ağlamaz, bağırır veya sızlanmaz. Çocuğun huzursuzluğu devam ederse ve anne nedenini bulamazsa, çocuğunu bir doktora götürmelidir. Çocukta dehşet duyguları yaratma alışkanlığı çok zararlıdır; aşırıya kaçıldığında, geriye dönüşü mümkün olmayan sonuçlar yaratacaktır. Bu yöntemler çocukları korkuttuğu gibi sinirlerini de zayıflatır, hayal güçlerinin bağımsızca işlemesine neden olur ve cesaretlerini kırar: karanlıktan korkmaya başlar ve yanlarında birisi olmadan evden dışarı çıkmak istemezler; gök gürültüsü, şimşek çakması, rüzgar ve yağmur gibi- alışmadıkları her hangi bir şey onları korkutur. Sinir sistemleri onları uykuda bile rahat bırakmaz; korkunç rüyalar onları uyandırır ve ağlayarak ve çığlık atarak anne-babalarına gördükleri korkunç rüyaları şikâyet ederler. Bu çocuklar geceleri huzursuzdurlar, yalnız bırakılmamak için annelerine yalvarır ve uyuyabilmek için ellerini tutmalarını ister.

Çocukluk devresinde aşırı korkutulan çocuklar erginlik çağında ve olgunluk döneminde yüz yüze karşılaşmaya zorunlu kalacakları güçlükleri yenmek ve kararları vermek için yeterli cesarete sahip olmayacakları açıktır. Bu tartışmanın özeti, bu alışkanlığın çocukların akılları ve bedenleri üzerinde yıkıcı ve tehlikeli etkiler yarattığını vurgulamakta ve her ailede bu tür bir yaklaşımın tümüyle ortadan kaldırılmasını öğütlemektedir.

ŞAKADA ÖLÇÜLÜLÜK

HER KONUDA ÖLÇÜLÜLÜK İSTENİLİR. EĞER BİR ŞEYİN AŞIRISINA KAÇILIRSA, KÖTÜLÜĞÜN KAYNAĞI OLACAKTIR.

“Tuz, yemek için ne ise, şaka da konuşmak için odur” sözü, Arapça’da eski ünlü bir deyimdir. Yemeğe konan fazla tuz yemeği yenmez hale getirdiği gibi, şakanın da çoğu tadı kaçıır. Şakayla söylenen bir şey çok kereler ihtilaf, anlaşmazlık ve memnuniyetsizlik yaratır ve bir grubun üyeleri arasında düşmanlık temelinin oluşmasına neden olur.

Yetişkinler birbirleriyle şakalaştıkları gibi, çocuklarla da şakalaşırlar düşünceleri zaman zaman ağırdır ve sert ve kaba sözlerle birlikte dile getirilir. Bir çocuğu selamlarken şaka ederek konuşurlar; hatta annesinin, babasının, arkadaşının ve yaşitlarının önünde bile hiç çekinmeden, terbiyeli ve ağırbaşlı insanlara yakışmayan sözlerle hitap ederler. Bu yaklaşımın çocukların gelişmesi üzerinde birçok zararlı etkileri vardır. Bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

1. Şakada aşırıya kaçılınca, şakayı yapan ve dinleyenin her ikisi de, nezaket ve saygınlık sınırını aşar. Çocuk giderek kaba, küstah ve büyüklerine karşı yüzüstü olur; şaka yapanın değeri ve makamı onun gözünde küçülür ve büyüklerine karşı saygılı olmayı gerekli görmez.
2. Bu hareket masum çocuğu uygunsuzluğa sevk eder; şaka yapmaya o denli alışır ki onu huy edinir ve onur kırıcı sözlerinden de zarar gelebilir.
3. Tecrübe şunu kanıtlamıştır ki, şaka aşırıya kaçan alışkanlıklardan biridir; bu yönden kumara benzer. Şöyle ki, kişi bir şeyi şakayla söyleyince dinleyicilerin hoşuna gider ve devam etmesi için teşvik edilir. Fazla ilgi çekmek için daha ağırbaşlı söyleyebilir. Bunu başaramadığı zaman, başarısızlığını gidermek için daha da çok gayret eder ve başarı umuduyla savaş alanına daha da çok yaklaşmış olur. Bu tutumun şüphesiz zararlı etkileri vardır.
4. Şakalaşma alışkanlığını geliştirmek çocukları ve büyükleri soytarılığa doğru yöneltir ve onları topluma hafif, saygınlığını yitirmiş ve kaba bireyler olarak tanıtır.
5. Diğer kişiler tarafından saygı görmeye ve şaka yapılmadığını anlamayarak, ince ve hassas yüreklerinin alaycı sözlerle kırılmasına izin veren çocukların ruhları üzüntüyle dolar; böylece kabalığa ve onur kırıcı sözlere alışır ve yavaş yavaş kişiliklerini yitirirler. Bu kayıp, onların gelecekteki gelişme sürecine sayısız zararlar getirecektir.

Çocuklara yapılan yersiz şakaların veya başka bir deyişle takılmaların tamamen ortadan kaldırılması gerekir. Çocuklarla karşılaşan ve onlarla konuşmak isteyen büyükler, onlara takılacaklarına veya kayıtsız davranacaklarına, son derece sevgi, muhabbet ve saygıyla ve ağır başlı bir biçimde konuşmalıdırlar. Onlarla basit bir dil ile ve kapasitelerine

anlayış seviyelerine uygun bir şekilde konuşmaları gerekir. Kısa süren konuşmalarında onların sınırlı bilgilerini mümkün olduğu kadar arttırmaya çalışmamalıdır. Çocukları mutlu etmek isterlerse, onlara ilgi uyandırıcı öyküler anlatarak kalplerini sevindirebilirler. Çocukların ciddi ve gerçekçi konulardan nefret ettiklerini düşünmemelidirler; tam tersine, onlar yararlı ve yeni bilgilere susamışlardır, fakat yetişkin açıklamalarının basit ve anlaşılır bir dilde olmasını isterler. Anlayabilecekleri dilde söylenen ciddi konuları dinlemekten kaçındıkları çok az görülür.

Öyleyse anne-babalar ve diğer büyükler, çocuklarla manasız şeyleri konuşacaklarına, şaka yapıp vakitlerini boş konuşmalarla geçireceklerine, aynı zamanda onların yalnızca önemsiz ve yüzeysel konulara ilgi duyduklarını düşüneceklerine onların kolayca anlayacağı bir dil ile ve örnekler vererek önemli ve temel konuları açıklamalıdır. Böylece daha bilgili olmalarını sağlamış olurlar ve bilgi edinmek, bilimsel konuları incelemek ve mantıklı düşünerek tartışma arzusunu çocukların içlerine yerleştirmiş olurlar.

Bilim kanıtlamıştır ki, insan vücudunun herhangi bir unsuru hareketsiz kalıp kullanılmadığı takdirde, yavaş yavaş çalışamaz hale gelir. Aynı şekilde eğer zihinsel yetenekler çocukluktan beri gerektiği gibi kullanılmaz ve yalnızca yaşamın gülünç şeylerine doğru yöneltilirlerse, zamanla güçlerini gösteremez hale gelirler. Demek ki, şu nokta hiçbir zaman unutulmamalıdır; aşırı kaçan yersiz ve uygunsuz şakalaşmaların amacı yalnızca takılmak ise, çocuklar üzerinde zararlı etkiler yaratacaktır.

KÜÇÜK VE ÖNEMSİZ HATALARA GÖZ YUMUNUZ

BİR DOST VEYA YABANCI BİLE OLSA, HERHANGİ BİR KİŞİNİN DUYGULARINI İNCİTMekten, KALBİNİ KIRMAKTAN VEYA KUSURLARINDAN DOLAYI ONU KÖTÜ DİL İLE AZARLAMAKTAN SAKININIZ.

Bazı anne-babaların yaptığı ciddi bir hata, çocukların yaptığı ve göz yumulması gereken küçük, önemsiz ve zararsız hatalara kaşlarını çatmaktan sakınmalıdırlar. Çoğu anne-babalar çocuklarını utandırmak için çok güçlü bir arzuya yakalanmış gibidirler; ilahi bahçedeki son derece nazik bu fidanları utanarak kızmalarını ve gözyaşı dökmelerini görmekten zevk alır. Bu davranış o kadar çirkindir ki, insanlık aşkına her ailede kökünden kaldırılması gerekir ve şartlar ne olursa anne-babalar buna asla yaklaşmamalıdır.

Örneğin, çocuk dolma kalemini okulda bir arkadaşına verir. Yetişkin bir kimse böyle bir kimse böyle bir şey yaptığında, iyiliğinden ve cömertliliğinden dolayı kendi kendinden memnuluk duyar ve bu övgüye değer davranışlarıyla 'parasız pulsuz' olan bir arkadaşına yardım etmiş olduğunu düşünür. Bu iyi kalpli çocuk eve döndükten bir süre sonra, annesi bir şeyin eksik olduğunu fark eder ve dolma kaleminin nerede olduğunu sorar. Bu çocuğun cevap vermek için düşünce eylemini etkin bir biçimde harekete geçirir: doğruyu söylerse, şüphesiz azarlanacaktır; doğruyu söylemezse, ahlak açısından doğru olmayacak, çünkü annesi, babası ve herkes, kendi iyiliği için, yalan söylemenin bir günah olduğunu ve hiçbir zaman yalan söylememesi gerektiğini zahmetlere girerek kendisine anlatmışlardı. Bu öğütleri verenler, içinde buldukları durumun izin verdiğini hissettikçe yalan söylemiş ve söylemektedirler.

Çocuk şu karara varır: kendisi de yetişkin bir kimsenin yapacağı gibi küçük bir yalandan yararlanmalı ve "katı yürekli" annesinin yorulmak bilmeyen dilinden kendisini

kurtarmalıdır. Aksi halde soru yağmuruna tutulacaktır. Böylece, seçenekleri üzerinde süratle düşündükten sonra, dolma kalemını okulda kaybettiğini annesine söyler.

Birkaç gün sonra anne, başka bir öğrenciden olayın doğru yanını öğrenir – kalem oğlunun arkadaşına verilmiş ve kendisi de aldatılmıştır. Bundan sonraki sahneyi hayal etmek güç olmasa gerek. Çocuk öğle yemeği için okuldan eve gelir, kız kardeşi ve ağabeyi ile birlikte yemeğe oturur. Anne, düşmanı şaşırtıp kaleyi ele geçirmiş bir fatih gibi, cömert çocuğa dönerek, gözlerinde bir sevinç parıltısıyla sorar: 'birkaç gün önce kalemını sana sorduğumda, bana ne demiştin?' Çocuk başına gelecekleri şimşek hızı ile kavrar; oyunun sona erdiğini üzüntüyle anlar kız kardeşi ile ağabeyinin önünde azarlanacağı kaçınılmazdır. Mahkemede bir tutuklu gibi, 'davacının ifadelerini ve 'hâkimin kararını oturup dinlemekten başka bir seçeneği yoktur. Üzüntüyle annesine bakar, fakat sessizliğini sürdürür.

Anne ısrarla sorusunu tekrarlar: 'Kalemın ne oldu demiştin?' Çocuğun cevabı aman anneciğim, değeri olmayan bir kalem için neden bu kadar büyük olay yaratıyorsun? Okulda kaybettiğimi söyledim ya.'

'Şüphesiz basit bir kalemi bu kadar tartışmak gereksiz, fakat senin sandığından daha önemli olan davranışını tartışıyorum' der anne, 'Kaleme ne olduğunu sana soruyorum.' Çocuk tekrar, ' Okulda kaybettim' diye cevaplandırır.

Anne sertçe 'Yalan söylüyorsun' der, 'Haydi itiraf et! Kalemi arkadaşına verdin. Sana böyle bir şey yapmamı kaç kez söyledim? Senin gibi bir çocuğa layık olmak için ben ne yaptım' der.

Çocuk daha kendi kendini savunmaya başlayamadan, anne olanları ayrıntılarıyla ile söyler. Her şeyden bilgisi olduğunu ona anlatır ve çabalamasını, denizde boğulmakta olan bir insanın yaşam mücadelesine benzetir.

Böylece çocuk, cömertliğinin bir sonucu olarak, 'akıllı' annesinin kötü davranışlarına hedef olur. Kız kardeşi ile ağabeyinin orada bulunması onu son derece utandırır, sıkıntı ve utanç içinde ağlamaktan başka bir çare bulamaz. Ezik bir kalple, yorgun bir vücutla ve baygın bir ruhla öğle yemeğinden yoksun kalarak okula döner.

Belki bu durumlarda, annelere sormak gerekir: eğer Merhametli Tanrı kusur ve günahlarının hesabını tutsaydı ve aynı biçimde yargılayıp cezalandırırsaydı acaba kendi durumu ne olurdu?

Çocuğun olayın doğru yanını söylemekte tereddüt etmesi bile, anne-babanın eğitim ve terbiye konuları hakkındaki bilgisizliklerinden ileri gelmektedir. Çünkü çocuk buna benzer olaylarda ne zaman doğruyu söylediye, cezalandırılmıştı.

Çocukların bu gibi ufak tefek kusurlarına göz yumulması ve bu hataların daha sonra akıllılık ve tedbirle, sertliğe ve zulüme başvurmadan düzeltilmesi gerekir. Bir okçu, ağaç dalından yay yapmak istediği zaman, dikkatsizce davranıp yayı çok çabuk bükerse, o dal şüphesiz kırılacaktır.

Özetle: çocukları utandırmak ve yıldırma yakışır bir hareket olmadığı gibi, övgü değer de değildir; anne ve babalar çocuklarıyla ilişkilerinde dikkati ve ihtiyatı her zaman gözetmelidirler ve onlara son derece anlayış ve sağgörü ile davranmalıdırlar. Çocuklar hata yaptıklarında, bu kusurlar, mümkün olduğu kadar bilim ve eğitim aracılığıyla

düzeltilmelidir; şiddetli ve sert tepkilerden itiraf ettirmekten ve yalanları ortaya çıkarmaktan kaçınılmalıdır, çünkü bu yöntemler iyi sonuçlar vereceğine, daha kötü davranışlara sürükler.

Sevgili eğitimciler; Saygı değer anne ve babalar; Çocuklarınız geniş yaradılış bahçesindeki ince yapılı çiçeklere benzerler. Sabahın meltemine ve bahar yağmurlarına ihtiyaçları vardır, zehirli rüzgârlara ve korkunç fırtınalara değil. Şafak melteminin ilk kımıldanışıyla açılan gonca gibi, çocuk da yakılmak için balta ile hazırlanacak bir odun yığını değildir. Çocuklarınıza küfredip onları lanetlemeyin, onları küçük düşürüp hakarete bulunmayın, onlara karşı zor kullanmayın ve arkadaşlarının önünde onları dövüp utandırmayın. Onlara son derece merhamet ve sevgiyle davranın ki, size içtenlikle saygı gösterebilirler ve görevlerini çocuklar olarak ve Tanrı'nın amaçladığı biçimde yerine getirebilirler.

ÇOCUKLARA KARŞI DAVRANIŞ YÖNTEMLERİ

ÇOCUKLAR TAZE VE YEŞİL DALA BENZERLER; ONLARI NASIL EĞİTİRSEK ÖYLE BÜYÜRLER.

Bir kuyumcunun som altın, adi metaller arasındaki farkı bilmesi, bir doktorun fizyoloji ve insan vücudunu oluşturan, birbirleriyle ilişkileri olan unsurları öğrenmiş olması ve bir çömlekçinin de değişik çamur türlerini tanıması gerektiği gibi çocuk terbiyesi ve eğitimi üstlenmeye karar veren kişi de bu konuda bilgili olmalıdır. Eğitici, çocuğun düşüncelerinden, durumundan, ruhsal ve entelektüel yeteneklerinden kısacası psikolojik durumdan habersizce bu göreve yeterli olmadığını anlar. Böyle bir eğitici, tecrübesiz ve yetiştirilmemiş bir saat tamircisine benzetilebilir; saat tamir edeceğine onu bir daha kullanılmayacak hale sokar.

Eski bilgi ve ahlaki kusursuzluk inancı dünyamızdan yeni bir bilim doğmaktadır. Çok yeni olduğu halde, eskiden on yıllık bir sürece elde edilmeyen buluşları şimdi bir günde şaşılabilecek bir başarı ile ortaya çıkarmaktadır. Çok kısa bir süre içinde çocukların iç niteliklerini ortaya çıkarmakla olağanüstü gelişme gösteren bu bilim çocuk psikolojisidir. Birçok güç sorunları çözerek çocuk eğitimi ve öğretimine çok değerli bir hizmette bulunmuştur.

ÇOCUKLARA BÜYÜKLER GİBİ DAVRANMAK HATALIDIR.

İNSAN, YAŞAMIN BAŞINDAN SONUNA KADAR BELİRLİ DEVRELERDEN VEYA AŞAMALARDAN GEÇER. HER DEVRENİN KENDİNE ÖZGÜ KOŞULLARI VARDIR. ÖRNEĞİN ÇOCUKLUK DEVRESİNİN KOŞULLARI VE İHTİYAÇLARI, ZEKÂ VE YETENEK SEVİYESİNE GÖREDİR.

Çocuk psikologlarının buluşlarından biri, çocukların her yönden, yetişkinlerden farklı olduklarıdır. Bu, 'gece ile gündüz kadar farklı' deyimine benzer. Çocukların iç yetenekleri, düşünceleri, kaygıları, hayal güçleri, duyguları ve yargılama yöntemlerinin tümü yetişkinlerden farklıdır; gülmeleri, ağlamaları ve başkalarıyla kurdukları arkadaşlık biçimleri bile değişiktir.

Ne yazık ki, eğitimciler ve anne-babalar çoğu zaman yanılarak çocuklarının kendilerine benzediklerini düşünürler. Kendilerini ilgilendiren her şeyin çocukları da ilgilendireceğini, sevmedikleri şeyleri çocukların da sevmeyeceğini, kendilerini güldüren veya üzen her şeyin şüphesiz çocukları da güldüreceğini veya üzeceğini düşünürler. Her aşamada ve

her konuda aynı karşılaştırmayı yaparak kendilerini çocuklarının duyguları ve düşüncelerinin ölçüsü olduklarını düşünürler. Böyle bir anne veya baba kendini ve çocuğunu, dış görünüşlerinde birbirine çok benzeyen, ancak yapılarında ve davranışlarında birbirine hiç benzemeyen bu iki varlık arasında her zaman derinleşen ve genişleyen bir uçurumun farklı iki yakasında görür. Bu hatalı yaklaşım çocuğun eğitimi ve terbiyesi sürecinde şaşılacak gelişmelere yol açar ve çok kereler hoş olmayan olaylara neden olur.

Çocuk psikolojisi, bilime dayanan yargılama ve kanıt kullanarak, çocukların her yaşam aşamasında özellikle gelişme düzeyine özgü düşünce, hayal, duygu ve yargılama yeteneklerine sahip olduklarını ve bir sonraki aşamaya girdiklerinde, görüş ve düşüncülerinde kesin bir değişikliğin oluştuğunu kanıtlamıştır. Örneğin, dört veya beş yaşındaki çocukların, hareket halinde olan her şeyin canlı ve kendine özgü bir aklı olduğunu hayal ettiklerini düşünün. Bulutlara, rüzgâra, aya, güneşe ve hareket halinde görünen her şeye, insanlara yaptıkları gibi, hayat ve ruh verirler. Suyun nehir yatağında akması gibi, rüzgârların vadiler üzerinde estiğinden, ayın yürüdüğünden ve güneşin de büyük bir hızla göğü baştan öbür başa kat ettiğinden emindirler.

Yetişkinleri tebessüm bile ettirmeyen şeylerden çocukların büyük zevk duyduklarını anne-babalar şüphesiz fark etmişlerdir. Öte yandan, anne-babalara oldukça gülünç gelen şeylere çocuklar üzülebilir ve hatta ağlarlar. Çoğu anneler çocuklarına masal anlatırken, yetişkinleri hiçte etkilemeyen bir olayı duyduklarında çocukların renklerinin solduğunu ve kalp atışlarının hızlandığını görmüşlerdir. Düşünün ki, anne çocuğuna 'Kırmızı Şapkalı Kız'ın öyküsünü anlatıyor. Çocuk annesinin sözünü keserek, öykünün sonunun iyi mi yoksa kötü mü olacağını ve kurt köpeğine zarar gelip gelmeyeceğini sorar. Kurt köpeğine hiçbir zarar gelmeyeceğinden emin olunca, derin bir nefes alarak huzur içinde maceranın gerisini dinlemeye devam eder (ancak kafasının bir köşesinde hala bazı şüpheler taşıyan çocuk, öyküyü iyi bir biçimde sona erdirmesi için annesini sürekli olarak zorlar).

Bir çocuğun hayal gücü ve dünya görüşü de yetişkin bir kimseninkinden çok farklıdır. Sanayileşmiş büyük bir şehirdeki çocuğun, at tırnağının sert tahtadan dövülerek marangoz tarafından yapıldığına ve ipe atın ayağına sımsıkı bağladığına inandığını veya bize imkansız görünen bir şeyin çocuğa çok kolay geldiğini düşünün. Çocuğun masaldaki sihirli atın havada uçtuğunu, yaşlı cadının süpürgesine binerek göğe doğru havalandığını kırk sihirli oyuna sahip sihirbazın kendi kendini bir hareketle kayaya ve diğer bir hareketle canavara ve daha başka bir hareketle bir kuşa dönüştürdüğüne ne kadar kolay inandığını fark etmişsinizdir.

Çoğu anne-babalar çocuklarını yersiz güldükleri için cezalandırırlar. 'Gülünecek bir şey değildi, küçük afacan' diyerek onları azarlarlar. Bir kendinin, arka ayakları üzerinde durup bir arıyı köşeye kısırmaya çalışması, arının da kediye direnerek etrafında vınlayıp onu kızdirması veya kardeşinin gölgesinin sinema perdesindeki gibi duvarda hareket etmesi gibi saçmalıklara çocuğun gülmemesi mümkün değildir. Çocuk, anne-babasının gülünç yönleri görmemelerine şaşırır ve güldüğü için de onu azarlayıp ağlattıklarına çok daha fazla hayret eder.

Kısacası, çocuklardaki bu yetenekler yetişkinliklerindeki gibi hem fiziksel ve hem de ruhsal açıdan farklı olduğuna göre, çocukları kendimizle nasıl kıyaslayabiliriz ve onları kendi fikirlerimize göre nasıl yargılayabiliriz? Çocukların dünyamızı kavrayamayacaklarını ve bizim de çocuklar gibi olamayacağımızı anlamamız gerekir.

Her eğiticinin (ve özellikle her annenin) çocukların psikolojisi hakkında bilgili olması ve çocuk yapısı hakkında mümkün olduğu kadar çok bilgi elde etmesi gerekir. Böyle olunca, çocuğun her gelişme aşamasında nasıl düşündüğünü, düşüncelerinin, hayal gücünün ve duygularının derinliğini, eğilimlerinin ve isteklerinin hangi ilkelere dayandığını anlayabilir. Aksi halde, çocuğun ruhundaki gizli yetenekler ortaya çıkmaz ve çocuğun kalbi annesine karşı sonsuzluğa dek kapalı kalır.

ÇOCUKLARIN İSTEKLERİ

BİLİNİZ Kİ, ÇOCUĞA EĞİTİM SAĞLAMAK, KARAKTERİNİ DÜZELTMEK VE ARITMAK, ONA CESARET VERİP TEŞVİK ETMEK SON DERECE ÖNEMLİDİR. ÇÜNKÜ TANRI'NIN TEMEL İLKELERİ BUNLARDIR.

Çocukların istek ve arzularını değerlendirebilmek için akılcı bir yönteme nasıl karar vermeli bu eğitim konusunda önemli sorulardan birisidir.

Açıkça belirtilmelidir ki, bazı "istek"ler eğitici tarafından kabul edilmeli, diğerleri ise kesinlikle dikkate alınmamalıdır. Küçük bir çocuk iyi ile kötüyü ayırt edemediği için ve istekleri ileriye görmeden, yalnızca bir arzu üzerine kurulduğundan, istediği her şeyin kendine verilmesi ve tüm çocuksu arzularının yerine getirilmesi gerektiğini düşünür. Eğer isteğine karşı bir biçimde davranılırsa, sevdiklerine ve yakınlarına (hatta şefkatli annesine) karşı gelerek darılır.

Çoğu anneler çocuklarının isteklerini yerine getirmediklerinde, onların üzüldüklerini ve kızdıklarını gözlemişlerdir. Çocuk kızgınlığını ağlayarak veya sızlanarak, küstahça davranıp meydan okuyarak veya hıçkırıkla dolu bir sesle, " Ben seni sevmiyorum artık", " sen artık beni sevmiyorsun galiba" diyerek gösterir. Bu aşamada anneler büyük şaşkınlık içindedirler.

Çocuk psikologları, bu ve buna benzer durumlarda çocuğun bir yönden gurur ve kararlılığını zedelemekten ve zayıflatmadan, öte yandan bencil arzularına kapılıp, büyüdüklerinde otokrat ve diktatör olmalarına meydan verilmeyecek bir biçimde davranılması gerektiğine inanırlar.

Bazı anne-babalar bu iki aşırı davranıştan birini ve yalnızca birkaç kişi ise ölçülülük yolunu seçerler. Şöyle ki, bazı anne-babalar (özellikle anneler) çocuğu yatıştırmak ve tatmin etmek için tüm isteklerini yerine getirirler " üzülme" diyerek, akıllıca olsun veya olmasın, tüm isteklerine boyun eğerler. Bu gibi durumlarda, çocuk anne-babasına ve ilişki kurduğu herkese karşı otokrat bir hükümdar gibi hükmeder.

Diğer anne-babalar ise, bu yolun tam tersini uygulayarak çocuklarının akla uygun ve yerinde isteklerini bile geri çevirirler. Çocuklara karşı öfkeyle davranırlar ve istekleri her ne kadar mantıklı ve doğru olsa bile dinlemezler. "konuşma" ve "sus" diyerek, çocuklarının ince ve duygulu kalplerini kırarlar.

Bu iki aşırı davranış yollarını ortadan kaldırmak ve ölçülü duyguları başarılı kılabilme için anne-babalara (özellikle çoğu zaman çocukların tarafını tutan ve onların dert ortağı olan annelere) kılavuz niteliğindeki yöntemler aşağıda sunulmuştur:

1. Çocuğun isteklerini dikkatle değerlendirin. Mantıklı istekleri zararlı ve yararsız olanlardan ayırın.

2. İki tür istek arasındaki ayırım belli olunca anne-babalar çocuğun uygun, akıllı, mantıklı olan herhangi bir isteğine karşı gelmemeye yemin etmelidir ve yeminlerine bağlı kalmalıdır. Onlar nedensiz yere çocukla zıtlaşmamalı ve haksız yere baskıda bulunmamalıdır. Diğer önemli bir konu, anne-babaların bütün güçleri ile çocuklarının uygunsuz, mantıksız veya zararlı isteklerine boyun eğmeye direnmeleri ve böylece anlayış gücü mücadelesini kaybetmemeleridir. Çocuk, düşüncesiz isteklerine eğiticinin hiçbir zaman boyun eğip rıza göstermeyeceğini, ancak iyi, yararlı ve mantıklı dileklerinin kabul edilip gönülden yerine getirileceğini yavaş yavaş, fakat eninde sonunda anlayacaktır.

Eğer böyle bir yöntem kesinlikle ve sistemli bir şekilde uygulanırsa ve bunda güçlü bir biçimde diretilirse, çocuk bu yöneme öylesine alışır ki, özellikle annesinden gelen basit bir “hayır” onu mantıksız isteğini tekrarlamaktan vazgeçmesine yeterli olacaktır ve bunu yapmak aklına bile gelmeyecektir. Eğer eğiticinin direktme gücü zayıf ise ve bu yöntem ihmal edilirse, yukarıda sunduğumuz yollar etkisiz kalır, her eğitici şu noktaya daima bağlılık göstermelidir. **ÇOCUĞUN MANTIKLI VE HOŞ KARŞILANAN İSTEKLERİNİ SON DERECE SEVGİ VE SABIRLA KABUL EDİNİZ, ANCAK ZARARLI ARZULARINA VE İSTEKLERİNE HİÇBİR ZAMAN BOYUN EĞMEYİNİZ.**

Bu yöneme önem vermek ve onu uygulamak sosyal açıdan da aynı derecede önemlidir ve üzerinde önemlidir ve üzerinde dikkatle durulması gerekir. Çocuk zamanla bazı isteklerinin ve arzularının doğru, yararlı ve kabul edilir olduğunu ve diğerlerinin ise zararlı, uygunsuz ve mantıksız olduğunu anlayacağı gibi, olgunlaştığında isteklerin DEĞERLİ ve DEĞERSİZ olmak üzere iki sınıfa ayrıldığını doğal olarak anlayacaktır. Değerli ve yararlı arzuların düşünceden eyleme geçmesi gerektiğini, değersiz ve zararlı isteklere düşüncede bile yer verilmemesini öğrenecektir.

Örneğin, dokuz yaşındaki çocuğunuz çok basit bir şekilde, “Anne, boya kalemlerim bitti. Ev ödevimi tamamladıktan sonra resim yapabilmek için lütfen sendeki kalemleri bana ver” der.

Çocuğunuzun haklı isteğine ilgi göstermezseniz, konuyu tartmadan veya hiç düşünmeden derhal, “Hayır gereksizdir. Boya kalemlerinin hepsini yontmak, kırmak, ellerini ve elbiselerini kirletmek mi istiyorsun? Resim yapman önemli değil” dersiniz. Çocuk sizi ikna etmek için, “Fakat anne, resimler okula için gerekli; Yapmam gerekiyor. Boya kalemlerini bunun için satın almadın mı?” der.

Fakat siz kendi düşüncenizde diretir ve “Her satın aldığımız şeyi kırıp bozabileceğini mi sanıyorsun?” diye cevap verirsiniz.

Sonunda çocuk kendini tamamen güçsüz hissederek şöyle sorar, “O zaman bitirince ne yapacağım?”

“Ödevini bitirince, büyükler gibi sessizce yerinde oturacaksın” diye cevap verirsiniz.

Çocuk bu aşamada çocuksu duygularıyla sınırlanarak ve kendi anlayış ve düşünce biçimine göre kendisine karşı hatalı davranıldığına inanır. Sizi adaletsizlikle suçlar ve emirlerinizi dinlememek için vicdanında bahaneler arar. Çünkü her şeyden önce, resimler okulda sorulacak ve öğretmenine bir açıklamada bulunması gerekecektir. İkinci neden ise, doğal içgüdüleri nedeniyle büyükler gibi sessizce ve sakince hiçbir şey yapmadan oturamayacaktır. İşte bu aşamada çocuk, sizin savunulması mümkün olmayan emirlere uymamak için özel stratejisini çizer ve kalbinde isyankârlık ve medya okuma tohumlarını bu küçük yaşta eker.

Buna göre eğer anne-babalar çocuğun yerinde ve haklı isteklerini kabul eder ve uygunsuz isteklerini iyi bir nedenle geri çevirirlerse, çocuk anne-babasının ve özellikle şefkatli annesinin içten arkadaşları ve sevgili dostları olduğuna, daima kendi iyiliğini istediklerine ve kendisi için iyi olan şeye razı olacaklarına ve kötü olan her şeyi ise geri çevireceklerine yavaş da olsa inanacaktır.

TANIK DURUMUNDAKİ ÇOCUKLAR

DEĞİŞİK ZİHİNSEL GÜÇLER BULUNDUKÇA, İNSAN YARGILARININ VE DÜŞÜNCELERİNİN BİRBİRİNDEN FARKLI OLACAĞI ŞÜPHESİZDİR.

Psikologlar ve araştırmacılar, küçük çocukların sözlerinin tam olarak ne kadar doğru olduğunu ve bunlara ne dereceye kadar güvenip itimat edilebileceğini bulmaya çalışmışlardır.

Çoğu kimseler, çocukların gizli amaçlarının olmadığına ve bir şeyi gördükleri veya duydukları gibi, hiçbir şey katmadan veya eksiltmeden anlatacaklarına ve bir olayın gerçeğini, anladıkları ve değerlendirdikleri biçimde ve doğru olarak söyleyeceklerine inanırlar. Bu gibi kişiler çocukların daima gerçeği söylemelerini beklerler. Yanlışlığı kanıtlanmış olan bu yaklaşım, ailelerde birçok üzücü çatışmalara neden olmaktadır; şaşırtıcı olaylar çocukların asılsız tanıklıklarından doğabilir.

Eğitimin esaslarına ve ilkelerine önem verilmemesi veya hafife alınmasının, önemsiz konular üzerinde anne ve babalar fikir ayrılığına nasıl yol açtığını ve bunların yavaş yavaş esaslı münakaşalara dönüştüğünü hepimiz görmüşüzdür. Sonunda bu durum, bir aile “mahkeme”sinin kurulmasına yol açar ve “duruşma” da yargıç, anne veya babadır, tanıklardan birisi de hemen her zaman çocuktur. Bazen isteyerek ve hatta şevkle, bazen de gerektiği için veya zorla “mahkeme” ye gelerek ifadelerini verirler. Çocukların ifadelerini daima doğru olarak kabul edenlerin görüşüne uyararak ve çocuğun tanıklığına son derece itimat ederek, hâkim anne veya baba, son karar için çocuğun “delil” ini ölçü olarak alır. Böylece kendi düşüncelerini çocuğun ifadeleri üzerine kurar. Fakat çocuğun tanıklığı genellikle olgunlaşmamış hayallerinin ürünüdür ve anne-babalar hatalı anlayışlarından dolayı, çoğunlukla kararlarında adaletli olamazlar ve suçsuz olan tarafı kusurlu bulurlar.

Biri Fransız diğer Alman iki psikolog, büyüklerin tanıklığını incelemek ve onların, telkin ve hayal gücünden, nasıl etkilendiklerini görmek için araştırmalar yapmışlardır. Binet (1857–1911) ve Stern (1871–1938) sonuçlarını yayınlayıp, yazılarını araştırmacıların hizmetine sunduktan sonra diğer bilginler de çocukların tanıklıklarının doğruluğu veya yanlışlığı ve bunun çocuk psikolojisine olan ilişkisi üzerinde önemli deneyler yapmışlardır. Dikkatli bir araştırmadan sonra çocukların ifadelerine tamamen güvenilemeyeceği ve bir karar almak için onların tanıklığının geçerli bir esas olarak alınamayacağı sonucuna varmışlardır. Yapılan çeşitli deneyler, çocuklar ve yetişkinlerin zihinlerinin, olayları ayrıntılarıyla ve doğru olarak kaydedemediğini göstermiştir ve bir konunun esas noktasını ve bir olayın gerçek yanını çoğu zaman öyle bir şekilde tarif ederler ki, bunun gerçekte olanla ilgisi çok azdır.

Yetişkinlerin hafızalarını değerlendirmek ve tanıklıklarının geçerliliğini saptamak için Stern aşağıdaki deneyi uygulamıştır.

Bir grup insana, ayrıntılı fotoğraflar ve resimler verilir ve kırk beş saniye süreyle bunları dikkatle incelemeleri ve daha sonra da gördüklerini yazmaları istenir. Bu deneyden

geçmekte olanların dikkatli ve makul davranmaları özellikle istenir; tüm yazdıkları gerçeği yansıtmalı ve öylesine güvenilir olmalı ki, ifadelerinin doğruluğuna yemin edebilmeliler. Yazdıkları gerçeklere uymadığından, bu deney açıkça göstermiştir ki, yetişkinler ne kadar akıllı ve dikkatli olurlarsa olsunlar hafızalarına güvenilemez.

Buna benzer deneyler çocuklara da uygulanmış ve hafızalarına yetişkinliklerinkinden daha az güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Lobsen adında bir bilgin seçilen çocuklara fotoğraflar ve resimler verir. Daha sonra, çocukların bu gereçleri dikkatlice incelemelerini ve izlenimlerini yazmalarını ister. Başka bir gün çocukları tiyatroya götürür ve daha sonra hatırladıklarını yazmalarını ister. Değişik ve sık deneylerden sonra Lobsen, küçük çocukların telkin gücünden çok etkilendiklerini ve ifadelerinin düşüncesizce ve belirsizce belirtildiği ve gerçekle bağdaşmadığı sonucuna varır.

Binet, Paris'te ilkokul öğrencilerine bir deney uygular. Öğrencilere karton üzerine yapıştırılmış bir posta pulu, biraz para, bir ilan, bir düğme ve birinde bir adam, diğerinde bir grup resmi olan iki fotoğraf verir. Her çocuğu tek başına deneyden geçirir ve kartonun üzerindeki şeylere on iki saniye süreyle dikkatle bakmalarını ve daha sonra onların renkleri, biçimleri ve karton üzerinde ne şekilde yerleştirdikleri hakkında sorulara cevap vermelerini ister. Buna ek olarak, çocuklara bazen yanıltıcı sorular sorarak, telkin gücünün etkinliğini denemek ister.

Yirmi dört öğrencinin oluşturduğu bir gruptan on beşi posta pulunun rengini yanlış tarif eder. Bazı öğrenciler postanenin damgasını, hatta bir şehrin adını pulun üzerinde gördüklerini söylerler. Oysa gerçekte postanenin damgası pulun üzerinde yoktur. Yirmi bir öğrenci düğmenin yerini doğru olarak gösteremez. Ortalama olarak her talebeye verdiği kırk sorudan on biri yanlış cevaplandırılır.

Bunun ardından, Binet çocukları üçlü gruplara ayırır ve her grubu sorguya çeker. Bazı çocukların ifadelerinin diğerlerini etkilediğini ve bazı grupların da diğer grupların cevaplarından etkilendiklerini ve ona göre cevap verdiklerini apaçık görür.

Tecrübeli bir öğretmenden şöyle bir olay duydum: Bir gün küçük bir kız sınıf öğretmenine, kalem kutusunu beraberinde getirdiğini ve onu okulda kaybettiğini söyler. Kutuyu belirli bir sıranın üzerine bıraktığını ısrarla ifade eder ve arkadaşları da onun ifadesini doğrularlar ve kutuyu sıranın üzerinde en son nerede gördüklerini de gösterirler. Ertesi gün küçük kız kalem kutusu ile birlikte okula gelir ve öğretmenine, çok sade bir tavırla, kalem kutusunun başından beri evde olduğunu söyler.

Diğer bir öğretmen şöyle yazar: Günün birinde bir öğretmen, arkadaşını öğrencileriyle tanıştırmak için sınıfına davet eder. Konuk, başından şapkasını hiç çıkarmadan sınıfa hitaben on dakika konuşur. Konuk sınıfı terk ettikten sonra, öğrencilere konuşun şapkasını hangi elinde tuttuğu sorulur. Yirmi yedi öğrenciden on yedisi "sağ elinde" der. Beşi "sol elinde" ve yalnızca beşi şapkasını çıkarmadığını söyler.

Öğretmen, öğrencilerine iyi tanıdıkları bir öğretmenin bıyık rengini sorar. On öğrenci "kahverengi", iki kişi "siyah", iki kişi "sarı" iki kişi "beyaz", iki kişi "gri" ve bir kişi de "kırmızı" diye cevap verir. Sadece bir öğrenci doğru cevabı verir: adı geçen öğretmenin bıyığı yoktur.

Bu örneklerden bazı sonuçlar çıkarabiliriz.

1. Çocuklar değişiklik yapmadan ve bir şeyler eklemeyen olayları anlatamazlar, çünkü hafızaları ayrıntıları olduğu gibi kaydedemez. İfadeleri, çoğu zaman gerçeklerden uzaktır.
2. Çocuklar her zaman kişisel duygu ve telkin gücünden etkilenirler. Kendi hayallerini gerçek olaylarla karıştırdıklarından, ifadeleri gerçekle pek az bağdaşabilir.
3. Çocuklar bazen aldatıcı olurlar ve eğer kendi çıkarları için gerekli ise, gerçekleri bilerek saptırırlar. Bundan dolayı, onların ifadelerine dayanmak, sözlerine ve tanıklıklarına güvenmek akıllılık değildir.

Anne-babalar aile içinde çocukların önerilerinin bir tartışma başlatmasına ve onun odak noktası olmasına izin vermelidirler. Tam tersine, öyle davranmalıdırlar ki, çocukların bu gibi ifadeleri kullanmalarına fırsat çıkmasın. Eğer çocuklar, tanıklıklarını gerektiren bir durumda, anne ve baba arasında yabancılaşıma görürlerse, sorguya çekildiklerinde, hiçbirini kırmadan nasıl davranacaklarını –hangi tarafı tutup, hangi tarafa karşı olacaklarını- bilemezler.

Çocuklar tümüyle tarafsız kalamayacaklarından ve kendilerini bu çekişmeden kurtaramayacakları için, zorla fakat istemeyerek ya yalana sığınır ve akıllarına ne gelirse söylerler veya doğruyu söyleyerek hangi tarafa karşı tanıklık yapmışlarsa o kişiyi kalbinde düşmanlık tohumu ekerler. Şüphesiz, anne-babalar bu yaklaşımın suçsuz çocukların ahlakını ne denli bozacağını ve ayrılığın ve anlaşmazlığın tohumlarını aileye serpeceğini çok iyi bilmektedirler.

ÇOCUKLARIN SORULARI

ONLAR İNSAN BAŞARISININ ZİRVELERİNE ULAŞMAK İÇİN SÜREKLİ TEŞVİK EDİLMELİ VE İSTEKLENDİRİLMELİDİRLER.

BIRAKINIZ HER BİR YENİ, NADİR, GÜZEL VE EL HÜNERİNDEN PAY ALSINLAR.

Merak duygusu, Tanrı'nın her şeyi saran hikmetiyle insana doğuştan verdiği bir özelliktir. Bu bilme ve öğrenme arzusunun şiddeti insanlığın ilerlemesine ve yücelmesine, dünyanın birçok sırlarının çözülmesine çok değerli keşiflere ışık tutulmasına ve büyük buluşların teşvik edilmesine neden olmuştur.

Küçük bir çocuk konuşmaya ve kendi kendini ifade etmeye başladığı zaman merakı giderek artar. Her şeyi anlamak ve her konunun özünü elinden geldiği kadar öğrenmek ister. Bu nedenle, elinin altında olan her şey çocuksu incelemesinden geçer. Örneğin, bir dikiş makinesinin veya bir saatin sırlarını incelemek ve öğrenmek için onların içini dışını çıkarır ve ev halkının yokluğu kendisine bu fırsatı verirse, onları öyle bir incelleme kontrol eder ve inceler ki, bir daha kullanılmaları mümkün olmaz. Anneler bu gibi durumlarda ve çocuklarının sürekli sorularından çılgına dönerler.

Küçük çocuklarda doğal olarak bulunan bu içgüdüsel merak duygusuna eğitimciler, özellikle anneler gerekli önemi verirlerse, dünyada akıllı ve bilgili gençlerin sayısı şüphesiz artacak ve eğitim ve bilgi sancakları da günden güne yükselecektir. Eğitim psikologları, anne ve babalara, çocukların sorularını onların anlayış, düşünce ve yeteneklerine göre cevaplandırmalarını ve bu çok önemli konuya karşı kayıtsız kalmamalarını sürekli olarak öğütlemiştir. Çocuk, yaşamın birçok yönlerini anlamak ve doğal olayları kavramak için direktirse, ölçülülükle davranmalı ve öfkelenmemelidir. Anne-babalar bilmelidirler ki, soru sormak, çocukların anlayışlarını geliştirmek ve bilgi

edinmek için önemli araçlardan biridir. Bazı annelerin, sürekli soru soran suçsuz çocuklarına öfkelenmeleri, onları korkutarak uzaklaştırmaları, diğer taraftan bazı babaların, çocukluklarını “meraklılık” ve “kabalıktan” koruduklarına inanarak, onlara hiç ilgi göstermemeleri ne kadar üzücüdür.

Şefkatli bir annenin, değerli çocuklarına yürümeyi ve konuşmayı öğretmesi, çocuğun fiziksel yeteneklerinin gelişebilmesi için son derece sabır ve tahammül göstererek uykusuz geceler geçirmesi ve çocuğunun rahatlığı için şefkatli babanın zorluk ve sıkıntılara katlanması gibi, çocuğun zihinsel yeteneklerini de geliştirmek için her çabayı göstermeleri gerekmektedir. Anne-babalar çocuklarının sorularını sabır ve hoşgörü ile cevaplandırmalı ve dış dünyayı onların anlayabileceği basit sözlerle ellerinden geldiğince açıklamalıdır. En önemlisi, çocukların sorularıyla hiçbir zaman alay etmemeliler. Cevaplarında, şaka olsun diye, anlamsız ve gereksiz şeyler söylememeli ve masum çocuklarını oyuncak yaparlar ve çocuksu ifadelerine gülerken, duygulu ve ince kalplerini kırarlar.

Günün birinde, çocuğun biri balık yağı reklâmı görür. Reklâmda fabrikanın sembolü bir ağaç vardır. Çocuk, “anne, bu ağaç balık yağı ağacı mı?” diye sorar. Etrafındakiler gülmelerini ve şakalaşmalarını öylesine uzatırlar ki, zavallı çocuk ağlamaya başlar ve üzgün bir halde aralarından kaçar.

Çocuklarla ilgilenirken özen, incelik, nezaket ve saygının her zaman gerekli olduğunu eğiticiler daima bilmelidirler.

ÇOCUKLARIN YALANLARI

TÜM ÇOCUKLARIN KALPLERİ SON DERECE TEMİZDİR... NE İKİYÜZLÜ, NE DE ALDATICIDIRLAR.

Eğer yalan söylemek, başkalarını aldatmak için bilerek söylenmiş bir söz olarak tanımlanırsa, o zaman çocukların özellikle beş yaşından küçük olanların gerçekte yalan söylemedikleri anlaşılır. Onların ifadeleri, yanlış olsa bile, yalan olarak nitelendirilemez. Her ne kadar yetişkinler çocuğun gerçeği söylemediğini düşünseler bile, gerçek olandan sapma, ne kötü niyetlere dayanır, ne de dinleyicileri aldatmak için düşünülmüştür. Eğer doğru olmayan ifadelerin nedenlerini arayacak olursak, bu tartışmanın ardındaki düşünce kolayca anlaşılabilir.

Çocuk bazen ceza korkusundan veya sert davranıştan, erkek ve kız kardeşlerine karşı olan kıskançlığından, bencilliğinden veya sadece gösteriş olsun diye yalan söyler. Sözde ve harekette, inatçılık da, bazen yalan söylemeye yol açar. Bu nedenlerin herhangi birinden dolayı ufak tefek yalanları söyleyen bir çocuğun dik başlılığı onun sözüne bağlı kalmasına neden olur. Fakat genellikle çocuğun hikâyeleri hayalinin ürünüdür. Çocuğu anne-babalar küçük çocuklarının garip hikâyeler uydurduğunu ve başrolünü kendisi oynayarak gerçekten olmuş gibi anlattıklarını görmüşlerdir. Hayal gücünün yoğunluğu nedeniyle, gerçek ile uydurulan arasındaki boşluk, tamamen ortadan kalkar.

Örneğin, çocuk annesine çok basit bir biçimde, geçen akşam evlerinin üzerinden geçen uçağın pilot koltuğunda kendisinin oturduğunu veya falan gün sadece yumruk ve ayaklarını kullanarak komşuların duvarını tamamen yıktığını anlatır. Bu, yalan olarak yorumlanmamalı, masum çocuklar terbiyesizlikle suçlanmamalı ve herhangi bir baskı altında da tutulmamalıdır. Robert Goup adındaki bir bilgin, çocukların davranış biçimleri

üzerine yazdığı bir kitapta, bu gibi masum çocukların cezalandırılmasını zararsız kumruların vurulmasına benzetmektedir. Üç ve dört yaşlarındaki çocuklar, her şeyi abartmaya yatkın oldukları bir aşamadan geçerler. Eğer bu yalan olarak yorumlanırsa, haksızlık yapılmış olur.

Eğer küçük bir kız çocuğuna bebeğinin nasıl olduğunu sorarsanız, onun nasıl ağladığını, bağırdığını ve sözünü dinlemediğini ustalıkla anlatmasını düşünün. Eğer küçük bir erkek çocuğun hayal gücünün harekete geçirerek sorular sorarsanız buna benzer hikâyeler tipik basitlikle anlatacaktır. Çocuğun mutlu yüzü ve parlak bakışlarından, sözlerini gerçekten başka hiçbir şey saymadığı açıkça anlaşılır. Böylece, çocuk yapmaması gereken bir şeyi yaptığında, ara sıra farkında olmadan suçu başkasına atar. Küçük yaşta bir çocuğun bilerek ve isteyerek söylediği çok seyrek görülmüştür. Doğru olandan sapmasının, biz yetişkinlerin anlamadığı bir nedeni vardır, ancak henüz olgunlaşmamış olmasıyla ilişkilidir. Akıl gelişip, hayal ve kuruntular dünyasının dışına çıkıldığında, çocuk gelişiminin bu evresi geçilmiş olur. Bu nedenle, çocukların uydurmaları, genellikle boş hayallerinin sonucudur. Başka aldatmak amacıyla yetişkinlerin söylediği yalanlarla hiçbir zaman kıyaslanamaz.

Jean-Jack Rousseau, uygun bir eğitim eksikliğinin çocuktaki bu özelliği gerçekten yalan söylemeye kadar götüreceğine ve eğer eğitici veya öğretmen çocukların psikolojik yapısını bilmiyorsa onlara, kendilerini yavaş yavaş yalan söylemeye zorunlu hissettirecek şekilde davranacağına inanıyordu. Tüm eğiticiler, şu önemli konuyu tam olarak anlamalıdır ki, böyle bir durumda çocuk hiçbir zaman küçümsenmemeli veya azarlanmamalı, arkadaşları ve yaşlıları önünde yalan söylemekle suçlanmamalıdır. Başka bir deyişle, olayı büyütmemek gerekir. Daha önemlisi, eğiticiler doğru yoldan saptığı için çocuğu dövmemeli ve cezalandırmamalıdır. Tam tersine, bunu çocukluk devresinin bir özelliği ve geçici olduğunun bilincinde olarak bu durumu zamanla, sabır ve sevgiyle düzeltmelidirler.

Bazen eğitici ceza vererek durumu derhal düzeltebileceğini ve çocuğu yetişkinlerin anladığı doğruluğa kılavuzlayacağını düşünür. Fakat sonuç bunun tam tersidir, çünkü çocuk elinde olmadan ve doğal olarak kendi hayallerinin etkisi altındadır. Cezalandırılma, doğal değişikliklerin yanında bir hiç kalır. Bilgisiz eğitcinin zulmünden kendini korumak ve kurtarmak için kötü davranışlara ve gerçekten yalan söylemeye sarılır ve yavaş yavaş bunda o denli tecrübe edinir ki, birinci sınıf usta yalancı olup çıkar.

Konuyu açıklığa kavuşturmak için bir örnek verelim: yedi yaşındaki çocuğunuz parlak bakışlar, ışıldayan bir yüz ve sevinçle okuldan gelir ve bugün dersini diğer arkadaşlarından daha iyi bildiğini ve öğretmenin beğenisini kazandığını söyler; öğretmen, diğer öğrencilere onu örnek almalarını ve gidip onu kutlamalarını söylemiştir. Hikâye şöyle devam eder: Öğrencilerden biri onu kıskanmış ve ağlamaya başlamıştır; ders arasında aynı öğrenci ona takılmış ve daha da ileri giderek onu dövmüştür. Daha sonra durumu düzeltmek için okul müdürü gelmiştir...

Çocuğunuzun bildiğini için, öğretmenin beğenisinin tek odak noktası olacak kadar ilerlemediğini düşünürsünüz. Dikkatsizce davranırsanız, öfkeyle, “bütün bu hikâyeler anlamsız”, “sen kendinden utanmalısın” veya “haydi kalk, öğretmene gideceğiz ve senin bu anlamsız hikâyelerinin doğru olup olmadığını anlayacağız, eğer yalan söylemişsen benden göreceğin var” diyerek çocuğunuzun yalanını çıkarmaya çalışırsınız. O zaman zavallı çocuk, bir sarhoşun ayılması gibi, doğal durumuna döner ve kendinin de gerçekten inandığı şairane hayallerinden içtenlikle pişmanlık duyar.

Anne-babasının vereceği cezayı ve okulda küçümseneceğini düşünerek, kendi kendini korumak için başka hayret verici hikâyeler anlatmaya başlar. “yalan söylüyorsam ölümü görün” diyerek, eğer annesi konuyu okulda görüşme planını uygulayacak olursa okuldan atılacağını, tüm diğer çocukların kendisine kötü davranacaklarını, her söylediğinin gerçek olduğunu, kavga ettiği çocuğun da annesinin kendisini cezalandırmak için okula geldiğini düşüneceğini defalarca iddia eder. O kadar çok yalanlar ortaya atar ki, durumla başa çıkmak mümkün olmaz ve sonuç, arzu edilenin tam tersidir.

Oysa yeterince dikkatli davranıp çocuğa o anda hiçbir şey söylemezseniz ve hatta uydurmalarına ustalıkla tepki göstermez, sessiz ve sakin bir biçimde onu dinlerseniz, bir süre sonra çocuğun hayal gücünün etkisi geçecektir. Hikâyesini tümüyle unutacak veya annesine bunun bir şaka olduğu gerçeğini söyleyecektir. Hikâyenin hayal gücünün bir ürünü olduğunu, sadece kendisini ilgilendirdiğini ve ondan bir an için zevk aldığını düşünebilir. Bu durumda anne çocuğuna akıllıca ve şefkatle öğütte bulunabilir ve Allah'ın izniyle çok çalışıp, şaka olarak söylediğinin gerçekleşeceğini, diğer öğrencilerin kendisini örnek alacağını öğretmenin kendisine hayranlık duyacağını söyler. Hatta çocuğun kendi geleceğini önceden haber verdiğini ve her şeyin anlattığı gibi olmasını umduğunu söyleyebilir. Koşullar uygun ise, çocuğun söylediği her hikâyenin gerçekte olanla bağdaşması gerektiğini çocuğuna ihtiyatla açıklayabilir.

Kısaca, bu konu önemli ve naziktir. Yetişkinler, kalpleri nilüfer çiçeğinden daha hassas olan ve en küçük dikkatsiz bir davranıştan kırılacak nazik, yumuşak ve hayalci yaratıklarla uğraşmaktadırlar. Diğer taraftan çocuk kendi haline bırakılırsa şüphesiz yola getirilemez. Bu nedenle eğitici, çocuğa yoğun bir dikkat, son derece sabır ve merhametle yol göstermelidir. Anne, korkutmadan ve zor kullanmadan, çocuk psikolojisinin yöntemlerini uygulamaya çalışmalıdır.

ÇOCUKLARDAKİ BENCİLLİK

**İNSAN HAMURU BENCİLLİKLE YOĞRULMUŞTUR.
İNSAN TÜM İYİ NİTELİKLERLE DOLU DA OLSA, EĞER BENCİL İLE TÜM DİĞER
ERDEMLER SÖNÜK KALIR VEYA YOK OLUR GİDER...**

Bir insanın kendine olan sevgisi, kendi varlığını mümkün olduğu kadar korumağa, kendine yararlı olan şeyleri yapmaya, kötü ve zararlı şeylerden kaçınmaya zorlar; Tanrı'nın bize bağışlamış olduğu bu sevginin, insan neslini devam ettirmeğe yaradığı açıktır.

Bu içgüdüsel sevgi, ölçülülük sınırları içinde tutulursa yararlı ve değerlidir; fakat Tanrı korusun, eğer aşırıya kaçılır ve bencillik yolunda gelişirse çok büyük zararlar meydana getirir. Büyük yazarlar ve bilginlerin eserlerinde bize verdikleri, bencil davranışın bayağılığına tanıklılık eden değerli bilgi cevherleri çok sayıda ve çeşitlidir.

Bencillik içgüdüsel sevgi çocuklarda çok şiddetlidir. Kendi yararını gözetme ve memnuniyetsizlikten kaçınma, çok küçük çocukların düşünce eyleminin odak noktasıdır; her şeyi kendileri için isterler ve dünyaya kendi zevkleri açısından bakarlar; herkesin dikkatinin kendi üzerlerinde olduğunu düşünürler, dünyanın ve üzerindeki her şeyin kendileri için yaratıldığını ve herkesin kendilerine kulluk etmeleri ve sözlerini dinlemeleri gerektiğini hayal ederler.

Küçük çocukların birçok hareket ve sözleri yetişkinlere önemsiz görünür. Ancak bizlere ne kadar garip görünse de, çocuklara çok açık ve mantıklı gelir, çünkü yaşamlarının bu

dönemindeki itici kuvvetler genellikle içgüdüselidir. Örneğin, çocuğun canı tatlı bir şey yemek ister ve annesinin çörek ile şekerlemeleri dolaba koyduğunu görürse, hiç tereddüt etmeden dolabın kapağını gizlice açar ve her istediğini yer; anne-babasının bu tatlılar için başka planları olduğundan ve “dikbaşlı” çocuğun bu tür hareketlerini uygunsuz ve cezaya layık bulduklarından haberi yoktur. Başka bir örnek: küçük bir kız çocuğu bebeğinin yeni bir elbiseye ihtiyacı olduğunu düşünür. Hiç tereddüt etmeden, annesinin ne tür kumaşı varsa, kadife bile olsa alır ve bebeğine elbise yapmak için keser. Anne olup bitenlerin farkına varınca öfkeyle çocuğuna bağırır ve böyle bir şeyi nasıl yapabildiğini sorar. Küçük kız tam bir açık sözlülükle şöyle cevap verir: “ihtiyacım vardı”. Acaba daha inandırıcı bir şey söyleyebilir miydim diye düşünerek, “ihtiyacım vardı, aldım” der kendi kendine.

Eğiticilerin bu konudaki temel görevi, hızla akan bu seli doğru yola yönlendirmeye çalışmak ve “kendini beğenmişliğin” bencil davranışa doğru gelişmesine izin vermemektir. Bu amaca ulaşabilmek için bazı noktaların dikkatle yerine getirilmesi gerekir:

1. Hepimizi seven Tanrı'nın kullanmak için bize verdiği birçok şeylerden yararlanmayı hak eden başkalarının da bulunduğunun ve ailenin her ferдинin diğer fertleri düşünmesi, onlara hizmet ve yardım etmesi gerektiğinin çocuklara tekrar tekrar ve akıllıca hatırlatılması önemlidir.
2. “Kendin için istemediğini başkaları için de isteme” ayeti çocuğa defalarca söylenmeli ve değişik biçimlerde göstermeli ki, çocuklar bunun uygulandığını görebilsinler. Bu önemli ahlaki amaç her fırsatta çocuklara hatırlatılmalı, ancak bunu yaparken çok dikkat etmelidir.
3. Her şeyden daha önemlisi, anne-babalar çocuğun içinde yanan bencillik ateşinin alevlerini körükleyecek hiçbir şey yapmamalıdır. Şöyle ki, çocuğu hak etmeden övmemeleri ve “Bizim çocuğumuz gerçekten eşsizdir. Ne kadar iyi olduğuna inanamazsınız-yaptığı her şey ne kadar hoş! Bakın ne kadar güçlü ve sağlıklı. Gülüşü ne kadar tatlı ki!” gibi izlenimlerini etrafa yaymaktan kaçınmaları gerekir. Diğer bir deyişle, yavrusuna düşkün bir dişi geyik gibi olmamalıdır. Çünkü yersiz övgü ve hayranlık, çocuğun gururlanmasına ve kendini beğenmesine neden olur, ahlakını ve davranışlarını bozabilir.

Akıllı bir anne-baba çocuğunu ne zaman teşvik edeceğini, beğeneceğini ve öveceğini bilebilir. Böylece her çocuk küçük yaştan başlayarak her davranışın bir ödülü veya bir cezası olduğunu öğrenir. Övgüye değer bir şey yaptığı zaman ödüllendirileceğini ve yakışıksız bir şey yaptığı zaman da cezalandırılacağını bilir. Eğer çocukluk yıllarından başlayarak, ceza ve ödülün toplumun ayrılmaz bir parçası olduğunu öğrenirlerse, yavaş yavaş davranışlarını düzeltirler. Teşvik ve takdir ifadeleri, hak edilmemiş övgü ifadeleri ile karıştırılmamalıdır. Çünkü iyi davranışlar teşekkürle layıktır. Oysa aşırı övgü ve hayranlığın her ikisi de yakışıksız ve zararlıdır.

Toplumda bencil ve kendini beğenen kişilerle karşılaşırsanız – ne yazık ki bunların sayısı oldukça çoktur – ve eğer onlar sorun yaratır veya bir çok kuruluşun yetersiz çalışmasına neden olurlarsa, bu davranışlarının temel nedeninin, anne ve babaların bu önemli konuya gereken ilgiyi göstermedikleri olduğundan emin olabilirsiniz. Çocuklarını yetiştirirken ihmalci olmuşlar ve bu yaş dalları ateş veya balta ile düzeltilmeye terk edilmişlerdir.

BAZI YAYGIN SORUNLAR

HER ÇOCUK DÜNYANIN IŞIĞI VE AYNI ZAMANDA KARANLIĞI OLABİLİR; BU NEDENLE, EĞİTİM KONUSUNA ÇOK ÖNEM VERİLMELİDİR.

HATALI DAVRANIŞIN TEMEL NEDENİ BİLGİSİZLİKTİR. BU NEDENLE ANLAYIŞ VE BİLGİ ARAÇLARINA SIKICA SARILMALIYIZ. GÜZEL HUYLAR ÖĞRETİLMELİDİR.

Küçük çocuklar genellikle içgüdüleri tarafından yöneltilirler. Hareketleri doğal uyarıya bağlı olup, akıl ve düşünce gücünden çok seyrek kaynaklanırlar. Çocuklardaki bu güçler henüz uygun biçimde gelişmemiş olduğundan tüm arzu ve isteklerini, iyice düşünmeden, hemen elde etmek isterler. İleri görüş ve tedbir nitelikleri ve iyi ile kötüyü ayırt edebilme yeteneğine çocukların erişmesi güçtür. Bu nedenle anne-babalara çok garip gelen hareketleri sık sık yaparlar.

“İNATÇILIK”

İNSANOĞLU KUSURSUZLUĞA İSTEYEREK YAPTIĞI İYİ DAVRANIŞLARLA ULAŞIR, ZORLANARAK DEĞİL.

Çocuk, yakında bir yerdeki su birikintisinde oynamaktan kendini alamaz; neşeyle oynarken suya düşüp boğulabileceği hiçbir zaman aklına gelmez. Veya oyun heyecanıyla jilet, bıçak, makas ve iğneleri oyuncak diye kullanır ve bunların yaratacağı tehlikeleri düşünmez. Annesi onu bu oyuncaklardan ayırmak istediği zaman şiddetle direnir, çünkü bu tür istekler çocukta içgüdüselidir. Bazen durum o derece kötüleşir ki, sabrı tükenen anne, tecrübesiz oğlunu tehlikeden korumak için çareyi onu cezalandırmakta bulur. Çocuk direnişini yoğunlaştırır ve ağlamaya başlar. Annesini mutluluğunun, eğlencesinin ve rahatlığının düşmanı olarak görür. Eğer bu yasaklar ve sınırlamalar devam ederse çocuk asileşir ve söz dinlemez olur; annesine cevap verir ve saygısızca davranmaya başlar.

Bu tür bir direniş, çocuklarını “dik kafalı” ve “söz dinlemez” diye isimlendiren anneler tarafından çoğu zaman “inatçılık” olarak tanımlanır. Anne çocuğun davranışını düzeltmek için onu sık sık döver veya küçük düşürmeğe çalışır ve zor kullanır – bunların hepsi inatçılığı artırır ve yavrularının ahlaklarını bozar.

Şimdi vereceğimiz örneğe benzer olaylar sık sık olmuştur: Bir anne çocuğunun elinden bıçağı zorla alıp saklamaya çalışır ve bu gibi şeylerle oynamamasını söyler. Fakat birkaç dakika sonra çocuğunu tekrar bıçakla oynadığını görür. “O bıçağı elinden bırak! Böyle şeylerle oynamamanı sana kaç defa söylemeliyim?” diyerek ona bağırır. Çocuk, ne yapması ve ne yapmaması gerektiğinin kendisine söylenmesinden o denli bıkmıştır ki hiç utanmadan ve açıkça annesine şöyle cevap verir: “Oynamak istersem oynarım, bu seni ilgilendirmez. Sen kendi işine bak ve beni yalnız bırak.” Bu gibi tartışmalar çocuğu cezalandırmakla sonuçlanır, fakat dövmek ve küfretmek zamanla etkisini kaybedecektir; olayın uzaması babanın araya girmesini zorunlu kılacaktır. Bu tartışmaların ve çekişmelerin zararlı sonuçları gayet açıktır.

Çocukların “inatçılığını” önlemek ve bu problemi şiddete başvurmadan çözmek için birçok bilimsel ve pratik yöntemler kullanılabilir.

1. Küçük çocuklar doğal olarak uzun bir süre hareketsiz oturamazlar: onların gizli yetenekleri çocukluk yıllarından gelişmelidir ve uzuvları idman, jimnastik ve hareketlerle

güçlenmelidir. Çocuklarının tembelce ve hareketsiz olarak bir köşede oturmalarını isteyen anneler, Tanrı'nın çocuğa bağışlamış olduğu doğal yaratılışına karşı gelmiş olurlar. Bunu denediklerinde, uygulanmasının imkânsız olduğunu görürler. Bu nedenle çocukların oynamaları ve hareket etmeleri engellenmemelidir. Birkaç oyuncak onları oyalamaya yetecektir. Her anne ve baba konuyla biraz ilgilenirse, çocuklarının yaşlarına ve meraklarına ve de aile bütçesine uygun oyuncakları alabilirler. Oyuncakların pahalı olması gerekmez; basit tahta ve mukavva parçaları, birkaç kalem, kutular, evde yapılmış bebekler ve buna benzer şeyler de çocukları oyalayabilir.

2. Çocuklar tehlikeli işlerle uğraştıklarında, anne-babalar zor kullanmadan onlara daha ilginç şeyler göstererek dikkatlerini başka şeylere derhal çekmelidirler. Örneğin çocuğun elinde jilet olduğunu düşünelim. Korku ve şok duyguları göstermek veya jileti elinden zorla alarak onun ağlamasına ve daha "inatçılılaşmasına" neden olmak yerine, anne-babalar çocuğun ilgisini oynadığı şeyden saptırabilir.

3. Çocuk zararsız şeylerle meşgul oluyorsa, anne onu durdurmak için hiç bir şey yapmamalıdır. Örneğin, çocuk gereksiz kâğıtları halı üzerinde yırtmakla oyalanıyorsa odanın tekrar süpürülmesinden başka bir zararı olmayacaksa, anne de buna katlanmalı ve bu şekilde oynamasına engel olmamalıdır. Aşırı sertlik, yersiz kurallar ve sınırlamalarla çocuğu devamlı kollamak, onun sinirli ve daha sonra asi olmasına ve sonunda ne olacağını bilmesine rağmen, direnmesine neden olur. Birçok çocuk, annelerinin rahatlarını bozduğunu ve hatta onları bir düşman gibi gördüklerini bana söylemişlerdir. Şöyle anlatırlar: "Annem hiçbir zaman benden yana değildir!" "Ne yapsam bana engel olur!" "Annem benim düşmanımdır ve beni mutlu görmek istemez!" "Evde istenmediğimi hissediyorum!" Bu nefret duygusu artarsa ve çocuk annesine karşı olumsuz bir tavır beslerse, o zaman eğitim görevi zorlaşır ve çocuk için zararlı sonuçlar yaratır.

4. Çocuklar doğal olarak temiz havada yürümek, gezmelere gitmek ve uygun oyunlardan yararlanmak isterler. Anneler ve babalar çocuklarını kendileriyle birlikte olmaktan yoksun bırakmamalı ve onları yürüyüşe ve temiz çevrelerde gezintiye götürmelidirler. Doğal şartlar altında büyüyen, boğucu bir çevreden dolayı sıkılmayan ve annesinin mantıksız kurallarına ve yasaklarına maruz kalmayan, zararsız oyunlardan ve uygun eğlencelerden alıkonmayan çocuk, inatçı ve geçimsiz olmayacaktır.

GİZLİ DAVRANIŞ

ÇOCUK DOĞUŞTA KUSURSUZ DEĞİLDİR. GÜÇSÜZ OLMAKLA KALMAYIP, GERÇEKTEN KUSURLUDUR VE HATTA DOĞAL OLARAK KÖTÜLÜĞE EĞİLİMLİDİR. SAĞLIKLI FİZİKSEL VE AHLAKİ GELİŞİMİNİ SAĞLAYABİLMEK İÇİN EĞİTİLMELİ, DOĞAL EĞİLİMLERİNE UYUM VERİLMELİ, DENETLENMELİ VE AYAR EDİLMELİ VE GEREKİRSE BASKI ALTINDA TUTULMALI VEYA DÜZELTİLMELİDİR.

Çocukların ev içinde gizli olarak yaptıkları şeylerden annelerin sık sık yakındıkları duyulmuştur. Bunun neticesinde aileye ve çocukların kendilerine zarar geleceğine inanırlar. Bu gizli hareketlere sabırları olmadığı açıktır ve aynı zamanda, durumu düzeltmek için de bir şey yapamadıklarını itiraf ederler.

Çoğu küçük çocuklar gizli eylemlere girişirler. Günlük hareketlerinin birçoğunu annelerinden saklamak için olağanüstü bir çaba sarf ederler ve yapmakta oldukları işi rahatsız edilmeden tamamlamak isterler. Eğitici bu davranışı kolayca daha iyi bir şekilde düzeltebilmek için ilk önce temel nedenlerini bilmelidir.

Çocukların gizli hareketlerinin açıklanması üzerinde yazarın önerdiği düşünce şudur: Küçük çocuklar doğal içgüdülerinden dolayı, ilgilerini çeken her şeyi elde etmek için hırslı ve yoğun bir biçimde çaba gösterirler –yani, beş duyudan herhangi birini uyarıp sevincine neden olan veya merak duyusunu harekete giren şeyler gibi. Kendi hedeflerini gerçekleştirebilmek için uygun buldukları herhangi bir yolu seçerler. Böylece, büyüklerin çok önem verdiği ve tartışılmaya açık olmayan ahlak ilkelerini ihmal ederler. Bu konuyu açıklığa kavuşturabilmek için iki örnek verelim:

1. Masa başında oturan küçük bir çocuk gözünü meyvelere dikmiştir. Onların hoş kokuları, renkleri ve lezzeti çocuğu fazlasıyla iştahlandırır. İçgüdüğü derhal emir ve talimat verir ve uyarılan sınırlar harekete geçer. İçinden bir ses ona, “elini uzat ve o güzelim kırmızı, sulu elmayı al ve zevkle ye” der.

Diğer taraftan anne, “Canım evladım – lütfen meyvelere el sürme. Bu masa konukları için hazırlanmıştır. Hiçbir şey almamağa dikkat et, konuklar için hazırlanmış şeye çocuklar el sürmemelidir” diyerek defalarca öğütte bulunmuştur.

Bu aşamada zavallı çocuk, birbirine zıt iki konuyla karşı karşıyadır: bir taraftan meyveye karşı aşırı iştah onu tedirgin eder; diğer taraftan da anne korkusu on rahatsız eder. Bu iki güç arasında çatışma başlar ve neticede, çocuğun doğal eğilimi ve arzusu çoğu zaman annenin ihtiyatlarından üstün çıkar. Başka bir deyişle; “şeytana uyar.” Fakat Tanrı’nın kendisine verdiği zekâ bu güç soruna sonunda çözüm bulur, sessizce ve inandırıcı bir biçimde ona şöyle talimat verir: “Ah benim meyve düşkününü küçük yavrum, annenden korktuğun için mi o güzelim elmalara, ağız sulandıran kiraz ve lezzetli şeftalileri serbestçe alıp yiyemiyorsun? O halde iyisi mi onları annen görmeden yemelisin; bu şekilde iki amaca da ulaşmış olursun: lezzetli meyveleri elde etmiş ve annenden daha kurnaz davranmış olursun.”

Bu açıklama yapıldıktan sonra çocuk yerinden öyle bir şekilde kalkar ki, anne onun yokluğunun farkına varmaz. Çarşıdan henüz getirilen meyve torbalarına yaklaşır ve beğendiği meyveyi seçer. Olağanüstü yetenek göstererek ve süratle mutfak masasının arkasında bir köşede gizlenir ve delili acele olarak ortadan kaldırır; ağızını silerek annesinin yanına gider. Öğütlerinin istenilen etkiyi gösterdiğine ve meyvelere gözünün ucuyla bile bakmadığına annesini inandırır. “Güvenirliliğinin” ve “iyiliğinin” ödülü olarak annesi tarafından övülür. Ancak, anne meyve torbalarını yoklayıp onların ellenmiş olduğunu anlayınca temizlikçi kadından kuşkulandır ve yaygarası evin içinde çınlar. “Uysal ve masum” çocuk bu olayı görebileceği bir köşeden izler, fakat suçuna sahip çıkmaz, çünkü hatalı olduğunu düşünmez. “Meyve yemek istedim ve yedim. Eğer annem yabancıları ve konukları kendi çocuğuna tercih ediyor ve meyveleri onlara saklıyorsa o zaman taze meyve isteyen küçük bir çocuğu suçlamayıp, merhametsiz anneyi suçlamak gerekir” der kendi kendine.

2. Çocuk her gün evde ilgisini çeken şeylerle karşılaşır ve cin tutmuş bir kişi gibi onların sırlarını çözmeye azmeder. Aceleci ve meraklıdır ve bir aletin en küçük deliğinden içeri girip onun saklı sırlarını keşfedecek kadar küçülebilmek arzusunu besler. Örneğin, duvar saatinin belirli aralarla çalmasını ve bir müzik aleti gibi ahenkli bir sesle saatin kaç olduğunu bildirmesini fark etmiştir. Meraklı çocuk bu garipliği anlamak için işe koyulur. Saate kesinlikle dokunmaması gerektiğini bildiği halde, daha önceki ustalığını uygulayarak duvardan indirmek için plan hazırlar. Ev halkının yokluğu ona beklediği bu fırsatı verir. Derhal bir sehpanın üzerine çıkararak onu indirir. Bundan sonra saate ve aşırı tutkulu çocuğa ne olacağını Allah bilir.

Kısaca söylemek gerekirse, çocukların yemeğe aşırı istekleri veya bazı şeylerin nasıl çalıştığını keşfetmek için zihinlerini sürekli kurcalayan ilgileri olsun, -gizlice yapılan hareketlerin temel nedeni zevk almaktır. Yetişkinlerin de aynı ilkenin etkisinde kaldıkları ve eğer ahlaki ve dinsel kural ve düşünceler olmasaydı, onların durumlarının da çocuklarınkine benzer olacağı gözlenimi üzerinde durmayacağız. Çocukların gizli davranışlarını önlemek için yararlı olan iki yöntemi burada belirtmek, kitaptaki amacımıza yardım etmiş olur.

1. Anne, parasal durumu izin verirse, çocuklarının “aç gözlü” olarak büyümelerine engel olmalıdır; aynı zamanda her şeyin kilitlenmesine de rıza göstermemelidir. Şöyle ki, anne ailenin parasal olanaklarına göre, çocuklarına yeterli besini vermeli ve aynı zamanda sağlık ve temizlik kurallarını da unutmamalıdır. Çocuk yeterli gıda, meyve ve gerekli diğer besinleri almalı ki, temel ihtiyaçları karşılanmış olsun ve bakışları başkalarının ellerine veya çocuğa verilmeyip, acil durumlar ve konuklar için satın alınıp saklanan yiyeceklerle dolu kapalı dolaplara dikili olmasın. Başka bir deyişle, eve getirilen yiyecek, içecek veya giysi gibi her şeyden çocuk, Tanrı'nın ona bağışlamış olduğu hakkını kullanarak, payını almalıdır.

Hiçbir şey saklı veya gizli tutulmamalıdır, çünkü annenin davranışlarındaki gizlilik çocuğun da aynı şekilde gizli davranmasına yol açar. Bu gizlilik tümüyle bulaşıcıdır: yetişkinlerden çocuklara geçer. Örneğin, eve meyve getirildiğinde, anne çocuğun payını vermeli ve hissesini aldığını ve çocuğu yanında belirli bir yere kaldırılan diğer meyvelerin başkaları için olduğunu çocuğun anladığından emin olmalıdır. Bu gibi şeyleri kitleme âdetinden vazgeçilmelidir. Ancak, anne çocuğun davranışlarını ona sıkıntı vermeden izlemeli ki, hata yaptığında, ihtiyatla ve dolaylı bir şekilde çocuğu öğütleyebilsin.

Çocuğun dolaptan payına düşen meyve ve çöreklerden daha fazlasını aldığını düşünün. Anne çocuğa sert ve kaba bir tepki göstermemelidir. İlk aşamada hoşgörü gereklidir. Daha sonra, uygun bir zamanda bunun doğru olmadığı kesinlikle hatırlatılmalı ve öğütte bulunulmalıdır. Arapça eski bir deyim vardır: “Yasaklanan arzu edilir.” Çocuk atıştırma alışkanlıklarına sıkı bir sınırlama konmadığını, kendine karşı haksızlık yapılmadığını, dolapların kilitlenmediğini ve canı bir şey yemek isteyince azarlanmayacağını, ayıplanmayacağını, küçük düşürülmeyeceğini veya dövülmeyeceğini anlayınca, zamanla “ gözleri midesi kadar tatmin olur” ve gizlice yemek kaçırmak hırsı geçmişte kalır.

2. Çocuğun aşırı merakını gidermek için ona heyecan veren ve cazip gelen şeyler hakkında bir dereceye kadar bilgi vermek gerekir. Ayrıca bu esrarengiz şeylerin nasıl çalıştığını anlayabilmesi için araçların da tatmin edilmesi gerekir. Örneğin, anne-babalar ucuz bir saat satın alarak çocuğun kullanımına bırakabilirler. Böylece, çocuk saatin nasıl çalıştığını görmek istediğinde, onu dilediği gibi kullanabilir. Bu şekilde merakı yatıştır ve şiddetli arzu zamanla azalır.

Yukarıda sözü edilen iki örnek ile iki yöntem, anne-babalara sadece bir örnek olarak verilmiştir. Ancak onlar bu kısa açıklamadan yararlanarak ve Tanrı'nın kendilerine bağışlamış olduğu zekâyâ sağduyuya ve biriken tecrübelerle güvenerek, çocuklarının içindeki gizli davranışları önlemek için daha değişik yöntemler yaratabilirler.

KISKANÇLIK VE REKABET

KENDİNİZE VE BAŞKALARINA KARŞI ADİL OLUNUZ, ADALETİN DELİLLERİ DAVRANIŞLARINIZLA SADIK KULLARIMIZ ARASINDA GÖRÜNSÜN.

AİLE BAĞLARININ BÜTÜNLÜĞÜ DAİMA GÖZ ÖNÜNDE TUTULMALI VE HİÇ BİR FERDİN HAKKI ÇİĞNENMEMELİDİR. BİR ÇOCUĞUN BABASINA KARŞI BAZI YÜKÜMLÜLÜKLERİ OLDUĞU GİBİ, BABANIN DA ÇOCUĞUNA KARŞI BAZI YÜKÜMLÜLÜKLERİ VARDIR.

Çoğu ailelerde çocuklar kendilerini birbirleriyle rekabet içinde bulurlar. Devamlı olarak birbirlerine karşı kıskançlık duyguları beslerler. Sonuçta sürekli didişme ve rekabet içindedirler: anne büyük kızına elbise dikerse, küçük kız, bir çok elbisesi olsa bile kendisine de bir elbisenin dikilmesini ister; baba küçük bir çift ayakkabı satın alırsa, ağabeyi aynı şeyin kendisine de yapılmasını bekler.

Örneğin, anne çocuklara şeker veya meyve bölüştürürken, acaba biri diğerinden daha fazla veya daha az mı alacak diye gözlerini annelerinden ayırmadıklarını izlemiştir. Hatta, paylarını aldıktan sonra, dağıtım sırasında unutulmadıklarından ve “adaletin” yerine geldiğinden emin olmak için paylarını karşılaştırırlar, sayarlar, ölçerler veya tartarlar.

Eğer adaletten maksat sınıf, yaş, zihinsel yetenek ve diğer erdemleri göz önünde tutarak, haklı bir iddia sahiplerinin tümüne haklarını vermekse, o zaman anlamı, tam eşit muamele isteyen çocukların genellikle anladığından farklıdır. Bu nedenle, çocuklar bencil görünürler; istek ve arzularının tek ölçü olduğunu düşünerek her şeyi kişisel açıdan değerlendirirler.

Bu bencilliğin nedeni de gayet açıktır: çocukluk yıllarında çocuklar doğal içgüdüleri tarafından yönetilirler, sağduyu ve yargı yeteneği ise henüz oluşmamıştır. Örneğin, bilginin ve erdemlerin elde edilmesinde olduğu gibi, rekabet ve yarışma da uygun bir biçimde kullanılırsa hoş karşılanır. Fakat eğer kıskançlık çocuk arasında düşmanlık ve nefret nedeni olur, şüphe ve güvensizlik yaratır ve münakaşalara yol açarsa şüphesiz çok zararlı ve tehlikeli olacaktır. Yetişkinler gibi bu çocuklar da bencillik, kendini beğenmişlik ve soğuk kalplilikle tanınırlar.

Aşağıdaki iki yöntem, bu tür zararlı rekabeti önlemek amacıyla verilmiştir:

1. Anne-babanın çocuklarına karşı gösterdikleri ayırmacılık – birine aşırı sevgi ve şefkat, diğerine ise çok az ilgi- çocuklar arasındaki kıskançlığın ve zararlı rekabetin tek ve en büyük nedenidir. Çocuklarından birini ‘gözdesi’ olarak seçip, ona diğerlerinden fazlaca önem veren anne-baba pek çok görülmüştür, Anne-babanın bu düşüncesiz tutumu sonucu diğer çocuklarda kıskançlık ve rekabet duyguları oluşur ve bunlar da zamanla düşmanlık ve nefrete dönüşür.

Örneğin bir baba eve döndüğünde, diğer çocuklarına hiç önem vermeden ilk gözdesi olan çocuğa gider, ona sarılır, öper şımartır ve getirdiği hediyeleri verir. Bunu gören diğer çocuklar onu tümüyle şımarttığını düşünürler. Tarafsız ve dikkatli bir kişi o anda orada bulunsaydı, babanın haksız davranışından dolayı çocukların besledikleri nefret duygularını yüzlerinde görürdü. Kınanan bu tür davranışların çocukların kalplerinde kıskançlığın ve memnuniyetsizliğin ateşini tutuşturacağı ve birbirlerine karşı rekabet tavrını yaratacağı açıktır.

Anne-babalar, yaşlarını ve ailedeki yerlerini göz önünde tutarak tüm çocuklara gereken dikkati göstermeli, yetenek ve anlayışlarını övmeli, hüner ve sezgilerinin gelişmesini teşvik etmelidir. Durumları hakkında sık sık bilgi edinmeli ve ailede tam bir adalet gözetmeli, hiçbir çocuğun hakkını çiğnememeye özen göstermelidir: böylece çocuklar, aile içindeki mevkilerinin tamamen korunduğunu ve hiçbir farkın gözetilmediğini göreceklerdir.

Anne-baba aileyi yöneten kurula, çocuklar da eşit haklar olan kullara benzerler. Adaletli bir hükümetin her vatandaşın mevkiine saygı duyup, herkese eşit davranması gibi, anne-babalar da çocuklarına küçük 'ülke'lerinin sınırları içinde aynı şekilde davranmalıdırlar; birini diğerine tercih etmemeli, tüm çocuklara sevgi ve şefkat yağdırmalı ve her birinin mevki ve yerini korumak için uygun tedbirler almalıdırlar.

2. Anne-babalar, uygun zamanlarda ve basit bir dilde anlatılan atasözleri ve öykülerden yararlanarak, çocuklardan her birinin yaş, anlayış, yetenek ve bilgisine göre, aile içinde değişik bir makamı olduğunu ve hepsinin aynı mevkiye sahip olamayacaklarını veya aynı biçimde muamele göremeyeceklerini onlara anlatmalıdırlar. Örneğin yaşça büyük oğullarına daha fazla yemek vermeleri gereklidir, çünkü onun boyu, ağırlığı ve beslenme için doğal ihtiyaçları küçük kardeşinden daha fazladır. Buna karşılık, küçük kardeşten küçüğün yapamayacağı belirli işleri yapması beklenir. Örneğin, eğer sobayı yakmak için odun gerekliyse, büyük kardeşe getirmesi söylenir. Bu güç görevi yerine getirmesi küçük kardeşten beklenmez.

Bundan amaç şudur: anne-babalar, şefkat ve sevgiyle çocuklarına görevlerini ve mevkilerini tam manasıyla açıklamalıdırlar. Toplumun her bireyinin belirli bir mevkii ve görevi olduğu halde, Tanrı'nın tüm kullarına şefkatli olması gibi, çocuklarının her birini eşit derecede ve içtenlikle sevdiklerini ve hepsinin sevgili ve değerli olmalarına rağmen, tümüne aynı şekilde davranmanın mümkün olmadığını, çünkü yaşlarının, kabiliyetlerinin, görüş ve yeteneklerinin, bilgi seviyelerinin ve tecrübelerinin değişik olduğunu ve şüphesiz görevlerinin de aynı ölçüde olmadığını onlara anlatmaya çalışmalıdırlar. Anne- babalar bu konuya candan önem verirlerse, çocukların aile içindeki rekabetleri ve kıskançlıkları kesinlikle azalacaktır.

DEDİKODUCULARA KARŞI DAVRANIŞ BİÇİMİ

DİL, İÇİN İÇİN YANAN BİR ATEŞ VE AŞIRI KONUŞMA İSE ÖLDÜRÜCÜ BİR ZEHİRDİR. MADDİ ATEŞ BEDENİ YAKAR, DİL İSE HEM RUHU HEM DE YÜREĞİ YAKAR.

Tüm ilahi Eğiticiler dedikodu yapılmasını kınamış ve kendilerine inananlara dedikodudan uzaklaşmalarını öğütlemiştir (8. bölüme bakınız). Her bilgili insan dedikodunun alçakça bir davranış olduğunu bildiği için yazar burada bu konuya girmeyi istememiştir; bunun yerine, dedikodunun nedenleri araştırılacak ve bu çirkin alışkanlığın çocuklarda yerleşmesini önlemek için bazı yollar önerilecektir.

Küçük çocuklarla uğraşan veya onlarla ilişkisi olan her kimse, çocukların 'haber götürülenler' olmayı sevdiklerini fark etmiştir. Genellikle, gördüklerini veya duyduklarını abartarak ve heyecanla başkalarına anlatmaya eğilimleri vardır. Örneğin, bir yedi diğer on üç yaşındaki iki kız kardeş arasında geçen konuşmayı düşünün: küçük kız, parlayan gözler kızarmış yanaklar ve heyecanla okuldan dönen ablasına doğru koşarak gördüklerini ve duyduklarını anlatır – anne-babasının, hakkında neler söylediklerini ve

onu küçük düşürdüklerini veya ablasının bir arkadaşına rastladığını, düşük not aldığını ve öğretmenin onu cezalandırdığını ondan öğrendiğini ablasına söyler.

Çocuk, herhangi bir engel çıkarsa veya anne-babasından çekindiği zaman bu eylemi gizlice yapar. Örneğin, annenin odada olmadığı süre içinde, çocuk haberi derhal karşı tarafa iletir.

Bu, için için yanan, 'haber taşıyan' olma arzusu hemen hemen tüm çocuklarda bulunur. Onların amacı, kelimenin gerçek anlamıyla dedikodu yapmak, yanlış izlenim vermek, iftira etmek veya leke sürmek değildir. Gördüklerini ve duyduklarını anlatmaları doğal bir içgüdüdür, çünkü gördükleri şeyler onlar için çok garip ve önemlidir.

Eğer çocukların bu eğilimi düzeltilmezse, dedikodu, iftira ve söz taşıyıcılık yavaş yavaş alışkanlığa dönüşür; büyüdüklerinde bu alışkanlıkları azaltmanın çok güç olduğunu göreceklerdir.

Bu alışkanlığın yerleşmesini engellemek için bazı yöntemler önerilmiştir.

1. Anne-babalar (özellikle anneler), çocukları yumuşak sözler ve güler yüzle öğütlemeli ve onları çirkin davranışlardan uzaklaştırmalıdır. Ayrıca, örnekler vererek ve öyküler anlatarak bu alışkanlığın iğrençliğini açıklamalı, üzüntü ve kırgınlığa neden olacak herhangi bir şeyin söylenmemesi gerektiğini onlara anlatmalıdır. Daha önemlisi, bir kendilerine kötü bir haber getirdiğinde kırılıp rahatsız oldukları gibi, şüphesiz kendileri bir başkasına kötü bir haber ilettikleri zaman o kişinin de üzülmeye kırılacağını çocuklara açıklamalıdır. Kısacası, anne ve babanın uygun bir zamanda ve uygun bir dille çocukları söz taşıyıcılıktan ve başkaları hakkında kötü konuşmaktan vazgeçmeleri gerekir.

2. Anne-babalar aile içinde dedikodu yapmayı ve söz taşımayı yasaklamalıdır. Bu kötü davranıştan nefret ettiklerini ve çocuklarının başkaları hakkında kötü konuşmalarını veya onların kusurlarını bulmalarını hiç istemediklerini onlara anlatmalıdır. Bu amaca ulaşabilmek için anne-babalar çok dikkat etmeleri gerekir. Çocuklar bu şekilde konuşmaya başladıkları an, anne-babalar sakın fakat kesin bir şekilde konuyu değiştirmelerini istemelidirler. İnsanların yalnızca iyi nitelikleri hakkında konuşulması gerektiğini söylemelidirler, çünkü dedikodu yapmak günahdır ve aile içinde yasaklanmıştır. Başka bir deyişle, anne-babaların kendileri dedikodu yapmamalıdır ve çocukların bu yarışmaya girmelerine izin vermemelidirler.

3. Eğitim kuralları hakkında bilgileri olmayan anne-babaların bulunduğu ailelerde çocuklar gerçekten dedikodu yapmayı ve getirip götürmeye teşvik edilirler. Aşağıdaki örneği düşününüz:

Bir anne küçük çocuğuna babasını dikkatle dinlemesini ve yokluğunda kendisi hakkında konuşulan şeylerin derhal iletilmesini söyler. Böyle bir fırsat çıkınca anne çocuğuna, babasının kendisi hakkında herhangi bir şey söyleyip söylemediğini sorar. Bu durumda çocuğun hayal gücü öylesine artar ki, aklına gelen her şey kelimelere dönüşür. Anne, çocuğun bütün söylediklerine gerçekmiş gibi inanma hatasını işler ve kalbinde kocasına karşı kin besler ve intikam almaya hazırlanır –bütün bunların nedeni, çocuğun asılsız konuşmaları ve kuruntularıdır.

Bu yöntem aile içinde hiçbir zaman denenmemelidir ve ondan tamamen kaçınılmalıdır. Anne ve babalar, çocuklarını dedikodu içeren önemsiz tartışmalara hiçbir zaman sürüklememeliler. Böylece, toplumda dedikodunun azaltılması bir dereceye kadar mümkün olur.

ŞIMARIK ÇOCUKLAR

ADALETE YAPIŞAN KİMSE, HİÇBİR ZAMAN ÖLÇÜLÜLÜK SINIRLARINI AŞAMAZ.

Anne-babalar ve çocuklar arasındaki aşağıdaki iki aşırı durumdan birbirine yöneliktir:

BİRİNCİ GRUPTAKİ çocuklar, anne-babalarının yanında duvardaki resim kadar cansızdırlar, çünkü o denli söz dinlerler ki, konuşmaya bile cesaret edemezler. Bu tür ailede anne-babalar çocukların akla yatkın isteklerini bile önemsemezler, onlara kabalık ve sertlikle davranırlar ve haklarının birçoğundan onları yoksun bırakırlar. Haksızlık ve otoriter kurallar öylesine hüküm sürer ki, anne-babalar ile diğer ev halkı yüksek sesle gülerek şakalaşabildikleri halde, çocukların onları örnek alarak taklit etmeğe çalışmaları ceza ile sonuçlanır. Bu, özellikle konukların önünde uygulanabilir, çünkü o zaman küçük çocukların heykel gibi oturmaları ve 'kibarlık' ve 'ağırbaşlılık' emirlerine kelimesi kelimesine uymaları, kendilerini başkalarının önünde küçük düşürecek herhangi bir davranıştan kaçınmaları beklenir.

İKİNCİ GRUPTAKİ anne-babalar, çocuklarına tam bir özgürlük vererek, onları tümüyle kendi hallerine bırakırlar ve buyruk vermekten veya sorular sormaktan kaçınırlar. Bu gibi insanlar, çocukluk yıllarında özgür olmalarının ve olgunlaşma çağına dek istedikleri gibi davranmalarının gerektiğini düşünürler. Olgunlaştıklarında zekanın ışığı ile iyiyi kötüden ayırt edebilecekler ve her çirkin davranıştan düşünmeden kaçınacaklardır. Bu gibi ailelerin çocukları çoğu zaman şımarık ve söz dinlemez olurlar; değerli çocukluk yılları – kendilerine yakışır nitelikler elde etmeleri ve övülecek alışkanlıklar geliştirmeleri gereken bu değerli yıllar- boşuna harcanır gider ve büyüdüklerinde kendilerini sayısız güçlüklerin içinde bulurlar.

Örneğin, kendisine sevgi yağdıran akrabaları ve yakınlar tarafından etrafı sarılmış beş yaşındaki bir çocuğu düşününüz. Anne çocuğunu kucağından bırakır bırakmaz baba onu kucaklar; çocuğu kucaklaması bitmeden, bir başkası onu kollarına alır; daha sonra dördüncü bir kişi çocuğu dizine oturtur ve daha sonra da başka birisi ona sarılır ve bu böylece devam eder.

Bu 'değerli' çocuk, akrabaları ve yakınlarının pençelerinden kendini kurtarıncaya, odada çılgın gibi koşmaya başlar ve kendini bir köşeden diğer bir köşeye atar. Eğer masada meyve veya yiyecekler varsa, atlama ve zıplamalar arasında onları alır ve oburca midesine indirir; eğer fıstık yiyecek olursa kabuklar kısa zamanda yerlere saçılacaktır. Bunun ardından belki de dedesinin bastonunu bulacak ve odanın içinde koşarak eşyaları bununla dürtecek ve odadakilerin giysilerine sataşacaktır. Daha sonra, ablasını "disiplin"e sokmak için başına iyi bir darbe indirmek aklına gelir...

Çocuğun çevikliği ve atikliği herkes tarafından övgüyle karşılanır ve bağımsızca yaptığı hareketler de parlak bakışlar ve gülen yüzlerle seyredilir. Anne, yaramazlık yapmaması için çocuğuna nasihat edip ilgisini başka yere çekmek isterse, diğerleri derhal itiraz edip, "üzülme, o sadece çocuk. Sen de bir zamanlar çocuk değil miydin? Onu kendi haline bırak..." derler. Daha sonra çocuğa dönerek "Git oyna oğlum – yaptıkların hakkında anneninin merak etmemesini söyledik!" "Hadi koş –fakat takılıp düşmemeye dikkat et" derler. Bu şımarık çocuğun ilerde nasıl bir terbiyeye sahip olacağını düşünmek zor değildir.

Çocuk bu şekilde disiplinsiz büyüdüğü zaman, anne-babalarının sözlerini hiçbir zaman dinlemez ve onu öfkeliendirecek en ufak bir şey, sabahtan akşama kadar huzursuz olmasına neden olur. Anne, “kahvaltıya başlamadan önce git elini yüzünü yıka canım” der. Fakat dik başlı çocuk annesinin sözüne önem vermeyerek yemeğe başlar. Anne isteğini tekrarlayınca, çocuk şu cevabı verir: “Hayır, hayır, hayır! Yıkamak istemiyorum. Eğer kahvaltıyı kirli ellerle yemek istiyorsam, bu seni hiç ilgilendirmez,” eğer anne çocuğunu sözünü dinlemeye zorlamaya çalışırsa, öyle bir bağırma ve tekmelemeyle karşılaşır ki, gündüzü geceye döner. Anne güçsüz duruma düşerek, susmaktan başka bir seçeneği olmadığını görür ve çocuğu kendi haline bırakır. Bu iki yaklaşım çocuklar için yıkıcı ve tehlikelidir. Anne-babalar ölçülü olmayı gözetmelidir, çünkü gereksiz, sıklık, sertlik, otorite ve çocukların haklarını önemsememek, sınırsız ve aşırı özgürlük kadar zararlıdır.

İnsanlar çocukken aşırı baskı ve huzursuz bir yaşam geçirirlerse de genellikle aşırı çekingen olur ve kolayca hayal kırıklığına uğrarlar; her zaman haklarının çiğnendiğini düşünürler ve pek faal olmazlar. Diğer taraftan şımarık ve disiplinsiz büyüyen çocuklar olgunlaşınca, bencil, kendini beğenmiş ve kural ve görevlerden kaçınmaya eğilimli olurlar. Dünyaya ve insanlara yalnızca kendi açılarından baktıkları için, kendi düşüncelerini başkalarına zorla kabul ettirmek ve iyi öğütlere önem vermemek, günlük eylemlerinin özelliğidir.

Şüphesiz, bu tür anne (baba) –çocuk ilişkilerinin her ikisinden de mümkün olduğu kadar kaçınmalı ve anne – babalar ve eğitimciler çocukları eğitirken ve yetiştirirken ölçülü olmayı gözetmelidirler. Böyle olunca, toplum içinde aşırıya kaçan insanların sayısı azalır ve başarı ve mutluluk toplumda kendini gösterir.

HUZURSUZLUK NÖBETLERİ

İTAATSİZLİĞİN VE SALDIRGANLIĞIN BELİRTİLERİ ÇOK KÜÇÜK ÇOCUKLARDA DA GÖZLENMİŞTİR. VE EĞER ÇOCUK ÖĞRETMENİN TALİMATLARINDAN YOKSUN BIRAKILIRSA, ARZU EDİLMEYEN NİTELİKLERİ HER GEÇEN DAKİKA ARTACAKTIR.

Çoğu çocuklar yaşamlarının bir döneminde huysuzluk nöbetleri geçirir ve bu tür yaramazlıkla karşı karşıya gelen anneler, bu karmaşık soruna değişik çözüm yolları uygulamaya çalışırken sayısız güçlüklerle karşılaşılırlar.

Çocuk bilinmeyen bir nedenle ağlamaya başlayabilir. Yanaklarından sel gibi gözyaşı akar. Bu, annesinin dikkatini çekmekte başarılı olmazsa ve eğer hiç kimse onu kucağına almazsa, ağlama ve huysuzluk şiddetlenir. Sinir bunalımı geçiren biri gibi ayaklarını yere vurur, kafasını duvara çarpar ve önünde ne varsa fırlatır atar – büyün bunlar olurken var gücüyle bağırılmaktadır. Endişelenen anne ilk önce çocuğu susturmaya çalışır; birkaç kez yumuşak ve şefkatli bir şekilde, “Neden bağırıyorsun, yavrum? Ne olduğunu bana söylemeyecek misin?” diye sorar. Fakat annenin şefkat ve endişesi çocuğun daha çok bağırmasına neden olur. Bir süre, başı kesilmiş tavuk gibi zıplar, fakat annenin sabrı yavaş yavaş karşılığını görür ve çocuk koşmaya başlar. Biraz meyve ister. “Şekerim, biliyorsun ki evde meyve yok. Bekle baban eve gelince gider alırız” der. Annenin hemen meyve alamayacağını çok iyi bildiği için, çocuk bu isteğinde diretir. Bu bir işe yaramayınca isteklerini yapılması mümkün olmayan başka şeylere yöneltir. Sonunda annesini öylesine öfkeliendirir ki, konu çocuğun dövülmesi ve cezalanmasıyla neticelenir.

Bir anne bana Şu olayı anlatmıŐtı: “Sıcak bir yaz gecesi, sekiz yaşındaki çocuğum uyandı ve benden su istedi. Bir bardak suyu götürdüğümde, suyun musluktan mı yoksa buzdolabından mı olduğunu sordu. “Musluktan. İ ve çok konuşma. Aksi halde kötü rüyalar görürsün” dedim kendisine. Bu cevap bir dizi eleştirilere neden olduktan sonra, “Bu su sıcak. Soğuk su istiyorum” dedi. Bardağa soğuk su doldurularak, onu götürmem gerekti. Fakat dudakları bardağa değer değmez, “Neden bu kadar soğuk? Bu ne biçim su? diye bağırdı. “Su buzdolabından. Soğuk su istediğini söylememiŐ miydin”, dedim. Öfkeli bir Şekilde, “Bu suyu istemiyorum. Tadı yok” dedi. Her neyse suyu içmeyi reddetti. Uzun sözün kıtası, çok canım sıkılmıŐtı, çünkü durumu mantıklı olarak ona açıklamam gerekiyordu, o ise öfkeyle ve yaşlı gözlerle tekrar uykuya daldı.

Ailelerde bu gibi çocuklara rastlamak olağandır. Birisi giyecek, diğeri yemek sorunundan dolayı huysuzlukta bulunur; gcenir ve çabuk öfkelenirler ve en ufak bir sertliğe katlanamazlar. Sertliğe dayanacak güçleri olmadığından, en ufak ncs babasının sözlerine kırılır, dördüncüsü ise annesinin yaptığı eleŐtiriye dayanamaz. Kısacası, her biri değişik nedenlerden dolayı duygusal krizler geçirir ve bu nedenle anne-babalar özellikle anneler – cehennem azabı çekerler ve çoğu zaman sinir bunalımları geçirirler. Çocukların bu tür yaramazlıkları, genellikle aşağıdaki nedenlerden birine dayanmaktadır:

1. Zayıf güçsüz, beslenmeleri yetersiz ve her zaman huzursuz olan çocuklar diğer çocuklardan daha çabuk ağlar ve daha çok sızlanıp huysuzlanırlar. AŞırı hassastırlar, kolayca bir tahrik onların kötü davranışlarına neden olur. Kısacası, çoğu çocuklardaki sürekli huysuzluk nöbetlerinin nedenini, kronik bedensel rahatsızlıklarda, hastalıklarda ve yıpranmış sinirlerde bulmak mümkün.

2. Anne-babalar çocuklarını bencil, Şımarık ve nazlı bytrlerse; bütün mantıksız isteklerine boyun eğerlerse, her istediklerini derhal yerine getirirlerse; o zaman, çocuklar doğal olarak huysuz olurlar. Her dakika bir Şey isterler, anne-babalarına hükmeder, onları kle ederler ve esaret zincirini boyunlarına asarlar.

Çocukların huysuzluklarının Őiddetini azaltabilmek ve nedenlerini ortadan kaldırabilmek için, esaslı ve bilimsel açıdan doğru bir çaba gerekir. Anne-babalara yardımcı olacak iki yöntem aşağıda sunulmuştur.

1. Sıhatsız ve sınırları bozuk çocukların uzman doktorlar tarafından tedavisi gerekir. İyileŐince çok daha rahat ve sakin olurlar. Evde onları kimse kızdırmamalı veya rahatsız etmemelidir: zayıf ve duygulu bir çocuğu sınırlendirecek ve kızdıracak her Şeyden mümkün olduğu kadar kaçınılmalıdır. Şüphesiz, bu çocukların disiplin ve cezadan çok doktor tedavisine ihtiyaçları vardır; onların huysuzlukları sertlikle giderilemez.

Birçok anne-babalar, sırf ihmalden dolayı çocuklarını kaybetmiŐ ve kendilerini gözyaŐlarının okyanusuna boĐmuŐlardır. Bir hastalığın yayılıp daha çok kötüleŐmeden tedavi edilmesi gerekir ve bu önemli konuda kararsızlık ve tereddttten kaçınılmalıdır.

2. Anne-babalar, çocuklarının mantıksız isteklerine baştan boyun eğmemeliler ve sabırlarının tükenmesine de izin vermemeliler. Tam tersine, o denli sıkı ve kararlı olmalılar ki, bir çok isteklerinin zararlı olacağını ve böylece bazılarında vazgeçmeleri gerektiğini çocuklar anlasınlar.

İsteklerini kontrol altına almayı öğrenmeyen bir ocuk, direksiyonu olmayan bir arabaya benzer. ocuk, kendi görüş ve tecrübelerinin sonucu olarak, ne kadar ağlasa ve bağırsa, gereksiz ve zararlı isteklerine anne-babasının hiçbir zaman boyun

eğmeyeceklerini anlar ve sonra diğer bir huysuzluğun nasıl sonuçlanacağını düşünmek için duraklar ve bu tür davranıştan vazgeçerek kendini ve başkalarını bu acıdan ve işkenceden kurtarır.

Anne-babalar yukarıda sözü edilen yöntemleri yerine getirdikleri halde, çocuklarının huysuzluklarını hala kontrol etmediklerini görürlerse, çocuk psikologlarına danışıp, onların gösterecekleri yoldan yararlanmaları gerekir. Çeşitli kronik hastalıklar ve akli dengesizlikler bu tür uzun süre devam eden kötü davranışların başlıca nedenidir.

DURGUN ÇOCUKLAR

DEMEK Kİ, ÖĞÜT VEREN KİŞİ AYNI ZAMANDA DOKTOR OLMALI: ŞÖYLE Kİ, ÇOCUĞU EĞİTİRKEN KUSURLARINI DÜZELTMELİ; ONA BİLGİ VERMELİ VE AYNI ZAMANDA RUHANİ BİR TABİATA SAHİP OLACAK ŞEKİLDE YETİŞTİRMELİDİR. ÖĞRETMEN ÇOCUĞUN KARAKTERİNİN DOKTORU OLMALI. BÖYLECE İNSANOĞLUNUN RUHANİ HASTALIKLARINI TEDAVİ EDECEKTİR.

Çocukların durgunluklarını aptallıkla ve ağır anlayışla eşit saymak ve her zeki çocuğun becerikli ve hareketli olacağını düşünmek çoğu kimseler tarafından desteklenen, ancak tecrübe ve gerçeğe uymayan bir varsayımdır. Tembel ve kaygısız sayılan çoğu çocuklar çok zekidirler. Zihinsel açıdan çok uyanıktırlar ve hayret verici hünere sahiptirler. Aynı zamanda, bu gibi zihinsel yetenek ve hünere yoksun olan çocuklar çok çalışkan, gayretli ve oldukça hareketlidirler.

Bu nedenle, tembellik ve ağırlık geri zekâlılığın bir sonucu değildir. Bunun diğer nedenleri vardır ve çocuğun tavrını düzeltmek için önlemler almadan önce, bunları iyice araştırıp anlamak gerekir.

Okuyucular, okul çevresinde sınıf ortalamasının üstünde zekaya sahip, yetenekli ve derslerinde olağanüstü başarı gösteren, ancak “ellerini kirletmek istemedikleri” için, bedensel çalışmada tembel ve uyuşuk çocuklarla günlük yaşamlarında karşılaşmışlardır.

Yazar, okulda çok uyanık ve hareketli olup, evde tembelce oturan, esneyip dergi okuyan ve hayal kuran çok akıllı ve yetenekli çocuklarla şahsen tanışmıştır. Uykuları geldiği zaman biri yataklarını hazırlamalı, su istedikleri zaman bir başkası elini uzatıp suyu getirmelidir. Günlük işlerini, zayıf sınırlardan dolayı hasta veya kötürümmüş gibi yerine getirirler. Gücsüz gibi görünürler; hatta bazen hastaymış gibi davranırlar.

Çocuklardaki hareketsizliğin değişik türlerinin ve nedenlerinin kısa tanımları ve bunları yenmek için bazı yöntemler üzerindeki düşünceler aşağıda sunulmuştur. Ağır hareket eden çocuklar şu üç gruptan birine girerler.

1. Değişik bedensel sakatlıklardan dolayı, keyifsiz, gücsüz, uyuşuk ve karamsar olan, okul ödevlerini iyi yapmayan ve hareketlerinde atik olmayan çocuklar.
2. Beyin anormalliklerinden dolayı ciddi akıl hastalıklarına tutulmuş ve sonuç olarak zihinsel çalışmalara yetenekleri olmayan çocuklar.
3. Sağlıklı ve güçlü olup ağır davranan ve bazı işleri yaparken sabrı tükenen çocuklar.

Konunun karmaşıkları ve nazikliği, kesin teşhise çalışırken çıkan zorluklar nedeniyle, ilk iki grupta ilgili fazla ayrıntılara burada girmemiz mümkün değildir. Bu durumdaki çocuklar uzman doktorlara ve yardım ve görüşlerini almak için bazen de psikologlara götürülmelidirler. Önemli olan nokta şudur: uyuşukluk, ağırlık veya genellikle halk arasında “tembellik” diye adlandırılan durumun belirtileri kendini gösterir göstermez, anne-babalar çaresini aramalı ve bu gibi çocukları kendi hallerine bırakmamalıdır. Şüphesiz, çocukları tembellik ve kendilerine düşkünlükle suçlamamalıdır.

Üçüncü grup ile ilgili olarak şunlar söylenebilir.

1. Çoğu zaman bu çocuklardaki uyuşukluğun nedenleri, kendilerine verilen görevi ile doğuştan sahip oldukları eğilimler arasındaki çelişkidir. Örneğin, basketbol ve yüzme gibi sporlarda atiklik gösteren ve el sanatlarına ilgi duyan bir çocuk, sınıfta matematik ve Latinceyi çalışırken sıkıldığını hisseder – bu, öğretmenin bu konularda çocuğun ilgisini çekmemesinin kesin bir işaretidir. Çocuğun bu ve buna benzer durumdaki can sıkıntısını önlemek için ona verilen görevin ilginç veya memnun edici olması veya o ödevin kendisine hiç verilmemesi gerekir. Çünkü bu görevler çocukların düşünce şekillerine ve akli yeteneklerine ters düştüğünden, onlarda yorgunluk ve nefret duygusunu uyandırır.

2. Yalnızca akli yeteneklerini kullanıp herhangi bir bedensel işe girişmeyen, zeki ve Tanrı vergisine sahip çocuklar, genellikle “beyinle ilgili” işler yapmaya ilgi duyarlar ve bedensel güçlerinin çalışmasını gerektiren ilişkilerden kaçınırlar. Örneğin, bu çocuklar matematik problemlerini çözmek için saatlerce zamanlarını verirler, fakat yarım saat beden eğitimi yapmaları söz konusu olamaz. Erkek çocuklar bahçeyi sulamaktan, odun toplamaktan veya kar küremekten kaçınırlar; kızlar ise bulaşık yıkamaktan, yemek pişirmekten, dikişten ve buna benzer işlerden kaçınır. Çocukların bedensel ve zihinsel yeteneklerinin birlikte eğitilip geliştirmesi gerektiği açıktır. Hem erkek hem de kız çocuklar spor yapmaya, bedensel hareket ve günlük görevlere katılmaya teşvik edilmeliler ki, akılları ve bedenleri birlikte gelişsin ve terazinin iki yanı dengelensin. Böylece bu tür çocuklarda görülen ağırlık ve uyuşukluk yok olur ve çocuklarını “tembellikle” itham etmeye de anne-babaların fırsatları kalmaz.

ANNE-BABALAR İÇİN PRATİK DÜŞÜNCELER

...İNSAN VÜCUDUNUN TUTULDUĞU HER HASTALIK, RUHU KENDİ ÖZ KUVVET VE KUDRETİNİ GÖSTERMEKTEN ALIKOYAN BİR ENGELDİR.

VÜCUDUN SAĞLIĞINI VE ONUN FİZİKSEL SAĞLAMLIĞINI GELİŞTİRECEK ŞEYLERİ VE ÇOCUKLARINI HASTALIKTAN NASIL KORUYACAKLARINI ÖĞRENMELERİ GEREKİR.

“Sağlam kafa sağlam bedende bulunur” deyimini herkes duymuştur; sağlam kafa ile sağlam beden arasındaki ilişki eski çağlardan beri kabul edilmiştir. Bununla beraber, bilgi ve buluşları asrı olarak tanınan, eğitim ışığını uzaklara yaymakta ve bilinmeyi keşfetmekte eşsiz bir çağ olarak kabul edilen asrımızın anneleri ve babaları bu konuya çok az önem verirler; çocuklarının yetişmesi ve eğitimi ile gelişmeleri arasındaki ilişkinin bilincinde olan bir anne-babaya az rastlanır. Şüphesiz, bu noktaya gereken önem verilmezse, genç çocuklarda düzeltilmesi mümkün olmayan zarara neden olur ve gelecekteki mutluluklarının temelini de sarsabilir.

Bahçıvan, taze fidanlarının uzayıp güçlenerek, uzun yıllar boyunca seçkin meyveler verecekleri günü gözler. Şüphesiz, büyümeleri ve gelişmeleriyle meşgul olur ve onları

zarardan korur. Aynı şekilde, babalar ve anneler de, çocuklarının becerikli ve yetenekli büyümelerini, keskin düşünceli ve sağlam yargılı olmalarını, arkadaşlarından ve yaşlılarından geri kalmamalarını bekliyorlarsa, ellerindeki her fırsatı kullanarak çocuklarının sağlığını korumalı ve doğal büyüme ve gelişmelerini sağlamalıdır. Zayıf ve yorgun bedenli çocuklardan önemli başarılar beklemek mantıklı olmaz; bunu yapan anne-baba, zayıf ve cılız bir ata ağır yük yükleyip onu dörtnala koşturmak için kırbaçlayan kişiye benzer.

Şüphesiz, vücut sağlığına ve temizliğine çok önem vermeliyiz. Çünkü vücut ruhun bir aracıdır; ruhun kendisi Tanrısal bir emanettir. Ruhun gücü ve mükemmelliği bu dünyada fiziksel vücut vasıtasıyla ortaya çıkar; özellikleri ise, bedensel uzuvlar ve organlar ortamıyla gerçekleşir. Eğer ruhu taşıyan zayıf bir vücutsa, bu süratle ve özgürce ilerlemek isteyip hedefine ulaşmada diğerleriyle yarışan, fakat zayıf ve güçsüz atından dolayı dezavantajlı durumda olan bir kimseye benzer. Anne-babalar çocuklarının sağlığını ve iyiliğini korumak için ellerinden geleni yapmalıdırlar. Bu konuyu ihmal etmek, büyük pişmanlığa ve üzüntüye neden olacak zararlı sonuçlara kapı açmak demektir. Aşağıda anlatacağımız olayı göz önüne getirin:

Çocuk saat tam yedide uyanır. Tek düşüncesi acele hazırlanıp, bir saat sonra çalacak olan okul ziline yetişecektir. Okula kadar yürümesi birkaç dakikasını aldığından, kalkmasıyla evden çıkması arasında kırk dakikalık bir süresi vardır. Çocuk disipline ve düzene alışmamıştır. Anne-baba da genellikle onu günün bu saatinde kontrol etmediklerinden, bu kısa süreden tam olarak yararlanamaz ve hazırlıkları da düzensiz gider. Zamanının bir kısmı kıyafetlerini –üniformalar, çoraplar ve ayakkabılarını- aramakla geçer. Çünkü önceki akşam bunlar yerlerine konmamış ve sağa sola atılmıştır. Ayakkabının birini giydiğinde, bir gün önce taban astarından küçük bir çivi çıktığını ve ayağını rahatsız ettiğini acıyla hatırlar. Büyük bir gürültü evi bir baştan diğer başa sarsar; çekiç, tokmak ve değişik büyüklükteki taşlar her bir yandan ortaya çıkar ve rahatsızlık veren çivi yassılaştırılır. Radyo anonsu, geçirecek vaktinin kalmadığını çocuğa bildirir. Banyoya koşar, ellerini ıslatır, yüzüne su serper ve dişlerini fırçalamadan aceleyle mutfığa koşar ve orada annesini bulur. “Acele et ve bana yiyecek bir şeyler ver. On beş dakika sonra zil çalacak, kahvaltı yapmadan gitmem gerekecek” diyerek okul çantasını aramaya koyulur.

Anne derhal sert bir şekilde karşılık verir, “buraya gel ve bir şeyler ye. En azından oturup bir dilim kızarmış ekmek yiyebilirsin” der.

Çocuk gözyaşlarını tutmaya çalışır ve “geç kaldığımı görmüyor musun? Bir şeyler yiyene kadar öğlen olacak” der. Bu konuşmalar bir süre daha devam ettikten sonra, çocuk ağzına bir parça ekmek alır, çiğnemedi, süt veya çayın yardımıyla yutar; elinde bir parça ekmekle, okulun yolunu tutar.

Çok geçmeden açlık sancuları çocuğu rahatsız etmeye başlar. Gün boyunca, arkadaşlarının getirdikleri beslenmeyi kendisiyle paylaşmaları için yalvarır. Öğrencilerden birisi ona yer fıstığı, bir arkadaşı da kuru üzüm verir; bir çikolata ve biraz patates cipsi de diğer duygulu iki arkadaşından gelir. Bu yiyeceklerin karışımı midesine dokunur. Eve dönüşünde renksiz yanaklarından ve iki büklüm duruşundan annesi, midesinin çok ağırdığını anlar. Bunu, oldukça uzun süren ilaç ve tedavi tartışması takip eder ve öğle yemeği tümüyle unutulur. Çocuk eve “mutlu ve sağlıklı” dönmüş olsaydı bile, midesindeki karışık yiyeceklerden dolayı iştahı kesilmiştir.

Eve dönmeden önce yemeğe iştahlı olduğunu düşünelim. Öğle tatilinde kontrol azaldığından, temizlik de ihmal edilmiştir. Çocuğun eve dönmesi ile yemek yiyip istirahat edip tekrar okula dönüş arasında bir saatten biraz fazla bir zamanı vardır. Kapıyı açar açmaz, “yemek hazır mı, anne?” diye sorar. Fasulye hazırlamakla veya köfte için soğan rendelemekle veya çorba için havuç temizlemekle veya pirinç kaynar suya atmakla meşgul anne olumsuz bir cevap verir: “Eve nasıl böyle erken geldin? Dünden daha mı erken çıktın? Bekle yemek birazdan hazır olur” der. Eve her zamanki gibi aynı saatte geldiğini her ne kadar söylese de annesi diretir ve “Zaten, yemek de hazır değil” der.

Çocuk tartışmayı sürdürmenin yararı olmayacağını anlar ve bir çare düşünür. Yer fıstığı ezmesi, reçel sandviçi ve biraz da süt onu öğle yemeğine kadar geçici olarak idare eder. Ancak, sofraya oturur ve yemeği azar azar yiyerek onunla oynar ve dinlenmeden okula döner. Akşam yemeğinde daha tatsız dakikalar bekler ve bu böylece devam eder.

Şüphesiz, çoğu kimseler çocuklarının sağlığıyla ilgilenir ve özen gösterir. Gösterilen bu ilgiden dolayı birçok üzücü olaylar da önlenmiş olur. Örneğin, eğer anne yeteri kadar erken kalkarsa kahvaltı hazırlayıp, çocuklarını zamanında masaya çağırabilir. Yapılacak işleri şu sözlerle denetleyebilir. “Ellerini ve yüzünü iyice yıka, tatlım; saçını güzel tara ve dişlerini fırçala. Yemeğini iyi çiğne, ama vaktini boşa harcama hemen gitmen gerekiyor...”

Anne, çocuklarının kitap ve kıyafetlerini her gece yerlerine yerleştirmelerini gözetlemeli ki, sabahleyin onları aramaya gerek kalmamasın. Sebepsiz yere çocuğun gece geç vakte kadar uyanık kalmamasına, kahvaltı için bol vakit olmasına ve atıştırmakla iştahının kaçmaması için öğle yemeğinin zamanında hazırlanmasına annenin dikkat etmesi gerekir.

Bu ilgi ve özen özel bilgi gerektirmez, fazladan masraf yaratmaz ve çocuğu muhtemel tehlikelerden korurken, onun sağlık ve iyiliğini en etkin bir şekilde sağlar.

BOY VE AĞIRLIK

Çocuğun boyu ve ağırlığı ve bunların psikolojisi ile olan ilişkileri, uzman yetkililer tarafından dikkatle araştırılan konulardır. Çocuğun normal boy atması ve düzenli kilo alması onun sağlıklı olduğunu gösterir; çocuğun boyu ve kilosu yaşı için normal sayılan ölçüler içinde değilse anne-babaların kaygılanmaları gerekir.

Çoğu anneler, kafalarının huzuru için, çocuklarını zayıf ve kuvvetsiz gördüklerinde şöyle düşünürler: “Çocuğum hızla geliştiği için zayıf görünüyor. Küçükken daha tombuldu; yakında belki birkaç kilo daha alır.” Boyu uzayan çocuğun ağırlığının da orantılı bir şekilde artması gerektiğini bu gibi annelere hatırlatmak gerekir. Çocuğun ağırlığı, boyuna uygun olarak değişmiyorsa, nedeni bulunmalı ve yetkili uzmanlar tarafından tedavi edilmelidir. Çocukluk devresinin özelliklerinden biri de, bedensel büyüme ve gelişme hızıdır. Bu alandaki uzmanlar, çocukların özellikle üç ve sekiz yaşları arasındaki “büyüme yıllarındaki” boy ve kilo dengesini korumalarına dikkat etmelerinin ve çocuklarının kilolarından aşağı tutulmasına izin verilmemesinin gerektiğini anne-babalara önermişlerdir. Kalıtımın dışında, çocuklarının gelişmelerindeki en büyük etkenler iklim, beslenme, çevre ve özellikle güneş ışığıdır.

Değişik ülkelerin çocukları farklıdır. Bir ülke için uzun sayılan boy, bir diğeri için normal sayılabilir. Önemli olan boy ile kilo arasındaki ilişkidir. Aşağıdaki tablo üç değişik

ülkenin tipik istatistiklerini göstermektedir. Örnekler, üç ve sekiz yaşları arasındaki erkek ve kız çocuklarını kapsamaktadır.

YAŞ	ÜLKE A				ÜLKE B				ÜLKE C			
	BOY		AĞIRLIK		BOY		AĞIRLIK		BOY		AĞIRLIK	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
3	89.7	93.2	13.0	14.5	85.4	86.4	12.4	12.5	92.0	93.0	14.0	14.0
4	96.8	95.0	15.3	15.7	91.5	92.7	13.9	14.0	98.0	99.0	16.0	16.0
5	99.5	103.0	16.5	16.5	97.4	98.7	15.3	15.9	103.0	104.0	17.5	17.5
6	106.7	106.6	18.2	18.2	103.1	104.6	16.7	16.7	107.0	109.0	19.0	19.0
7	110.2	111.2	19.2	20.2	108.7	110.4	17.8	17.8	113.0	115.0	22.0	22.0
8	113.2	113.8	21.0	21.0	114.2	116.2	19.0	19.0	118.0	120.0	24.0	24.0

ÇOCUKLARIN GÖZLERİNİN KORUNMASI

İnsan vücudunun en değerli uzuvları olan gözler, bilgi sahibi olmak için gerçekten gereklidir. Çocukluk yıllarında gerekli bakıma ve temizliğe özen gösterilmez ve gözlerin çalışması bozulursa, masum çocuklar hayatlarının sonuna kadar rahatsızlık ve güçlük çekerler; anlama güçlerinin gelişimi ve bilgi edinmeleri zorlaşır. Bundan dolayı görme duygusu, ne pahasına olursa olsun, korunması gereken değerli mücevhere benzer. Ne yazık ki, göz bozukluğu çocukluk yıllarında meydana gelen ve ilk sıraları alan hastalıklardan biridir. Dikkatle yapılan araştırmalarda, yeni doğan bebeklerin hipermetrop (yakını iyi göremeyen) olduğu görülmüştür; yavaş yavaş görme yetenekleri normale dönüşür.

Bu kitap, okullar için değil, anneler-babalar için yazıldığından aşağıdaki hususların bazıları yalnızca evde geçerli olabilir.

1. Çocuklar yetersiz ışıkta okuyup yazmamalı ve özellikle güneş batışının ışığında çalışmaktan sakınmalıdırlar.
2. Çalışırken ışık kaynağı başın üst ve sol tarafında olmalıdır.
3. Normal büyüklükteki harflerden oluşan bir kitabın sayfaları ile gözler arasındaki mesafe 30–35 cm. civarında olmalıdır.
4. Düzgün oturma şekli için sandalye ile masanın ölçüsü çocuğun boyuna uygun olmalıdır.
5. Yerde yazı yazmak ve okumak gözler için iyi değildir, çünkü çocuk kitaplarının üzerine eğilecektir; aynı şekilde yatarken okumak da sakıncalıdır.
6. Yürürken veya hareket ederken asla okumamak gerekir.
7. Eğer çocuk okuduğu kitapları gözlerine tavsiye edilenden daha yakın tutuyorsa ve eğer uzağa konan şeyleri iyi göremiyorsa gözlerini baktırmak gerekir.

ÇOCUKLARIN HAFIZALARINA YÜKLENMEK

Hafıza yeteneğinin zihinsel faaliyetlerimiz üzerinde yaşam boyunca yaptığı etki şüphesiz açıktır. Tanrı'nın bu bağıışı, akıl ile ilgili her işi idare eder ve yönetir; eğer akıl, düşünceleri tutma yeteneğine sahip olmasaydı, zihinsel çalışmalarımızın bir yararı olmaz, geçmiş olaylarla olan bağlantımız kesilir ve bilgi sahamız da şimdiki zamanla sınırlanırdı.

Yazarın amacı, zihnin bilimsel açıdan tanımına girmek değildir, çünkü bu psikoloji dalında başlı başına bir konudur. Ayrıca, daha sonraki bir bölümde, zihin ve onun

güçlendirilmesi konusu incelenecektir. Esas amaç, çocuğun hafızasına yüklenmekten doğabilecek zararları anne-babalara göstermektir.

Her sağlıklı çocuğa sağlam bir hafıza doğal olarak bağışlanmıştır. Fakat şunu gayet iyi anlamak gerekir ki, bu güç –diğer yetenekler ve özellikler gibi farklı insanlarda iyi, orta ve zayıf olabilir. Eğer çocuk eğiticileri, bu öz kuvveti en iyi şekilde idare etmeyi bilir ve ölçülülük gözeterek kullanırlarsa, çocuklar ondan yararlanırlar; fakat yaklaşımları beceriksiz ve yüzeysel olursa çocuğa sayısız zararlar getirir. İnsanoğlu, içinde hafızanın da bulunduğu, “değerli taşlarla dolu bir maden” gibidir. Bu zenginliği en iyi şekilde kullanmak için zekâyâ; zihinsel uyanıklığa ve –her şeyden önce – uygulamaya ihtiyacı vardır.

Çocukluk yıllarında hafıza normal olarak çok kuvvetlidir: çocuğun gördüğü ve işittiği her şey çoğu kez tekrarlananın sonucu olarak kaydedilir. Bir şeyin zihinde tutulması için bu her şeyden önemlidir. Ancak, eğiticiler bu ilahi vergiyi sömürme eğilimindedirler, ana-babalar da çeşitli nedenlerle bu yük atının yükünü büsbütün ağırlaştırırlar. Bunu yaparken, atın bir gün gelip dizlerinin üzerine kapanacağından ve yolun ancak bir kısmını kat etmiş olan sürücünün de kendini güç bir durumda bulacağından görünüşte habersizdirler. Bu nedenle eğiticilerin bazı noktalara dikkat etmeleri gerekir.

1. Hafıza iyi veya kötü olabilir. İyi hafızaya sahip olmayanlar kavrayamazlar, akılda tutamazlar ve olayları kolaylıkla bağdaştıramazlar. İyi bir hafızası olanlar gibi, bir konuyu kolayca öğrenemezler veya hatırlayamazlar. Bu nedenle, zayıf ve kuvvetli hafızaya sahip olan iki çocuktan aynı şeyleri beklemek doğru olmaz; onlara aynı şekilde davranılamaz. Bu ilkeyi önemsememek, çoğu anne-babaları çocuklarının yaşlıları önünde küçültmeye ve utandırmaya yöneltmiştir.

2. Sinir sistemlerinde aksaklık, hazımsızlık veya düzensiz hormon salgıları olan zayıf ve sıhatsız çocukların hafızaları genellikle iyi değildir. Okul arkadaşlarından geri kalmamaları için bu gibi çocuklara dersleri ezberlemeleri ve çeşitli akademik dersleri iyice öğrenmeleri için baskıda bulunacaklarına, anne-babalar, çocuklarının hastalıklarının çarelerini arayıp bulmalı ve onların bu fiziksel kusurlarını sabır ve şefkatle tedavi ettirmeye çalışmalılar, çünkü sebebi ortadan kaldırmakla netice de ortadan kalkacaktır.

3. İyi veya kötü hangi hafızaya sahip olduklarına bakmaksızın, çocukların bu yeteneğine yüklenmek zararlıdır. Çocuklar şiirler ezberlemeye veya anlaşılmaz şeyleri öğrenmeye zorlanmamalı. Şiirler veya düzyazı ezberlemek, günlük yaşamda kullanılacaksa veya hafızayı güçlendirmek için gerekliyse, yararlı olabilir. Hiç kullanılamayacak ve sonunda unutulacak gereksiz şeyleri ezberlemek ancak sorun yaratır. Kısacası, bu durum da ölçülü olmanın gerektiği açıktır.

YORGUNLUK

Yorgunluğun çocuklar üzerindeki etkisi uzun zamandan beri araştırmaların odak noktası olmuştur: psikologlar ve çocuk psikologları, fizyologların da yardımıyla bunun üzerinde yoğun çalışmalar sürdürmüşlerdir. Önemli noktaların özeti aşağıdadır:

1. Bitkinlik iki çeşittir: (a) harcanmış enerjisi yenileyerek biraz dinlenmekle giderilen yüzeysel ve geçici yorgunluk; (b) zihinsel ve fiziksel bitkinliğe neden olan, şiddetli ve uzun süren yorgunluk. Yeniden sıhate kavuşmak için sadece dinlenmek yeterli değildir. Uzun süreli bir tatil, iklim değişikliği ve tıbbi tedavi gibi daha etkili tedbirler gerektirir.

2. Yorgunluğun nedenleri herkes için aynı değildir. Şöyle ki, kişiler benzer fiziksel ve zihinsel çalışmalardan eşit derecede etkilenmez ve aynı ölçüde yorulmazlar. Ancak, beden yapısı, akli durum ve kişisel alışkanlıkların, duyulan bitkinliğin derecesi üzerinde çok etkisi vardır. Kişi eğer bir işe alışır ve ondan hoşlanırsa ve bir amaca erişmek için azimle tüm tatsız engelleri aşarsa, şüphesiz bu özelliklerinden yoksun olan bir kimseden çok daha geç yorgunluk duyacaktır.

3. “Bitkinlik”, kişinin ancak uyuyarak ve dinlenerek enerjisini yenileyebileceği bir duruma düşmesi demektir. Fiziksel ve zihinsel yorgunluğun bazı türleri herkesi etkilemez ve bunlar başka vasıtalarla ortadan kaldırılabılır. Örneğin, sinir krizi geçiren kişiler çalışmadan veya enerji harcamadan bezginlik hissederler. Bu çeşit yorgunluk ikna ve mantık gücü yoluyla giderilebilir.

4. Fizyologların görüşüne göre, gerçek bitkinlik şundan ibarettir: vücut için gerekli unsurlarda bir eksiklik ve bir işi yerine getirirken vücutta üretilen zehirler.

5. Fiziksel işler yerine getirilirken vücudun uzuvları (hatta sinir sisteminin merkezi olan beyin) yorgun düşer; zihinsel çalışma da vücudu yorar. Sonuç olarak, zihinsel çalışmadan sonra jimnastik, eskrim, yüzme, dağcılık ve buna benzer spor hareketlerinin dinlendirici niteliği yoktur. Bu gibi spor hareketleri, zihinsel çalışma esnasında ortaya çıkan vücut bitkinliğini şiddetlendirir. Ancak tam bir dinlenme ve derin uyku bu bitkinliği giderecektir. Gün boyunca önemli bir işe girişmediğimiz halde, akşam olunca dinlenmeye ve uykuya ihtiyacımız vardır. On dokuzuncu asrın deneysel pedagoji (eğitim bilim) öncülerinden Alman bilgini Ernst Meumann, jimnastik ve bedensel çalışmaların çocuğun beynini zihinsel çalışmalar kadar yorduğuna inanmıştı; daha yeni araştırmalar, matematik problemlerinin çözümünden dolayı duyulan bitkinliğin bedensel hareketler ile kıyaslanır olduğunu göstermiştir.

6. Küçük çocuklar beden ve zihnen çabuk yorulurlar. Yorgunluklarının belirgin bir işareti çocukların tehlikeli düşmanı olan uykusuzluktur. Çünkü onları dinlenmekten yoksun bırakır ve enerjilerini yenilemelerini engeller.

7. Çocuklardaki aşırı yorgunluk birçok karmaşık sonuçlar yaratır. Bunlardan bazıları şunlardır: dikkat süresi kısalmış; kavrama gücü zayıflar; hafızanın çalışması hemen hemen durur; unutkanlık meydana gelir; düşünce işleminin hızı ve keskinliği azalır; sevinç, neşe ve mutluluk hali üzüntü, karamsarlık ve sıkıntıya dönüşür; aşırı yorgun çocuklar diğer çocuklar kadar iyi çalışamazlar; kaslarının gücü azalır ve vücut hareketleri düzensizleşir; okurken ve yazarken sık sık hata yaparlar; dış etkenlere normal tepki göstermezler; düşünceleri derin ve şiddetli değildir; yaratıcı güçleri azalır. Yorgun çocuk çok sinirlidir, alıngandır, tahriklere kolayca kapılır ve daima kızgındır; sınıfta rahat düşünemez; akli ve fikri çok hassastır ve bu uykusuzluğa neden olur; yoğun dikkat gerektiren işe ve işlerinde düzen ve disipline sabrı yoktur; her şeyde dikkatsizdir; çoğu kez solgundur ve kan dolaşımı normal değildir; doğal olaylara ve çevre değişikliğine aşırı tepki gösterir; nevroza (sinir sisteminin zayıflığı) ve bununla ilgili durumlara vücudunun direnci çok azdır ve değişik hastalıklara karşı da dayanıksızdır. Çocukların fiziksel ve zihinsel yorgunluklarının derecesini değerlendirmek için bilimsel yöntemler hazırlanmıştır. Sonuç olarak bilginler, çocuğun vaktinin en iyi şekilde nasıl kullanılması, derslerine öneriler hazırlanması ve öğretim yöntemleri hakkında eğitim görevlilerine önerilerde bulunmuşlardır. Bu konuda fazla tartışmak konumuz dışındadır, faka anne-babalara ve özellikle annelere bazı noktaları belirtmek gerekir. Bunlar aile yaşamına ait olup, çocuklardaki bitkinliği önlemekle ilgilidir. Uzmanlar tarafından verilmiş

olan aşağıdaki tavsiyeleri, anne-babalar ellerinden geldiğince uygulamakla çocuklarını büyük bir tehlikeden koruyabilirler.

1. Eve öğle yemeğine gelen ve derhal okula dönmeleri gereken çocuklar yorgundurlar. Sabahtan öğleye kadar süren zihinsel çalışma ve fiziksel faaliyetler çocuğun bu yeteneklerini zayıflatmıştır. Bu nedenle, bu kısa devrede oyundan, idmandan ve ev ödevi yapmaktan kaçınmalıdırlar. Yarım gün çalıştıktan sonra vücudun kendi kendini mümkün olduğu kadar tazelemesi ve kendini günün kalan kısmına hazırlaması için çocukların biraz uyumaları veya hareket etmeden sessizce uzanmaları gerekir. Eğer zamanları varsa, koşturmadan veya diğer bedensel hareketler yapmadan, birkaç dakikalarını açık havada geçirmelidirler.

2. Öğleden sonra eve dönen çocuklar, büyük ihtimalle yorgundurlar. Derhal ders çalışmaya veya yoğun fiziksel çalışmalara girişmemelidirler. İlk önce ev işine yardımcı olabilirler ve daha sonra, eğer mümkünse, ev ödevine başlamadan önce dinlenmek için açık havada biraz vakit geçirmeleri yararlı olur.

3. Çalışma esnasında belirli sürelerle ara vermek, yorgunluğu etkili bir şekilde azaltır. Çocuklar ev ödevlerini yaparken bunu unutmamalılar ve her otuz veya kırkbeş dakikalık bir çalışmadan sonra on beş dakika ara vermeliler.

4. Enerji ihtiyacını yenilemek için herkes (ve özellikle çocuklar) için en iyi yöntem derin ve düzenli bir uykudur. Bitkinliği uykudan başka hiçbir şey gideremez. Anne-babalar ve özellikle anneler, dinlenmek için Tanrının bağışı olan bu fırsattan oldukça yararlanmalı ve çocukların uykularını kesinlikle azaltmamalıdır. Çocukları gece oturmalarına beraberinde götürmek toplumun her tabakasında uygulanmaktadır. Anne-babalar bundan sakınmalıdırlar. Bunun zararlı ahlaki etkileri olduğu gibi (bu ayrı tartışma gerektiren bir konudur), çocuğun sağlığına da zarar verir.

Uyku ve uykunun çocuklar üzerindeki canlandırıcı etkisi hakkında sayısız çalışmalar yapılmıştır. Annelere verilen öğütler şunlardır:

1. Küçük çocuklar bazen sağ taraflarına, bazen de sırt üstü yatırmaya alıştırmalı ki, kalbin çalışması etkilenmesin ve vücudun diğer kısımlarına gereksiz baskı yapılmamasın.

2. Çocukları yatağa yatırmadan önce ağır yemek yedirmemeli, çünkü kolayca sindirilmeyen yiyecekler çocukların rahat uyumalarını engeller.

3. Çocukların sağlığına genellikle zararlı olan kahve ve koyu çay gibi içeceklerin ve diğer uyarıcıların aşırı kullanımından kaçınılmalıdır.

4. Çocukların odalarını ve yataklarını her gün özenle temizlemeli, havalandırmalı ve şiltelerini sık sık güçlendirmelidirler. Çocukların yatak odalarındaki böcekler temizlik yoluyla ortadan kaldırılmalı.

Aşağıdaki çizelge, çocukların ne kadar uykuya ihtiyaçları olduğu hakkında yaklaşık bir fikir vermektedir.

YaşBir günde saat sayısı

Meme Çocukları: 16

4 yaşına kadar: 13

4–7 yaşına kadar: 12
8–12 yaşına kadar: 10
12–15 yaşına kadar: 8–9 saat

Genellikle, sağlıklı çocuklar zayıf ve sinirlilik eğilimi gösteren çocuklardan daha az uykuyla idare edebilirler. Eğer anne-babalar, uzmanların dikkatle araştırdıkları bu öğütleri uygularsa sinirli çocukların sayısında önemli bir düşüş kaydedilecektir.

ÇOCUKLARI GECE MISAFİRLİĞİNE GÖTÜRMEYİNİZ

Akşamları misafirlğe gitmek ve birbirlerinin evinde vakit geçirmek, toplumun tüm tabakalarında yaygın olan bir alışkanlıktır. Bu alışkanlık sadece büyüklerle sınırlanmış olsaydı ve çocuklar bu gibi toplantılara katılmasalardı, eğitimle ilgili yazılarda bu konuya değinmek gerekmezdi. Anne-babalar misafirlğe gittiklerinde çocuklarını da beraberlerinde götürdükleri için, bu uygulamanın çocukların eğitimi üzerindeki zararlı etkileri hakkında birkaç şey söylemek gerekir.

1. Çocukların, özellikle okula gitmek için erken kalkması gerekli olanların erken yatmaları gerekir. Rahatsız edilmeden en az sekiz saat uyumalıdır ki, uyanınca kendilerini yorgun ve halsiz hissetmesinler. Gece geç saatlere kadar oturmak, çocukların uykularını olumsuz yönde etkiler. Gecenin bir kısmını uykusuz geçiren çocuklar tüm enerjilerini yenileyemedikleri için uyanınca üzerlerinde ağırlık hissederler ve okulda zihinlerini dersleri üzerinde toplayamazlar. Bu uyku şekli böyle devam ederse çocuklar giderek güçsüzleşir ve bitkinleşir.

2. Bu ziyaretler esnasında, oldukça kalabalık bir topluluk bir odada oturur ve solunan hava sigara dumanıyla kirlenir. Zavallı çocuklar, sabahtan akşama kadar sınıfta oturduktan sonra, şimdi de havasız bir odada birkaç saat kalacaklar ve başları ağrıyacak, bedenleri zehirlenecek ve sinirleri zayıflayacaktır. Gece rahat bir uyku uyuyamayacak ve okulda onları bekleyen günlük vazifelerine yorgun ve sinirli bir halde kalkıp gideceklerdir. Bu gibi durumlar eninde sonunda çocukların sağlığını bozar. Soluk benizler, sinir yorgunluğu ve sindirim bozukluklarını tümü, bu yanlış ve düşüncesiz hareketlerden meydana gelir.

3. Gece toplantılarında yer alan eğlence şekilleri çocuğa zararlıdır. Çocuklar, akşam yemeğini yemiş veya yememiş olsalar bile, kendileriyle ilgilenilmediği takdirde ikram edilen fındık, fıstık, bisküvi pasta ve şekerlemelerden aşırı miktarda yerler ve böylece midelerini sıkıntıya sokarlar. Açıkça bellidir ki, sindirim bozukluklarının olduğu zamanlarda fiziksel ve zihinsel yetenekler de bozulur.

4. Gece toplantılarında büyüklerin kişisel ve özel konuları içeren kendi günlük yaşamlarıyla ilgili öyküleri anlatmaya eğilimleri vardır. Odada bulunan çocukları düşünmeden bu konuşmalara girerler. Çocukların psikolojik yapıları hakkında, az bile olsa bilgisi olan bir kişi toplantıya katılmış olsaydı, bilgisiz anne-babaların eğitim konularında ne denli dikkatsiz olduklarını ve sevgili çocuklarının doğru yoldan sapmalarına kendi elleriyle zemin hazırladıklarını şaşkınlıkla görürdü. Bu sohbetlere açık saçık fıkralar da eklendiği zaman, çocukların ahlak temelleri balta yemiş gibi etkilenir.

Çocukların konuşulan tüm konuları dikkatle dinledikleri ve duydukları her şeyi kalplerinde ve ruhlarında sakladıkları açıktır. Her çocuğun benliğindeki verimli alana ekilen bu tohumlar ileriki yıllarda yeşerir, büyür ve çoğu zaman acı meyveler verir.

YAZ TATİLLERİ VE ÇOCUKLAR İÇİN ÖNEMİ

Babalar ve anneler çocuklarının okul dönemlerinde ne kadar bitkin düştüklerini ve yorulduklarını çok iyi bilirler, çünkü dinlenmek için hiç fırsatları olmaz. Okulun ders programı öyle hazırlanmıştır ki, çocukların birikmiş fiziksel ve zihinsel enerjilerinden devamlı bir şekilde kullanmalarını gerektirir. Yorgunluk nedeniyle çoğu kez sıkıntılı ve huzursuz geçen uyku saatlerinden başka, enerji ihtiyaçlarını yenileyecek başka bir fırsatları yoktur.

Bir öğrenci sabah erken saatte, en fazla yedide uyanır. Dinsel görevlerini yerine getirdikten sonra aceleyle kahvaltısını yapar ve saat sekizde okulda olması gerekir. Kalabalık ve havasız sınıflarda, düşüncelerini dersleri üzerinde toplayarak saatlerce oturur. Daha sonra eve öğle yemeğine gider. Yediğini sindirmek üzere mideye giden kan vücudun her tarafında uyuşukluk belirtileri yarattığı için, vücudunun yemekten sonra dinlenmeye ihtiyacı olduğu halde, yine de gayret sarf ederek ve doğal eğilimlerine karşı gelerek okula döner. Özellikle kış mevsiminde hemen hemen hiç havalandırılmayan kalabalık odalarda oturur. Ondan sonra, örneğin, matematik problemlerini çözmeye başlar, hâlbuki bu şartlar altındaki zihinsel çabalar vücuda zarar verebilir. Akşama doğru eve döner. Bütün bunlardan sonra, yorgun çocuğun ertesi gün için çalışması ve ödevlerini yapması gerekmektedir. Daha sonra, tamamen halsiz bir şekilde ve yorgun sinirlerle uyur. Yorgunluktan, sinirsel bitkinlikten ve gün boyunca temiz havadan yoksun olan çocuk uyku saatlerinde gerektiği gibi dinlenemez.

Bir öğrenci dokuz ay bu şekilde çalışarak gücünü tüketir, öğrenim yılı sonunda kuvvetten o kadar düşer ki, yüzünün rengi bile onun fiziksel ve zihinsel yorgunluğunun derecesini gösterir, anne-babaların gerçekten endişelenmelerine neden olur. Bu programın zararlı etkileri ufak çocuklarda daha belirgindir; ilahi bahçenin bu taze fidanlarının uzun sıkıntılara dayanacak güçleri yoktur, bunun için daha çabuk yorulur ve bedensel güçsüzlükleri nedeniyle de sık sık değişik hastalıklara tutulurlar.

Şüphesiz, yaz tatili çocukların zihinsel ve fiziksel olanaklarının yenilmesi için bulunmaz bir fırsattır ve anne-babaların onu en iyi şekilde değerlendirmeleri gerekir. Eğer babalar ve anneler aşağıdaki noktaları yerine getirirlerse, yaz mevsimi çocuklar için oldukça yararlı olacaktır.

1. Anne-babalar çocuklarını, zamanlarını temiz havada ve doğal çevrelerde geçirebilmeleri için eğer mümkünse şehirden uzaklaştırılmalıdır, gözlerini ayın ve yıldızların ışığı ile aydınlatabilirler ve günlerini ağaçların gölgesinde, çağlayanın yanında veya bir dağın eteğinde geçirebilirler; paslanmış makineye benzeyen halsiz ve kullanılmamış vücutlarını hareketlendirebilirler. Şimdi çocukların yüzme, koşma ve dağa tırmanma, durgun ve hareketsiz geçen aylarını telafi etmeleri zamanıdır.

2. Anne-babaların kentte kalmaları zorunluysa ve çocuklarını şehir dışına götüremiyorlarsa onlara zihinsel ve fiziksel işler yüklemekten kaçınmalılar, örneğin anne-babalar, yazın çocuklarını yaz kurslarına yazdırmamalı, onları fiziksel güç gerektiren işlere sokup, mağazalardan ve iş yerinde çırak olarak çalıştırmamalılar; onları yorucu ve sıkıcı işlerden kaçınmalarını öğütlemeleri gerekir. Eğer çocuk, ilgisinden dolayı ve kendi arzusuyla, yararlı bir kitabı okumakla meşgul olmak isterse iyidir, ancak anne-babalar, düşünce ve yoğun zihin çalışması gerektiren güç konuları içeren kitapları okumaya zor kullanarak veya baslı yaparak mecbur etmemelidirler.

3. Vücudu tekrar güçlendirmek için en uygun yöntem derin ve sessiz bir uykudur. Küçük çocukların en az sekiz veya dokuz saat uykuya ihtiyaçları vardır ve yazın boş zamanları daha fazladır diye bu uyku hiçbir zaman feda edilmemelidir. Anneler (ve bazen babalar), yazın okula gitmeyen ve yapacak işleri olmayan çocuklarının gece geç yatıp sabah geç saatte kalkmalarını mantıklı görebilirler. Gerçek şudur ki, gece yarısından sonra yatmak uyanık kalmak gibidir, çünkü çocuklar düzgün uyku saatlerini değiştirince gece dinlenmelerinden yeterince yararlanamazlar. Bunun yanı sıra, büyükler sabah erken kalktıklarında işe gitmek veya ev işi yapmak için hazırlanırken derin ve rahat uykunun temeli olan sessizlik ve sükûnet bozulur. Bu durumda çocuklar uyumaya nasıl devam edebilirler? Bu tür bir uyku, mahmurluğa ve güçsüzlüğe neden olur. Kısaca, yaz mevsimi çocuklar için dinlenme mevsimi olarak düşünülmelidir.

SİNİRLİ ÇOCUKLAR

Pek çok anne ve babalar, çocuklardaki sinirliliğin kalıtım yoluyla kendilerinden çocuğa geçen bir özellik olduğunu düşüncesindedirler, bunlar bir gerçek payı olduğu halde, bu konuda genellemeler yapmak doğru olmaz. Sinirli mizaca sahip anne-babaların çoğu kez sağlıklı ve sakin evlatlar dünyaya getirdikleri olmuştur; daha sonra, iyi bir eğitim eksikliği, evdeki karışıklık akraba ve yetişkinlerin zararlı davranışlarından dolayı, bu sağlıklı ve yumuşak huylu çocuklar, yavaş yavaş sinirli ve kızgın mizaçlı olurlar.

Genel olarak sinirli bir çocuk çok hassastır ve onu üzme için küçük bir kışkırtma yeterlidir. Uykuda hiç rahat değildir; gece boyunca birkaç kez uyanır kolay kolay sakinleşmez, bazen de bir şeyden korkmuş gibi bağırır, ağlar ve sakin arkadaşlarıyla oynarken sık sık aksilenir ve en ufak bir şey için ağlar; eğer duyguları incinmişse oyunbozanlık eder. Elince olmayarak aşırı hareketlidir; elleri, ayakları ve hatta dili devamlı hareket halindedir. Yaptığı bir işi tamamladığı an başka bir işe başlar. Ancak çabuk yorulur ve bazen bitkinlikten öyle etkilenir ki, hiçbir şeye sabrı kalmaz.

Sinirli çocukların yetenekli ve zeki olmaları ve hünerleri süratle öğrenme kabiliyetlerinin bulunması olağandışı değildir. Ancak, bu yetenekleri saptırmaya eğilimleri vardır ve çoğu zaman enerjilerini boşa harcarlar, aşırı hareket ve çabayla kendilerini yorar ve zayıf düşürürler.

Bu tür davranışın nedenleri nelerdir? Şurası açıktır ki, sinirli çocukların çoğu böyle doğmamıştır, fakat bu niteliği yaşamlarının daha sonraki evrelerinde elde etmişlerdir. Demek ki, çoğu durumlardan sinir bozuklukları doğuştan olmayıp, dış etkenlerden dolayı meydana gelmiştir. Aile çevresi sürekli olarak karışık bir durumdaysa, yetişkinlerin davranışı özellikle anne-babalar arasındaki ilişki, sevgi ve muhabbete dayalı değilse ve anne-baba arasında devamlı olarak münakaşalar ve ayrılıklar meydana geliyorsa, o zaman çocukların sinirleri erken yaşta zayıflar, yorulur ve bozulur, çocukların kendileri de hasta ve güçsüz kişiler olarak gelişirler.

Çocukların sinirleri barutla kaplı sicim gibidir, anne-babaların zararlı davranışları da, bir vuruşla sicimi tutuşturan kibrite benzer. Çocuklar suyu emen sünger gibidirler. Gördükleri ve duydukları her şeyi içlerine çekerler ve bu nedenle ailede yabancılaşma ve kaba davranış çocukların sinirlerini yıpratır. Babalar ve anneler ateşli münakaşaya esnasında biçare yavrularına göz atacak olurlarsa, onların ne kadar solgun ve bitkin olduklarını göreceklerdir. Çocukların etrafındaki büyük fırtınanın sebep olduğu sıkıntının derecesini, onların yüzlerindeki ifadeden ve titreyen dudaklarından anne-babalar anlayacaklardır.

Çocuklardaki sinir bozukluklarını önlemek ve düzeltmek için bazı öneriler şunlardır:

1. Küçük çocuklar, anne-babaları, arkadaşları veya akrabaları arasında meydana gelebilecek tatsız olayların hiç birine, hangi şartlarda olursa olsun, tanık olmamalıdır.

2. Çocuklarla aynı odayı paylaşmak sağlıklarına zarar verir. Eğer mümkünse çocuklar ve anne-babalar ayrı odalarda uyumalıdır. Bunun neni herkesçe bilinmektedir ve açıklanmasına gerek yoktur.

3. Çocukları süngere benzeterek, duydukları ve gördükleri her şeyi içlerine nasıl çektiklerini anlatmıştık. Ancak bu benzetme bir noktaya kadardır, çünkü çocuk yetişkinleri taklit etmeye çalışırken gördüğü ve işittiği herhangi bir şeyi tekrar ve taklit etmek için azami gayret harcar. Temas ettiği kişiler en küçük bir olaydan rahatsız olur veya öfkelenirse, doğuştan sağlıklı ve güçlü olan ve sinir sisteminde bir kusur bulunmayan çocuk, anne-babasının davranışlarını taklit etmeye çalışarak çoğu kez şiddetli bir öfke gösterisinde bulunur. Zamanla o kadar ustalaşır ki, bu alışkanlık ona doğal gelir.

Küçük çocuklarda bu zararlı davranışın yerleşmesini önlemek için babalar, anneler ve diğer yetişkinler, sözlerine ve hareketlerine en azından çocukların yanında –dikkat etmeleri ve kendi sınırlarını kontrol etme için her gayreti göstermelidirler. Böylece, sevdiklerine kötü örnek olmayı önlemiş olurlar.

4. Aşırı disiplin, bitmez tükenmez talimatlar ve uyarılar, gereksiz ve yersiz cezalar, fiziksel ceza ve benzerleri çocuğun sinirli halini çok şiddetlendirir, anne-babalar bunlara asla başvurmamalıdır. Çocuklara vurmak ve dövmek son derece yakışıksız davranıştır ve zararlı fiziksel ve zihinsel sonuçlar doğurur. Fizyologlar, fiziksel cezanın zihinsel aksaklıklara neden olduğu gibi, çocukların sinir sistemlerini de bozduğuna inanırlar. Bu, anne-babaların bu tür davranışlardan kaçınmaları için başka nedendir.

5. Bazı anne-babalar çocuklarına karşı ölçülü bir şekilde davranmazlar. Yani, bazı kusurlu davranışlar karşısında onca sertliklerini gösterirler ve aşırı sıklığa başvururlar; bazen de tatlılık ve muhabbetle karşılık verirler. Anne ve baba çocuklarını cezalandırırken bağırma ve çağırma tüm mahalle duyar ve birkaç dakika sonra da bu durum ana-baba sevgisine dönüşür. Kucaklamalar ve öpüşmeler öyle yoğunlaşır ki kızgınlık ve öfke hiç yaşanmamış gibi görünür. Bu yaklaşım çocuğu tedirgin, şaşkın ve huzursuz kılar, çünkü davranışlarının anne-babası tarafından nasıl karşılanacağını hiç kestiremez sevgi ve muhabbetlerine, yoksa öfkelerine hedef olacak. Şurası açıkça bellidir ki, anne-babalar izledikleri yolu dikkatle gözden geçirmeli ve doğru eğitim ilkelerine dayandığından, açıkça ve iyice belirlendiğinden emin olmalıdırlar.

6. Zayıf sınırlarla doğan çocuklar, sessiz bir aile çevresinde yaşadıkları takdirde yavaş yavaş sağlıklarına kavuşurlar. Durumları hakkında uzman doktorlara danışmak, rahatları ve sükûnetleri için gereken araçları sağlamak gerekir.

7. Çocuklar için yeterli uykunun önemi ne kadar belirtilse azdır. Sinirli durumda olan küçük çocuklar diğer yaşlarına göre günlük faaliyetlerine daha fazla enerji harcarlar, bu enerjiyi yenilemek için en iyi yol, sakin ve deliksiz uykudur. Daha küçük çocukların daha fazla uykuya ihtiyaçları vardır. Düzenli uykularına ek olarak, çocukların beş veya altı yaşlarına kadar kısa bir gündüz uykusuna da ihtiyaçları vardır, bu uyku genel olarak bir buçuk ile iki saat kadar olmalıdır. Sinirli çocuklar bu yaştan sonra bile öğleden sonra bir saat kadar dinlenmelidirler. Bu süre içinde uykuya dalmasalar bile, uzanmak ve dinlenmek sınırları bir dereceye yatıştırır. Tüm çocukların gece belirli bir saatte yatmaları

gerekir ve sınırlı çocukların gece geç saate kadar uykusuz kalmalarına kesinlikle izin verilmemelidir.

KALITIM

Kalıtım ve kişinin eğitimi üzerindeki etkisi, bilimsel yönden daha karışık ve anlaşılması güç bir sorun olmuştur. Bu konuda basılan kitapların sayısı ve bilginlerin değişik ve bazen de birbirine zıt görüşleri buna tanıklıktır. Bu kısa yazımızda, Charles Darwin, Hugo Devrles, Herberst Spencer, Hans Fisher ve diğer tanınmış düşünürlerin teorilerini açıklamak veya Mendel'in kalıtım teorisinin kapsadığı yasaları ve kuralları incelemek mümkün değildir. Bununla beraber, eğitim ve öğretim alanlarında etkileri açıkça belli olan ve bilimle uğraşanların tümü tarafından değişik ölçülerde kabul edilen birkaç noktaya değinmek gerekir ki, anne-babalar kalıtımın terbiye üzerindeki etkilerini öğrenerek, çocuklarına karşı olan sorumluluklarının ciddiyetini daha iyi anlasınlar ve bu çok önemli konuyu kayıtsız kalmassınlar.

1. Anne-babaların fiziksel ve zihinsel düzensizlikleri (hatta kalp hastalıkları ve buna benzer rahatsızlıklar) ve annenin gebelikte geçirdiği herhangi bir ciddi sinirsel hastalık cenini zararlı şekilde etkilenmiş olabilir.
2. Kızgınlık, öfke, korku ve panik durumlarında kan bileşimi önemli ölçüde değişir. Bundan anlaşılacağı üzere, gebe anne için (sevinç, mutluluk ve zihin sükûnetini sağlayan) sakin ve rahat bir yaşam ceninin fiziksel ve zihinsel yeteneklerinin gelişmesi üzerinde olumlu etki yapar, çünkü bu devrede annenin kanı tek beslenme kaynağıdır. Araştırmalar, annenin yediği yiyeceklerin niteliğinin ve eğlence türünün cenini de etkilediği görüşünü doğrulamıştır.
3. Zehirli hastalıklar ve annenin içkiye düşkünlüğü şüphesiz çocuklar üzerinde zararlı etkiler yaratır. Bu gibi rahatsızlıklara tutulmuş anne-babaların çocuklarının zekâları bozulabilir ve değişik suçlar işlemeye yatkın olabilirler. Aynı zamanda, zihinsel dengesizlikler ve sinirsel hastalıklar da olabilir.
4. Yakın akrabalar arasında yapılan evliliklerden, çoğu zaman fiziksel ve zihinsel bozuklukları olan çocuklar meydana gelir.
5. Anne veya babanın hâkim nitelikleri genellikle evladına geçer; ancak bunlar kendi kendilerini derhal göstermezler, yavaş yavaş ve hayatın değişik aşamalarında, özellik ve olgunluk çağında ortaya çıkarlar. Zihinsel ve fiziksel bozukluklar çocukluk yıllarında bazen gizli kalıp ileriki safhada görülürler.
6. Anne-babaların beceri ve zekâlarının kalıtım yoluyla çocuklara aynen geçmemesine rağmen çocuklar bunların genel etkilerinden yoksun kalmazlar. Örneğin, ünlü bir bilim adamının oğlu, bir devlet adamı, iyi bir yazar veya kabiliyetli bir iş adamı olabilir.

Anne-babaların iyi ve kötü nitelikleri, kusurları ve mükemmellikleri çocuğun eğitiminde bu kadar etkili olduğu için, anneler ve babalar her durumda kendi davranış ve hareketlerine dikkat etmelidirler: çocuklarını mutluluğa ve saadete doğru yüceltmenin veya sefaletle sürükleyerek alçalmanın kendi isteklerine bağlı olduğundan şüphe etmemelidirler. Bu amaca yönelik ve daima büyük sorumluluklarının bilincinde olan anne-babalar, şu noktayı titizlikle uygulamalıdır: iyi ve kötü davranışları sadece

kendilerini değil, gelecekteki kuşakları ve toplumu doğrudan etkileyecektir, çünkü bu etki nesilden nesile aktarılır.

Rousseau eşsiz kitabı Emile'i şöyle tanıtır: Tanrı her şeyi iyi yaratmıştı, fakat insan kendi eliyle kötüye dönüştürdü. Bu sözler inkar edilemez surette doğrudur, çünkü insan iyi yaratılmıştır ve iyiyi kötüden ayıran yargı yeteneği kendisine verilmiştir. Doğru yolu kötü yoldan açıkça ayırt edebilmesi için gözleri kılavuzluk ışığı ile aydınlanmıştır. Öyle ki, eğer doğal mizacını korursa, gerçek eğitimcilerin kılavuzluğunu ihmal etmezse, Tanrı bağıışı olan sağduyusu yok edilmemişse, tüm bozukluktan, sapıklıktan ve yalanlardan sakınmış olacaktır. Şayet bu bağıışlara önem vermez ve insanı hayvandan ayırt eden övgüye değer nitelikten ve doğru yoldan sapar ve şehvani arzulara dönerse, şüphesiz kendininkiyle beraber çocuklarının da mutluluğunun temelini yıkacak ve onların onurlarını kıracaktır. Dünyaya getirdiği çocukların eğitim ve öğretimlerine, en maharetli eğitimciler bile yetersiz kalacaktır.

Şüphesiz, zaman içinde geriye dönemeyiz ve atalarımızın yaptıklarını düzeltemeyiz. Ancak şimdiki ve gelecekteki durumumuz için bir çözüm bulabilir ve gelecek nesili fiziksel ve ruhsal engellerden kurtarabiliriz. Seçkin araştırmacıların öğüt ve tecrübelerini dinlemeli ve dünyanın her tarafında yapılan çalışmaların sonuçları olan bazı noktalara dikkat etmeliyiz.

1. Olgunluk çağına eren ve bu konuları anlayacak yetenekte olan genç erkek ve kadınlarımız, gelecek neslin anneleri babaları ve eğitimcileri olacaklarının bilincindedirler. Bu nedenle ilerici, uygar ve yaratıcı insanlara yakışır bir şekilde, fiziksel yeteneklerini ilgilendiren her şeyde ölçülü olmalıdırlar. Doğru yoldan ve dürüst hareketlerden ayrılmamalı, kendilerine ve doğacak çocuklarına zarar verecek davranışlara başvurmamalıdır. Tüm davranışlarında –yemekte, eğlenmede, ağırlamada- uyanık olmalı, sağlam kafalı, sağlıklı ve güçlü çocuklar meydana getirmeleri gerektiğini daima hatırlamalı ve kendi yaşamlarında övgüye değer davranışın bilimsel ölçülerinden sapmanın çocukları önemli ölçüde etkileyeceğini bilmelidirler.

2. Genç erkek ve kızlar bilmelidirler ki, evliliğin başlıca amacı çocukların meydana gelmesidir. Bu nedenle, kutsal ana-babalık görevini yerine getirmek için kendi kendilerini tam olarak hazırlamaları gerekir. Düşüncelerini ve bedenlerini bu amaç için güçlendirmeli, yaşamlarını bu amacı kolaylıkla yerine getirebilecek şekilde düzenlemeliler. Değerli bir ziyaretçinin gelişini beklediklerine göre, mevcut olan her aracı kullanarak onu karşılamalı ve ona hizmet etmeli, akla gelen her fiziksel ve zihinsel talihsizlikten onu korumalıdırlar.

3. Erkekler, bebek bekleyen eşlerinin her şeyiyle ilgilenmeli ve onlara iyi bakmalılar. Uzman tıp yetkililerinin kılavuzluğuna uyarak, rahatları ve dinlenmeleri için gerekli olan her aracı sağlamalıdır. Aşırı heyecan veya sinirli bir durum yaratacak herhangi bir hareketten kaçınmalı ve gerektiğinde doktorlara danışmayı ihmal etmeden, eşlerinin yeterli beslenmelerine dikkat etmelidir.

Başka bir deyişle, kocalar annenin karnındaki ceninin normal şekilde büyümesi ve sinirsel bozuklukların zararlı etkilerinden korunması için ellerinden geleni yapmalıdır. Böylece, tamamen gelişmiş olarak dünyaya gelen cenin, güçlü ve sağlıklı olacak ve hayatının sonuna kadar acı ve üzüntüden korunacaktır.

4. Anne-babalar içki, sigara ve bulaşıcı hastalıklardan sakınmak için her çabayı sarf etmelidir, çünkü bunlar kendilerine ve çocuklarına zarar verir.

5. İnsani mükemmelliklere kolaylıkla sahip olabilecek güçlü, dinç ve yetenekli çocukların yetiştirilebilmesi için kan akrabalığı evliliğinden mümkün olduğu kadar sakınılmalıdır.

Eğer bu öğütler ve kurallar, anne-babalar tarafından dikkatle yerine getirilirse, eğitimcilerin ve öğretmenlerin görevleri kolaylaşır ve çocuklar kısa zamanda övgüye değer hareketler ve örnek davranışlar ile süslenirler. Şair Sadi'nin söylediği gibi:

Ne güzeldir hünerli işin
İşlenmemiş cevher üzerindeki etkisi;
Ancak ne kadar cilalasanız da
Kara demir parlamaz.

ÇOCUKLAR VE ÖZGÜRLÜK

BİLİNİZ Kİ, ÖZGÜRLÜĞÜN TİMSAL VE SEMBOLÜ HAYVANDIR. İNSANA YARAŞAN, KENDİNİ GEREK CAHİLLİĞİNDEN VE GEREKSE FİTNECİLERİN FENALİĞİNDAN KORUYACAK SINIRLAMALARA BOYUN EĞMEKTİR... BİLSENİZ, GERÇEK ÖZGÜRLÜK BENİM EMİRLERİME UYMAKTIR.

...AHLAKİ DAVRANIŞIN YÜKSEK ÖLÇÜSÜ, SOFULUĞUN VEYA AŞIRI TAASSUBA KAÇAN PURİTANİZİMİN HERHANGİ BİR BİÇİMİ İLE BAĞDAŞTIRILMAMALI VEYA KARIŞTIRILMAMALIDIR. HZ. BAHAULLAH'IN ÖĞRETTİĞİ ÖLÇÜ, SEVGİLİ YARADAN'IN SON DERECEDE ZENGİNLEŞTİRDİĞİ DÜNYANIN ÇEŞİTLİ MUTLULUK, GÜZELLİK VE ZEVLERİNDEN TÜMÜYLE YARARLANMA İMTİYAZ VE DOĞAL HAKKINI, HİÇ BİR KİMSEDEN ESİRGEMEĞE HİÇ BİR SURETTE ÇALIŞMAMAKTIR.

Günümüzde insanlığa musallat olan büyük felaketlerden biri de, aşırı özgürlüğe doğru başıboş bir şekilde ilerlemedir. Eski alışkanlıkların ve geleneklerin terk edilmesi, övgüye değer ahlaki davranışların ve ruhani gerçeklerin önemsenmemesi birlikte oluşmaktadır. Bu durum herkesi bir dereceye kadar etkileyen sayısız sorunlar getirmiştir. Bir çok kişi, yeniliğin öncüleri olmaktan onur duyarlar, tümüyle özgür, bağımsız oldukları ve geçmişe bağlı olan her şeyden uzak durdukları görüntüsünü diğerlerine verirler.

İnsanlığın toplumsal ilişkileri bir bütün olarak dikkatle incelenirse, ahlak ölçülerinin Doğu'da ve Batı'da genellikle terk edildiklerine ve kesin bir şeyin bunların yerlerini almadığına dair sayısız deliller bulunur. Sayıları gittikçe artan kişilerin izledikleri davranış ilkesi, genellikle saçma ve çoğu kez sapık zevklere ve bir anlık tatmini sağlayan şeylere aşırı bağlılıktır. Aşırılığa olan bu bağlılık özgürlük adına yapılmaktadır! Kumar, aşırı alkol kullanımı, cinsel sapıklık, uyuşturucu maddeler alışkanlığı, dinsizlik, anne-babalara saygısızlık ve buna benzer birçok şeylerin halk arasında yaygın olduğu ve bu suç alanlarının toplumun ciddi düşünürlerinin endişelenmesine neden olacak biçimde büyüdüğü inkâr edilebilir mi?

Yazar, tüm kıtalarda birçok ülkeler gezmiş, değişik toplumların toplumsal durumlarını kendi bilgi ve anlayışına göre değerlendirilmiş ve bu garip "özgürlük" ün meydana getirdiği yıkıcı etkiye şahsen tanık olmuştur. Büyüklerin yolunu yakından izleyen ergin çocuklar ve gençler, dizginleri tamamen cinsel eğilimlerine teslim etmiş ve bazı hallerde bu yaş grubu diğerlerini geride bırakmıştır. Çoğu ülkelerde şehvetten etkilenmiş genç kız ve erkek öğrencilerin doğal yeteneklerini kendi elleriyle ve yaşamlarının başlangıcında yitirmiş olmaları inanılacak gibi değildir, ancak durum bundan ibarettir.

Gereksiz sıkı disiplin, çocukların makul isteklerine karşı koymak, sağlıklı ve hakları olan eğlenceden onları menetmek şüphesiz çok zararlıdır, ancak aşırı özgürlük öyle yıkıcıdır ki, onu açıklamak hiç de kolay bir iş değildir. Her iki aşırı durum kötü olduğu için ölçülü olmak gereklidir. Çocukların zihinsel ve fiziksel gelişmeleri için gerekli hiçbir şey onlardan esirgenmemeli, öte yandan zekâlarını ve fiziksel güçlerini kullanma biçimlerine sınırlamalar koymadan her istediklerini yapmaya izin verilmemelidir.

Eğer anne-babalar çocuklarının koşup zıplamalarından, oyunlarından, kahkahalarından, konuşmalarından ve hikâyelerinden öfkelenerek onları sertlikle ve kaba bir dille susturarak, doğal bir şekilde hareket etmelerine engel olurlarsa, o zaman ciddi bir hata yapıyorlar. Bu gibi ailelerdeki talihsiz çocuklar en aşırı derecede sinir baskısı altındadırlar. Anne-babalarının yanında meramlarını ifade etmeye cesaret edemezler; sürekli kalp çarpıntısına müpteladırlar; kolayca heyecanlanırlar, solgundurlar ve anne-babalarının öfke ve bağırmalarının korkusu ile oluşan iç baskı nedeniyle halsiz bir görünüme sahiptirler. Bu gibi anne-babalar çocuklarının özgürlüğünü kısıtlamak için aşırıya kaçmakta, üzüntü ve mutsuzluklarına neden olmaktadır.

Çocuklarının işleriyle çok az ilgilenen, “yap” ve “yapma” kelimelerini hiç kullanmayan, kılavuzlanmaya çok ihtiyaçları olan bu tecrübesiz gençlerin nerede olduklarını, ne yapmayı düşündüklerini, eve neden geç geldiklerini, yürüyüşe kiminle gittiklerini, neden bazı kötü alışkanlıklar edindiklerini, neden duaya sırt çevirdiklerini, uygunsuz kitapları neden satın aldıklarını veya bütün gün oturduktan sonra ödevlerini tamamlamak için neden gece geç saatlere kadar kaldıklarını araştırmayan bu gibi anne-babalar, diğer aşırı ucu benimseyenlerdir. Eğitimle ilgili bu noktayı yerine getirirken ölçülü olmanın önemi ne kadar vurgulansa azdır.

SOKAK KÖŞELERİ VE ARKA SOKAKLAR

ÇAMURA BULANMIŞ KANATLAR ASLA YÜKSELEMEZ.

Çocukların isteyerek, istemeyerek veya ihtiyaçlarından dolayı yaşamlarının bir kısmını geçirdikleri okul dışında ve aileden uzak olan çevre davranışlarını etkileyen üç unsurdan biridir.

Bu dış çevrede çocuklar üzerinde eğitim açısından daima zararlı bir etkisi olan ve terbiyeleri için hiç uygun olmayan bir alan vardır: sokak köşeleri ve arka yollardan oluşan alan, Eğitimcilerin bu çevreye karşı tutumları asla olumluluk veya teslimiyet biçiminde olmamalıdır; son derece zararlı etkilerine karşı çocukları daima uyarmalıdırlar. Bunun birçok nedenleri vardır. Yoldan geçenlerin, doğru eğitimin ilkelerine genellikle bağlı olmayan ve gençlerin ahlakını aşırı derecede etkileyen önemli ve gerekli konuları yerine getirmeyen kimseler olması bunların ilkidir. Çocuklara uygun olmayan ve olumsuz etki yaratan şeyler söyleyebilir ve fikirlerini açığa vurabilirler. İkinci olarak, bazı sokak satıcıları doğruluğun esaslarına gereken önemi vermeyebilirler. Eğer bu kimselerin davranışları ve sözleri beğenilen ahlak standartlarına uymazsa, bu çocukların karakterine zarar verecektir. Tembel veya haylaz suçluların yaptıklarının çocukların ahlakına ve ruhuna büyük zarar vermesi üçüncü nedendir. Dördüncü olarak, sözleri ve davranışlarıyla kendilerine kötü örnek olabilecek aynı yaşta, fakat yanlış yola sapmış oyun arkadaşlarına rastlamaları gelir.

Bazı bilginler tüm davranışların etki-tepki formülüne dayalı olduğuna inanırlar. Şöyle ki, insanoğlu herhangi bir uyarıdan etkilenir ve tepki gösterir. Bu uyarılar insanlarda iyi veya kötü bir etki getirir. Örneğin, bir bahçeye girip güzel zambakları ve nergisleri görünce ve

kuşların tatlı ötüşlerini duyunca, içimizde sevinç ve neşe duyarız ve yüzümüz aydınlanır. Ancak savaş görmüş ve kokmuş bir yerden geçince, hüznün ve keder duygularıyla dolup tiksintiyle uzaklaşırsınız.

Bu formül çocuklara da uygulanabilir ve tüm uyarılara tepki gösterdikleri ve her söz ve davranıştan etkilendikleri için, sokak köşeleri ve arka sokaklar eğitimlerinde olumsuz unsurlardan birini teşkil etmektedir. Bu alanların zararlı yönleri öyle çoktur ki, onları gereğince sıralamak mümkün değildir. Olabilir ki, okula giderken veya kaçınılmaz nedenlerden dolayı, çocuğun bu gibi yerlerden geçmekten başka bir seçeneği yoktur. Ancak, değerli ve masum çocuklarımızın bu gibi alanlara gitmelerine isteyerek izin verirse ve onları serbest bırakır ve gözetmezsek ciddi bir hata işlemiş oluruz.

Çoğu zaman görülmüştür ki, bazı anneler çocuklarından “birkaç dakikalığına” kurtulmak için onları dışarıda oynamaya gönderirler. Çocuk gitmek istemediği halde, anne onu teşvik eder ve “Neden dışarı çıkıp diğer çocuklarla oynamıyorsun?”, veya “Böyle geniş bir yeri bırakıp, bir odanın köşesinde oturmaya mı geldin?” der. Bazı anneler de çocuklarını dışarıya yalnız başına çıkmağa teşvik etmedikleri halde, onları kararlarında serbest bırakırlar.

Zamanlarını kendi başlarına, orada burada koşuşturmakla geçirmenin çocuklar üzerindeki zararlı etkileri burada sıralanmayacak kadar çoktur. Ancak, bazı esaslı noktaları özetleyebiliriz:

1. Arka sokaklarda ve sokak köşelerinde bir araya gelen çocuklar, eğitim ve terbiye açısından makbul olmayan olumsuz ve zararlı etkilere uğrarlar.
2. Eğitiminin kılavuzluğundan yoksun ve ahlak ve davranışları düzeltilmemiş çocuklarla oyun arkadaşı olurlar. Adı kötüye çıkmış ve görgüsüz çocuklarla arkadaşlık ederek, onların söz ve davranışlarından etkilenirler. Arkadaşların ve ahbabların büyük etkisini herkes bilmektedir.
3. Çocuklar zamanlarını sokak köşelerinde geçirme alışkanlığını kazanınca ve onlara emir yağdıran, hareketlerini ve davranışlarını denetleyen kimsenin olmadığı “özgür” bir hayatın “zevk”lerini tadınca, kendi görüşlerine göre güçlükler, baskılar, sınırlamalar, “yap”lar ve “yapma”larla tıka basa dolu olan evleri ve hatta okulları ile ilişkilerini yavaş yavaş keserler. Anne-babalarının ve eğitimcilerinin kılavuzluğundan kaçmaktan başka bir şey düşünmezler.
4. Sokaklarda onların sağlıkları oldukça bozulabilir.

Kısacası, çocuğun vakit geçirmek ve oyun oynamak için sokaklarda, eğitimcilerin ve anne-babaların kılavuzluğu ve dikkatinden uzak geçirdiği her an, bedenine ve ruhuna çok zararlıdır. Anne-babalar (özellikle anneler) buna izin vermemeli ve eğitim açısından gerçekten öldürücü olan bu yola çocuklarını kendi elleriyle sürüklememeliler. Şüphesiz, anneler kolay kolay üzülmemeli ve öfkelenmemeli, sabırlı, dayanıklı ve sakin olmalı, çünkü sabır ve dayanıklılığı olmayan bir anne kutsal görevi olan çocuk bakımını başaramaz.

Çocuklarını kendi hallerine bırakan sabırsız bir anne, denizin ortasında görevini terk eden ve yolcuları tehlikeyle baş başa bırakan bir kaptana benzer.

Anne, çocuğun ev çevresine karşı kırgınlık duyguları geliştirmesini ve zamanı sadece sokaklarda geçirmekten başka bir şey düşünmesini önlemek için normal ölçüler içinde ve çocuğun içgüdüüne uygun, çoğu zaman “yaramazlık” olarak adlandırılan zararsız oyun ve gezintilerden onu menetmeli. Bununla beraber haksız yere “yap” ve “yapma” sözleriyle çocuklarını daraltmamalı ve sert bir dille konuşmamalıdır. Ancak bir heykelin köşede hareket etmeden ve sessizce durabileceğini annenin bilmesi gerekir, çünkü Tanrı'nın hayat verdiği, zihinsel ve fiziksel yetenekleri gelişmekte olan çocuk cansız ve hareketleri yavaş ise, bu onun hasta olduğunun belirtisidir. Elinden geldiği kadar, çocuklarının eğlenceleri için uygun oyuncaklar sağlamalı ve “yaramazlık” yapmalarını için bir çare bulup onları oyalamalıdır.

İYİ ARKADAŞLAR SEÇİNİZ

KÖTÜLERLE ARKADAŞLIK ÜZÜNTÜYÜ ARTTIR, İYİLİKLERLE DOSTLUK İSE KALBİN PASINI GİDERİR.

Kötü işlerle uğraşanların arkadaşlığı ruhu sıkar, bedeni yorar ve insanı yüksek makamından cehennemine yavaş yavaş dibine götürür. –Sadi'nin şiirindeki meleğin ruhani arzularının, şeytanla arkadaşlığından dolayı, şeytani arzulara dönüşmesi gibi:

Bir melek şeytanla arkadaş olursa
Dehşeti, hıyaneti ve hileyi öğrenir.

Diğer taraftan, iyilerle arkadaşlık kalbi aydınlatır, ruhu yükseltir, insan karakterini yüceltir ve kalbindeki lambanın ışığını arzu ve boş hayallerin rüzgârlarından korur. Bu nedenledir ki, Tanrı Peygamberleri insanları kötülerin arkadaşlığına karşı şiddetle uyarılmış ve iyilerle dostluğu emretmiştir.

Buraya olan girişin temel amacı bir eğitim konusunu vurgulamaktır; ergin çocuklar ve gençler arasındaki ahlak bozukluğunun en büyük nedeni kötü arkadaşlar edinmeleridir. Bu gibi kimseler onları dürüst davranışların doğru yolundan giderek uzaklaştırırlar, okuldan ve çalışmaktan alıkoyarlar ve nihayet öyle bir mutsuzluğa sürüklerler ki, durumlarına gözyaşı dökmekten insan kendini alamaz.

Siz anne-babalar, evde eğitimin önemli yönlerini ne kadar gözetmeniz ve çocuklarınızı yanlış davranışlardan ne ölçüde korusanız da, yavrularınız sokakta veya okulda kötü arkadaşların dostluğunu arar aramaz çabalarınız boşa çıkacak ve evde sabırla ördüklerinizin başkaları tarafından söküldüğünü gördüğünüz bir gün gelecektir. Bu nedenle, anneler ve babalar olarak en önemli göreviniz, çocuklarınızın aile dışında kiminle ilişki kurduğunu daima gözetmenizdir. Çocuklarınızın evde gözetiminiz altında bulduklarını bilmekle yetinmeyiniz. Aksine, günlük yaşamınızdan önemsiz şeyleri kesmeyi bile gerektirse, zamanımızın bir kısmını çocuklarınızın arkadaşları hakkında bilgi edinmeye veriniz; kılavuzluğun gerekli olduğunu fark edince, kendi tecrübe, beceri ve ana-babalık sezginize güvenerek veya uzmanlara danışarak bir çözüm bulmaya çalışın. Çocukların yaşını ve ne tür bir sorunla karşı karşıya kaldığını unutmayınız. Hiçbir çabayı esirgemeyiniz, çünkü bir dakikalık ihmal binlerce sorun yaratacaktır.

Uygun fırsatlar çıktıkça, çocuklara öğütler verilmeli, kılavuzlanmalı ve yanlış türde arkadaşlarla dostluğun ürünü olan zararlı sonuçlar kendilerine anlatılmalıdır. Bunun yanı sıra, bu gibi görüşmelere okul yöneticileri de çağrılabilir veya eğer gerekirse, zararlı arkadaşlar aranıp bulunabilir ve çocuklarınızla ilişkilerini kesmeleri kendilerinden istenebilir.

Kısacası, bu sorunun çözümünde elden gelen her yol denenmelidir. Fiziksel bir hastalığın insan vücuduna saldırıp acıya neden olması ve hatta hastayı ölüme sürüklemesi gibi, yüzlerce ruhani hastalıklardan biri de insan ruhunu etkileyip hastayı ruhani ölüme götürebilir. Bir kimse soğuk algınlığı veya tüberküloz gibi bulaşıcı bir hastalığa tutulmuşsa, çocuklarınızın o kimsenin yanına gitmesine hiç izin vermezsiniz; öyleyse, çocuklarınızın arkadaşlık yapmalarına nasıl izin verebilir ve sevgililerinizin ruhlarını nasıl tehlikeye sokarsınız?

ALKOL

ALKOL KULLANMAK EN KUTSAL KİTAB'A GÖRE YASAKTIR; ÇÜNKÜ SÜREGEN HASTALIKLARA NEDEN OLUR, SİNİRLERİ ZAYIFLATIR VE AKLI YOK EDER. EY TANRI'YA TAPANLAR, AKILLARINIZI UYUŞTURAN ŞARAPLARLA DEĞİL, TANRI SEVGİSİ ŞARABI İLE SARHOŞ OLUNUZ!

Dünyanın her yanında eğitimciler ve bilginler, alkollü içki kullanımından doğan zararı ve alkolün çocukların gelişimi üzerindeki yıkıcı etkisini değerlendirmek için yıllardan beri zamanlarını ve dikkatlerini vermişlerdir. Aşağıdaki noktalar vardıkları sonuçları özetlemektedir:

1. Alkol bireyler için öldürücü bir zehir ve toplum için korkulu rüyaya benzer bir felakettir. Müptela olanları mahvetmekle tehdit ettiği gibi, onların masum yavrularını da sonsuz eziyetle ve şüpheli bir gelecek vaat ederek tedirgin eder. Alkol kullanımı, halk arasında "sarhoşluk" adı verilen zehirlenme etkisini insanlarda oluşturur. Bu zehir sinir sistemini etkisiz hale getirerek, konuşma ve hareket üzerindeki denetimini yıpratır. Anlama ve kararlılık yeteneklerinin zayıflaması kaçınılmazdır; eğer sarhoş olma alışkanlığı kazanılmışsa, içki düşkünlüğü Korsakoff sendromu ve sinir iltihabı gibi zihinsel ve sinirsel rahatsızlıklar meydana gelir. Sürekli içki kullanımı kuruntu hastalığını oluşturur; hasta, garip yaratıklar gördüğünü ve korkunç sesler işittiğini sanır. Duyguları altüst olur, eli titrer, tutarsızca konuşur ve kalbinin gücü zayıflar. Bu durumda 3–5 gün geçirdikten sonra derin bir uykuya dalar. Krizden sonra, ciğerlerin ve böbreklerin iltihaplanması ve kalp çarpıntılarını yaşamın sonuna kadar sürebilir.
2. Alkolün zehirleyici etkisi öyle şiddetlidir ki, bazı Avrupa ülkelerinde her yıl ortalama altı bin kişi devamlı alkol kullanmaktan zamansız ölüyor ve zavallı çocuklarını yanlış ve bakımsız bırakıyorlar, belki de onları maddi ve manevi bağışlardan yoksun bırakıyorlardır.
3. Ailenin ekmek kazanan bireyi alkole tutulmuşsa, kazancının bir kısmını bu alışkanlığına yatırır. Bu çocukların uygun beslenmelerini kaçınılmaz olarak kısıtlar ve gelişimleri üzerinde hoş olmayan bir etki bırakır.
4. Anne-babalarının düzenli olarak sarhoş oldukları ailelerde sarhoşluk durumunda nezakete ve saygınlığa önem vermezler ve yavrularının yanında öyle sözler söyler ve hareketler yaparlar ki, çocuklarının utanma duyguları yok olur. Tekrarlanan olaylar nedeniyle çocuklar çirkin davranışları ve hoş olmayan sözleri normal bir şey olarak görmeye başlarlar, çünkü gözleri ve kulakları bunlara alışmıştır. Eğer anne-babalarının alışkanlıklarını benimserlerse, ahlakları şüphesiz öylesine bozulur ki, isimleri insanlık tarihinde kesinlikle hiçbir önem taşımaz.
5. İçkiye düşkünlük, zayıf, hastalıklı, kusurlu vücuda sahip ve zihinsel noksanlıklar olan çocukların meydana gelmesine neden olur. Babaları ve anneleri içkiye düşkün olan

yüz çocuğun altmışaltısının bellekleri kısa sürelidir, normal çocuklara göre zekâları daha geridir ve ders çalışırken zorluk çekerler. Tam %17'sinin işitme ve konuşma yetenekleri kusurludur ve diğer %17'sinin de kasları zayıftır. Genellikle, alkolikler tamamen sağlıklı çocuklar meydana getiremezler.

6. Sarhoş bir anne-babanın gürültü çıkarıp rahatsızlığa neden olduğu ailelerde, sükûnet ve dinlenmeye çok ihtiyaçları olan çocuklar uykudan yoksun olacaktırlar; korku ve gürültüden sinirleri zayıflayacaktır

7. Anne-babalarını devamlı sarhoş bir halde gören çocuklar evlerinden uzak dururlar, onlardan nefret ederler ve hor görürler. Ailelerini, kötü niyetliliği ve bozuk ahlakın merkezi olarak görmeye başlarlar. Arkadaş seçerken onursuz kişilerle ilişki kurabilir ve sonuçta, toplumun en bozuk ve vahşi unsurlarının etkisine düşerler.

8. Bu gibi anne-babaların çocukları daima utanç içinde olurlar ve yaşlılarının gözünde küçüklük duyguları içindedirler. Ayrıca şiddetli acı, sıkıntı ve üzüntü geçirirler.

9. Uzmanların derledikleri aşağıdaki sonuçlar, alkolün çocuklar üzerindeki zararlı etkisini belirtmeye yararlıdır:

A GRUBU: Alkol kullanmayan çocukların %42'si okulda hızlı ve önemli bir gelişme gösterdi
%49'u okulda orta derecede başarılı oldu
%9'u okulda başarısız oldu

B GRUBU: Ara sıra alkol kullanan çocukların %34'ü okulda iyi derecede başarılı oldu
%56'sı orta derecede başarı gösterdi
%10'u başarısız oldu

C GRUBU: Her gün alkol kullanan çocukların %27'si okulda iyi derecede başarılı oldu
%56'sı orta derecede başarılı oldu
%5'i hiç okuyamadı

Bu rakamlar karşılaştırıldığında, hergün az miktarda alkol kullanan çocukların bile zihinsel yeteneklerinin görünür biçimde bozulduğu ve neticede bilgi edinmekten ve olgunlaşmaktan haksız yere yoksun bırakıldıkları görülür. Eğer hiç alkol kullanmazlarsa çocukların %42'si eğitimlerini başarıyla sürdüreceklerdir. Ancak bu zehirden az bir miktar her gün vücutlarına girdiği takdirde, bu rakam %27'ye düşer.

10. Devamlı alkol kullanan 515 erkek ve 554 kız çocuğunun fiziksel gücünü değerlendirmek üzere testler yapılmıştır. Sadece 65 erkek ve 87 kız çocuğu iyi sonuçlar göstermeyi başarabilmiştir. Geriye kalan 450 erkek ve 467 kız çocuğu yetersiz kalmışlar.

11. Kendilerine yanlış bilgi verilmiş bazı anne-babalar, şarap ve biranın çocuklarını güçlendirdiğini iddia etmektedirler. Masum çocuklarının doğal eğilimlerine karşı gelerek onlara alkollü içki içirirler. Daha önce de söylediğimiz gibi, insan vücuduna giren alkol, hastalığa karşı direnci azaltarak karaciğer, böbrek, akciğer ve kalbi etkileyen hastalıklara karşı vücudu oldukça hassas kılan bir tür zehirdir. Doğuştan nazik olan çocukların, özellikle sinir sistemleri kötü bir şekilde etkilenir. Alkol, Tanrı bağıışı olan

yeteneklerini yavaş yavaş yok ederek, onları çabuk sinirlenen, kaba ve zayıf iradeli kişiler; daha önemlisi, zihinleri o derece zayıflatır ki, çoğu zaman aptal gibi görünürler.

Alkolün ahlaki, toplumsal ve ekonomik yönlerden ne ölçüde zararlı olduğunu, annelerin ve babaların yerini alarak, topluma hizmet vermeleri gereken çocukların varlığına ne gibi bir tehditte bulunduğunu şimdi gördükten sonra, bu tehlikeli alışkanlığı yok etmeye ciddi bir şekilde çalışmalıyız. Çocuklarını kendi yaşamları gibi yüce tutan, onların rahatlıkları ve iyilikleri için zahmete, yorgunluğa katlanan ve başlarına bir felaket gelmesini görmeyi arzu etmeyen anne-babalar, toplumun mutluluğu ve onuru için alkolden tümüyle kaçınmalıdır ki, sağlıklı, güçlü, zeki ve diğerlerinden üstün çocuklar yetiştirebilsinler. Ümit vaat eden gençlerimiz de şüphesiz bu düşüncelere dâhildirler ve onlar da bu kötü alışkanlıktan kaçınmaya karar vermeliler.

SİNEMA VE TELEVİZYON

...ALÇAK GÖNÜLLÜLÜK, TEMİZLİK, ÖLÇÜLÜLÜK, NEZAKET VE TEMİZ DÜŞÜNCELİLİK GİBİ SONUÇLARIYLA NAMUŞLU VE KUTSAL BİR YAŞAM, GİYİM, LİSAN, EĞLENCE VE TÜM SANAT VE EDEBİ UĞRAŞLARLA İLGİLİ HERŞEYDE ÖLÇÜLÜLÜĞÜN UYGULANMASINI GEREKTİRİR.

Taşınabilir teyp ve basım tekniğinden beri hiçbir buluş, bilginin yayılmasında filmde daha büyük yarar sağlamamıştır ve hiçbir araç, dünyanın ıssız ve uzak bölgeleri hakkındaki bilgileri açığa çıkarırken bu kadar etkili olmamıştır. Lumiere kardeşlerin (bu önemli buluşu 1895 yılında kaydeden iki Fransız kimyager) adları şüphesiz saygıyla anılmalıdır. Film, en iyi eğlence araçlarından biri olarak kabul edildiği gibi, tarihsel olayları, bilimsel konuları veya coğrafyayı açıklamak, sivil ve toplumsal görüş açılarını anlatmak için de en iyi yöntemlerden biridir. Gelişmiş ülkelerde eğitimciler televizyon filmlerinden, video ve sinemada çok yararlanırlar, eğitim amacıyla kullandıkları filmleri, çocukların büyük bir heves ve istekle izlediklerini görmüşlerdir. İşte, televizyonun etkisinden önce, çocuklar ve “ filmler” arasındaki ilginin derecesini gösteren bazı istatistikler:

İngiltere'nin Liverpool kentinde çocuklar her gün sinemaya gider, öte yandan, İskoçya'nın Edinburgh kentinde ise öğrenciler haftada ortalama iki kez sinemaya gider; New York'ta 10.000 çocuk her gün sinemaya gider. Almanya'nın bazı kentlerinde tüm çocukların %75'i yıl boyunca sinemaya 20 kez gitmiştir.

Bu istatistikler derlendikten sonra, televizyon bu ülkelerde çocuğun yaşamının bir parçası olarak kabul edilmiş ve ekran başında geçen zaman önemli ölçüde artmıştır. Televizyonu çocuk bakıcısı olarak kullanmak anne-babalar için hayli çekici geldiği gibi, çocuk için de nerede ise bir tutku haline almıştır. Ona sadece bağlı olmakla kalmayıp, arkadaşlarının izlemekte oldukları bir programı kaçırmaya katlanamayacağı duygusuna da kapılmıştır.

Bir taraftan, sinema ve televizyon eğitim açısından yararlıdır. Diğer taraftan, film seçiminde çocuklar tamamen kendi hallerine bırakılırsa, ölçülülük sınıflarını kolayca aşar ve eğitici filmler yerine zararlı olanları seyrederek. Birçok bilginler ve diğer akıllı kişiler, ahlak düzeyi düşük filmleri izlemenin zararlı etkilerinden çocukların korunması gerektiğini anne-babalara bildirmişlerdir. Aşağıdaki noktalar çocuklar ve sinema üzerindeki çalışmaların bulgularını özetlemektedir, fakat sonuçların çoğu televizyon için de uygulanabilir.

1. Çocuklar sinemaya çoğu kez yalnız ve bir arkadaşla birlikte giderler, film seçimi kendi yargılarına kalmıştır. Anne-babalar bu tür bir durumu kontrol etmedikleri takdirde, çocuklar ruhlarına ve ahlaklarına tamamen zararlı filmleri seçerler ve bu filmlerin kötü etkilerinden hiçbir şekilde korunmazlar.

Bu konuyla ilgili bir araştırmada Dr. Langenberg aşağıdaki sonuçları saptamıştır: 653 çocuk sinemaya yalnız, 256'sı arkadaşlarıyla, 190'ı erkek kardeşleriyle, 14'ü kız kardeşleriyle, 12'si anne ve babalarıyla, 10'u babalarıyla, 1'i annesiyle gitmiştir. Yani, rastgele seçilen 1136 çocuktan sadece 23'ü anne-babanın biri veya her ikisiyle birlikte filmler izlemiştir.

2. Kendi başlarına bırakılan çocuklar sinemada saatlerce vakit geçirir, çoğunlukla bir filmi iki hatta üç kez izlerler. Havasız bir ortamda uzun vakit kalmak şüphesiz sağlıklarını bozacaktır. Tipik bir sınıftaki öğrencilerin sinemada geçirdikleri aralıksız zamanı gösteren aşağıdaki rakamlar konuya açıklık getirecektir: 3'ü 1 saat, 2'si 1,5 saat, 2'si 2 saat, 6'sı 2,5 saat, 4'ü 3 saat, 3'ü 3,5 saat, 9'u 4 saat, 2'si 4,5 saat, 7'si 5,5 saat, 3'ü 6 saat, 1'i 7 saat ve 1'i de 8 saat geçirmiştir. Rastgele seçilmiş kırk üç öğrenciden çoğunluğu sinemada 4 saatten fazla kalmıştır!

3. Çocuklar çoğu zaman polisiye, casusluk, hırsızlık, aşk öyküsü, cinayet, silahlı soygun gibi konuları içeren filmleri tercih ederlerken, ahlaki ve eğitici filmleri izlemeye pek istekli değildirler. Çocuğun film seçimini hiçbir kimse denetlemediği ve "heyecanlı" filmlere yönelik doğal tercihini kullanmasına izin verildiği zaman ne olacağını araştıran Dr. Sternbüber aşağıdaki sonuçlara varmıştır:

- a. Bu tür filmler yüzeysel olmayı aşar: çocuk gerçek olayların bütünlük ve derinliğine kendini alıştırmaz.
- b. Başkalarının davranış ve hareketlerinin güçlü etkisi altında kalarak, kendi yaratıcı gücü zayıflar.
- c. Anlayış hızı zayıflar, algılama ve mantık güçleri yetersizleşir.
- d. Yalan ve gizlilik üstün gelir, anlamsız eğlence alışkanlığı kazanır.
- e. Kelimenin tam anlamıyla ahlaka aykırı filmleri sık sık izleyerek kendi ahlak duygusu zayıflar ve ahlaksızca davranışlarda bulunmaya eğilim gösterir.
- f. Yavaş yavaş sağlığını bozar, görüşü zayıflar, sınırları yıpranır ve çeşitli solunum hastalıklarına tutulur.

Çoğu araştırmacılar ahlaka aykırı filmlerin halk ve toplum için bir tehlike olduğuna inanmaktadırlar, çünkü kötü ve çirkin davranışları normal bir şeymiş gibi gösterirler. Neticede, hala hayvansal duyguların etkisinde olan ve ahlaki eğitim temelleri sağlamlaşmamış çocuklar ve gençler, kötü kimseleri çoğu zaman öykünün kahramanları olarak görürler, çünkü cesurca gösterişlerinden dolayı seyirciler tarafından her zaman alkışlanırlar. "Kahraman"ın hareketleri seyircileri her defasında hayrete düşürüp şaşırttığı için, masum çocuklar kötülüğü iyilik olarak görürler ve kolayca etkilenen zihinlerinde onun gibi olmak umudunu beslerler. Açıkça görülüyor ki, bu gibi aldatıcı örnekler, çocukları ahlaki üstünlükten ve insani erdemlerden uzaklaştırır. Bu gibi filmler gençleri hırsızlığa, şiddete, namus yolundan sapmaya ve devletin yasalarına karşı gelmeye yöneltir.

Plas, çocuklar ve sinema sanatı üzerinde yaptığı geniş çalışmasında, ergenleşme çağına giren ve cinsel ilgisi uyanmaya başlayan çocukların, ahlak ölçülerine zıt düşen romantik veya açık saçık filmleri sık sık izlemenin bir sonucu olarak ahlak bozukluğunun bataklığına düşebileceklerini gözlemiştir; bu filmler şehvetli ve karpisli kişilerin

hayvansal eğilimlerini tatmin ederek, yalnızca para kazanmak için yapılmışlardır. Bu nedenle, bu gibi filmler gençler için öldürücü zehir olarak kabul edilmelidir.

Bu nedenlerden dolayıdır ki, çocukların sinemaya gitmelerinde kılavuz niteliğinde ölçüler konmuştur. Değişik yaş gruplarının ihtiyaçları göz önünde tutularak özellikle çocuklar için filmler yapılmıştır. Devletin koymuş olduğu kurallar uymaları ve çocukların izlemelerine izin verdikleri televizyon programlarına da aynı ilkeleri uygulamaları anne-babalardan ısrarla istenmektedir.

Her şeyden önce faydalı bir buluş olan filmleri izlemenin yararlarından çocukların yoksun bırakılmaması gerektiği için, anne-babalar yavrularının uygun fırsatlarda sinemaya gittiklerinden veya televizyon izlediklerinden emin olmalı ve aynı zamanda, onları tehlikelerden korumalıdır. Bunu yapmak için aşağıdaki önerilere ellerinden geldiği kadar dikkat etmeleri gerekir.

1. Çocukları sinemaya götürmeden önce, filmin sahneleri hakkında güvenilir bilgi edininiz. Mümkünse ilk önce siz izleyiniz ve hiçbir zarar vermeyeceğine inandıktan sonra çocuklarınızla birlikte izlemeye çalışınız. Filmi değerlendirirken şu noktayı unutmamak gerekir: anne-babaların kendi zevkleri ölçü değildir, çünkü sizin için zararsız olan bir film, yukarda belirttiğimiz nedenlerden dolayı çocuklarınıza zararlı olabilir.
2. Ölçülü olunuz; serbest olduğunuz her gecenin, otomatik olarak televizyon izlemeye veya sinemaya gitmeye ayrılması gerektiğini sanmayınız. Çocuklar için açık havada bir yürüyüş, kapalı yerlerde oturmaktan daha sağlıklıdır.
3. Çok küçük çocukları film seyretmeye götürmeyiniz. Filmleri ne severek izlerler, ne de onlardan bir şey anlarlar. Sinemada olmak onları huzursuz kılar, çünkü temiz havadan yoksun kalırlar ve dinlenmeleri kısıtlanır.
4. Biletleri satın alırken ve oturacağı yerleri seçerken, çocukların görme yeteneklerindeki herhangi bir bozukluğu da düşününüz. Yani, uzağı göremeyen çocuklar sinema perdesine, uzaktan iyi gören çocuklardan daha yakın oturmalı ki, gözleri boş yere zorlanmasın.
5. Çocuklarınızı sinemaya tek başlarına göndermekten elinizden geldiği kadar kaçınınız.
6. Çocuklarınızın sinemada saatlerce kalarak, aynı filmi birkaç kez arka arkaya izlemelerine izin vermeyiniz.
7. Çocukları, zararı dokunmayan komik, bilimsel, tarihsel ve coğrafi filmlerden en yüksek derecede yararlandırınız.

Başkalarının “yap” ve “yapma”larına gerek duymadan iyiyi kötüden ayırt etmeyi beceren gençlere gelince: kendi arzularıyla uyuşturuculardan ve alkolden uzak durdukları gibi, kararlılıkla ve tam bir anlayışla, kendi mizaçlarına, ahlaklarına ve psikolojik mutluluklarına zararlı, rahatsız edici filmleri izlemekten kaçınmaları gerekir. Bu önemli konu uygulandığı takdirde, gelecekleri üzerinde yararlı etkiler gösterecektir.

ÇOCUKLAR İÇİN UYGUN KİTAPLARIN ÖNEMİ

ONLARA YÜKSEL İDEALLER VE AMAÇLAR VERMEK İÇİN SONSUZ ÖZEN GÖSTERİNİZ Kİ, BELLİ BİR YAŞA GELİNCE, IŞINLARINI PARLAK MUMLAR GİBİ DÜNYAYA SAÇSINLAR VE HAYVANLAR GİBİ UMURSAMAZLIKLA VE FARKINDA OLMADAN, ŞEHVET VE TUTKULARLA BOZULMADAN, SONSUZ ONUR VE İNSANLIĞIN TÜM FAZİLETLERİNİ ELDE ETMEK İÇİN GÖNÜL VERSİNLER.

Çocuklarımızın ellerine geçen kitapların niteliğine yeterli ilgiyi göstermemiz az görülür. Çocuklar istedikleri kitap ve dergilerin seçiminde genellikle tamamen serbest bırakılmışlardır: Bu konunun önemi çoğu zaman bilinmediği için, anne-babalar çocuklarını bu konuda denetleme zahmetine çoğu zaman girmezler. Bir taraftan anne-babaların ihmali, diğer taraftan da arkadaşların etkisi ve çocukların merak ve çocuksu eğilimlerinden dolayı iyi ve kötüyü ayırt etmeksizin ellerine geçen hemen hemen her şeyi okurlar.

Bu tür bir özgürlüğün zararlı sonuçlarını her anlayışlı anne ve baba bilir. Yazar'ın düşüncesine göre, anne-babalar çocuklarının yanlış şeyleri yiyerek hazımsızlığa uğramamaları için gıdalarına özen gösterdikleri gibi, zararlı bir şeyin onların ellerine geçip "ruhani hazımsızlığa" neden olmaması için, çocuklarının zihinsel yeteneklerinin gelişmesine daha büyük ölçüde dikkat etmeleri gerekmektedir. Çünkü zihne yerleşen zehirli bir şeyin zararlı etkisi, uygunsuz yiyeceklerin vücuda olan etkisinden çok daha fazladır.

Dergiler ve gazeteler her eve düzenli olarak getirilir ve ailenin her yetişkin ferdi tarafından okunur. Bunlar ortalıkta bırakıldığı için, ergenlik yaşından küçük ve ergenlik yaşında olan çocuklar da onları okur. Ne yazık ki, dergilerin çoğu romantik türdendir ve öykünün kadın veya erkek kahramanı âşık olmayı meslek edinmiştir. Bazı yazarlar, gençlerin cinsel içgüdülerini uyaran konuları basarak, sanat tekniklerini kötüye kullanırlar. Bu gibi öykülerin denetlenmeden okunmasına izin verildiği takdirde, okuyucu zamanla birçok sinirsel ve zihinsel zayıflıkların kurbanı olur.

Aşk öyküleri okumanın gençler ve buluş çağındaki çocuklar üzerindeki zararlı etkilerini kısaca anlatacağım; daha sonra uzmanların önerdiği yöntemleri sunacağım ki, anne-babalar çocuklarının bu gibi yazıları okumalarına engel olabilsinler.

1. Olgunlaşma dönemindeki çocuklar aşk öyküleri okuyarak zamanlarını geçirirken, okumaya değer edebi veya bilimsel ve hatta okul kitaplarını okumaktan yoksun kalırlar. Bu öyküler hayali ve çekici bir biçimde hazırlanmıştır ve doğal olarak gençler bunları okumaktan büyük zevk alırlar; sonuçta bilgi ve insani mükemmellikleri elde etmek için harcanması gereken vaktin çoğu kaybedilmiş olur. Bu çocuklar, altın parayla dolu torbasını yırtan dikkatsiz yolcuya benzerler; liralara ve kuruşlara yere düşer ve ne olduğunu fark edinceye kadar, elindeki altınların tümü yok olur gider.

2. Aşık ve macera öyküleri, gençler için gerçek dünyadan bir kaçış aracıdır ve ruhlarındaki kuşların sürekli olarak fantezi ve hayal ufkunun üstünde kanat çırpmalarına neden olur –derin uykudaki bir kişinin gerçek hayattan çok fakli olan tatlı rüyalar görmesi gibidir. Bu gibi öyküler gençlerin anlama yeteneklerini yok ederek, etkisi altında kalan kimsenin gerçekten çok uzak bir hayal dünyasında gezinmesine neden olan esrar ve afyon zehirleri gibi etkilerler. Eğer gençler bu tür kitapları okumaya devam eder ve enerjilerini bir fantezi dünyasında dolaşmaya vererek yaşamın gerçek olgularından kaçarlarsa, toplumun etkisiz üyeleri olurlar. Bu noktayı bir örnekle açıklayalım:

Büyüme çağındaki bir erkek (veya kız) günümüzde “roman” adıyla saygınlık kazanan bir öykü kitabını kitaplarıyla birlikte okula götürür. Öğretmenin söylediklerini dinleyeceğine, çekici bulunduğu kitabı sıranın içine yerleştirerek gizlice okur. Hayal gücünü kullanarak, öykünün garip dünyasında gezinmekte ve zihnini kitabın cümlelerinde gizli uyuşturucu maddeyle uyuşturmaktadır. Eve dönünce yatağa uzanır ve ev ödevlerini hazırlayacağına kitabı özel bir zevkle okumaya devam eder. Çekici sahnelerinden öylesine etkilenir ki, gerçek dünya hakkındaki düşünceleri değişir – yeşil camlı gözlük takan bir kişinin her şeyi yeşilimsi görmesi gibi olur. Annesi ondan iş yapmasını isterse, “tatlı” düş zinciri koparıldığı için rahatsız olur. Ya bu isteğe önem vermez veya kızgınlık ve sinirlilikle yerine getirir.

3. Yazarlar kalemlerini kontrol altına almadıkları takdirde, öykülerini okuyan gençlerin sınırları aşırı derecede heyecanlanır ve cinsel dürtüleri zamanından önce ve doğal olmayan şekilde uyanır. Neticede, vücutlarına ve zihinlerine zararlı olan çirkin alışkanlıkların sıkıntısını yüklenirler.

Eğer gençlik yıllarında romantik öyküler okumanın zararlı sonuçlarının tümü ifade edilecek olsaydı, bu yazı çok uzun sürerdi. Konuyu uzatmamak için daha fazla noktalar ilave edilmeyecektir; bu gibi kitapların okunmasını önlemek için yöntemlerin bir özeti aşağıdadır.

1. Anneler ve babalar çocukların okudukları kitaplara sürekli olarak dikkat etmelidirler. Çocuğu ilk günden öyle bir şekilde yetiştirmeliler ki, okuyacağı kitapları kendi arzusuyla anne-babasına gösterebilir ve ne okuması gerektiğini onlara danışsın. Eline uygunsuz bir kitap geçtiği takdirde, anne-babalar açık sözlü olmalı ve böyle bir kitabı okumanın kendisi için doğru olmadığını ona anlatmalıdırlar. Anne-babalar – özellikle anne- çocuklarını öyle bir şekilde eğitmeliler ki, çocuk önemli veya önemsiz olan her konuyu, hatta ne okuması gerektiğini onlara danışsın ve yol göstericiliklerinden yararlansın.

2. Çocuk, kütüphaneden ödünç bir kitap, dergi veya kitap satın almak istediğinde ilk önce anne ve babasına danışarak görüşlerini sorması ve yararlı bir kitap olduğu anlaşıldığı takdirde okuyabileceğini, aksi takdirde ondan vazgeçmesi gerektiğini anne-babalar, büyük bir şefkat ve sevgi ile çocuğa anlatmalılar.

3. Anne-babalar akıllı davranarak çocuklar ve gençler için uygun olmayan makaleler içeren gazete veya dergileri evlerinde bulundurmamalılar (veya en azından, küçüklerin onları bulamayacakları bir yere koymalıdırlar). Böylece, çocuğun bu gibi şeyleri okuması bir dereceye kadar önlenmiş olur.

4. Zamanı gelince ve genç çocuk dinlemeye hazır olunca, anne-babalar ona şu noktayı anlatmalılar; ağır ve uygun olmayan yemeğin mideyi rahatsız edip vücudun her yanına saçılması gibi, kötü bir kitap da okuyucunun beynini yoracak, görüş gücünü azaltacak ve sınırlarını zayıflatıp halsiz bırakacaktır. Hiçbir kitabın değerlendirmesini yapmadan önce okunmaması gerektiği kendilerine öğütlenmelidir. İyi bir kitabı zararlı bir kitaptan ayırt edebilmenin ve değerlendirmenin en iyi yolu anne-babalarla ve diğer bilgili ve yakın kişilerle bunu daha önceden tartışmaktır.

Şu noktayı tekrar vurgulamak isterim: anne-babalar kitap ve dergi seçiminde çocuklarına yardımcı olmalılar; okuyucuların dikkatini çekmek için akıllarına geleni kâğıda döken yazarların uydurdukları tatsız şeyleri okumaktan onları, tatlı sözlerle ve akıllıca öğütlerle menetmeleri gerekir. Çocuklar için uygun olmayan kitap ve dergiler eve

getirmekten, ellerinden geldiği kadar kaçınmalıdırlar; yararlı kitapları ve makaleleri onlara göstermelidirler.

Eczanelerin bir köşesinde, altında büyük harflerle “zehir” yazılı kafatası ve kemiklerden oluşan bir işaret görmüşsünüzdür. Müşteriye yanlışlıkla zehirli bir şey vermemek için eczacı zehirli maddeleri diğer maddelerden ayrı bir yere koyar. Eve getirilen uygunsuz kitap ve dergilere de aynı tedbirler uygulanırsa, çocuklar “zehir”işaretlerini görecek ve bu zararlı maddelerden uzak duracaklardır.

ÇOCUKLARIN GELİŞİMİNİ GÖZETMEK

ÇOCUKLAR ÇOK DİKKATLİCE GÖZETİLMELİ, EĞİTİLMELİDİR; GERÇEK ANA-BABALIK VE ANA BABA MERHAMETİ BUDUR.

Aile biriminin çocukların psikolojik yapıları üzerindeki büyük etkisi, Eflatun zamanından bugüne dek, bütün hikmet sahiplerine ve bilginlerin savunduğu bir görüştür; zihinsel yeteneklerini eğitmek, iyi bir terbiye vermek, vücut ve aklın gelişimini dengelemek için en büyük sorumluluğu aile taşımaktadır.

Bu konudaki kitaplar, çocuğun fiziksel yeteneklerinin gelişmesi için canla başla çalışıp sağlıklı ve güçlü olabilmesini ve dış dünyanın zararlarından korunabilmesini daima umut eden anne-babalarla, çocukların zihinsel yeteneklerini eğitmekte ve ahlak yapılarını güçlendirmekte de aynı şekilde kararlı olmaları gerektiğini sürekli olarak hatırlatmaktadır. Çünkü ruhani niteliklerden, insani mükemmellikten ve beğenilir davranışlardan yoksun bir kişi, rahatlık ve bolluk içinde de büyüse, fiziksel bakımdan sağlıklı ve tüm bilim ve sanatlarda hünerli de olsa, insanlık için bir iyilik kaynağı olmaz. Tanınmış İranlı şair Sadi aynı düşünceyi şöyle getirmiş:

Cömertlik ve iyilik:
İnsanlığın gerçek makamı,
Yoksa bu korkunç canavar gibi görünmemiş değil.
Bu nitelikler olmadan,
İnsan ile duvardaki cansız resim
Arasında bir fark olur mu?

Ailenin çocuklarımızın psikolojik yapıları üzerindeki etkisinin gücünü açıklamak için dünyaca tanınmış uzman Paul Bert'in gözlemlerinin sonuçlarına bakacağız. Uzmanın görüşüne göre aşağıdaki nedenler, çocukların zihinsel gelişimleri ve gelecekleri üzerinde olumsuz etki yapacak; çocukları uygun eğitimden mahrum edecek ve geriye dönüşü olmayan diğer sonuçları yaratacaktır:

1. Anne ve/veya babanın ölümü.
2. Ailelerde boşanma ve uyumsuzluk.
3. Babanın devamlı kısa yolculukları ve çocukların belli aralarla babanın ilgisinden yoksun kalmaları.
4. Annenin çocukların değişik kimselere bırakarak uzun süren yokluğu.
5. Anne-babaların çocuklarının huysuzluk, kayıtsızlık, kavga, öfke ve iftira gibi kusurlarına ve ahlak eğitimlerine dikkat etmemeleri.
6. Ailelerde alkol kullanımı.
7. Anne veya babanın sigaraya düşkünlüğü.
8. Anne veya babanın veya her ikisinin, uygunsuz arkadaşları.

Evdeki kitapların sayısı ve türleri, annenin eğitim seviyesi, anne-babanın birbirleriyle konuşma biçimi bile çocuğun psikolojik yapısını etkiler.

Lesgaft, (çocukların kişilikleri üzerinde çalışmalar yapmış bir Rus uzman ve zamanın tanınmış düşünürlerinden aile çevresinin çocuklardan meydana getirdiği altı değişik sonucu saptamıştır.

1. Bir ailenin çocuklarına hiç ilgi gösterilmez ve anne babalar tarafından ihmal edilirse, kendilerine hiç önem verilmez, küçümsenir ve hor görülürse, terbiye ve eğitimlerine hiçbir çaba harcanmazsa, ikiyüzlü ve yalancı olacaklar ve zihinsel gelişimleri bozuk ve yavaş olacaktır.

2. Eğer anne-babalar, beraber olduklarında çocuklarını daima takdir ediyor ve övüyorsa, çocuklar bencil, yüzeysel, kendi hallerinde memnun ve yaratıcılıktan yoksun olurlar.

3. Rahat ve mutlu bir yaşam süren ve anne-baba, arasında içten sevgi ve gerçek uyumun bulunduğu ailelerde çocuklar iyi kalpli olurlar, düşünme güçleri kuvvetlidir ve öğrenmek için aşırı bir sevgi duyarlar.

4. Eğer anne-babalar haktanır olmaz ve çocuklarının her yaptıklarına itiraz eder, sürekli eleştirir ve kusurlarını bulurlarsa, çocuklar ailelerinden bıkip usanacaklar ve kalplerinde de daima öfke ve gücenme duygusu kalacaktır. Bu gibi çocuklar heyecanlanır, en ufak bir şeyden sinirlenirler.

5. Eğer anne-babalar çocukları aşırı şekilde şımartır, yaşlarına bakmadan onlara bebek gibi davranır ve etraflarında dolaşırlarsa ve hatta ayakkabılarını kendi kendilerine giymelerine bile razı olmazlarsa, o zaman fiziksel ve zihinsel faaliyetlerden geri tutulan bu çocuklar tembel olacaklar ve hayatın gerçekleriyle karşılaşmaktan daima korkacaklardır.

6. Aşırı derecede fakir, fakat anne-baba sevgisi belirgin olan ailelerin çocukları çalışkan, sakin, söz dinler ve alçak gönüllü olarak büyürler. Ancak, ekonomik güçlere anne-babanın şefkatsizliği ve kötü yönetimi de eklenirse, bu ailenin çocukları sefil, bitkin ve sahipsiz olurlar. Bugüne ve geleceğe daima hayal kırıklığı ve ümitsizlik duygularıyla bakarlar.

Ailelerin, çocukların zihniyetlerini ne denli etkilediğini görüyoruz; şöyle ki, ahlaksal değerlerin temeli, davranış biçimi ve çocukların toplumsal yaşamları, gerçekten de aile yapısına bağlıdır; toplumun mutluluğu veya sefaleti ve sonuç olarak, ilerlemesi –anne ve babaların söz davranış, ilgi ve özenlerine bağlıdır. Anne-babaların ve özellikle annenin –soylu sorumluluklarının büyüklüğünü tam olarak anlamaları gerektiği açıktır. Davranışlarında, söyleyecekleri sözlerde, kişilerle ilişkilerinde ve yapmaya karar verdikleri işlerde, anne-babalar olarak üzerlerine düşen kutsal görevleri daima göz önünde tutmaları gerekir. Bu yolu izlemek düşünüldüğü kadar kolay değildir ve bu yolculuğu çıkan yolcu kendini sabır, tahammül, sebat, sonsuz gayret, bilgi ve anlayışla cömertçe hazırlamalıdır.

ANNENİN SORUMLULUĞU

BAHAÎ ESERLERİNDE DEFALARCA VURGULADIĞI ÜZERE, BİR BAHAÎ ÇOCUĞUNU YETİŞTİRME GÖREVİ, ANNENİN BAŞTA GELEN SORUMLULUĞUDUR. ÇOCUĞUN MADDİ VE RUHANİ REFAH VE GELİŞİMİNE

YARDIMCI OLACAK ŞARTLARI EVİNDE YARATMAK GERÇEKTEN ANNENİN EŞSİZ İMTİYAZIDIR. ÇOCUĞUN ANNESİNDEN ALDIĞI İLK EĞİTİM, GELECEKTEKİ GELİŞİMİ İÇİN SAĞLAM TEMELDİR...

SİZ EY MÜŞFİK ANNELER, BİLİNİZ Kİ, ÇOCUKLARI EĞİTMEK VE ONLARA İNSANLIĞIN TÜM KEMALATINI ÖĞRETEBİLMEK, TANRI KATINDA HER TÜRLÜ İBADETİN EN İYİSİDİR; DAHA SOYLU BİR GÖREV DÜŞÜNÜLEMEZ.

Ailedeki annenin görev ve sorumlulukları şüphesiz babanınkinden daha yüküldür. Çocukların ahlak ölçülerini koyan ve davranışlarını saptayan annedir. Çocuklarıyla sürekli olarak birlikte olduğundan inançları, düşünceleri, görüşleri, davranışları ve alışkanlıkları çocuğa geçer. Bu nedenle anne, tüm işlerde ve bütün koşullar altında, hareketlerini dikkatle değerlendirmeli ve doğru bir eğitimin sınıflarının dışına bir an için bile çıkmamalıdır, olgunluk ve beğenilir nitelikler göstermeğe çalışmalı ki, çocuklar onu örnek alsınlar ve onun yolunda yürüsünler. Eğer annenin onuru, Allah korusun, çocukların gözünde düşer ve anneliğin yüce makamına olan saygı ortadan kalkarsa, eğitim görevi çok zorlaşır ve hatta imkânsızlaşır.

Açıkça bellidir ki, baba da bu önemli noktayı daima hatırdan tutulmalı ve anneyi hiçbir zaman küçümsememeli veya çocukların gözünde onun değerini düşürebilecek bir şey yapmamalıdır. Annelik makamının zayıflatılması çocukların mutluluğuna öldürücü bir darbe olacak ve aile biriminin temelini mahvedecektir. Terbiyenin bu ilkesi o kadar önemlidir ki, eğitimle ilgili konuların başında gelir.

ANNE BABA VE ÇOCUKLAR ARASINDAKİ YAKIN İLİŞKİNİN ÖNEMİ

Sizler, iyi huy meselesini birinci derecede düşünmelisiniz. Çocuklara uzun bir süre öğüt vermek ve onları daima onurlu kılacak şeylere kılavuzlamak, her baba ve annenin görevidir...

Çoğu babalar, evdeki görevlerini, ailelerinin maddi refahını sağlamakla sınırlarken, ev dışındaki işlerini yaşamlarının odak noktası haline getirirler. Bu tutum, genellikle her aile için gerekli olan ruhani konulara karşı duyulan ilgisizlikle beraber görülür. Aynı şekilde çoğu anneler güçlerini evde yemek hazırlamaya ve günlük ihtiyaçları karşılamaya harcarlarken, çocukların ruhani ve zihinsel yeteneklerini geliştirmeye çok az ilgi gösterirler. En önemli olan bu sorumluluğu tamamıyla ana okullarına, ilk okullar ile yatılı okullara bırakırlar.

Bu nedenle çoğu anne babalar, çocuklarıyla yakın olduğu kadar arkadaşça bir ilişki geliştiremezler; sanki onlarla kurabilecekleri arkadaşlığı, yetişkinlerin makamına yakışmaz bir şey olarak düşünürler. Çocuklarının yüksek seslerinden, gülüşleri ile konuşkanlıklarından derhal rahatsızlık duyar, açık sözlülükle onlara: “Bize rahat verin de işimizi görelim.” derler. Bu gibi bir düşünce biçimi kesinlikle yanlıştır ve kullanılan yöntemler de tamamen hatalıdır; çünkü çocuklardaki iyi kalpliliği, sağlıklı duyguları ve doğru düşünceyi geliştirmek için en iyi yer ev, en yetkili eğiticiler de anne ve babalardır. Ana okulları veya okullar, en kusursuz biçimde görev yapsalar bile hiçbir zaman evin yerini alamazlar.

Hız.Şevki Efendi, yazılı ifadelerinden birinde şöyle buyuruyor: “Çocukların terbiyesiyle ilgili soruya gelince: anne babaların, çocuklarını küçük yaşta iken terbiye etmelerinin gerekliliğine Hz.Bahauallah ve Hz.Abdulbaha'nın verdiği önem göz önüne alındığında, bir

ana okuluna gönderileceklerine ilk eğitimlerini evde ve annelerinin elinden almaları tercih edilmektedir. Ancak bazı şartlar, Bahâî annenin ana okulunu seçmesini zorunlu kılar, o zaman buna itiraz edilemez.”

Tüm öğrencilerini aynı biçimde geliştirmek, ana okulları ile ilkokulların doğal özelliğidir. Eğitim-öğretim yöntemleri herkes için hemen hemen aynıdır; bir dizi program tüm öğrencilere uygulanır. Bu kurumlar, her çocuğun doğuştan veya daha sonradan elde etmiş olduğu değişik nitelikleri hesaba katarak sınıf düzenlemek isteseler bile, bunun imkansız olduğunu görecektir. Çünkü, eğitim bilminde kaydedilen fevkalade gelişmeye rağmen, bireysellik sorunu genellikle çözümlenememiş durumdadır. Uzmanlar, her çocuğun ihtiyacını göz önüne alabilmek ve özel gereksinimleriyle ilgilenebilmek için gerekli eğitim ilkelerini derinlemesine inceleyememişlerdir. Yazar, Avrupa’da birçok anaokullarını ve okulları ziyaret etmiş, şahsen dersler vermiş ve öğrenciler yetiştirmiş olmanın yanı sıra, bu alandaki uzmanların, konuya dair yetersizliklerini kabul ettiklerini görmüştür.

Bu nedenle, çocuk eğitiminin izlediği yola aile tarafından yapılan etkinin, önemsiz bir konu olarak düşünülmemesi gerektiğini kabul etmeye mecburuz. Çocuklarını büyüten, onların düşüncelerini, duygu, davranış ve eğilimlerini bilen anneler, onlara yön verip kılavuzlayabilecek en uygun şahıslardır. Bu nedenle anneler, bir işe girip küçük çocuklarını bakıcıya veya anaokuluna bırakmak zorunda kalacaklarına, özellikle de çok küçük yaştaki çocukları ile birlikte olmaya teşvik edilmelidirler. Elbette ki dikkatli bir ev yönetimi, kişisel fedakârlık ve belirli ölçüde teknik bilgilerin edinilmesi gerekir.

Eğer anne babalar çocuklarıyla yakın bir ilişki kurmaya çalışır, gerçek bir arkadaş ve dost olarak kendilerine düşen rolü oynar, onların çocuksu konuşmalarını dinler, akıllıca ve kolay anlaşılabilir bir dille hatalarını düzeltmeye çalışırlarsa, çocuğun terbiyesinde ortaya çıkan karmaşık sorunların birçoğu evde çözümlenebilir. Bu önemli konunun dikkatle göz önüne alındığı ailelerde, çocuklarıyla oturup konuşmak için çoğu kereler belli bir zaman ayrılır. Bu zaman içinde, anne baba çocuklarla daire şeklinde oturur ve her oturumda değişik bir konuyu tartışır. Bazen anne babalar öyküler anlatır; bazen de çocuklarını konuşmaya teşvik ederler. En çapraşık eğitim sorunlarından bazıları, bu konuşma ve arkadaşlık ortamında çözümlenebilir.

Anneler ve Çocuklar Arasındaki Arkadaşlık

***Çünkü annedir ilk eğitici ve ilk öğretmen...
ve gerçekten annedir çocuklarının mutluluğuna, ilerdeki başarılarına, kibar tavırlarına, bilgi ve yargılarına, anlayış ve inançlarına yön veren.***

Çocukların, düşünceleri ile sıkıntılarını paylaşacakları birine daima ihtiyaçları vardır; sevgi gösteren bir arkadaşın kılavuzluğuna ve desteğine ihtiyaç duyarlar. Anne ve çocuk arasındaki tam ve sürekli bir arkadaşlığın değeri ne kadar vurgulansa azdır. Genç bir çocuk, annesini sadık bir arkadaş, yakın bir dost ve sığınak olarak görebilmeli; her konuda ona güvenerek hiçbir şeyi ondan gizlememelidir.

Eğer anneye bu değer verilmezse, çocuk, çaresiz bu yeri dolduracak başka birini bulacaktır. O kişiye dostça ve güvenle yaklaşarak, kendi arzusuyla kalbinin anahtarını verecektir. Çocuk, böyle bir arkadaşından öylesine etkilenir ki, ona itâat eder, kölesi haline gelerek her söylediğini kalbinde saklar. Böyle bir durum çocuk için tehlike yaratır; çünkü kendisi gibi, arkadaşı da tecrübesizdir ve doğru bir yargıdan yoksundur.

Kılavuzlayan ile kılavuzlanan, düz yolu uçurumdan veya hırsız gece bekçisinden ayırt edemediği takdirde, ne kadar üzücü ve tehlikeli sonuçların yaratılacağı çok açıktır.

Buna rağmen ve değişik nedenlerden dolayı, bazı anneler çocuklarına hiç ilgi ve sevgi göstermezler. Bu gibi anne babalar, çocuklarını kendilerine sevgiyle bağlayacaklarına, genellikle onları görmekten bıkmış görünürler; ancak bu izlenim, onların gerçek duygularını yansıtmayabilir. Fakat bunun da etkisi, samimiyet ve arkadaşlığı imkansızlaştırmaktadır. Çocuklarsa, annelerinin soğuk tavrından kaçınır ve başkalarına yönelirler. Kalplerini tecrübesiz kişilere boşaltarak, kaderlerini kendileri gibilerin ellerine bırakırlar; karşılığında alacakları öğütlere yapışırlar.

Örneğin yedi yaşındaki bir çocuk, bir olaya tanık olur veya kendisini şaşırtan bazı eleştirilere kulak misafiri olur; zihni bir açıklama aramakla meşguldür ve tüm dikkatini konuya verir. Ancak, sorunu kendi kendine çözemeyeceğini anlar. Annesinin, bunu soracağı en kişi olduğunu hatırlar. Aceleyle eve yürür; sevincini gizlemeden annesine gider; sorununu anlatır ve yardımını ister. Ancak, ev işinden dolayı yorgun olan anne, yemek hazırlamakla meşguldür; sinirli olduğunu ve acıktığını belirtir. Çocuğa verecek ne zamanı vardır, ne de sabrı. Çocuğa sert bir şekilde: “İşimin başımdan aşkın olduğunu görmüyor musun? Gevezelik edecek vaktim yok! Nedir bu karmakarışık sözler?” der.

Annenin bu tepkisi, çocuğun hevesine öylesine kırar ki, çocuk gizlice uzaklaşır ve annesinden bir daha açıklama yapmasını istemeyeceğine yemin eder. Ancak, merakı giderilmemiş, hattâ tüm benliğini sarmıştır. Kaçınılmaz olarak başka bir yaklaşım düşünür. Sınıfta, yanında oturan arkadaşını seçerek konuyu onunla paylaşır. İlk fırsatta sorununu yöneltir; okul arkadaşı da, kendi zevkine ve anlayışına uyan bir cevap verir. Arkadaşından edindiği “öğüt”, belki de onu hayatı boyunca tedirgin ederek elini kolunu bağlayacaktır. Oysa anne, sorunuyla az da olsa ilgilenmiş ve kendisine uygun bir biçimde karşılık vermiş olsaydı, yardım almak için tecrübesiz bir arkadaşına gitmeyecekti; ve belki de yaşam yolu, önemli derecede değişik olacaktı.

Bilginler, anne ve çocuk arasındaki gerçek arkadaşlığın önemini çoktan keşfetmişlerdir. Çocukla konuşma biçimi, başlı başına bir eğitim tekniği haline gelmiş, eğitim biliminde de bir araştırma konusu olmuştur. Bu konudaki mevcut kitaplar arasında, çocukların düşünüp tertip ettikleri soruları çözmeye yönelik bir soru-cevap alışverişini ilk defa öneren, Hollandalı yazar Ort'un eserleri anılabilir. Anne babaların bu kitaplardan bazılarını okumaları yararlı olur. Anne babalar çocuklarına, kendi yeteneklerine göre, inandırıcı ve tatmin edici cevaplar vermeliler; konuşmaları ve soru sormaları için de onlara daima fırsat tanımalıdırlar. Arkadaşlık ve sevgi bağları, hiçbir zaman sert davranışlarla koparılmamalıdır. Çocuğu annesinden uzaklaştıracak herhangi bir hareketten kaçınılmalıdır; böylece çocuk, annesini bitmez tükenmez bir sevgi ve şefkat kaynağı olarak görür, düşünceleri ile üzüntülerini onunla paylaşır, yanından da uzaklaşmaz.

Çocuk Eğitimini İhmâl Etmenin Sonuçları

Ey Tanrının Hizmetkârları! Çocukları bebeklik döneminden itibaren eğitmek, sizin görevinizdir. Onların ahlâkını düzeltmek, sizin görevinizdir. Her bir halde ve her bir durumda onlara bakmak, sizin görevinizdir. Çünkü yüce ve ulu Tanrı, çocukların ve bebeklerin esas eğiticilerinin anneler olduğunu emretmiştir. Bu çok büyük ve önemli bir görevdir. Yüce ve ulu bir makamdır. Bu konuda gevşek davranılmasına izin verilmemiştir.

Annelere düşen kutsal görev öyle önemlidir ki, onun gerçekleşmesini engelleyecek hiçbir şeye izin verilmemelidir. Aksi halde, insan mutluluğunun yapısı bozulur, insanoğlu birçok hastalıklara yenilir. Anne ve babalığın üstün makamına eren herkes, çocuklarının ahlâkı ile davranışlarını düzeltmeyi esas hedef olarak almalıdır.

Çoğu anne babaların bu en önemli görevi unutup sorumluluklarının ciddiyetinin gözden kaçmasına izin verdiklerini söylemeye gerek yoktur. Çocuklarının eğitilmeleri ve kusurlarının giderilmesine ayrılması gereken bu değerli zamanın çoğu gereksiz şeylere harcanmıştır; küçük ve önemsiz olan her şey, çocukların eğitimi ile gelişimi uğrunda fedâ edilmelidir. Sıkıntılar içine düşen çocuklarını ancak boş vakitlerinde hatırlayan anne babalar, onların durumlarını tam bir kayıtsızlıkla araştırırlar. Bazen de, çocuklarının fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarından hiç haberdâr olmaksızın, onlara gülünç ve anlamsız talimatlar verirler.

Örneğin: anne, gece geç yatmıştır; sonuç olarak, çocuklar sabahleyin kahvaltılarını kendileri yedikten ve de okula gitmek için hazırlandıktan sonra uykudan uyanır. Daima denetlenme ihtiyacı içinde bulunan küçük çocuklar, annenin bakımı ve ilgisinden yoksun kaldıkları noktada, kendilerini özgür, hür ve bağımsız bulurlarsa, beğenilir nitelikleri elde etmeden, yabani bir ot gibi büyürler. Örneğin sağlıklı olmak adına yapılması gereken, elini yüzünü yıkamayı yahut dişlerini fırçalamayı unutabilir, duâ okumayı da ihmâl edebilirler. Kahvaltıda yeterince yemeyip belki de uygun ve düzenli biçimde giyinmeyebilirler. Bu ilgisizliğin sonucunda, okula gerçekten de acınacak bir şekilde giderler. Öğleyn evde döndüklerinde anneyi bulamazlar; çünkü terziye diktirmek üzere kumaş almaya gitmiş, çocuklarını, kendi yemeklerini hazırlayıp yemeye terk etmiştir. Bu çocukların acıklı durumu, bir sürücünün hareket halindeki arabasının direksiyonunu terk etmesine benzetilebilir.

Öğleden sonra okuldan dönen çocuklar, annelerinin dışarıya çıkmak üzere olduğunu görürler. Aynanın karşısında bir “anneye yakışır” öğütler vererek, son derece “tatlılıkla” ve “şefkatle”: *“Canım çocuklarım, babanız ve ben akşam yemeğine dışarıya davetliyiz; eve geç dönebiliriz. Okul ödevlerinizi yapın ve yaramazlık etmeyin. Bakıcınızı da üzmezin! Akşam yemeğinden sonra lütfen erken yatın.”* der.

Eğer çocuklardan biri, annelerinin onları daima yalnız bırakmayı adet edindiğini söyleme cesaretini kendinde bulursa, anne kükreyen bir aslan gibi onun üzerine atılır; ve: *“Aferin! Ne zamandan beri patronum oldun? Ne zamandan beri küçükler büyüklerin işlerine karışıyorlar? Bütün gün dışarıdasınız; okula gidiyor ve diğer çocuklarla oyun oynuyorsunuz. Oysa ben bir yere gitmiyorum. Şimdiyse davetliyiz ve majestelerinin hatırı için evde oturmam gerekiyor, öyle mi? Neler söylüyorsun sen böyle?”* Anne, bu tür “öğütleri” o derece sürdürür ki, çocuk şiddetle azarlandığını hissedip “kabalığı” için bin defa pişman olur.

Anne ve baba eve döndüklerinde, çocuklar uykuya çoktan dalmış olurlar. Bunu gibi bir aile çevresi, taze fidanlara bakacak, onlara su verecek bir bahçıvanın bulunmadığı bahçeye benzetilebilir; şüphesiz ki o bahçe verimsizleşecek, göze hoş görünmeyecektir. Oradaki ağaçlar, çok geçmeden sadece ateşe lâyıq birer kuru odun haline geleceklerdir. Bu nedenle, anneler sevgili yavrularının eğitimi için her fedakârlığa katlanmalıdırlar. Çocuklarının mutluluğunu şahsi istek ve zevklerinden üstün tutmalı, yavrularının eğitimlerinden, onların kusurlarının düzeltilmesinden başka bir amaca öncelik tanımamalıdırlar. Şunu iyice bilmelidirler ki, dadılar, çocuk bakıcıları ve hattâ akrabalar, yüce Tanrının anneye verdiği bu çok önemli görevi yerine getiremeyeceklerdir.

Çocuk yetiştirmeye dair sorumluluklarını düşüncesizce ihmâl eden anne babalar, çocukları insancıl vasıflardan yoksun, kaba birer birey olarak büyüüp geliştiklerinde, bunun sonuçlarına ilk önce kendilerinin katlanmak durumunda kalacağını göreceklerdir. Kaldı ki, toplumun diğer fertleri de bu durumdan etkileneceklerdir.

Annenin Saygınlığının Korunması

Anne, çocuğunun yaptığı her iyi şeyi övmeli, takdir edip yüreğini ferahlandırmalıdır; ancak arzu edilmeyen en küçük bir özellik belirttiği takdirde, çocuğu öğütlemeli, mantıklı yollara başvurarak cezalandırmalı ve hattâ gerektiğinde hafif sözlerle terbiyesini vermelidir.

Nasıl ki bir anne, merhametli ve şefkatlidir; süt kadar yumuşak sözleri, çocuğun nazik yüreğini kılıç gibi kesen kaba bir dile tercih ederek onunla sıcak, sevgi dolu bir lisanla konuşursa da, kendi saygınlığını korumak için yeterli önlemleri almalıdır. Çocuklarla ilgilenirken kendini küçük düşürmemeli, yersiz isteklerine boyun eğmemelidir. Eğer anne çocuğunun inatçılığına ve bencilliğine teslim olmazsa, çocuk da annesinin kendisinden korktuğu, emir ve isteklerine boyun eğdiği, söylediği her şeyi kabul edeceği, hiç kimsenin kendi kararlığına karşı koyamayacağı gibi düşünceleri bir kenara atar.

Bu konu aile içinde çok önemlidir; yazarı düşüncesine göre, anne babalar, annenin değerinin düşürülmesine asla izin vermemeliler. Eğer onun yüce makamı, evlatlarının gözünde düşerse, aile düzeni alt üst olur. Bu küçük “ülkede” karışıklık o derece egemen olur ki, hiçbir güç barış ve huzuru tekrar sağlayamaz.

Anne, itibarı ile makamını koruyabilmek için, otoriter, zalim veya mantıksız tedbirler almamalıdır. Ancak, çocuğun akla uygun olmayan isteklerine de boyun eğmemelidir. Ölçülülük yolunu izlemeli, iki aşırı yoldan kaçınmalıdır. Şair Sadi şöyle söyler:

Sevgi ve disiplin harmanıdır
ölçülülük;
Hacamatçının sanatı
gibi
O iyileştirmek için
can yakar

Eğer annenin saygınlığı çocuğun gözünde düşürülür, anne çocuğun maskarası haline gelirse, onu eğitmekle ilgili hiç bir ümit ışığı kalmaz.

Şu sahneyi canlandırın gözünüzde(bütün bu örnekler gerçekten olmuştur; hayâl ürünü değildir): “Beş yaşındaki çocuk uyanır; gözlerini açar açmaz ağlamaya ve annesini ısrarla çağırmaya başlar. Anne çocuğun sesini duyar duymaz, ne istediğini öğrenmek için yanına koşar. Alçak gönüllükle sorar: ‘Ne istiyorsun canım? Kahvaltı yapmayacak mısın?’ Halâ yatmakta olan çocuk kaşlarını kaldırarak ağlamaya devam eder. ‘Yataktan kalkmak istemiyorum. Kahvaltımı burada yapacağım; buraya getir.’ der. Çocuğun tutumu anneyi endişelendirir. Son derece ılımlılıkla ve adeta bir tutsağın bir fatih ile konuşmasını andırırçasına şöyle cevap verir: ‘Ama canım, ellerini ve yüzünü yıkamalı, sonra da masaya gelip kahvaltını yapmalısın. Lütfen kalk küçük sevgilim.’

Çocuk bir kez daha saldırıya geçer ve bağırarak, “kalkmayacağım dedim; acele et ve kahvaltımı buraya getir.” der. Anne, onun isteğini yerine getirme konusunda kararsızdır.

Fakat çocuğun tepinmesi ve haykırmasıyla birlikte direnci kırılır. Onun isteklerine boyun eğerek “peki peki...” der, “ağlama, kahvaltını derhal getireceğim.”

Birkaç dakika sonra, anne, elinde kahvaltı tepsiyle görünür; majestelerinin odasına girmesine izin verilir ve ona sabah kahvaltısını sunar.

Bu durumu ayrıntısıyla anlatmak, bu kısa açıklamayı çok uzatır. Kısacası çocuk, bilgisizliğinden ve iyi bir disiplin görmediğinden ötürü emirler verir. Çaresizlik içinde teslim olan anne ise, itaat ederek bu emirleri yerine getirir.

Öğle yemeğinde çocuk annesine öylesine hükmeder ki, bu davranışıyla tarafsız bir gözlemcide acıma duygularının oluşmasına neden olur. Örneğin su istediğinde, gözünün önünde duran sürahidin bardağını doldurmak için elini uzatmaya tenezzül etmez; fakat annesine susadığını anlatmak için, hiçbir kelime söylemeksizin parmağı ile bardağı işaret etme yolunu seçer. Şayet anne, çocuğun ne istediğini anlamaz da bardağı doldurmayı ihmâl ederse, vay haline! Çünkü o zaman, çocuğun bencil çılgınlıkları odanın her yanında çınlayacak, kibirle tekrar boş bardağı gösterecektir. Bu kez anne, bir büyüden yeni uyanmışçasına şöyle der: “Su mu istiyorsun canım? Peki, özür dilerim. Bardağının boş olduğunu görmemiştim. İşte suyun...”

Böyle bir çocuk, annesini oyuncak bir bebek gibi yönetir; onun her istediği yerine gelir. Bu gibi sahneleri, şaşkınlık ve acıma duygularıyla izledim. Fakat saygı ve nezaketten dolayı, başkalarının işlerine karışma iznini kendime asla vermemişimdir.

Bir defasında (benim önümde)genç bir çocuk, annesine bağırarak şu sözleri söylemekteydi: “Beni rahat bırak ve bu odadan çık! Bırak, ne istersem yapayım.” Anne bir an için kararsız kaldı; çocuğunu niyetinden vazgeçirmeye çalışarak odadan çıkmadı. Bunun üzerine çocuk, annesinin üzerine giderek onu çimdikledi; vücudunda izler bırakmasına karşın, annesi aşırı bir şefkatle onunla konuşmaya devam etti.

Buradaki önemli nokta şudur: ne annenin sertliği, öfkesi ve kendisine ölçü tayin ettiği otoriter tavırlar, ne de çocuğun gözünde küçültülmesi, çaresiz ve beceriksiz bir hale getirilmesidir makbul olan. Ölçülülüğün hüküm sürebilmesi için sevgi ve şefkatin, kusursuz bir sağduyu, muhakeme gücü, saygınlık ve öz saygı ile birleştirilmesi gerekir.

Babanın Katkıları

Gençler büyüüp gelişmeli, babalarının yerini almalıdırlar.

....Tebliğ işinin gerekleri ne kadar acil ve hayati olursa olsun, çocuklarınızın eğitimini hiçbir koşul altında ihmal etmemelisiniz; çünkü onlara karşı, emre olduğu kadar kutsal bir sorumluluğunuz vardır.

“Nasıl olur da, böylesine güzel vasıflara sahip bir anne baba, bunlar kadar korkunç çocuklar yetiştirmişler?” Bu anne baba, iyi ahlâk ve örnek davranışların sembolüdürler; insanlığa değerli hizmetler de vermiş olabilirler; ancak çocukları olgunluk çağına erdiklerinde çok farklı bir yaşam sürüyor ve davranışlarıyla, anne babalarının davranışlarını yansıtmıyorlarsa, o çocukların davranışlarına ve eğitimlerine yeterli derecede önem verilmemiş demektir. Çoğu babalar, boş vakitlerini evin dışındaki toplum hizmetine harcamaktayken, kendi ailelerine pek zaman ayırmazlar. Yorgun ve bitkin bir şekilde, sadece dinlenmek ve enerjilerini yenilemek amacıyla eve dönerler. Çünkü bu

babaların inancına göre, topluma hizmet bulunmak, çoğu zaman ailelerinden ayrı kalmalarını gerektirir.

Anne, çocukların bakımı konusunda kendi başına bırakılınca ve özellikle de erkek çocuklarının yetiştirilmesinde önemli etkileri olan babanın yardımı ile işbirliğinden yoksun kalınca, o ailenin durumu, tek ayak üstünde durmaya çalışan bir insanın durumuna benzer.

Örneğin gününü işinde geçiren baba, eve henüz dönmüştür. Biraz okuyarak zaman geçirdikten sonra, temiz hava almak için kısa bir yürüyüşe çıkar. Geri dönüp ailesiyle akşam yemeğini yer ve bir toplantıya katılmak üzere hemen evden çıkar. Eve dönüp uykuya yatmadan önce ise, biraz okuyup yazacak kadar vakti vardır.

Böyle bir baba için, bu aile ve çocuklar gerçekten mevcut mudurlar? Yavrularının yetiştirilmeleri ve eğitimlerinde bir etkisi olacak mıdır? Bu babanın çocukları ile konuşmaya, hemen hemen hiç vakti yoktur; durumlarını nadiren soruşturan bu babanın kılavuzluğuna olağanüstü ihtiyaç duyan çocuklar, bu kılavuzluktan yoksundurlar. Bu durum, çekingen olduğu için konuklarıyla konuşmayan bir ev sahibinin durumuna benzetilebilir. Bu gibi bir durumda olan baba, çocuklarını fiziksel ve zihinsel acılardan nasıl koruyabilir? Onları kusursuzca nasıl kılavuzlayabilir? Böyle bir baba, başkalarına yararlı olabilir; yazdığı makalelerle topluma değerli katkılarda bulunabilir; fakat tüm bunların, ailesine çok az veya hiçbir yararı olmaz.

Bütün zamanını dış dünyaya adayarak çocuklarına çok az önem veren babanın, hizmet ruhuyla çektiği zorluklar ve gösterdiği gayretler, ne yazık ki ailesine üzüntüden başka bir şey getirmeyecektir. Çocukların anne babaları utandırdıkları ailelerin dostları ile yakınları, yaşadıkları şaşkınlığı sık sık dile getirirler.

“Hazine gitmiş, yerini yılan almış.”

Her sonucun kesin bir nedeni olduğuna göre, bu şaşırtıcı konunun da açıklamaları vardır.

1. Anne babalar, fakat özellikle de babalar, başkaları tarafından övgüye lâyık davranışları ile anılsalar dahi, çocukları tarafından ilgisiz bir baba olarak hatırlanacaklardır. Çocuklarının utanç verici davranışlarından müteessir olup sorumluluklarını yerine getirmedikleri için öbür dünyada hesabını vermek durumunda kalacaklardır.

Bundan dolayı, babaların bu çok önemli konuyu zerre kadar ihmâl etmemesi gerekir. Çocuklarıyla ilgilenmeleri, terbiye ve eğitimlerini olanakları ölçüsünde temin etmeleri, öncelikli görevleri olmalıdır. Bu sorumluluklarından geriye kalan zamanlarını ise toplumsal çalışmalara harcaabilirler.

2. Babalar, çocuklarının dışarıdaki faaliyetlerine önem vermediklerinde, onların kiminle ilişki kurduklarını, dinlenmek ve eğlenmek için ne yaptıklarını çoğu kez bilmezler.

Çocuklarının aile çevresindeki durumlarından habersiz olan bir babanın, onların dışarıdaki davranışlarından da habersiz kalacağı kesindir. Anne baba kılavuzluğu ile denetiminden yoksun bırakılan çocuğun, ne kadar soylu olursa olsun doğru yoldan sapacağı ve yakışsız hareketlere yöneleceği gün gibi açıktır.

Niyetim, babaları, insan aleminin ilerlemesine katkıda bulunmaktan vazgeçirmek değildir. Kendini adanmış bu gibi bireylerin, öncelikle ailelerini düşünmeleri ve çocuklarının terbiyesi ile eğitimine ağırlık vermeleri gerektiğini belirtmek istiyorum.

Bunlar çok daha büyük sorumluluklardır. Bu sorumluluklarından geriye kalan zamanlarda ise toplumsal faaliyetlere katılabilirler.

Güç Yıllar

Özellikle de gençler, daima ve azimle Bahâî hayatını kazanmaya çalışmalılar. Dünyamızdaki ahlâk çöküntüsünü, cinsel aşırılığını, kabalık ve görgsüzlüğünü hepimiz görüyoruz. Bahâî gençler böyle olmamalı; aksine iffetleriyle, dürüstlükleri, terbiyeleri, saygıları ve güzel tavırlarıyla genç yaşlı herkesi emre çekmelidirler. Dünya laftan bıkmıştır, örnek istemektedir; bunu sağlamak Bahâî gençlerine düşmektedir.

Anne babalar, ergenlik çağına gelmemiş çocuklarından genellikle memnundurlar. Oldukça uyum ve mutluluk içinde geçinirler. Aralarında, bozuşma çok seyrek görülür. Bu yıllarda anne baba ve çocuk ilişkisi bir hayli belirgindir: nitekim anne babalar yönetenlerdir; çocuklarsa yönetilenler. Anne babalar yasayı koyar, çocuklar da onlara uyarlar.

Ancak, on iki veya on üç yaşlarından başlayarak bu ilişki oldukça değişime uğrayarak on yedi-on sekiz yaşlarına kadar devam eder. İki tarafta da hoşnutsuzluk belirtileri başlar; yabancılaşma duyguları, daha önceden varolan sevgiyi gizler. Çocukların anne babalarına karşı olan tutumları değişir; yavaş yavaş onlarda kusur bulmaya meyleder, çeşitli eleştiri biçimlerine başvururlar. Çoğu zaman da çabuk sinirlenirler. Artık aile çevresini beğenmez olur, sabırsızlıklarından ötürü anne babaları ile aralarında bir uçurum meydana gelmesine yol açarlar

Bu konu üzerinde bir an için düşünecek olursak, eğitim ve öğretim açısından yaşamın en güç evresinin bu dönem olduğunu görürüz. Uzmanlar onu değişme çağı olarak tanımlar; çünkü çocuklarda, hem içsel hem de dışsal anlamda büyük değişikliklerin meydana geldiği bir çağdır. Bu değişikliklerin bazıları belirgin olmakla birlikte, diğerleri gizlidir. Örneğin bu dönemde çocukların sesleri önemli ölçüde değişirken, bir yandan da hızla büyürler. Daha öncesinde çalışmayan bazı guddeler, şimdi çalışmaya başlar. Bu bedensel değişikliklerle beraber kişilikte de değişimler meydana gelir. Tümüyle yeni duygular, eğilimler ve istekler belirir. Ergenler, kendilerini değişik bir dünyada görürler. Yeni kişiliklerini açıklamakta çoğu kez zorluk çekerler, çünkü çocukluğun son kalıntılarını üzerlerinden atmış, fakat henüz tam bir olgunluğa varamamışlardır. Onların yaşam gemisi bir kıyıdan ayrılmış, ancak diğerine henüz varamamıştır. Çocukluk ve olgunluk dönemlerinin arasındadırlar. Ergenlik çağının eylemleri, sabırsızlık ve dengesizlik belirtileriyle tanımlanır. Bazen herkesten gizlenir, odasına kapanır; bazen de tanıdıklarıyla ve arkadaşlarıyla saatlerce hoşça vakit geçirir. Zaman zaman öyle uyuşuk olur ki, elini yüzünü yıkama adetini dahi yerine getirecek sabrı kalmaz. Başka zamanlarda da, türlü işlerle meşgul olurken kabına sığmaz.

Bu dönemlerde, olgun ve herkesin saygı duyduğu bir kimse olarak görülme arzusuna şiddetle kapılır. Kendini yetişkinlere benzetme çabası, bazen sert dilli ve sinirli olmasına yol açar. Çoğu kez emirlerini diğerlerine dinletmeye çalışır; fakat aynı zamanda, başkalarını dinlemekten de kaçınır.

Eğer anne babalar, gençliğin ve ergenliğin belirtilerini derhal kavrar, ergenlerle olan ilişkilerini sağlam eğitim ilkeleri üzerine kurar ve onlara çocukluk devresinde davrandıkları gibi davranmazlarsa, o zaman çocuklarının zihinsel ve bedensel

yeteneklerini eğitime konusunda daha yetkin olurlar. Böylelikle çocuklar, umutsuzluk çöllerinde amaçsızca dolaşacaklarına, düzenli bir yol izleyebileceklerdir. Eğitimin bu yönü çok önemli olduğundan, anne babaların dikkatini aşağıdaki noktalara çekmek isterim.

1- Ergen bir kimsenin mizacı genellikle dengesizdir; ani değişikliklere uğrayabilir. Duyuş ve düşünüş hali nadiren ölçülülük sınırları içindedir. Bu durum, mevcut koşullardan memnun olmama ve iç huzursuzlukla beraber görülür. İsteklerini çoğu zaman kendisi bile bilemez; henüz gelişmekte olan hayâl gücü ise şüphe ile kararır. Çoğu kez, kendisinin bile tanımlayamadığı bir şeyi arar durur. Kendisini yalnız ve tek başına hisseder. Korkmaktadır; acılarını paylaşabileceği iyi kalpli bir arkadaş bulmanın özlemi içindedir. Amaçları, düşünce ve duyguları, çocukluk devresinde tecrübe ettiklerinden oldukça değişiktir. Örneğin bir zamanlar pul biriktirmek ona neşe verirken, bu zevk kaynağı birdenbire ona anlamsız gelir; ilginçliği kalmaz ve hattâ ondan nefret dahi edebilir. Yaşlıları ile oynayıp koştuktan zevk alan erkek çocuk ve vaktini bebek oyuncaklarıyla geçiren kız çocuk, artık daha ciddi şeylere, akılsal konulara ilgi duymaktadır.

Bu yeni gelişmelerden dolayı anne babaların, çocuklarına yardım ellerini uzatmaları, tecrübelerini, duyuları ile zekalarını kullanarak yavrularını zihinsel ıstıraplardan korumaları gerekir. Bu demektir ki anne ve babalar, boş vakitlerini mümkün olduğunca evde geçirmelidirler. Bürodaki işi tamamlamak, bütçeyi ayarlamak, ev işini yapmak gibi ufak tefek şeyleri düzenleyecekleri yerde, ergen çocuklarıyla birlikte olmaları ve (sevecen anne babalardan beklendiği gibi) onları kendi hallerine bırakmayıp duyguları ile ruhsal durumlarını incelikle ve arkadaşça tartışmaları gerekir. Onların kayıtsız şartsız arkadaşları, şefkâtlı yandaşları, güç zamanlarında destekleyenleri, öğüt verenleri olup onlara yön veren, rehberlik eden, onlarla birlikte dışarı çıkan, arkadaşça konuşan, bir eğitim dalı seçiminde yahut bir işe başlarken yardımını esirgemeyen, gerektiğinde tecrübeli kişilerin tavsiyelerinden faydalanan ve kendisi ile çocuğu arasında ayrılık yaratmayan birer anne baba konumunda işlev görmek, gerçekten anne babaların gayret göstermesini gerektiren konulardır. Böylelikle, hızla olgunlaşmakta olan çocuklar, anne babalarının öğütleri ile içten dostluklarının neticesinde kendi şüphelerinin, şaşkınlıkları ile yalnızlıklarının üstesinden gelecek, doğru yolu yanlış yoldan açıkça ayırt ederek mutluluk veren yolu sevinçle seçebileceklerdir. Son hedeflerine erişince, aşağıdaki şiirin anlamını kavrayacaklardır:

Yabana atma ey genç,
Bir büyüğün olgun öğüdünü;
çok defalar daha hayırlıdır onun nasihati
iş i tesadüflere bırakmaktansa...

Ergen yaştaki çocuklar, her ne kadar hünerli, kabiliyetli, zeki ve güçlü olurlarsa olsunlar, önlerinde uzanan oldukça tehlikeli yaşam yolculuğunda gereksinim duyacakları öğütleri, kendilerinden daha tecrübeli olan anne babalardan almaya ihtiyaçları vardır.

2- Ergenler her şeyi öğrenmek isterler. Zihinsel yetenekleri ve özellikle de hafızaları oldukça güçlenir; hayâl güçleri de ona paralel olarak kuvvetlenir. Kişilikleri her geçen gün belirginlik kazanırken, “ben” sözcüğünü daha sık kullanır olurlar. Çocukların aksine ergenler, görünümüne çok önem verirler. Giyim tarzlarına giderek artan bir özen gösterir, başkaları tarafından eleştirilmemeye dikkat ederler. Bu kendinden emin olma hali, bazen aşırı ölçüde kendini beğenmişliğe dönüşür. Başkalarının karşısında (kendi

görüşlerine göre) yenik düşmek istemedikleri için kendi fikirlerinde ısrar etme eğilimindedirler.

Bazı öyküleri okumak, ergenlerde, erkek ve kadın kahramanların kişiliğine bürünme arzusuna yol açar. Taklit etme çabaları ise, çoğu zaman gururlarına inen ciddi darbelerle sonuçlanır. Bu durum, ergen çocuğu gerçek dünyadan koparır; düş ve hayâl alemlerine götürerek, bulutlardaki hayâl rüzgârlarına bırakır. Çocuklar bu gelişme döneminden geçerken, anne babaları onlara son derece sevgi ve şefkatle davranmalıdır. Hoş olmayan çirkin sözler kullanmaktan sakınmalı, onları başkalarının yanında asla küçültmemeliler; bir şeyi açıklarken veya sorunları tartışırken, mantığa başvurmalılar. Böylece gençler, anne babalarının açıklamalarındaki mantığı anlar, kaba ve inatçı olmazlar. Kalbin söylenenleri dinlemesi ne kadar gerekliyse, söylenenlerin hoş olması da o denli gereklidir.

Bundan böyle anne babalar, çocuklarına küçük çocuklarmış gibi davranmamalı, onlarla çocuksu biçimde konuşmamalıdır. Aksine her konuda onlara danışmalı, katı sözlerin kullanımından kaçınmalı ve davranışları ile saygınlık yaratmalıdırlar. Anne babalar, bu yaştaki çocuğun gösterebileceği kaba veya çirkin davranışın geçici olduğunu bilmelidirler. Şüphesiz, anne babalar, çocuklarını uygun zamanlarda sevgiyle öğütlemeli; bu tür davranışlar ile tavırların yakışıksız olduğunu ve bu tür yaklaşımlardan sakınmaları gerektiğini onlara anlatmalıdırlar. Eğer yetişkinler gençlere saygı gösterir, onlara değer verirlerse, kendi saygınlıklarını korumuş olurlar.

Anne babalar, çocuklarının haklı ve mantıklı isteklerini kabul etmeye de hazır olmalı, eğer mümkünse onlara oyun veya eğitim araçları temin etmeliler. Böylece çocuklar, sokağın çekiciliğine sırt çevirir, ev çevresine sevgi beslerler. Anne babalar, çocuklarının sorunlarını mümkün olduğunca iyi cevaplandırmalı, doğrulukla ve kesinlikle ifade ettikleri bir şeyi onaylamalı, merak duygularını tamamıyla gidermeli ve her şeyden önce anne babanın makamını onlara anlatmalıdırlar. Böylelikle çocuklar, ahlâkın ve iyi davranışın temelindeki anne babaya saygı ile itâatin önemini anlayacaklardır. Eğer ergenler bu noktayı iyice anlayacak olurlarsa, mutluluğa giden birçok kapıdan bir tanesi onlara açılacak, kendilerini türlü güçlüklerden korunmuş bir halde bulacaklardır.

Eğer anne baba sevgisi ergenlerin kalplerine girip orada yayılırsa, bu sevgi onları, ahlâk düşmanlarının attığı zehirli oklardan koruyacak bir zırh vazifesi görecektir. Şüphesiz bu önemli amaç, büyük ölçüde anne babalar ile olgunlaşmakta olan çocuklar arasındaki ilişkinin biçimine bağlıdır; çünkü ergenlerin anne babalarına karşı saygılı, terbiyeli, hürmetkâr ve alçakgönüllü davranışlar sergileyebilmesi, aldıkları eğitimin bir neticesi olacaktır. Nitekim bu ve öte dünyadaki mutluluk, anne babanın rızası ile onayına bağlıdır; ergenler bu hakikâti bilmeli ve anlamaya çalışmalıdırlar. Anne babaları ile öyle bir birlik içinde olmalı ki,

Cennette başkalarıyla olmaktansa,
seninle şiddetli bir azap içinde yok olmak
daha hayırlıdır....
diyebilsinler.

Ergenlerle Danışma

...gerçek danışma, sevgi ortamında geçen ve sevgi dolu bir tutum içerisinde yapılan ruhani bir konferanstır!

Bir gün, on sekiz yaşındaki bir gençle konuşuyordum; daha önceden tanıştığımız için, kendisine yaşamının nasıl sürdüğünü sordum. Hiç çekinmeksizin bir sürü şikâyeti sıralayarak mutsuzluğunun asıl sebebi olarak gördüğü anne babasının davranışlarından duyduğu memnuniyetsizliği ifade etti. Konu hakkında biraz daha çok bilgi edinip de kendi hayalinde yarattığı asılsız düşüncelerin kaynağını anladığımda, bu genç erkeğin de diğer yaşlıları gibi ciddi bir hata işlemekte olduğunu gördüm; anne babasının hikmetli fikirleri ile görüşlerinin tam aksi yönündeki aceleci yargılarına tutsak düşmüştü. Ancak konuyu daha bir ayrıntısıyla incelediğimde, anne babanın çocuğa karşı öğretim ve eğitimin doğru ilkelerine göre davranmadıklarına ve onun böyle düşünmesine istemeyerek de olsa katkıda bulduklarına inandım. Genç çocuk bana şunları anlattı: evde, düşüncemi ifade etmek veya geleceğim hakkında bir şey söylemek istediğim zaman, annem ve babam bana kesinlikle bir şey söyletmez, hattâ beni sustururlar. Daha sonra da arkamdan kararlar alır, onları yerine getirmem için ısrar ederler.

Bu kararların uygulanmasının mümkün olmadığını düşündüğüm için onlara uymuyorum; gönüllü olarak itâat etmeyip yalnızca itâat eder gibi görüldüğüm zaman, itirazlarımı değişik yollardan ifade ediyorum. Böylelikle de anne babama karşı kalbimde nefret hissetmeye başlıyorum.

Böylesine tabii düşünceler, aile içindeki birbirine danışma ihtiyacının ne denli önem taşıdığını anlamamıza yardım etmektedir. Çocuklar yetişkin olduklarında, onların bütün sorunları sabırla ve özenle tartışılmalıdır. Böylece bir anlaşmaya varmak mümkün olacaktır.

Bu sayede ergenler, daha tecrübeli ve yardımsever olan anne babalarına danışarak, görüşülmekte olan konunun değişik yönlerini görebileceklerdir. Değişik sorunların farkına varır, değerlerini de takdir ederlerse, şikâyet etmenin gereği kalmaz ve aileleri ile kavga etmekten sakınırlar. Böylece sonraki yıllarda, geçmişte yapılan kötü hareketler için pişmanlık göz yaşları dökmezler.

Ailede ergenleri ilgilendiren bir sorun çıkar çıkmaz, derhâl bir çözüm bulmak için görüşme yapılmalı; anne baba ve ailenin diğer yetişkin fertleri de bu görüşmede hazır bulunmalıdır. Ergenlerin kendileri görüşmeye katılmalı, düşünce ve görüşlerini belirtmelidirler. Eğer görüşme sırasında, ölçülülük sınırlarını aşan çocukça eleştiriler doğacak olursa, anne babalar çocuklarını şefkatle ve de mantıklı sözlerle düzeltme gayreti göstermelidirler. Böylece çocuklar, mantıksız görüşlerinden genellikle vazgeçerler. İkna olmadıkları takdirde, anne babalar, tavsiye edecekleri yolu iyice düşünüp fikirlerini onlara bildirmeli, zaman içinde bu kararın ardındaki hikmeti şüphesiz ki anlayacaklarını anlatmalıdırlar.

Bu yaklaşımın birçok yararlı sonuçları vardır:

1. Danışma ilkesi, ilâhi yapının temel unsurlarından biridir; bu yöntemi kullanmakla, bu ilkenin temeli aile içinde sağlam bir şekilde edinmiş olur.
2. Küçük yaşlardan itibaren önemli konuları danışma ve görüşme alışkanlığını kazanan ergenler, derin düşünebilen girişken kişiler olarak gelişirler.
3. Bu ilke sayesinde anne babalar da, çocuklarının duyguları ile gereksinimlerine ilgi göstermeyi ve niyetlerini öğrenmeyi daha çok isterler; çünkü düşünce ve görüş alış veriş, gerçeğin bir dereceye kadar keşfedilebilmesine yol açar.
4. Ergenler, kendi arzu ve isteklerine önem verilmeksizin, otoriter bir anne babanın haksız emirler çıkarttıkları düşüncesine kapılmazlar artık.
5. Hızla gelişen çocuklar, tartışılan sorunların karmaşıklığını anlayabilir, anlayış ve idrakte varılan herhangi bir karara içtenlikle boyun eğerler.

Danışma alışkanlığının iyi neticeler vereceğini çok iyi bildiğim için, ailelerde çıkabilecek tüm sorunların bu şekilde çözümlenmesini şiddetle tavsiye ederim.

Çocukları Din Ruhu ile Eğitmek

Övgüye değer her iyi amel, din ışığından doğmuştur; bu yüce bağıştan yoksun olan bir çocuk, hiçbir kötülükten geri durmayacak ve hiçbir iyiliğe yönelmeyecektir.

Eğer Bahâî öğretilerine göre eğitilirse, bu çocukların arasından birçok kutsal ruhlu kişiler zuhur edecektir.

Günümüzün anne babaları ile eğitimcileri, çoğu zaman bu konuya gereğince önem vermezler. Ancak, tecrübeler kesinlikle göstermiştir ki, insanoğlunu kışkırtmalara ve her türlü teşviğe karşı koruyacak en etkili siper Tanrı korkusudur. Çünkü insanoğlu iki yaratılışa sahiptir: ruhani ve yüce yaratılışı ile dünyevi veya hayvâni yaratılışı. Ruhani yaratılışı eğitilmiş ve geliştirilmiş ise, insan alemindeki en soylu makama erişir; ilâhi eğitimden yoksun kalmış ise, hayvandan bir farkı olmaz. Hz.Abdulbaha, “*bir eğitici olmasaydı, bütün ruhlar vahşi kalırdı*” diye duyuruyor ve şöyle açıklıyor: “*esaslı bir araştırma gösterir ki, zulüm ve haksızlığın, kötülük, yolsuzluk ve karışıklığın temel nedeni, halkın dinî inançtan yoksun kalıp eğitim görmemiş olmasıdır.*”

İnsanoğlunu hayvani yaratılışından kurtarmaya ve hayvani arzularına karşı sağlam ve kuvvetli bir siper oluşturmaya yetecek yegâne güç, din gücüdür. İnsan din sayesinde, kötülüğe meyleden eğilimlerine galip gelir, hayvani yaratılışını ruhani yaratılışına köle ederek, uygunsuz herhangi bir şey yapmaktan korunmuş olur.

İnsanoğlunun ruhani yaratılışını geliştirmek, gerçek inanç ve bağlılığı yerleştirmek, iman tohumlarını ekmek ve tüm ilâhi nitelikler ile kemâlatın kaynağı olan dinin makamını yüceltmek için en uygun zaman, çocukluk devresidir. Böylesine kutsal bir sorumluluğu yüklenebilecek en iyi eğitici ise annedir. Şüphesiz, anne de gerçekten Tanrıya tapan ve kelimenin tam manasıyla dindar olan şahsiyet sergilemelidir. İlâhi eserlerde ima edilen, öteki dünyanın ceza ve mükâfatını yabana atmayan, kalbini devamlı olarak iman ve şüphesizlik nuru ile aydınlatan bir kimse olmalıdır. O, aziz Mevlâ'yı tanımalı, Ona içtenlikle inanmalıdır ki, kendisindeki din ruhu, zahiri süs ve taassuplardan arınmış olarak değerli çocuklarının kalbine yavaş yavaş yerleşebilsin. Anneler çocuklarına öyküler anlatarak, örnekler vererek ve de basit bir dil kullanmak kaydıyla, bu konuları anlayabilecekleri yaşlardan itibaren onlara açıklamalarda bulunmalıdırlar.

Uygun zamanlarda, dinin temel kavramları konusunda yardımcı olmaya başlamalı, adım adım çocuğunu bu yolda kılavuzlamalıdır bir anne. Tanrı tektir; dünyayı yaratan, varlığa hayat veren ve günlük ekmeğimizi bize veren Odur. Bizleri peygamberleri ararcılığı ile doğru yola kılavuzlamıştır. Her şeyi bilicidir; hikmetlidir O. Sözlerimizi ve hareketlerimizi bildiği gibi, gizli sırlarımızı da bilmektedir. Ondan saklanabilecek hiçbir şey yoktur. Sıkıntı ve yalnızlık anlarımızda yanımızdadır; O her zaman bizimle beraberdir. Tanrı, yaptığımız her hareketten, söylediğimiz her sözden ve aklımıza gelen her düşünceden haberdardır; bundan asla şüphemiz olmasın... Belki birbirimizden bazı şeyleri saklayabiliriz, ancak Tanrıdan hiçbir şeyi gizleyemeyiz! Çünkü O her şeyden haberdardır; O güçlüdür...

Bu gerçekleri açıklamak için uygulanacak yöntem, çocuğun ihtiyaçlarına, yaşına, anlayış düzeyi ile kabiliyetine bağlıdır. Örneğin bir çocuk, bu konuyla ilgili bir soruyu sürekli sorarak açıklanmasını isteyebilir. Bu durumda anne, Tanrının verdiği zekâsına güvenerek, konuyu örneklerle ve anlamlı öykülerle süsleyip açıklıkla ifade etmeye çalışmalıdır. Eğer bunu tek başına yapamayacağını düşünüyorsa, bu amaçla yazılmış kitaplara başvurmalı veya daha tecrübeli, daha bilgili kişilerden yardım istemelidir.

Kısacası, Tanrıya ibadetin ve dinsel öğretilerin yavaş yavaş çocukların kalbinde yer edebilmesi için, bu değerli girişimin uygun bir biçimde hayata aktarılması gerekir. Bu husustaki ilgisizlik, çocukların ruhları kadar bedenlerine öldürücü bir darbe indirecektir. Nitekim şiddetli günah fırtınaları, bu çok narin ve taze fidanları kökünden söküp atacaktır.

Çocukluk yıllarında dindarlığı ve dinin ilkelerini öğrenmemiş, Tanrı korkusu aşılammış, kalbi iman ışığı ile aydınlanmamış bir kişi, genellikle kötü davranışlardan kaçınmayacaktır; ne de yüksek ahlâk değerlerini çiğnemekten geri duracaktır. Yalnız maddi rahatlık ve şehvânî zevklerine ilgi duyarken, ruh ile ilgili konulara çok az önem veren, ceza ile mükafatı dikkate almayan kişiler, yabani atlara binmiş tecrübesiz acemilere benzerler. Bu gibi kişilerin akıbetini hayâl etmek, pek de zor olmasa gerek! Her önemli girişimin, doğal olarak beraberinde getirdiği belli başlı güçlükleri vardır; değişik ölçülerde karşımıza çıkan bu zorluklardan kurtulabilmek amacıyla, asıl sorumluluklarımızdan kaçınmamalıyız; kaldı ki, ahlâk yasalarına göre, bu şekilde davranmaya hakkımız yoktur. Çocuklara verilecek gerçek bir eğitim, hakikâten de güç bir görevdir; eğitici, bu girişimin beraberinde gelen fiziksel veya ruhani zorluklara, acı ve yorgunluğa, dayanabilmelidir. Anne babalar, çocuklarının gelecekteki mutlulukları hatırına bu zorluklara gönüllü olarak katlanmalıdırlar.

Tanrı Korkusu

Tüm iyi amellerin ve güzel huyların kaynağı olan Tanrı korkusunu, sevdiklerimize öğütledik; Tanrı korkusu, Baha şehrindeki adalet ordusunun kumandanıdır. Ne mutlu, nurlu sancağın altına girip ona sarılana!

Ey Tanrının Hizbi! Dünyanın mürebbsi adalettir; çünkü mükâfat ve ceza denilen iki direğe dayanır. Bu iki direk, insanlığın hayat kaynağıdır.

Anne babalar, tüm kutsal kitapların, O her şeyi yaratmış olan, Görünmeyen, Erişilmeyen, Bilinmeyen Tanrıdan bahsettiğini bilirler. O en Büyüktür; en Güçlüdür; her yeredir; her şeyi Bilendir. Tüm bunlar, kutsal dinlere inananların her biri tarafından, ruhani bağlamda gelişimi mümkün kılan vazgeçilmez esaslar olarak kabul edilirler. Ancak bu konunun ayrıntılarına girmek, bizi asıl amacımızdan uzaklaştıracaktır. Bununla beraber, konuya ilişkin bazı ilâhi sözlere değinmek gerekirse, şu aşağıdaki alıntılar üzerinde durulabilir:

Kurân-ı Kerim şöyle yazar: “Gözler Onu idrak edemez; O ise gözleri idrak eder. O her şeyi bilendir; O her şeyden haberdârdır.” (6:103) Daha sonra da şöyle buyrulur: “O, hain gözleri tanır ve kalplerde gizli olanı bilir.” (40:20)

Tanrı korkusu, bu tür inançlardan doğarak dinin temel direğini oluşturur. Tanrıyı her yerde hazır bilen mümin, iyi veya kötü sözlerin ile davranışlarının Tanrı tarafından bilindiğinden, yaptığı hiçbir hareketin mükafat veya cezadan yoksun kalmayacağından emindir.

Eğitimdeki temel unsur Tanrı korkusudur. Tanrı korkusunu kalbine yerleştiren, başka bir deyişle, vicdânen kendini uyanık tutan herhangi bir kişi, her türlü kötü davranıştan kaçınma eğilimindedir. Bu nedenle, bu konu kutsal kitaplarda önemle vurgulanmıştır. Örneğin Tevrat'taki Süleyman'ın Meselleri kitabında şöyle buyruluyor: "...Rab'dan kork; ve şerden uzaklaş." (3:7) "Tanrı korkusu, günleri arttırır." (10:27) "Doğruluk yolunda yürüyen adam Rab'dan korkar; fakat yollarında iğreti olan adam onu hor görür." (14:2) "Şerirleri ve iyileri gözeten Rabbin gözleri her yeredir." (15:3) "Alçak gönüllü olmanın ve Rab korkusunu duymanın sonu, servet, izzet ve yaşamdır." (22:4)

Ve ayrıca, Hz.Bahaullah "Hikmet Levhinde" şöyle buyuruyor: "Hikmetin özü Tanrı korkusudur."

Kurân'ı Kerim, kendisine şüphesizlik bağışlanmış bir müminin temel niteliklerinden biri olarak anıyor Tanrı korkusunu: "Onlar öyle kişilerdir ki, Rab'larından korkup.... hayır işlerine koşmak için birbirleri ile yarışırlar." (23:59) "Biz, Musa ve Harun'a, sakınanlara ışık ve öğüt olan Furkan'ı verdik. Onlar, görmedikleri hâlde Rab'larından korkarlar; saatten de ürküp titrerler." (21:49-50) "İnsanlardan korkmayın; Benden korkun." (5:48) Bu konunun önemini daha da iyi vurgulayalım: "Biz bu Kurân'ı bir dağ başına indirmiş olsaydık, dağın Allâh korkusundan eğilmiş, parça parça olmuş olduğunu görürdün." (59:21)

Bu girişten de açıkça anlaşıldığı üzere, eğitimciler, çocukların Tanrı dini ruhunda terbiye edilmelerini, yetişkin hale geldiklerinde hoş olmayan davranışlardan kaçınmalarını, yasak olan şeylerden sakınmalarını, aşağılık arzulara teslim olmamalarını ve ilâhi öğütlerden sapmamalarını arzu ediyorlarsa, o zaman Tanrı korkusunu onların içine yerleştirecek vasıtalar temin etmeli ve kalplerini ilâhi niteliklerin ışığı ile aydınlatmalıdırlar.

Bunu başarabilmek için, anne babaların bu özelliklere sahip olmaları gerekir. Ona dönüp Onun sözlerini okuyarak, Onun eşiğine yalvarıp kalplerindeki Tanrı korkusunu giderek sağlamlaştırmalıdırlar. Yasaklanmış olan şeylere asla yaklaşmamalı, emredilmiş buyruklara arka çevirmemelidirler. Çocuklar, anne babalarının kötülüklerden arınmış görür de dinin ruhu ile eğitildiklerinden ötürü dünyanın kötülüklerinden uzak durabilirlerse, aynaları kötü amellerle lekelenmez, vicdanları iyi ahlâkın saçacağı ışık ile aydınlanır. Ne mutlu, çocukluk yıllarını arınmış kişilerle geçirebilenlere! Bu gibi evlerde, ilâhi merhamet meleşti, masum çocukları kanatları altına alacaktır.

Anne babalar, çocuklarının dikkatini, kendi başına var olan Tanrının yüceliğine, Onun gücü ile her şeyi kaplayan bilgisini anlamaya yöneltebilmek için çabalamalıdırlar. Tüm bunları sevgili yavrularının kalpleri ile ruhlarına yerleştirebilmek için her fırsatı değerlendirmelidirler. Anne babalar, günlük işlerinden sonraki zamanlarında, aile ocağını ilâhi bilgi okuluna dönüştürmeliler. İlâhi gerçekleri, öykülerle, ata sözleri ve misallerle, çocukların kabiliyet ve anlayış seviyelerine uygun bir dille açıklamalıdırlar. Buna ilâveten, çocuklarına bu değerli eğitim incilerini daha iyi bir şekilde aktarabilmek için, kendi bilgilerini ellerinden geldiğince artırmaya özen göstermeliler. Çocuklarının aşağıdaki şu hususları anlamalarını sağlamak için, ellerindeki her fırsatı değerlendirmeleri gerekir:

Dünya ve ahiretin yaratıcısı olan Tanrı, yoksul kullarına karşı müşfik ve muhabbetlidir. Peygamberleri vasıtasıyla iyi ve kötüyü ayırt ederek, doğru ve yanlış yol arasına bir ayırım getirmiştir. İnsanlara iyiliği emretmiş, kötü davranışlara yanaşmalarını bile yasaklamıştır. O, Sözlerimizi ve davranışlarımızı daima gözetmektedir. Onun gözünden hiçbir şey kaçmaz. Bizim vazifemiz, bize yasakladığı her şeyden sakınmak ve emrettiği

şeylere yönelmektir. Böylelikle Tanrı bizden memnun olur. Oysa ki eşsiz Tanrı bizden memnun olmazsa, o zaman gerçek mutluluğu elimizden kaçırmış oluruz.

Dedikodu

...dedikodu, kalbin ışığını söndürür, ruhun yaşamına son verir.

Dedikodu, o anda mevcut olmayan bir kişi hakkında yapılan garip bir konuşma eylemine verilen isimdir. Öyle ki, söz konusu kişi, kendisi hakkında söylenenleri duyacak olduğunda, kalbinin kırılacağına şüphe yoktur. Başka bir ifadeyle dedikodu, yokluğundan yararlanıp başkaları hakkında kötü sözler sarf etmek demektir. Dedikodu, toplumsal bir hastalık olup veba misali yayılmaktadır. Bu hastalığa tutulanlar mahvolurlar; kalplerindeki sevgi alevi söner ve akıllarına bir perde inerek ruhları ziyâna uğrar.

Tecrübeler göstermiştir ki, insanoğlunun hayvâni yaratılışı, onu bu alışkanlığa var gücüyle yöneltmektedir; insanlar, dünyasal arzularına veya “*nefsin alevi*”ne yenik düştükleri zaman, başkalarını suçlar, çekiştirir, kötü niyetli eleştiriler yayar ve dedikodu yaparlar; hattâ bundan ötürü bir tür zevk duyarlar.

Her asırda, İlâhi Bağış’ın her gönderilişiyle birlikte, Tanrı peygamberleri insanları uyararak bu davranıştan uzak durmalarını açıkça emretmişlerdir. İyilik sevenler ile uygarlığın yararlarını gözetenler, yüksek ahlâk değerlerini destekleyenler, ilim adamları ve danışmanlar, halkı dedikodu ve kusur bulmaya karşı öğütlemişlerdir. Bu uyarılar, bazen öğüt veya tembihleme şeklindedir; bazen de eğitici öyküler arasında yer alır. Kurân’ı Kerim şöyle emrediyor: “*İçinizden biri, ölü kardeşinin etini yemeyi sever mi?*” (49:12) Burada, dedikoduyu insanoğlunun etini yemeye benzeten Tanrı, ifade edilemeyecek derecede bayağı olan bu davranışa karşı insanları uyarmaktadır. Tevrat ve İncil’in bazı bölümlerinde, bu çok kötü davranış şiddetle kınanmıştır. Levililer (19:16) ve Süleyman’ın mesellerinde (11:19), dedikoduculara ve iftiracılara karşı sert bir dille sitemde bulunulmuştur. Matta (7:4) de Hz.İsa şöyle buyurmuştur: “... *yahut nasıl olur da kardeşine, bırak gözündeki çöpü çıkarayım dersin? İşte mertek senin gözünde!*”

Dedikodu, kusur bulma ve iftira, her ne kadar da ahlâk savunucuları tarafından ayıplanmış ve Kutsal Kitaplarda yasaklanmışsa bile, yazık ki bu alışkanlıklar toplum içinde halâ geniş çapta yaygındır; bununla da kalmayıp nesilden nesle aktarılmaktadır. Dünyanın bu yıkıcı alışkanlıktan kurtulabilmesi için çaresi bulunmalı ve ona bağlanılmalıdır. Ancak o zaman, hastalığın anne veya babadan çocuğa geçmesinin önü alınabilecek, çocuklar da çok küçük yaşlarından itibaren buna karşı bağıışıklık kazanacaklardır.

Anne babanın Tanrı emrine uymaya karar verip dedikodudan tamamen kaçınmaları, en iyi çaredir. Anne babalar, yavrularını koruyabilmek maksadıyla, dedikoducular ile iftiracıların arkadaşlığından sakınmalı, çocukların yanında başkaları hakkında kötü konuşmamaya özen göstermelidirler. Eğer anne babalar bu davranışları kontrol altına alamıyorlarsa, iftira edecekleri zamanlarda, en azından çocukların ortamında bulunmamaları gerekir. Çünkü şurası açıktır ki, anne babanın söz ve hareketleri, çocukların davranışları üzerinde şiddetli bir etki yapmaktadır. Anne, çocuğun ahlâk ve davranışını yapılandıran ilk eğitmandir; dolayısıyla da, çağlayan suyun önünü kaynağında kesip de alışkanlığı annesi ile babasından miras almasına engel olabilirse, işte o vakit dayanıklı bir siper inşa etmiş olur ve hastalığın ilerlemesini tamamen durdurabilir.

Anne babalar, bu görevin imkânsız veya zor olduğunu düşünmemeliler. İyice kökleşmiş alışkanlıklar bile kararlığın gücü ile yenilebilir. Bu yanlış yöne yönlenmiş alışkanlığı kökünden yok etmek için büyük bir kampanya düzenlemek gerekir. Zirâ dedikodu toplum içindeki yerini korudukça, gereksiz pişmanlıklara ve zihinsel acılara neden olmayı sürdürecektir. Böylesi bir uğraşmayı omuzlayacak, bu uğurda bir girişimi başlatabilecek iyi niyetli insanların tümü övgüye lâyık kimselerdir.

Özet olarak: çocuklar, kusur bulma ve dedikodunun izine dahi rastlamayacakları bir ev ortamında yetişmelidir. Dedikodunun her türüsünden sakınılması Tanrının isteği olduğuna göre, bu lekeyi kalplerinin aynasından silmek için uğraşan kişiler, şüphesiz ki yardım görecektir ve güçlendirileceklerdir.

İKİYÜZLÜLÜK VE YÜZE GÜLÜCÜLÜK

Cehennem ateşi ehlinden ol; ama yüzlü olma.

İki yüzlülük ve yüze gülücülük, Tanrı peygamberleri tarafından kesinlikle yasaklanmış niteliklerdir; kaldı ki, ahlâk değerlerini destekleyenlerin çoğu tarafından da kınanmışlardır. Hepsi de bu bayağı niteliklere nefret beslediklerini ifade etmiş, yaşantımızdan kaldırılmasının yararlarından bahsetmişlerdir. Bu konu ile ilgili tüm kutsal yazılar derlenecek olsa ve bilgili kişilerin saygınlık gören ifadeleri ile birleştirilseydi, ancak büyük bir kitaba sığardı. Fakat bizim amacımız, bu konuyu eğitim çerçevesinde tartışmaktır. Böylece anne babalar, bu alışkanlıkların çirkinliğini her zamankinden daha iyi anlayacak, çocuklarını bunların tehlikeli etkilerinden mümkün olduğu kadar koruyacaklardır.

İki yüzlülük, yüze gülme ve kalpte hissedilenlerle dilin söyledikleri arasında bir farklılığın olmasına izin vermek, oldukça bulaşıcı türden ruhsal hastalıklardır. Maalesef nesilden nesle ve anne babadan çocuğa geçerek, hemen hemen herkesin şahsiyetinde izler bırakılmaktadır. Bu öldürücü hastalıklar ne kadar çok yayılırlarsa, toplumun temel yapısı üzerindeki etkileri de o denli yıkıcı olacak ve insanlar arasındaki ilişkiler hep daha şiddetli bir karanlığa boğulacaktır.

Anne baba evde oturmuş konuşuyorlar. Etraflarına birikip onların konuşmalarını dinlemekte olan çocuklar, babalarının bir komşuyu her anlamda çekiştirmekte olduğunu fark ederler. *“Bizim komşudan daha kötüsü yoktur herhalde şu dünyada!” “Çok cimri ve zalim birisi.. Çocukları ve karısı sürekli acı çekiyorlar. Onları yeterli yiyecekten ve üzerlerine giysi alabilmekten mahrum ediyor. O kadar açgözlü ki, günün her dakikasını birkaç kuruş daha toplayayım diye çalışmakla ve kazandıklarını, değersiz taşlar misâli bir köşede biriktirmekle geçiriyor”* der.

Kapının çalmasıyla birlikte bu sözler yarıda kalır. Konuşmaları dikkatle dinlemekte olan çocuklardan biri, kapıda kimin olduğunu anlamak için yerinden fırlar. Tesadüf bu ya, anne babalarının biraz önce sohbetini ettikleri komşu gelmiştir. Masum çocuklar, babalarının bu istenmeyen misafiri öfkeli bir şekilde karşılayacağını veya ev sahibi olarak komşuyu içeri davet etme zorunluluğu duymakla beraber ona soğuk davranacağını düşünürler. Fakat anne babalarının komşu ile, dillerine bal sürülmüşçesine konuşuyor olduğunu gören çocukların ne denli şaşırıldığını kelimeler ifade edemez. Babalarının nazikçe ve tebessüm ederek: *“Hoş geldiniz; dünyada sizden iyi bir komşu olmadığından bahsediyorduk biraz evvel! Ne kadar cömertsiniz; eşiniz ve çocuklarınız rahatlar. Onlara iyi bakmaktasınız. Eviniz cennet gibi; ne kadar iyi kalplisiniz, ailenize en iyi giysileri ve yiyecekleri sağlamaktasınız. Tüm uğraşınız, tüm*

paranız, sevdiklerinizin mutluluğunu artırmaya harcanmaktadır...” demesi, şaşkınlıklarını biraz daha artırır.

Bu beklenmedik değişimden dolayı, gözleri faltaşı gibi açılmış bulunan çocuklar, anne babaları ile “saygıdeğer” komşularına gizlice göz atarlar. Ancak bilmeceyi çözemez ve şaşkınlıklarını gideremezler. Neticede komşu gider; durum eski haline döner. Bu kez baba, öncekinden daha öfkeli bir tavırla yüklenir komşusuna: *“Gördünüz mü, şu saman altında yatan yılan vaktimizi nasıl da aldı?” Gerçekten çekilmez birisi! Elimde olsa bir daha yüzüne bakmam, kilometrelerce uzağa taşınırım.”*

İşte bu şekilde, iki yüzlülük ve yüze gülücülük tohumları çocukların kalplerine ve ruhlarına ekilmiş olur. Okul yılları ile daha sonraki toplum yaşantılarında, bu tohumlar sulanır ve büyüyerek, çoğu kimselerde olduğu gibi bir başka kötü huy halini alır. Böylece uygarlığın en sağlam direklerinden ikisini oluşturan doğru sözlülük ile güvenilirliğin silinmesine neden olur.

Bu nedenle anne babalar, çocukların kalplerini bu en öldürücü zehirden korumak üzere, ellerinden geldiğince çaba göstermelidirler. Eğitim ve öğretimin *“kendin için istemediğini başkası için isteme”* ilkesi bu konu için de geçerli kabul edilip uygulanabilir. En etkili yöntem, anne babanın aile ortamında ikiyüzlülüğe hiçbir şekilde yer vermemeleri olacaktır. Bu kötü huydan uzak durmaları gerekir ki, insanın kusursuzlukları edinebilmesi için gereken eğitim ortamı sağlanabilsin. Öte yandan, çocukların her şart ve koşul altında doğruluk ve içtenliğe kılavuzlanması şarttır; çünkü iki yüzlülük, aldatma ve sahtekârlık topluma ne denli hakim olursa, insani nitelikler ve mükemmellikler de o denli azalacaktır. İnsan mutluluğu ile refahı sekteye uğrayacaktır.

Her konuda, fakat özellikle de toplumun ruhsal anlamda yeniden dirilişi için eksen teşkil eden hususlarda ilerleyebilmek, sebat etmeyi gerektirir. Bu gibi durumlarda olağanüstü bir sabır, tahammül ve sebata ihtiyaç vardır. Bu nedenle eğitimciler, yorgun düşüp de amaçlarına ulaşma yolunda başarısızlığa uğramamalıdır. Toplumun gereği gibi işleyebilmesinin temelindeki bu konu, vazgeçilmez olmanın yanı sıra ciddi ve sürekli bir çalışma ile ulaşılabilecek bir hedef teşkil ettiğinden, ona muhakkak gözülle bakılması doğru değildir.

ANNE BABALARA SAYGI

Çocukların da anne babalarına karşı bazı kutsal görevleri vardır. Bu görevler Tanrısal olup Onun Kitabında yazılıdır...

Anne babalara saygılı olmanın önemi, herkesçe bilinen bir husustur. Bu konu tüm kutsal kitaplarda vurgulanmıştır; ilâhi eğitimcilerin her biri, insanoğlunun dikkatini devamlı bu mevzua çekmiştir. Tevrat'taki öğütlerden bazıları şunlardır: Çıkış Kitabı'nda şöyle buyrulur: *“Babana ve anana hürmet et ki, Allâh'ın Rabb'in sana verdiği toprakta ömrün uzun olsun.”* (20:12) ve yine: *“Babasına ve veya anasına vuran, mutlaka öldürülecektir.”* (21:15) ve daha sonra: *“Anasına veya babasına lânet eden, mutlaka öldürülecektir.”* (21:17)

Süleyman'ın Meselleri kitabında şu sözlerle karşılaşıyoruz: *“Oğlum, babanın talimâtlarını dinle; ve ananın öğrettiğine arka çevirme; çünkü onlar senin başına sevimli bir taç ve boynuna gerdanlık olacaktır.”* (1:8) Ve yine aynı kitapta şöyle yazılmıştır: *“Oğlum, babanın emrini koru ve ananın öğrettiğini bırakma; onları daima kendi yüreğinin üzerine bağla; onları boynuna tak. Yürüdüğün zaman sana yol gösterecek, yattığın*

zaman üzerine bekçilik edecek ve uyandıgın zaman seninle söyleşecektir. Çünkü emir, bir çerağ ve şeriat nurudur.” (6:20)

Kurân'ı Kerim'in ikinci suresinde, Tanrının öğütleri şöyledir: “...İsrailoğullarından söz almıştık; onlara demiştik ki, Tek Allâh'a tapın; analarınıza, babalarınıza... karşı iyi davranın.” (2:77) Dördüncü surede şöyle yazılıdır: “Allâh'a kulluk edin. Ona hiçbir ortak koşmayın. Ana babaya iyilik ediniz.” (4:40) Ve İsrâ suresinde de şöyle buyrulmuştur: “Rabbin hükmetti ki, kendisinden başkasına kulluk etmeyesin; anana babana iyi davranıp onlardan biri veya ikisi de seninle beraberken ihtiyarlık çağına ererlerse, onlara üf bile demeyesin; onları azarlama, onlara saygı ile söyle...” (17:24) “Onlara karşı alçakgönüllülük kanadını yerlere kadar indir ve de ki: ‘Rabbim, beni küçüklüğümde nasıl büyüttülerse Sen de onlara öyle merhamet eyle.’” (17:25)

Anne ve babayı onurlandırmak, onlara saygı göstermek, tüm dinler kadar medeni kanunun üzerinde ısrarla durduğu ve desteklediği bir konudur. Bu davranışların ahlâki ve insancıl neticeleri çoktur. Anne babanın saygınlığı, makamı ve itibarı herhangi bir saldırıya karşı korunursa, işte o vakit toplumun temelini teşkil eden aile sabit kalır ve sarsılmaz.

Toplumunu parçalayıp harap bir hale getirmek, bir ülkeyi yok edip sakinlerini tam bir zarara sürüklemek, aile bağları koparıldığı takdirde süratle gerçekleşebilecek bir hedeftir. Bir aileyi mahvetmenin en iyi yolu, ana babaya hürmetsizlik etmek, onların saygınlıklarını zedeleyip yüksek makamlarına karşı saldırıda bulunmaktır. Her kim, çocukları anne babalarına karşı kıskırtır, onlara karşı asilik duyguları aşılır veya söz ve hareketleriyle aile içinde itaatsizlik davranışlarını, arabozuculuk tutumunu teşvik ederse, amacının kötü ve acınası davranışlar içerdiğini gözler önüne serer.

Bunun aksine, anne babalara karşı itaat ve saygının gerekliliğini çocukların anlamalarına yardım eden, böylelikle de aile refahının temelindeki anne babaya duyulan derin ve içten sevgiyi teşvik eden bir kişinin, kökenini kutsal yazılardan alan bir amaç güttüğü hemen anlaşılabilir. Anne babaya karşı saygıyı öğretmek için:

1. Çocuklar konuşmaya ve kavramaya başladıkları andan itibaren, anne babaların onlara karşı son derece saygılı davranmaya, sert sözler sarf etmeyip kaba bir dil kullanmamaya özen göstermeleri gerekir. Anne babalar, çocuklarının iyi ile kötüyü ayırabilecek güçte olmadığını yahut sergiledikleri şahsiyete önem vermediklerini bir an bile düşünmemeliler; aksine, çocukların kalpleri, büyüklerden çok daha hassas ve narindir. Onlar, en ufak bir meseleden ötürü üzüntü duyarlar.

Anne babalar, çocukları ile her günkü konuşmalarında, yavrularının saygınlığını dikkate almalı, söylenenlerden ötürü üzümlüp kırılmamaları için her cümleyi önceden değerlendirmeye almalıdırlar. Eğer çocuklar kırılırsa, anne babaya karşı kuşku besleyecektir; dolayısıyla da, doğal olarak mevcut bulunan sevgi duyguları silinecektir. Oysa ki çocuklara karşı yapılan düşünceli ve saygılı davranışlar, çocukların anne babalarına veya eğitimcilerine aşk duyguları ile bağlanmasına yol açar. Nitekim öğretmenlerin kullandığı akılcı yöntemler, karakter soyluluğu ile sevgiye yönelik dersleri içerir; ve buna bağlı olarak da arkadaşlık bağlarını güçlendirici bir etki yaratır.

Çoğu ailelerin birliği, bu ilkenin gözetilmemesi nedeniyle tamamen yıkılmıştır. Birçok çocuk, azarlanarak ve kaba bir terbiye görerek büyüdüğü için anne babasına karşı inatçı, hattâ dik başlı olmuştur. Dünyanın bazı bölgelerinde, halk arasında yaygın olan

bir deyimini bu münasebetle söylemek, uygun olacaktır: *“Eğer yetişkinler gençlere karşı saygılı olurlarsa, kendilerine karşı saygıyı korumuş olacaklardır.”*

O halde anne babalar, çocuklarına karşı daima düşünceli davranmalı, onları zeki ve duygusal insanlar olarak görmelidirler. Anne veya baba, sinirli yahut öfkeli bile olsa, kendisini denetlemeli, terbiyeli davranıp iftira atmaktan, sert sözlere başvurmadan kaçınmalıdır. Her şeyden önce, çocukları dövmekten tamamen uzak durmalıdır. Çocuklara karşı kaba davranmanın düşüncesi bile girmemelidir aile ortamına. Çünkü neticede, çocukların karakterindeki saygıyı yok edecek olan ve ailenin diğer fertlerine karşı kabaca davranmalarına yol açarak kalplerindeki tüm sevgi ve şefkat izlerini giderek silecek olan tutumdur, anne babanın sertliği. Şu gerçek inkâr edilemez: anne babalar, çocuklarına karşı saygıyla davrandıklarında, onurları korunmuş olacaktır. Böyle davranmadıkları takdirde, çocuklar da küstah ve saygısız bir anne babaya saygı çerçevesinde davranmaktan yavaş yavaş vazgeçeceklerdir.

2. Bir ailede, anne baba mutlak otoritesini hiçbir zaman kötüye kullanmamalı; talimatlarını dikkatle ve özenle vermelidir. Eğer bir çocuk, herhangi bir işi yapamayacağına inanıyorsa, anne baba bu hususta ısrarcı davranmamalıdır. Eğer mantıksal açıdan çocukların uygulayamayacağı talimatlar verilirse, bunların yerine getirilememesi kaçınılmaz bir durumdur; neticede, talimatı veren anne veya babanın makamı çocukların gözünde düşecektir. Anne babalar zor işlerin yerine getirilmesi hususunda ısrar ettiği ve hattâ bunun temini için kaba ve öfkeli davrandığı takdirde, çocuklardaki asiliğin yüksek bir düzeye ulaşması kaçınılmaz olacaktır.

Bu nedenle anne babaların, çocuklara vermeyi isteyecekleri herhangi bir talimatın yaratacağı sonucu dikkatle düşünmeleri son derece önemlidir. Şu konu anne babalar tarafından hiçbir zaman ihmâl edilmemelidir: eğer bir görev gerçekten de çocuğun yeteneği dışında ise, bunun konu bile edilmemesi gerekir. Çocukların anne babalarına karşı gelmelerinin ve küstahlıklarının temelinde, bu ilkeye önem verilmemesi yatmaktadır.

3. Çocukların küçük yaştan itibaren anne babalarına karşı itaat ruhu ile yetiştirilmeleri gerekir. Kutsal ayetler, şair ve bilginlerin sözleri ile yazıları çocukları açıklanmalıdır. Bu açıklamalar, basit ve uygun bir dille, bazen öğütler şeklinde, kimi zaman da öyküler ve örnekler yolu ile veyahut da geçmişin ve zamanımızın bilginleri tarafından söylenmiş sözler yardımıyla yapılmalıdır. Bu konu o denli önemlidir ki, anne babalar, kendilerine karşı gösterilen en ufak itaatsizliği ciddi bir terbiyesizlik olarak görmelidirler; bu gibi bir saldırıyı düşünmek, çocuğun aklından bile geçmemelidir. Çocuk, anne veya babasına saygısızca davrandığı zaman, bu hareketin doğru olmadığı ve terbiyeli bir çocuğa yakışmadığı derhal belirtilmelidir. Bu davranışın anne babasını gücendirebileceğini ya da üzebileceğini ve şayet bu şekilde davranırsa, bu ve öteki dünyada üzücü sonuçlarla karşılaşabileceğini söylemelidir anne babası. Amaç, anne babasına karşı saygısız sözler söyleyen, yakışıksız davranışlarda bulunan çocuğu anında uyarmak olmalıdır.

4. Çocukların, anne babalarına saygısızlık edip davranışlarını eleştiren, başkalarının önünde onlar hakkında yüksek sesle şikâyetle bulunan kimselerle arkadaşlık etmeleri engellenmelidir. Fakat bu, akıl yoluyla yapılmalıdır. Çocuklar için hiçbir şey, kötü arkadaşlardan daha zararlı olamaz. Gerçekten de *“kötü arkadaşın getireceği zarar, zehirli bir yılanın sokmasından daha kötüdür.”*

5. Şurası açıktır ki, anne, çocuklarının yanında babalarına karşı olan saygıyı azaltacak bir sözden veya davranıştan kaçınmalıdır. Aynı şekilde baba da, hiçbir koşul altında annesi çocukların gözünde küçültmemelidir. Aksine, aileyi ayakta tutan bu iki güçlü direk, her türlü uyuşmazlıktan kaçınmalıdır. Böylelikle mutluluk kuşu, aile ocağının üstüne konar; felâket ve üzüntü kapıları o ev halkına Eşsiz Tanrı tarafından kapanır. Çocuklarımızın mutluluğu veya felâketi, kendi elimizde olduğuna göre, neden peygamberlerin gösterdiği yolda yürümeyelim? Yavrularımızın gelecekteki mutluluğunu neden ihmalkârlığımızdan ötürü mahvedelim?

İYİ EĞİTİLMİŞ BİR ZİHİN

Tüm Bahâi gençlerin, zihinsel başarılarından dolayı dünyanın her tarafında tanınmaları, Hz.Abdulbaha'nın kalbindeki sevgi dolu bir özlemdir.

Elinizden geldiği kadar bilgili olmaya çalışınız... çünkü ilâhi öğretilere göre, ilim sahibi olmak ve sanat dallarında üstünlük kazanmak ibadetten sayılır.

İnsanoğlu, fiziksel ve zihinsel güçlere sahiptir. Beş fiziksel duyu maddi şeyleri kavrar, zihinsel güçler gerçekleri ve doğruyu kavrar. Bu iki gücün birleşimi, insanoğluna insanîyet bağışlayarak, onu maddi ve manevi uygarlığın en yüksek seviyelerine erişebilmesi için hazırlar.

Zihinsel veya iç güçler beş yetenek içerirler:

- 1.Ortak güç:** Beş fiziksel duyu ile zihinsel güçler arasındaki bir aracıdır. Fiziksel duyuların kavradığı her şeyi iç güçlere iletir.
- 2.Hayâl gücü:** nesnelere görüntülerini kavrar ve şekillendirir.
- 3.Düşünce gücü:** nesnelere gerçekleri üzerinde düşünür.
- 4.Anlama gücü:** nesnelere gerçeklerini kavrar.
- 5.Hafıza gücü:** kişinin hayâl ettiklerini, düşündüklerini ve kavradıklarını aklında tutup saklar.

Zihinsel yeteneklerin gelişimi, psikoloji dalındaki çok karmaşık ve anlaşılması güç bir konudur. Bu alandaki uzmanlar, bu konuyu tanımlamak ve açıklamak için yüzlerce kitap ve makale yazmışlardır. Ancak bu yazıları anlamak, eğitim bilminde yetişmemiş kişiler için güçtür. Bununla birlikte, anne ve babaların bu önemli konuya en azından bir göz atmaları gerekmektedir. Kitabın yazarı, kendi anlayışı ile bilgisine dayanarak, konunun ana hatlarını kısaca sunacaktır. Ancak, okuyucuların bu konunun önemi üzerinde düşünerek, bir kez yüzeysel olarak okumakla yetinmemelerini dilemektedir.

ALGILAMA VE TANIMA

Tanrı Emrini desteklemek üzere sarsılmaz sütunlar tesis edilmiştir. Bunların en güçlüleri, öğrenme, akli kullanma, anlayış gücünü geliştirme, evrenin gerçekleri ile Tanrının gizli sırlarını kavramadır.

Çoğu bilginler, “tanıma” ve “algılama” eylemlerinin, insan aklının doğal bir işlevi olduğunu ve bunların, anlama, hayâl etme, düşünme ve fikir geliştirme eylemleri neticesinde ortaya çıktıklarını belirtmişlerdir.

“Algılama” ile “hissetme” arasında temel bir farklılık vardır. Birisi bir şeyi hissettiğinde, o şey dolaysız ve aracısız olarak sinir sisteminden bir cevap alır. Örneğin sıcak ile soğuk,

açlık ile susuzluk ve benzeri duygular buna bir misâl teşkil edebilir. Böyle bir anda, içgüdü hareketsizdir.

Ancak, kişi algılama aracılığı ile bir şeyi diğerinden ayırmak isterse, o zaman zihinsel yetenekler derhal devreye girerek çalışmaya başlarlar. İnsan aklının gücü ile çalışması belirginleşir; çünkü algılama ve tanıma, esas olarak ayırt etme ve farklılığı anlamadan oluşmaktadır. Bir kimse “*bu kitabı biliyorum*”, veya “*bu şahsı tanıyorum*” dediğinde, o kitabı diğerlerinden ayırt etmekte güçlük çekmediğini veya o şahsı diğerlerinden kolayca ayırabildiğini ifade etmektedir.

Aklın çalışması, yalnızca maddi dünyada değil, kuram dünyasında da gösterir kendini; nitekim insan aklı, fikirler arasında ayırım yapar.

Bunun yanı sıra, zihinsel yetenekler, birbirine benzeyen unsurların ortak niteliklerini saptayıp sınıflamak gibi önemli bir görevi yerine getirir. Bu şekilde yapılan sınıflamalar doğrultusunda, özel ve gerçek anlamları ile bilimler ortaya atılabilir. Örneğin “*bu nedir?*” sorusunu kendi kendine soran bir kişi, onun bazı şeylere nasıl benzediğini algılar. Örneğin “*bu yeni nesne ‘ağaçlar’ adı altında toplanmış bir sınıfa aittir; çünkü her yönden ağaçlara benzemektedir*” sonucunu çıkarır. Bunu algıladıktan sonra “*bu nesne de bir ağaç olmalı*” yönündeki kararı süratle verir.

Demek ki, algılama ve tanıma şundan ibarettir: birey bir yandan çeşitli nesnelere arasındaki ilişkiyi algılar, onları birbirine bağlayıp sınıflara ayırır; diğer taraftan da, bir nesnenin belirgin özelliklerini kavrar. Bu konuya kesinlik getirmek amacıyla, o nesnenin ne olduğunu saptayarak diğerleri ile karıştırma olasılığını ortadan kaldırır. Böylelikle herhangi bir anda, “*bu bir kitaptır*”, “*bu bir mürekkeptir*”, “*bu bir kalemdir*” veya “*bu bir kağıttır*” diyebilir.

Doğuştan üstün ve güçlü, disiplin ve gayretle uygun biçimde geliştirilmiş bir akıl, bilinmeyen olguları keşfeder, değişik bilimlerin sınırlarını ortaya çıkarabilir. Dünyadaki yüksek zekâlı insanlarda görülen üst düzeydeki insan aklı, normal zekâyâ sahip kimseler tarafından kolayca algılanamayan küçük nesnelere arasındaki olağandışı veyahut gizlenmiş ilişkileri algılayabilir. Sonuç olarak bu tür bir akıl, dünyanın sınırlarını keşfetme yeteneğine sahiptir.

Hafıza

Tüm bağışların özü ilâhidir; ancak bunların hiçbiri, bitmez tükenmez sevinç meyveleri veren ebedî bir lütuf mesabesindeki zihinsel araştırma ve incelemenin gücü ile kıyaslanamaz.... onlar, ebedî bir bağış, ilâhi bir lütufturlar; Tanrının insana bahşettiği en yüce birer armağandır. Bu sebeptendir ki, ilim ve sanatları elde etmek için samimiyetle çabalamalısınız. Başarılarınız ne kadar büyük olursa, ilâhi amaç dahilindeki ölçünüz de o denli yüksek olacaktır.

Bilimin asırlar boyunca dikkate değer bir şekilde ilerlemiş olmasında, hafızanın oynadığı önemli rol ile zihinsel uğraşın her aşamasında yarattığı etki küçümsenemez. Geçmiş tecrübelerin izlenimlerini saklama gücü olmasaydı, dış dünyadaki izlenimlerin insanoğlunun iç güçlerine girmesini sağlayan araçlar, onu çıkarımlar yapmaya yönelten algılar ve çevresinin üzerinde yarattığı etkiler derhal unutulacaktı. İnsanoğlu bu yetenektan yoksun olsaydı, hiçbir şeyi algılayamaz, idrâk edemezdi; zihinsel uğraşları ile zekâsı verimsiz olur, önemi kalmazdı.

Örneğin birisiyle tanıştığımızda, onun yüzünü ve özelliklerini hafızamıza kaydetmezsek, yanımızdan uzaklaşır uzaklaşmaz aramızda hiçbir ilişki veya tanışıklık kalmaz. Aynı şekilde, eğer hafızamız olmasaydı, geçmişte gördüğümüz veya izlediğimiz hiçbir şeyin anlamı olmazdı. Algılama güçlerimiz, şimdiki zamanla sınırlanır, duygu ve izlenimlerin olduğu anda sinir sistemimizde meydana gelen titreşimlerin ötesine geçemezdi. Örneğin hafızadan yoksun bir kişi, güzel bir şarkıyı dinleyecek olsaydı, işitme duyusu tarafından algılanmasına rağmen, o şarkı aklına yerleşmezdi; sona erdiğinde ise, dinleyicide herhangi bir izi kalmazdı.

Demek ki hafıza yeteneği olmasaydı, dış duyuların algıladığı hiçbir şey akılda izlenim bırakmazdı. Dürtüyü yaratan maddi nesnelere ortadan kaldırılır kaldırılmaz, sanki hiç mevcut olmamışlar gibi bir durumla karşılaşılırdı. Böyle bir durumda, yaratılmış şeylerin gerçekleri arasındaki ilişkiler gizli kalır, insanoğlu doğanın sırlarını çözme konusunda kendisini güçsüz hissedirdi.

Bu nedendir ki, psikologlar hafıza gücünün son derece önemli olduğunu kabul etmiş, onu güçlendirmek için yöntemler göstermişlerdir.

HAFIZA NASIL ÇALIŞIR

Hafıza, geçmiş tecrübelerin izlenimlerini akılda tutma, onları tekrar hatırlama ve gerektiğinde birbirinden ayırt etme yeteneğine sahiptir. Anımsama, yalnız düşüncelerle değil tüm şahsi ve zihinsel koşullarla da ilişkilidir. Zekânın sezdiği ve ister duygu ister algı yoluyla olsun aklın algıladığı her şey hafızada tutulur ve yeri geldikçe hatırlanır.

Hafızanın iki özelliği vardır: biri kişisel, diğeri geneldir.... Birincisi, önemli veya önemsiz olsun her bireyin yaşamını tarihsel bağlamda kaydederek, herhangi bir anda, geçmişteki ve şimdiki durumunu idrâk etmesini sağlar. Diğeri ise kişinin diğer insanlarla ve tüm dünyayla bağlantısını kurar; kendi şahsı ile özelliklerini tanımasına yardım ederek, değişik unsurları, değişik insanları, olayları ve etrafında olanları ona öğretir. Böylece hafıza, insanoğlunun dış dünya ile bağlantı kurmasını (bu bağ, toplumu bir arada tutan bağıdır) mümkün kılan bir araçtır. Geçmişin, şimdiki zamanla ve gelecekle ilişki kurabilmesine neden olur.

Hafızanın genel olarak dört görevi vardır:

- A. ***Düşünceleri tutmak***
- B. ***Tuttuğu şeyi hatırlamak***
- C. ***Biriktirilmiş değişik unsurlar arasında ayırım yapmak***
- D. ***Kaydedilmiş olayların zamanını belirtmek***

Şöyle ki, algılanan her şey hafızada bir izlenim bırakarak orada alıkonur. Bu izlenim, uygun zamanda hatırlanır; her hatırlanan şey, diğer duygu ve algılardan ayırt edilebilir ve bu izlenimin akla ne zaman girdiği açıkça belirtilir.

Bu nedenle hafıza, hatırlanan her şey için dört görev gerçekleştirir. Bu dört görev aşağıda kısaca açıklanacaktır:

A. Düşüncelerin Tutulması

Düşüncenin nasıl alıkonduğunu anlayabilmek çok güç ve karmaşık bir iştir. Bu konuyu açıklığa kavuşturmak amacıyla psikologlar, çareyi zorunlu olarak benzetmeler yapmakta bulmuşlardır. Bazıları hafızayı bir ambara benzetmişler; şöyle ki: düşünceler zihne girdikten sonra, belirli koşullar altında hatırlanmak üzere bu ambarda depolanır ve gizlenir. Bazıları onu, üstüne çizgiler çizilmiş kum tabakalarına benzetmişlerdir. Birkaç kişi, hafızanın, sonsuz sayıda resimler çekebilen bir fotoğraf makinesi ile olan

benzerliğinden söz etmişlerdir. Daha başkaları ise, hafıza yeteneğini, kaydettiği her şeyi tekrarlayabilen bir ses alma cihazına benzetmişlerdir.

Bazı uzmanların görüşlerine göre, davranış, tepki veya algılama yoluyla iç benliğimizi etkileyen her şey bir izlenim bırakmaktadır. Demek ki izlenimlerin zihinde tutulması, insan aklının bir özelliğidir. İzlenimler biçimlendirilir ve özel koşullar altında, zihinde tutma olayı gerçekleşir. Bu özel durumlardan biri, kişinin fiziksel durumu veya fizyolojisidir. Çünkü düşüncenin alıkonması işlemi doğru çalışacaksa, fiziksel sağlığın korunması ve sinir sisteminin kusursuz olması gerekir. Fiziksel açıdan sağlık, hafızanın çalışması ile doğrudan ilişkilidir; dolayısıyla da sağlığa zarar veren her şeyden kaçınmak gerekir. Hastalıklı bir insan, doğal olarak güçlü bir hafızadan yoksundur. İyi eğitilmiş bir hafızaya sahip olmak isteyenler, sağlıklarını korumak için önlemler almalıdırlar (bu konu ile ilgili kitaplar her yerde bulunabilir). Sağlıklı olabilmek için, sigara, alkollü içki, kirli hava, uzun süreli uykusuzluk, zevk ve eğlence düşkünlüğü, sindirim bozukluğuna neden olan aşırı yemek yeme alışkanlığı gibi tesirlerden uzak durmak gerekir.

Hafızada güçlü bir izlenim yaratabilmek ve akılda tutma olgusunu yüksek düzeyde gerçekleştirebilmek üzere gereksinilen bazı *psikolojik koşullar* şunlardır:

1. İzlenim Şiddeti

Algılama anında edinilen izlenim ne denli şiddetli olursa, hafızada tutulma süresi o kadar uzun olacaktır. Hemen herkes, yarattığı şiddetli izlenimler nedeniyle hafızasından hiç silinmeyen tecrübeler yaşamıştır muhakkak. Hafızayı bir fotoğraf makinesine benzetirsek, izlenimin keskinliği daha ziyâde, filmin üzerinde görüntüyü oluşturacak yeterli derecede kuvvetli bir ışık kaynağına bağlıdır. Demek ki bir olayın yarattığı etki ne kadar şiddetliyse ve oluşan izlenim ne denli güçlüyse, hafızada bıraktığı izlenim o kadar derin, akılda tutulma süresi de o kadar uzun olacaktır.

2. Heyecanın Derecesi

İzlenim şiddetinin yanı sıra, bir olayın yarattığı heyecan derecesi de, akılda tutma süreci dahilindeki neredeyse eşit ölçekli bir tesire sahiptir. Bir olayın yarattığı heyecan ve çalkantı ne denli büyük olursa, hafızada yarattığı izlenim o kadar uzun süreli olacaktır. Sevinç ve mutluluk yaratan veya endişeye, üzüntüye neden olan bir olay, bu gibi duyguları yaratmayan olaylardan daha uzun bir süre hafızada tutulur. Hafızayı büyük bir denize benzetelim; denizdeki çalkantı ve heyecanı yaratan rüzgârdır ve rüzgâr ne kadar kuvvetli eserse, dalgaların boyu da o kadar büyük olur.

3. Zihni bir Noktaya Toplama

Zihni bir yere toplamanın hafıza üzerindeki etkisi çok büyüktür; çünkü insan, belli bir konuya ne denli önem verirse, o konunun hatırlanması da o kadar uzun süreli olur. Bazı insanlar çok çabuk ezberler, ancak kolayca unutulurlar. Öte yandan, bazı kimseler bir şeyi hafızalarına özenle ve çabayla kaydeder ve bunu çok iyi saklarlar. Şüphesiz kum yığını üzerinde çizgiler çizmek, mermer üzerine bir şeyleri oyarak yazmaktan daha kolaydır; ancak mermer üzerine oyulan herhangi bir şey asırlarca kalırken, kum üzerindeki çizgiler rüzgârla ve dalgalarla süratli bir şekilde silinip gidecektir.

Zihni bir noktaya toplama yeteneği, hatırlanması gerekeni açıklığa kavuşturma özelliğinden ötürü hafızanın kusursuz bir yardımcısıdır. Anlaşılması güç, belirgin ve keskin bir anlamı olmayan bir şey hafızaya büyük güçlüklerle yerleşir; bununla da kalmayıp kolaylıkla unutulur. Ancak, açık seçik ve iyice anlaşılmalı olan her şey, kolaylıkla kaydedilerek hafızada uzun süre kayıtlı kalır.

Tüm duyuların uyanık halde ve dikkatin bir yere toplanmış olması, güneş ışınlarının bir büyüteçten geçmesine benzer; ancak dalgalılık ve dikkat süresinin kısalığı, aynı ışınların bayağı bir camdan geçmesine benzer; güneşten gelen ışın büyüteç tarafından kırıldığında, ateş yakmak için gerekli olan sıcaklıktan çok daha fazla bir ısı yaratır; oysa bu ışın bayağı bir camdan geçtiği zaman etrafa yayılır, fakat ısı oluşturmaz. Aynı şekilde zihni bir yere toplama ve uyanıklık, güçlü bir hafızanın gelişmesi açısından çok önemlidir.

4. Disiplin ve Düzen

Disiplin ve düzenin hafızanın çalışmasıyla olan ilişkisi bilinirse, hafızanın gücü daha belirgin, düşüncelerimiz daha keskin, daha duru olup zihinsel ilişkilerimiz daha iyi kurulacaktır. Bu nedenle şiir, düzyazıdan daha kolay ezberlenir. Eğer düzyazı düzenli ve mantıklıysa, birbirini tutmayan, dağınık yazılardan daha iyi hatırlanır.

5. Tekrar

Hafıza için tekrar her şeyden daha önemlidir; bunu uygulamayan insanlar çok az şey ezberleyebilir, çok az şeyi akılda tutabilirler. Bazı konularla devamlı karşılaştığımızdan ötürü onlara karşı ilgi duymadığımız ve onları öğrenmek istemediğimiz halde aklımızda yer ederler. Bu nedenle bazı uzmanlar, tekrar ile hafıza sürecinin birbirinden ayrılmaz iki unsur oldukları kanısına varmışlardır.

6. Düşüncelerin Hatırlanması

Düşüncelerin hatırlanması, isteyerek veya istemeyerek gerçekleşir. Yani kimi zaman kendiliğinden, kimi zaman ise isteyerek yapılan bir eylemdir. Bu duruma halk dilinde *“aklıma şu veya bu geldi”*, *“şu veya bunu hatırladım”* gibi sözlerle ifadeye getirilir. Birinci örnekte istemeyerek yapılan bir davranışa değinilirken, ikincisinde isteyerek yapılan bir hareketten söz edilmektedir.

Hafızanın gizli yerlerinde uzun zaman saklanan düşünceler, çoğu zaman kendiliklerinden bilinç altına yerleşirler. Örneğin düşünceleri ile duygularını yapmakta olduğu bir işe odaklayan bir kimse, çok önceden duyduğu bir müzik parçasının nağmelerini birdenbire hatırlayarak onu mırıldanmaya başlar. Bu durum gün boyunca tekrarlanabilir; çünkü bunu istemese bile, söz konusu müziğin ezgisi aklına ve duygularına kenetlenmiştir; o andaki düşüncelerini dağıtmaktadır ki, içinde bulunduğu durumu değiştirebilecek kuvvette olmadığını dahi itiraf edebilecek haldedir.

Hafızada güçlü bir izlenim bırakan düşünce ve fikirler, aynı şiddetle hatırlandıklarından dolayı, yaşanmakta olan izlenimler ile geçmişin anıları arasındaki çelişkilerin doğmasına öncülük ederler. Geçmiş anılarımız harekete geçtiğinde, bu anılar düşünce kanallarımızı o denli meşgul eder ki, yaşamakta olduğumuz anın duygu ve izlenimlerine yer kalmaz.

C. Yargılama

Hafızanın diğer bir önemli görevi ise yargı gücüdür. Bir insan, aklındaki bir düşüncüyü diğer düşüncelerden ayırt etmek istediği zaman, onun geçmişteki belirli bir zamanda hafızasına yer etmiş bulunduğunu kolaylıkla bilmesi gerekir. Bu nedenle yargı gücü, zaman unsurundan ayrılamaz. Buna ilâveten kişi, düşüncesinin o andaki algı ve duygularından ayrı ve farklı olduğunu, bunun hayâlden kaynaklanmadığını kesinlikle ayırt edebilmelidir. Yargılama bu biçimde gerçekleştiği takdirde, düşüncenin hatırlanmış olduğuna hiç şüphe kalmaz.

Örneğin bir şahıs, diğer bir şahsı gördüğünde veya bir şarkı duyduğunda, o şahsı daha önce kesinlikle gördüğünü veya o şarkıyı daha önceden duyduğunu, şu anda görmekte

veya duymakta olduklarının, hafızasına depoladıklarıyla aynı olduğu yargısına doğru biçimde varabilmelidir. O zaman, geçmişteki izlenimini o anda hatırlamakta olduğu konusunda bir şüphe kalmaz.

Düşüncenin hatırlanması ile şimdiki algı arasında önemli bir fark vardır:

1) Algılama, hatırlamadan çok daha şiddetli ve kesindir. Herbert Spencer'ın görüşüne göre, nesnelerin algılanması güçlü bir unsurken, düşüncenin hatırlanması zayıf bir unsurdur. Eğer bir şahıs Notre Dame Katedralini ziyaret eder, özelliklerini inceleyip birkaç gün sonra bu ziyaretini tekrar düşünürse, kesinlikle tüm ayrıntıları hatırlayamadığını görecektir. Bu durum, katedrale ilişkin anılarını hatırlama anının, ziyaret sırasındaki algılarından daha zayıf, daha karmaşık olduğunu göstermektedir.

2) Algılama istem dışı bir şekilde gerçekleşirse zihne zorla yerleşir. Bir şahıs, Notre Dame Katedralinin önünde duruyorsa ve gözleri açıksa, onu görmemesi mümkün değildir. Diğer taraftan, kişinin bu manzarayı hatırlaması, kendi isteğinin bir sonucu olarak meydana gelirken, bu izlenimin hatırasından silinmesi veya değişikliğe uğraması mümkündür.

3) Bir şahıs bir şey gördüğünde, daha önceki izlenimleri onun uygunluğunu etkiler. Örneğin çalışma masamı gördüğümde, onu algımlarken, kütüphaneyi, oradaki kitapları ve okul hayatımı hatırlarım. Ancak o anda algılanan şeyler, hatırlama olgusunu çoğunlukla karmaşılaştırır. Örneğin bir tüccarın evinde gördüğüm yazı masasını hatırladığımda, aynı zamanda çalışma odamda bulunan kendi masamı da hayâlimde canlandırırım. Bu ikinci izlenimin şiddeti, yani yazı masamı zihnimde canlandırmam, tüccarın masasına ilişkin zihinsel görüntüyü zayıf bir hatırlama olgusuna dönüştürür.

D. Zaman Unsuru

Algılanmamış olan bir şeyin zamanını belirtmek(bu, hatırlama eyleminin son aşamasıdır), hatırlanan her ayrı izlenim için belirli bir zaman göstermekten ibarettir. Şöyle ki, yargı aşaması tamamlanıp izlenimin nerede gerçekleştiği saptandığında, bu izlenimin her yönden kesinlik kazanabilmesi, oluşuma ilişkin zaman unsurunun da göz önünde bulundurulması ile gerçekleşir.

Örneğin bir kente seyahat ettiğimi hatırlıyorum ve seyahati yaptığımdan emin olmakla beraber, bu seyahatle ilgili izlenimlerim zamanla hafızamdan silindiği için seyahat yılının hangi mevsime denk düştüğünü bir türlü bulamıyorum. Bu seyahatin tarihini hatırlayabilmek amacıyla, zihnimde geçmişe dönerek buna bağlı olaylar zincirini teker teker incelemeye başlıyorum. Bu konuyu araştırırken, seyahat sırasında uğradığım bir misafir evindeki odun sobasının yanmakta olduğunu ve sıcaklığından hoşlandığım için oradaki hizmetliye biraz daha odun getirmesini söylediğimi hatırlıyorum. Böylelikle seyahatimi kışın yaptığımı hatırlıyorum. Bu sayede zaman unsuru çözülmüş, hafızamdaki araştırma da sona ermiş oluyor.

Eğer benlikle zekâ arasındaki karşılıklı ilişkiler düzenli olduğu kadar kesin biçimde sürdürülürse, o zaman olay ile onun meydana geliş zamanını bağdaştırmak çok daha kolaydır. Şöyle ki, hafızamızda kaydedilmiş bir dizi olayların izini takip ederek, aradığımız izlenime ulaşabiliriz. Ancak, bunu yapabilmek zannettiğimiz kadar kolay değildir. Çünkü bazı izlenim ve tecrübelerimiz o denli belirsiz hale gelmişlerdir ki, hatırlanması hemen hemen imkânsız olmuştur; demek ki unutkanlık da hafızanın bir özelliğidir.

Buna karşın, hafızalarımıza iyice yerleşmiş bir izlenimin hatırlanması işleminin son aşaması, zaman unsurunun belirlenmesiyle tamamlanır.

Hafıza Hastalıkları

Hafızanın, her biri ayrı özellikler sergileyen değişik özelliklerden oluştuğunu gördük. Bu unsurlar, bazen hastalıklara ve düzensizliklere uğrarlar.

Genel olarak hafıza hastalıkları iki sınıfa ayrılabilir:

- a) **Hafıza kaybı**
- b) **Olağanüstü hafıza güçlülüğü**

Hafızayı etkileyen en yaygın hastalık unutkanlıktır; hatırlama gücünü o denli etkiler ki, geçmişin hatırlanması olanaksız hale gelir.

A. Unutkanlık, kendini değişik biçimlerde gösterir

1. Genel unutkanlık: Bu durum, birkaç dakika veya senelerce sürebilir; hastalığa tutulmuş olan kişi, bu süre içinde geçmişine ait hiçbir şeyi hatırlayamaz. Düşmek, kafaya vurulan bir darbe veya tifo gibi bir hastalıktan dolayı görülen şiddetli ateş(kısa bir süre devam etmiş olsa bile), kişinin yaşamı boyunca edindiği bilgileri tümünden silebilir. Bazen genel unutkanlık, kendini belirli fasılalarla ara sıra gösterir. Buna geçici unutkanlık yahut geçici hafıza kaybı denir.

2. Tedrici unutkanlık: Bu hastalığa tutulmuş olan bir kimse, öncelikle yeni öğrendiklerini, daha sonra da geçmişine ilgili olanları yavaş yavaş unuttur. Bu alışkanlık, kişinin çocukluk yıllarına ilişkin tüm anı ve bilgilerini unutmasına kadar devam edebilir.

3. Kısmen unutkanlık: Bu durumdaki bir hasta, bazı şeyleri hatırlayamazken bazı şeyleri hatırlama gücüne sahiptir. Örneğin matematik ve müzik dalında edindiği bilgileri tamamen unutulabilir, fakat diğer bilgiler bozulmaya uğramaksızın kalacaklardır. Bu tür unutkanlık birçok biçimler alabilir; ama tümünü burada saymamız mümkün değildir. Örneğin bu hastalıktan ötürü ıstırap çeken bazı kimseler kendi adlarını unutulabilir, bazıları renkler ile sayıları hatırlamayabilirler; daha başkaları ise konuşma kurallarını anımsayamayacak halde olabilirler.

B. Yukarıda bahsedilen ikinci hastalık, olağanüstü hatırlama gücüdür. Bu hastalık aşırı boyutlara ulaştığında, hafızaya kaydedilmiş her şey inanılmayacak bir süratle ansızın ortaya çıkar. Bu durum, ölümle mücadeleden geri dönmüş birçok kimseler tarafından yaşanmaktadır; bu kişiler normal yaşama geri döndüklerinde, geçmişteki yaşantılarını bir sinema perdesine yansıtılmış gibi gördüklerini anlatırlar.

Bu hastalık kendini bir şahısta kısmen gösterdiği zaman, tamamen unutulmuş ve hiç önem vermediği şeyleri hatırlama eğilimi gösterir. Örneğin çok şiddetli bir ateşin etkisinde kaldığı zaman, normal koşullarda ne kendinin ne de başkalarının inanamayacağı düşünceleri hatırlayıp dile getirir.

HAFIZANIN DEĞİŞİK TÜRLERİ

Psikologlar, hafızaya bağlı hastalıkları inceleyerek değişik türde hafızaların bulunduğunu ve herkesin aklında tutma gücüne ilişkin özelliklerin aynı olmadığını ortaya koymuşlardır. Bunun nedenlerinden bazıları, kalıtım farklılıkları, özel duyarlılıklar, bazı

duyuların yüksek düzeyde gelişmesi ve değişik alışkanlıklardır. Bu ve diğer unsurlar, herkesin farklı bir hafızaya sahip olmasını beraberinde getirirken, toplumun fertlerini de birbirinden farklı kılar.

Genel olarak hafıza iki alanda çalışır. Duyularla ilişkisi olan ve nesnelere ilgilenen **Dış Hafıza** ile kuramlar ve düşüncelerle ilişkisi olan **Zihinsel veya Entellektüel Hafıza**.

Duyulara bağlı hafıza türleri şunlardır:

- a. **Görsel Hafıza**
- b. **Duyusal Hafıza**
- c. **Dokunsal Hafıza**

Bunların her biri değişik düzeylerde işlev görmektedir. Örneğin görsel hafıza sayesinde sanatçılar, heykeltıraşlar ile mühendisler, renk uyumu, şekil, biçim ve uzaysal ilişkileri hatırlama yeteneklerini kullanırlar. Duyusal hafıza konusunda, müzisyenler diğerlerinden daha iyi eğitilmişlerdir; dolayısıyla uzun müzik parçalarını hafızaya kaydedebilirler. Dokunsal hafızaya gelince, kör insanların, nesnelere dokunularak öğrenilen niteliklerini başka kimselerden daha iyi ayırt edebildikleri herkesçe bilinen bir konudur.

Kuramlar ve düşüncelerle ilgili hafıza türleri de değişik düzeylerde seyretmektedir. Örneğin matematikçilerin, filozoflar ile doğa bilimcilerinin akılda tutma yetenekleri daha başkalarından farklıdır.

Buradan anlaşılacağı gibi, insanlar hafıza türlerinden ötürü değişik sınıflara ayrılırlar: bir kişinin görsel hafızası daha güçlüdür; bir diğerinin duyusal hafızası daha çok gelişmiştir. Daha başkaları ise, dokunarak ulaşılan akılda tutma gücü bakımından daha üstündür. Şöyle ki, bir kişi görme duyusuyla hafızaya iletilen konuları daha bir kolaylıkla aklında tutabilir. Diğer bir kişi işitme duyusu aracılığı ile öğrendiklerini daha iyi hatırlayabilir. Bir başkası da, kasların hareketine bağlı olan yazma, yüksek sesle konuşma veya dokunma yoluyla edindiği izlenimleri daha iyi hatırlayabilir.

Ancak şunu iyice bilmeliyiz ki, yukarıda sözü geçen bu hafıza türlerinin hiçbiri kendi başına varolamaz. Hepsini bir arada beraberce görev yaparlar. Ancak hafızayı etkileyen bu unsurların şiddeti, değişik kimseler için farklılıklar gösterir. Bu unsurlardan biri, bir şahsın hafızasını kuvvetlice etkilerken, bir diğeri bundan daha az etkilenebilir. Her şahsın temel hatırlama yeteneğinin belirli özellikleri, bu farklı unsurların şiddet derecesinden kaynaklanmaktadır.

İYİ BİR HAFIZA NEDİR?

İnsanların hafızaları doğuştan farklı olduğu gibi, dereceleri de farklıdır: hafıza iyi eğitilmiş veya kusurlu olabilir. İyi hafızanın özellikleri şunlardır:

1. Konu rahatlıkla kavranıp derhal akılda tutma yeteneğine aktarılır. Bu öyle bir şekilde oluşabilir ki, kişi konuyu bir defa tekrarlamakla onu kavrayıp hafızasına kaydedebilir.
2. Hafızaya yerleştirilen her şey sağlam kalır. Yani, ezberlenen her şey hafızada kökleşir ve gerektiğinde kolaylıkla hatırlanabilir. Böyle şahıslar, bir konuyu hatırlamak istediklerinde, onu büyük bir çaba sarf etmeksizin zihinlerine çağırabilirler. Onların cevabı her zaman hazırdır.

Bu iki unsur iyi bir hafızanın belirgin özelliklerini temsil eder. Bunlara sahip olan bir kişi, nesnelere kolayca öğrenebilir, onları uzun bir süre ve istediği zaman hatırlamakta güçlük çekmez. Bu özellikleri taşımayan bir şahsın kusurlu bir hafızaya sahip olduğu söylenebilir.

Hafızayı Eğitmek ve Geliştirmek

Hafızayı eğitip güçlendirmenin mümkün olup olamayacağı sorusu, uzun yıllar boyunca psikologlar arasında bir tartışma konusu olmuştur. Sonuçta şu fikirde birleşmişlerdir: hafıza, insan aklının doğal bir parçasıdır ve öz yapısının değiştirilmesi mümkün değildir. Buna karşın zihinsel ve fiziksel bazı sağlık ilkelerinin gözetilmesi halinde, hafıza eğitilip güçlendirilebilir. Bu nedenle, hiç kimse hafızasının umutsuz bir halde olduğunu düşünmemeli; ne de kendisine verilen bu kutsal bağı geliştirmeyi ihmal etmemelidir. Bilâkis, insan ırkının her ferdi hafızasının gelişmesi için sürekli girişimlerde bulunmalı, bazı kılavuz ilkeleri izleyerek göze görünen kusurlarını düzeltmeye çalışmalı, akılda tutma gücü ile hafıza kuvvetini ilerletmelidir.

Hafızayı güçlendirmek için birkaç öneri vardır; bunların özü aşağıda belirtilmiştir:

1. Madem ki hafızanın iyi çalışması fiziksel sağlığa bağlıdır; her fiziksel sorun, sinir sistemi, sindirim sistemi veya başka bir fiziksel işlemle ilgili her sorunla derhal ilgilenilmeli ve düzeltme yoluna gidilmelidir. Aşağıdaki koşullar, hafızanın çalışmasını güçlendirir: *zihinsel faaliyet anlarında havanın temiz olması; uzağı görmeme durumu ile işitme bozukluğunun giderilmesi; bademciklerin tedavi edilmesi; yemek yerken temizlik ilkelerinin gözetilmesi; rahatsız edilmeksizin uyku uyumak; temiz havada bedensel hareketler yapmak; uyuşturucu maddeler ile alkolden uzak durmak.*
2. Çalışma yeri yeterli derecede sakin ve gerektiği kadar aydınlatılmış olmalıdır ki, dikkati konuya toplamak mümkün olabilsin; böylece anlama ve akılda tutma çok daha yüksek düzeyde olacaktır.
3. Okurken, yazı yazarken veya çalışırken, düşüncelerin yapılmakta olan işe odaklanması.
4. Kitabın bir bölümünü okuduktan sonra, onun bir özetinin yazılması, daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.
5. Herhangi bir şeyi okuyup yazıp veya ezberlemeden önce, bu girişimin amacı saptanırsa, zihinsel yetenekler amaç üzerinde toplanabilirler. Örneğin bir şeyi okumadaki esas amaç onu hafızaya kaydetmekse, o zaman bazı ayrıntıların anlamı ile ilgili soruların cevapları bir süre bekleyebilir. Oysa amaç, kapsamını anlamaksa, o zaman her kelimeye, her cümleye fazlasıyla önem vermek gerekir.
6. Yorgunluğun ilk belirtileri hissedildiğinde çalışmayı bırakmak gerekir.
7. Ezberlenecek konu uzun ise, gereksiz yere baskı altında kalmamak için, birkaç gün süreyle üzerinde çalışmak daha faydalıdır.
8. Bir şeyi ezberlemek gerektiği zaman, konuyu bölümlere ayırmak yerine tümü okunmalı ve birkaç kere tekrar edilmeli.
9. Hangi hafıza türüne sahip olduğunuzu dikkatle değerlendiriniz; bir şey ezberlemek istediğinizde ona güveniniz. Örneğin çok iyi geliştirilmiş bir görsel hafızaya

sahipseniz, o zaman nesnelere göre öğrenmeye çalışınız; iyi eğitilmiş bir duyu hafızaya sahipseniz, o zaman işitme duyunuza daha fazla güvenmelisiniz; yok eğer hafızanız bir işi yaparak daha iyi çalışıyor ise, o zaman konuyu birkaç kez yazmakla daha kolay ezberleyeceksinizdir.

10. Ezberlenecek bölümü ilk kez okurken çok dikkat etmek gerekir; nitekim o anda hata yapılır da hafızada yer ederse, onu düzeltmek çok güç olacaktır.

11. Akılda daha iyi tutabilmek açısından, ezberlenecek konunun değişik bölümleri arasında, gerek kelimeler gerekse de anlamlar bakımından belli bir ilişki bulunmalıdır.

12. Bir şeyi hafızaya yerleştirmek için izlenecek temel yol, konunun tekrar edilmesidir. Ezberlenmesi gereken konu ne kadar çok tekrar edilirse o kadar iyi öğrenilecektir. Şüphesiz ki konuyu kavrama ve yoğun bir şekilde konuya odaklanma şarttır.

Bu noktalar gözetildiği takdirde, akılda tutma yeteneğinin güçlenmesine ve zekânın gelişmesine büyük ölçüde yardımcı olunacaktır. Şüphesiz daha önceden de değindiğimiz psikolojik koşulların da göz önünde bulundurulması gerekir.

Bilimsel Bilgiler Yararlıdır

Yararlı olan her türlü bilgiyi elde etmelerini sağlayınız...

Bilim ve sanat dalında bilgi edinmek, insanlığın en yüce onurudur ama, bu onur, insanî nehrin yüce denize akmasıyla ve de Tanrının ezeli kaynağından esinlenmesiyle bağlantılıdır.

Psikologların görüşüne göre, basit bilimsel konular hakkında bilgisi olmayan anne babalar çocuklarının sorunlarını gereği gibi cevaplandıramazlar. Bilimsel konular ile ilgili bazı örnekler aşağıda sunulmuştur; ancak anne babalar, gerektiğinde halka açık kütüphanelerden daha fazla bilgi elde edebilirler.

Bu konular, yeri geldikçe çocuklara açıklanabilir; böylelikle anne babalar, yavrularının bilgilerini artırarak onları öğrenme ruhu ile büyüteceklerdir. İşte anne babalara çocuklarının sorularını cevaplayabilmek için yararlı bulabilecekleri, oldukça basit bir dille hazırlanmış bilimsel bilgilerden birkaç değişik örnek.

A.Dünya

1. Dünya, küresel bir madde olup portakal veya karpuz biçimindedir. Dörtte üçü sularla kaplı, diğer kısmı ise kuru topraktır.

2. Dünya, hem kendi ekseni etrafında hem de güneşin etrafında döner. Bu iki değişik hareket, aynı zamanda gerçekleşir ki, dünyanın bu hareketleri, bir oyuncak topacın dönmesine ve aynı zamanda geniş daireler çizmesine benzer.

3. Ekseni etrafındaki tam bir dönüşünü yirmi dört saat içinde tamamlayan dünya, bize günler ile geceleri temin eder. Dünya, güneşin etrafındaki devrini 365 gün 6 saat 9 dakika ve 9 saniyede tamamlar; dolayısıyla, değişik mevsimlerin oluşmasına yol açar.

4. Mıknatısın metal iğneleri kendine çekmesi misali, dünya da aynı şekilde maddeleri kendine doğru çeker. Bizlerin toprağa basabilmesi ve bir yerden bir diğerine fırlamıyor oluşumuz bu sebebe bağlıdır.

5. Korkunç bir hızla dönen dünyanın hareket ettiğini hissetmemekteyiz; gemide bulunan yolcuların geminin ilerlediğini fark etmedikleri gibi...

6. Sıvı maddeler bir yere çarpıp şekil değiştirmedikleri takdirde küreseldirler. Yağmur ve dolu taneleri yere düşmeden önce küreseldirler. Güneş, ay ve yıldızlar da küreseldir. Dünyamız sıvı durumunda iken, soğuduğunda, doğal olarak küresel bir biçim almıştır.

7. Dünyanın yuvarlaklığını gösteren birçok kanıtlar vardır; bunların bazılarını aşağıda belirteceğiz:

a) Limana yaklaşmakta olan bir gemiyi deniz kenarından izleyen bir kişi, ilk önce geminin üst kısmını fark eder; daha sonra da yavaş yavaş diğer kısımlarını görür.

b) Aynı şekilde, kıyıda bulunan izleyicilere göre, rıhtımdan ayrılan bir geminin gövdesi, direktten önce gözden kaybolur. Eğer dünya küresel olmasaydı, gemi çok uzaklardan bile güçlü dürbünler yardımıyla izlenebilirdi. Çıplak gözle bakıldığında, geminin direği gövdesinden çok daha çabuk gözden kaybolur. Nitekim gövdesi direğinden çok daha geniştir; dolayısıyla da uzaktan görülmesi daha kolaydır.

c) Kıyıya yaklaşan gemideki yolcuların gördüğü ilk şey, kentin en yüksek binalarının üst kısımlarıdır; daha küçük binalar sonradan görünmeye başlar.

d) Güneş batıp gözden kaybolunca, balonun içinde göğe yükselen bir kişi, güneşi tekrar görebilir. Güneş ikinci bir kez gözden kaybolunca, balonla daha yükseklere çıkarak güneşi bir kez daha görebilir.

e) Bir yolcu, ovada kurulmuş bir şehre yaklaşırken, ilk gördüğü şey yüksek yapılardır; daha sonra yavaş yavaş bütün şehir görünür.

f) Dünya, güneş ile ayın arasına girdiği zaman ay tutulmasına neden olur ve dünyanın ay üzerinde görünen gölgesi yuvaraktır.

g) Dünya güneşten 1.300.000 defa daha küçük ve aydan 50 defa daha büyüktür.

h) Eğer bir şahıs, 24 saat içinde 105 km. yol alıp bu yolculuğu aynı hızla ve aynı yönde 365 gün devam ettirirse, dünyanın etrafını tamamen dolaşmış ve başlangıç noktasına geri dönmüş olur.

B. Gökteki Varlıklar

Gökteki varlıklar üç gruba ayrılır:

1. Sabit yıldızlar
2. Gezegenler
3. Kuyruklu yıldızlar

1. Parlaklıklarını başka kaynaklardan almayan sabit yıldızlar, kendi ışıklarını kendileri yaratırlar. Aralarındaki mesafe her zaman aynı gibi görünür. Açık bir gecede, hiçbir araç kullanmaksızın gökyüzüne baktığımızda 6 bin dolayında yıldız görürüz. Teleskopların yardımı ile binlerce, milyonlarca yıldız görülebilir; öyle ki, onları saymak mümkün değildir.

2. Kendi ışıklarını kendileri yaratmayan gezegenler, parlaklıklarını güneşten alırlar. Aldıkları ışık gece vakitlerinde görünebildiğinden ötürü, bu gezegenlerden bazılarını kolaylıkla seçebilmemiz mümkündür. Nasıl ki güneşe tutulan bir ayna güneş ışıklarını karşı yöne doğru yansıtıyorsa, gezegenler de güneşten aldıkları ışığı yansıtırlar. Bizler bu gezegenleri dünyadan görebiliriz. Gezegenler, kendi eksenleri etrafından değişik hızla döndükleri gibi, güneşin etrafında da dönerler.

Güneş sistemimizde bulunan gezegenlerin isimleri: Merkür, Venüs, Dünya, Mars, Jüpiter, Satürn, Uranüs, Neptün ve Plüton'dur. Bu gezegenlere ilaveten, yüzlerce küçük gezegenler gök bilimcileri tarafından keşfedilmiştir.

Birçok gezegenlerin etrafında bir veya birden fazla doğal uydu dolaşmaktadır; bunlara ay adı verilir. Örneğin Mars'ın iki tane, Jüpiter'in on üç, Satürn'ün sekiz, Uranüs'ün dört, Neptün ile Dünyanın bir uydusu vardır.

3. Kuyruklu yıldızlar da, gezegenler gibi ışık yaratmayıp ışıklarını güneşten alırlar. Kuyruklu yıldızlar, gazlardan oluşan bir buluta benzerler; parlak kafaları ve sönükçe ışıklı kuyrukları vardır. Geceleri arada bir gökte görünürler. Güneşin etrafında dolaşır, tekrar uzaya dönerler.

C. Güneşin Doğuşu ve Batışı

1. Güneş küreseldir; şiddetli bir ışık ve ısı yayar etrafına. Her ne kadar güneşin sabah Doğudan doğduğu ve akşamları Batıdan battığı görünüyorsa da, bu doğru değildir. Bu durumu yaratan, dünyanın dönüşüdür. Bu tıpkı, kıyıda ayrılan bir gemideki yolcuların, limanın kendilerinden uzaklaştığını zannetmelerine benzer.

2. Güneş, her yirmi beş buçuk günde bir kendi eksenini etrafında döner. Dünyanın güneşe bakan kısmı gündüzdür; diğer tarafı ise gecedir. Bu nedenle, Asya ve Avrupa'da gündüz iken, Kuzey ve Güney Amerika kıtalarında gecedir. Amerikalılar sabah kalkıp işe gittiklerinde, Asyalılar ile Avrupalılar yatmaya hazırlanırlar.

3. Güneş ufukta görüldüğü zaman "güneş doğdu" deriz; o noktaya Doğu adı veririz. Güneş ufukta kaybolduğu zaman "güneş battı" deyip bu noktayı da Batı olarak isimlendiririz. Gerçekte güneş ne doğar, ne de batar. Ne doğusu vardır, ne de batısı. Dünyanın Batıdan Doğuya, kendi eksenini etrafında 24 saat içinde tamamladığı bir tam dönüşünden dolayı güneşin Doğudan doğduğunu ve Batıdan battığını sanırız.

4. Dünya ve güneş arasındaki uzaklık 150 milyon kilometre dolaylarındadır; güneşin ışınları dünyaya 8 dakikada ulaşır.

D. Ay

1. Ay da küresel olup dünyanın doğal bir uydusudur. Parlaklığını güneşten alarak dünyanın gece olan kısmını göze görünür biçimde aydınlatır. Ay, gezegenlerden çok daha küçük olduğu halde, bize daha büyük görünür. Çünkü dünyaya, gökteki diğer varlıklardan çok daha yakındır.

2. Bilimsel araştırmalara göre, ayda su, hava veya yaşayan canlılara rastlanmamıştır; yüzeyi de kayalık kraterlerle doludur.

3. Ayın dünya etrafındaki tam bir devri 27 gün 7 saat 43 dakikadır. Dünya ile birlikte, yılda bir kez olmak üzere güneşin çevresinde döner.

4. Ay, dünyanın çevresinde ve kendi eksenini etrafında dönerken, onun değişik "evrelerini" görürüz. Bazı takvimlerde kullanılan "kamer ayları" bu evrelere göre ayarlanmıştır. Bazen Ay'ı hiç göremeyiz; çünkü karanlık olan kısmı bize dönüktür. Daha sonra hilâl şeklinde görünen Ay'ın bu evresini takiben, ilk çeyrek, dolunay ve son çeyrek evrelerini görürüz. Nihayet çok küçük bir parçası görüldükten sonra tamamen gözden kaybolur. Ay'ın güneşten ışık aldığı kısmı Dünyaya dönük değilse, onu görebilmemiz mümkün değildir. Güneşten ışık alan incecik bir kısmı dahi olsa, bize dönük olduğu

zamanlarda onu görebiliriz; Ay'ın bu evredeki hali hilâl olarak tanımlanırken, tamamıyla güneş ışığı alan yüzeyi bize dönük olduğundaki evre ise dolunay ismiyle anılır.

5. Kimi zamanlarda gözlemlenebilen Ay ve Güneş tutulması, Ay'ın hareketinden ileri gelmektedir. Çünkü Dünya, Güneş ile Ay arasına girdiği zaman, Güneş'in ışığı Ay'ı aydınlatmaz. Bu hadise daima, Ay'ın dolunay evresiyle çakışır. Ay, Dünya ile Güneş arasına girdiği zaman meydana gelen hadise ise "Güneş tutulması" olarak bilinir. Ay, güneş ışığının Dünyaya ulaşmasını önlediğinde, buna "tam Güneş tutulması" adı verilir. Aynı şekilde Dünya, güneş ışığının Ay'a ulaşmasını tamamıyla önlediğinde, buna "tam Ay tutulması" denilirken, güneş ışığının az bir kısmının Ay'a ulaşması hali "kısmî Ay tutulması" olarak adlandırılır.

E. Atmosfer

1. Hava hafif bir maddedir; berrak ve temizdir. Havayı oluşturan maddelerin küçüklüğü, onların gözle görülememesine sebep teşkil eder. Ancak hava tabakalarının birleşimi, gök yüzünün mavi renkte görünmesine yol açar. Etrafımızı çevreleyen havayı görmemiz mümkün değilken, meselâ odada bulunan hava gibi, gök yüzüne baktığımızda onu mavi bir kubbe gibi görebiliriz. Bu kubbe, üst üste yerleşmiş hava tabakalarından oluşur.

2. Soluduğumuz hava, insanoğlu dahil olmak üzere birçok canlı türünün gereksindiği bir oluşumdur. Dünya, tıpkı bir karpuzu kabuğu veyahut meyvenin dışındaki kabuk misâli, kalınlığı 110 bin metre olan bir hava tabakası ile çevrelenmiştir.

3. Bulutlar, sis, yağmur, kar, dolu, rüzgâr, gök gürlemesi ve şimşek, havada meydana gelen oluşumlardır.

Bulutlar: Güneşin ısı, okyanuslardaki, denizler, gök yüzü ve nehirlerdeki suyun kısmen buharlaşmasına neden olur. Bu buhar, havadan daha hafif olduğu için, belli bir yüksekliğe ulaştığında orada toplanarak bulutu oluşturur. Demek ki bulutlar, su buharının havada toplanıp sıkışmasından meydana gelirler.

Sis: Güneşin ısı, çoğunlukla su kitlelerinin üzerinde ağır bir buğunun oluşmasına yol açar. Hava çok sıcak değilse, buğu su yüzeyinin hemen üzerinde duracaktır. Sıcaklık arttıkça, buğu tabakası da yükselecektir. Hava tabakalarının üstüne çıkmayan bu kalın buhar katmanına "sis" adı verilir.

Yağmur: Bulutlarda oluşan yoğun buhar, su damlacıklarına dönüşerek hava tabakalarının üstünden yere düşerler. Bu yolla meydana gelen su damlacıklarına "yağmur" denilir.

Kar ve Dolu: Eğer bulutlarda oluşan yoğun buhar, soğuk hava tabakalarıyla karşılaşırse donar ve donan taneler, yeryüzüne kar yahut dolu olarak düşerler.

Rüzgâr: Hava, üst üste gelen tabakalardan oluştuğu için, bu tabakalar arasındaki ısı değişikliği onları harekete geçirir; bu durum rüzgârı yaratır. Bu kımıldama hafifse, bir esinti olarak hissedilir; havanın hareketi güçlüyse rüzgâr çoğalır ve o zaman bir fırtına yaşanabilir.

Gök Gürlemesi ve Şimşek: Bulutlardan iki tabaka, birbirine yakın bir şekilde hareket ettikleri zaman, durağan elektrik aktarımı olur; dolayısıyla bulutlar bu güç ile yüklenmiş olurlar. Eğer birisi artı diğeri eksi elektrik yüklü iki bulut birbirinin yanından geçerse, ikisi

arasında elektriksel boşalım oluşur; bu olay şimşek olarak görülür ve havayı etkilediği zaman, gök gürlemesine yol açar. Bu elektriksel boşalım bir bulut ile dünya arasında meydana gelirse, ağaçları ikiye bölüp yakabilir; hattâ binaları yıkacak kadar güç yüklü olabilir.

Şimşekten doğacak zararı önleyebilmek üzere, Amerikalı bilim adamı Benjamin Franklin'e göre, yüksek binaların bitişiğindeki uygun bir yere bir kuyu kazılmalı. Bu kuyunun üzerine yüksek bir kolon inşa edilerek tepesine ucu platin ile kaplı demir bir çubuk yerleştirilmeli; bu kolondan aşağıya doğru, uzun bir zincir sarkıtılıp bir ucu demir çubuğa bağlanmalı, diğer ucu ise kuyunun dibine daldırılmalıdır. O bölgede şimşek çaktığı zaman, doğal olarak bu aletin tepesine çarpacaktır. Çünkü bina, o çevredeki tüm binalardan daha yüksektir. Böylece elektriksel boşalım, kuyunun dibine doğru aktararak yerde etkisiz hale gelecektir. Eğer binalar, denizlere, göllere, nehir veya havuzlara yakınsa, kuyu kazmaya gerek yoktur. Bu buluş artık çok geliştirilmiş olduğundan, paratoner ismi verilen ve bu işlevi gören aletler kolaylıkla temin edilebilmektedir. Bunların kullanımıyla birlikte, birçok binaların kısmen veya tamamen yıkılması önlenmiştir.

Şurası açıktır ki, insan aklı fiziksel veya zihinsel yöndeki bütün konuların içine girerek onları etkiler. Bu nedenle, eğitimciler bu meselenin önemini tam olarak anlamalı ve çocukların bu olağanüstü yeteneğini eğitebilmek için aşağıdaki bilgilere dikkat etmelidirler:

1. Eğitim, çocuklara mümkün olduğu kadar çok ders vermek, çok sayıdaki değişik konuyu öğretmek veya zihinsel yeteneklerini her türlü bilgiyle doldurmak demek değildir. Aksine iyi bir eğitmenin amacı, çocuğun önemli konuları anlamasına elinden geldiği kadar yardım etmektir; onun bilgisinin boyutlarını keşfetmek ve bunları, psikoloji ilkelerinin yardımıyla geliştirmek olmalıdır.
2. Çocuğun hafızasına yüklenerek, kısa zamanda bilgisini artırmaya çalışan her öğretmen, sorumluluğunu anlamakta başarısızlığa uğramıştır ki, böyle bir öğretmen, öğrencinin geleceğini hiç düşünmemektedir.
3. Öğrenilen bilginin miktarından daha önemli bir şey varsa, bilginin niteliği ile söz konusu bilginin öğrenciye aktarılış biçimidir. Çünkü temel bilgileri öğrenirken, üzerinde düşünerek sebatla çalışma şevki, varlık dünyasının oluşumlarını keşfedip anlama arzusu, çocuğun içinde yaratılmayı bekleyen kavramlardır.
4. Öğrencilerde gerçeği kavrama ve bilgi edinme ilgisi uyandırmakla kalmayıp aynı zamanda onlara, iyi davranışları, güvenilirlik, sadakat ve övgüye değer diğer nitelikleri kazandırmaya çalışan bir öğretmen, görevine bağlı bir şahıstır. Bu sayede her öğrencinin içine bir hazine yerleştirilmiş olur. Çocuk bu hazineden yararlanırken, sürekli gelişmeyi emniyet altına almış olacaktır.
5. Gerçek eğitim, küçük çocukların iç dünyasında, sağlamlıkla ve dikkatlice inşa edilmiş bir öğrenim temelini yaratmak demektir; yoksa, onların zihinsel yeteneklerini zorlayarak veya da onları yıpratarak ulaşılabilecek bir şey değildir.

Ahlaki ve Toplumsal Eğitim

Yakın gelecekte, ahlâk kuralları aşırı ölçüde bozulacaktır. Çocukların bu ve öte dünyada mutlu olabilmeleri için, Bahâî usulünde yetiştirilmeleri gerekir. Aksi

hâlde, dert ve güçlükler tarafından kuşatılırlar; çünkü insanoğlunun mutluluğu, ruhâni davranışların temeli üzerine kurulmuştur.

Çoğu insanlar, insanlığın bugünkü kötü durumunu düşündüklerinde, ahlâkın aşırı ölçüde bozulacağı günün şimdiden yaklaşmakta olduğunu düşünebilirler. Her tarafa yayılmış bulunan bozuklukların ve güvensizliğin aksi yönünde bir yol bulup çocukları yüksek ahlâk değerlerine göre eğitmek gerekir. Şevki Efendi buyuruyorlar: “Bahâî çocukları, gelecek açısından büyük bir önem taşımaktadırlar. Öyle bir zamanda yaşayacak, öylesi sorunlarla karşılaşacaklar ki, onlardan yaşça büyükleri bu tür sorunlarla asla karşılaşmamıştır. Savaştan yıpranmış, hayâl kırıklığına uğramış, mutsuz insanlarla dolu bir geleceğin gereksinimlerine gerektiği gibi hizmet edebilmek için, onları donatabilecek yegâne vasıta Emir olacaktır. Dolayısıyla onların görev ve sorumlulukları çok büyük olacak, yetiştirilmeleri ve eğitilmeleri için gerekli olan ilgi gösterilemeyecektir.”²

İtâat

Yasa hüküm sürmeli, birey değil; o vakit dünya bir cennet olur, gerçek kardeşlik yaşam bulur.

Çocukların öğrenmesi gereken özelliklerden biri de itâat alışkanlığıdır. Tanrı tarafından konmuş dini yasaları gözetmek ve adil bir hükümetin belirlemiş bulunduğu kurallara uymak, bir ulusun maddi olduğu kadar ruhani temelini teşkil eder. Yetkililerin davranış ölçüsü olarak koyduğu yasalara uygun hareket eden vatandaşların yaşadığı her ülke gelişip ilerleyecektir. Örneğin, bazı ülkelerde uygulanan kurallar arasında şunlar vardır: sinemalarda, otobüs, tren ve halka açık mekânlarda sigara içmek yasaklanmıştır; sürücüler, belirli hız sınırlamalarına uymak durumundadırlar; yayaların uyması gereken belli kurallar vardır; göl ve nehirleri kirletmek, yollara çöp atmak, yasalara aykırı bir davranış olarak geçerlilik kazanmıştır.

Bu ülkelerin vatandaşları, bu ve benzeri yasalar ile kurallara uyararak toplumsal görevlerini gayretle yerine getirirlerse, refah ve rahata kesinlikle kavuşmuş olacaklardır. Ancak, kendi çıkarları için kitlelerin kaderini düşünmeyen, yasa ve kuralları ihmal eden bazı kişiler, istedikleri her şeyi yapıp yasaları çiğnemeyi yiğitlik sayacak olduklarında, o memlekette karışıklık kadar anarşi hüküm sürecek, halkın çoğunu tedirgin edecektir; barış, sükunet gibi fikirler ortadan kalkacak, nihâyet yorgun ve yoksul bir düşmüş bir toplumu hayâl kırıklığına uğratarak toplum mekanizmasını çalışmaz hâle getirecektir. Çocukların bu soylu niteliği elde edebilmeleri için, anne babaların bazı hususlara bağlılık göstermesi gerekir. Burada uygulanacak yöntemler, anne babalara karşı saygılı davranma kuralları ile aynıdır:

1. Anne babalar, çocuklarındaki itâat ruhunu çok küçük yaşlarından itibaren geliştirmeye gayret etmelidirler. Çocuklarına, anne babaya karşı saygı göstermenin gerekliliğinden söz etmeli, büyüklere karşı saygılı davranmamızın bir Tanrı buyruğu olup anne babasına itâat etmeyen çocuğun Tanrı katında sorumlu tutulacağını ve toplumda alay konusu haline geleceğini, sevgi ve şefkat dolu bir dille onlara öğretmelidirler.

2. Anne babalar, çocuğa ne zaman bir görev vermek isterlerse, öncelikle bu görevin niteliğini gözden geçirmeli ve çocukların yeteneğini aşan bir şey istemekten kaçınmalıdırlar. Çünkü böyle bir durum, çocukların itâatsiz ve isyankâr olmalarına yol açacaktır.

3. Öğretmenler, okulda her fırsatı değerlendirerek, anne babalar kadar öğretmenlere karşı itâatin gerekliliğini öğrencilerinin zihinlerine yerleştirmeliler. Öğretmen, itâatli olmanın yararları ile itâatsizliğin zararlı sonuçlarını örnekler yolu ile anlatabilirler. Örneğin insan vücudunun uzuvları, beynin talimatlarını yerine getirmedikleri takdirde, vücudun “yetki sahasında” karışıklık çıkacaktır; dolayısıyla beyin ile beden arasındaki uyum, neredeyse yok olma aşamasına varacaktır. Aynı şekilde aile fertleri de, anne babaya itâat etmeyip herkes kendi arzusuna göre davranacak olursa, o aile görevini normal bir şekilde yerine getirebilecek midir? Eğer bir kentte yaşayanlar, devletin koyduğu yasaları çiğner ve halkın iyiliğini düşünmeksizin istedikleri gibi hareket ederlerse, orada huzur veya rahatlık kalır mı? Kısacası çocukların, itâatin zorunluluğunu anlayabilmesi, onun değerini takdir edebilmesi uğrunda her yöntem denenmelidir ki, kendilerini inatçı ya da dik başlı olmaktan sakınabilsinler.

4. Toplumsal kuruluşlar bu konuyu yaymak maksadıyla, filmlere, piyes ve gazetelere, dergi makaleleri ile kitaplara veya da benzeri vasıtalara başvurabilirler. Eğer bu yaklaşım, toplumun bütün fertlerinin iç dünyasında yer eder de güçlenip devamlı pekişirse, o zaman tam bir uyum sağlanacak, birçok üzücü davranışın önü kesilmiş olacaktır.

Bu konunun önemi, din açısından da aynı ölçüde açıktır. Çünkü inanç kelimesinin anlamlarından biri de “kesin itâat” dir. Tanrı peygamberlerini tanıyıp algılama, yargılama ve kanıtlar vasıtası ile inançlarını itiraf eden insanlar, öğretilerin ve yasaların, bütünün tek güvenilir kılavuz kaynağı olduğuna kanâat getirdikleri vakit, emirlerine mutlak bir itâat göstermeli, onlardan bir an bile sapmamalıdır.

Şüphesiz, her konuda itâat, insanlığın mutluluğu ile refahı yolundaki en iyi ümit kapısıdır. Anne babalar, eğitimciler, öğretmen ve yetkililer kadar, insan ırkının hem fiziksel hem zihinsel hem de ruhani yönden gelişmesi için çalışan herkes, bu zorunlu konuya tüm dikkatini vermeli, bu övgüye değer niteliğin toplumda yer etmesini teşvik etmelidirler.

Disiplin ve Düzen

Fiziksel, ahlâki veya zihinsel olsun, bir tür disiplin gerçekten gereklidir; buna önem vermeyen bir eğitimin kusursuz yahut verimli olduğu söylenemez.

Cahil de olsa temiz, uysal, iyi huylu ve terbiyeli bir çocuk, terbiyesiz, pasaklı ve huysuz olduğu halde ilim ve sanatta derin bilgiye sahip olan bir çocuğa tercih edilir.

Çocukların zihinsel yeteneklerinin uygun biçimde gelişebilmesi için, bütün işlerde disiplin ve düzen çok önemlidir. Aile içinde her şey disiplinli ve düzenli bir şekilde yapılmalıdır. Bütün güncel işler ile çocukların tüm faaliyetleri uygun bir yoldan yerine getirilmelidir. İtaatsizce davranışların temel nedenleri, bilgili annelerin yetenekli elleriyle kökünden sökülmemelidir ki, çocuk küçük yaşlarından itibaren aile çevresinde düzen ve yönetime alışabilsin; böylelikle büyüdüğünde, toplumsal refaha ters düşecek her şeyden sakınabilsin.

Eğer çocuk aile içinde disiplin ve düzene alıştırmamışsa, yatıp kalkma, eğlence ve oyun, çalışma ve dinlenme saatleri düzensiz olup değerli hayatı belirsizlik ve karışıklık içinde geçmekteyse, eğer hiçbir şeyin yeri belli değilse (örneğin kitabını yatağın altında ararken kirli çoraplarını buluyorsa) ve değerli zamanının bir kısmını, bir köşede darmadağın bir şekilde duran ayakkabılarını, şapkası ile kalemini yahut mürekkepliğini

aramakla geçiriyorsa, titiz ve düzenli bir insan haline gelip de toplumda geçerli olan kurallara uyması mümkün müdür?

İnsan mizacı değişime uğrayabilir; çünkü insanoğlu, genellikle gördüğü eğitimin neticesine göre biçimlenir. Alışkanlıklarımız, özelliklerimiz, bilgimiz ve hatta umut ve eğilimlerimiz, esasen eğitimimizin bir sonucudurlar. Dolayısıyla anne babalar ve eğitimciler, çocukların ne şekilde büyüüp toplumdaki hangi inançlara, hangi düşüncelere sahip olacaklarını bilirlerse, iyi bir eğitim verebilme yolunda girişimlerde bulunabilir, uygun özellik ve alışkanlıkları esaslı biçimde onların iç dünyalarına yerleştirme konusunda çaba gösterebilirler. Anneler, arzu ettikleri takdirde, çocuklarını çok küçük yaşlarından itibaren düzen ve disipline alıştırabilir, bu eğitimsel yönü başarıyla uygulayabilirler. Ancak, bu amaca ulaşabilmek üzere dikkat edilmesi gereken bazı konular vardır:

1. Çocukların yatış ve kalkış saatleri, eğlence ve oyunları, okuma ve yazma dersleri, yemek zamanları, kısacası tüm faaliyetleri kesin bir programla ayarlanmalı, ondan hiç sapılmamalıdır. Bir çocuğun sabah saat altıda kalkması gerektiğini düşünelim; her gün aynı saatte uyandırılması gerekiyorsa eğer, ilk önceleri direnip yatakta kalmayı isteyen bir çocuğu, annesi şefkatle okşayarak kaldırmalı ve sırtını sıvazlayarak ona sevgi göstermelidir. Çocuk, başlangıçta şiddetle direnebilir belki, ama zaman içinde bu alışkanlık öyle bir yerleşir ki, annesinin araya girmesine gerek kalmaksızın kendi kendine tam vaktinde yataktan kalkmaya başlar. Özellik ve alışkanlıkların, insanoğlunda alışkanlık haline gelebilmesi için bir şeyin devamlı olarak tekrar edilmesi gerekir.

Bu konu ile ilgili olarak, annelerin akşamları gözlerini saatten ayırmamaları ve çocuklarını belli bir saatte yatırmaları önemlidir. Yatış ve kalkış saatleri, bu sayede bir düzene oturmuş olacaktır. Anneler çocuklarını yatırmadan önce, sınırları ile duygularını uyaracak korkunç öyküler anlatmamaları gerektiğini şüphesiz bilmektedirler. Çocuklar mutsuz veya sinirli bir halde uykuya dalarlarsa, sağlıklarına zarar gelebilir. Çocukların kendileri de, yatmadan önce heyecan verici kitapları, özellikle aşk veya macera romanlarını okumamalıdır (bu gibi şeyler okumak, çocuklar kadar gençler açısından her halükârda zararlıdır); nitekim hoşla gitmeyecek neticelerin açığa çıkması bu dönemlere rastlayabilir. Vücudun dinlenme halinde olduğu uyku sırasında, sınırlar rahat, düşünceler endişesiz, kişi mutluluk içinde olmalıdır. Genel olarak çocuklar yatağa girmeden hemen önce, ders çalışmak gibi yorucu etkinliklerden kaçınmalıdırlar; çünkü bu durum, beyinde çok fazla kan toplanmasına neden olur.

2. Çocuğun kitapları, not defterleri, havluları, tarağı, diş fırçası, giysileri ile ona ait tüm şeyler, başkaları ile paylaşamayacağı ve kimsenin karıştıramayacağı yerlerde bulundurulmalıdır. Çocuk da, bunların düzeninden sorumlu tutulmalıdır. Bu sayede sorumluluk duygusu vurgulanmış olacağı gibi disiplin ve düzene alışma konusu pekiştirilir. Toplumun her kesimindeki aileler, bu görevi yerine getirebilirler. Hatta küçük ve basit odalarda bile çocuklara özel bir köşe ayırabilir, çocukların eşyalarını pahalı olmayan iki veya üç kutuda muhafaza etmesine yardımcı olabilirler.

3. Anne ve babaların kendileri derli toplu ve düzenli olmalıdırlar; koydukları kuralları bile bile çiğnememelidirler. Böylece davranışlarıyla çocuklarına iyi bir örnek teşkil ederken, bunları uygulama ve izleme fırsatı yaratmış olurlar. Evin hanımı her şeye belli bir yer saptamalı, evdeki eşyaların düzenli olmasına özen göstermelidir. Örneğin mutfığa ait olan bir şey başka bir odaya götürülmemeli; dolapta durması gerekenler masanın üzerine, şöminenin veya pencerenin kenarına konmamalıdır.

Anne, ev dekorasyonuna bile dikkat etmelidir; anlamsız veya saçma resimleri duvarlara asmamalıdır. Bu şekilde çocuklar, çevrelerinde iyi bir düzeni görerek büyürler; sağlıklı meraklar ve iyi bir zevk geliştirirler.

4. Anneler, sakin ve sabırlı bir yaklaşımın yanı sıra kararlılık ve sebat ile çocuklara düzenli olabilmenin yolunu göstermelidirler. Herhangi bir itaatsizlik ya da düzensizliğe göz yummamakla beraber, gerektiğinde çocuklara güzel davranışları hatırlatırken yumuşak sözlerle ve şefkatli bir dil ile yaklaşmalıdırlar. Aşağıdaki hadise buna bir örnek teşkil edecektir:

Çocuk okuldan eve gelir; okul çantasını bir kenara, şapkasını öbür tarafa atar. Genel olarak derli toplu olmaya veya evin düzenine aldırış etmeye meyli yoktur. Anne, bu gibi davranışların hoş olmadığını, terbiyeli ve disiplinli bir çocuğa yakışmadığını derhal ona hatırlatmalıdır. Daha sonra anne, çocuktan çantası ile şapkasını kaldırmasını ve onları yerlerine koymasını istemelidir. Bu yaklaşımın başarıya ulaşması, annenin sabır ve tahammülüne bağlıdır. Çocuğun göstereceği en ufak bir düşüncesizlikten dolayı sinirlenip kolayca pes etmemelidir. Merhamet, şefkat gibi erdemlere bağlı kalarak, çareyi öfkede veya sert bir dile başvurmada aramamalıdır. Anne, sabır ve tahammül göstererek, evde düzenli davranmaları yolunda çocukları devamlı teşvik etmelidir. Tecrübelerin defalarca gözler önüne serdiği gibi, anne babalar bu önerileri uyguladıkları takdirde çocuklar en nihayet disiplin ve düzene alışmaktadırlar. Buna bağlı olarak da hayatlarının sonuna kadar düzensizlikten kaçınmaktadırlar.

Eğitim kavramlarını yaşamlarıyla örnekleyen birçok kimse, anne babaları, eğitimin ideallerinden biri kabul edilen “güzellik” kavramına doğru cezbbetmeye çalışmaktadırlar. Varlık alemindeki düzenin güzelliğine karşı bir hayranlık uyandırmak, çocukların, yaradılışa aykırı düşen karışıklık ve çirkinliklerden uzak durmalarına yol açar. Yaşamlarıyla örnek davranışları ortaya koyan insanlar, bütün insanlığın doğasında var olan ve yalnızca açığa çıkmayı bekleyen ve belki de doğal birer yetenek olarak tanımlanabilecek bu hassasiyetlerin uyandırılıp beslenmesi yolunda çokça tavsiyelerde bulunmuşlardır.

“İdealler” konusuna yaptığımız bu kısa değinme dahilinde, Plato ve Aristo gibi geçmiş çağların filozoflarına dair düşünceleri incelememiz yahut Kant ve meslektaşları ile terbiye ve eğitim ilminde isim yapmış çağdaş kişilerin fikirlerini, görüşlerini tartışmamız mümkün değildir. Ancak şurası açıktır ki, eğer anne babalar ve özellikle de anneler, çocuklarını küçük yaşlardan itibaren ev içindeki düzene alıştıırır, onları tüm konularda mantıklı bir disiplini uygulama yönünde kılavuzlar, dikkatlerini gerçek uyum ve ahengin tüm yönlerine verip kendileri de düzenli ve sağlıklı bir disiplinden kıl kadar sapmazlarsa, o zaman çocuklar yaşamlarında güzelliğin idealine daha hızlı yaklaşmış olurlar.

Çalışmanın Çocuklar için Önemi

Çalışıp çabalamayı öğretiniz onlara... ve güçlülere alıştıırınız.

...insanoğlunun içtenlikle ortaya koyduğu her çaba, her gayret, ibadetten sayılır; eğer yüce amaçlara yönelmiş ve insanlığa hizmet duygusu içermekteyse...

Hepimizin bildiği gibi, dünya bilginlerinin görüşüne göre çalışmanın yüce bir makamı vardır. Olgunluğa eren ve toplumsal görevlerini üstlenen bir kişi, iyilik kaynağı ve topluma yararlı bir şahıs haline gelmelidir. Durumu ili olsa bile vaktini tembellikle, gönül

hoşluğu ile geçirmemeli yahut hayatının değerli günlerini boş yere harcamamalıdır. Aksine diğer insanlar uğruna gerçek faydalar açığa çıkarmalıdır.

Bu önemli girişimin temeli, çocukların iç varlıklarına çok küçük yaştan itibaren yerleştirilmelidir ki, çalışmak kadar bir amaç içeren faaliyetlere adamakıllı hazırlanmış olabilsinler. Çocukların fiziksel ve zihinsel yetenekleri, çalışma konusunda eğitilmemiş ve donanımlı hale getirilmemişse, büyüdüklerinde herhangi bir görevi yerine getirmeyecekleri şüphesizdir.

Aileler ve okullar, çocuklara zor gelen bu işi kolaylaştırmak için bazen birlikte çalışmayı denemekteler; ancak bu önemli konuya maalesef çoğu zaman gerektiği kadar eğilinmemektedir. Bu nedenle, konuyla ilgili birkaç öneride bulunmak istiyoruz:

Örneğin küçük çocukların, dört beş yaşından itibaren günlük işleri kendi başlarına yapma alışkanlığı kazanmaları gerekir (şüphesiz yardıma ihtiyaçları olmayan durumlar için geçerlidir bu ilke). Sabahleyin kalktıklarında kendi yataklarını düzeltebilirler; kendi ayakkabı ve giysilerini giyebilir, başkalarının yardımı olmaksızın elleri ile yüzlerini yıkayabilirler; kendi çaylarını dahi koyabilir, öğleyin kendi sofralarını kurabilir, kendi bulaşıklarını yıkayıp bununla ilgili diğer işleri yapabilirler. Bütün bu görevler, anne veya öğretiminin çok dikkatli bakımı ve yol göstericiliği ile gerçekleştirilmelidir.

Bazı ülkelerdeki büyük ana okullarında, küçük çocukların hatta üç ve dört yaşındakilerin- titreyen elleriyle, fakat büyük bir zevk ve neşeye ve de öğretmenlerin sürekli denetimi eşliğinde kendi işlerini yerine getirdiklerini, yazar bizzat gözlemlemiştir. Elbette ki çocukları yormamak gerekir; görevin onlar için bir yük olmasına hiçbir zaman izin verilmemelidir. Görevler, derslerinin ve eğitimlerinin bir parçasıymış gibi, çok ölçülü, disiplinli ve düzenli bir şekilde verilmelidir. Görevin yerine getirilmesi esnâsında yapılan eylem, eğitmen konumundadır; çünkü çocuk çalışma sırasında, zihinsel ve fiziksel yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olacak faaliyetlerle meşguldür.

Dünyanın her yerinde gelişmekte olan ana okullarında, iş yapmanın, çocukların fiziksel ve zihinsel yönden gelişmeleri için en iyi yöntem olduğu oy birliği ile kabul edilmiştir. Ancak anne babalar ve eğitimciler, çocukların değişik gelişim dönemlerinde gösterdikleri farklı yetenekleri göz önünde bulundurmamalıdır.

2. Anne babalar şunu bilmeliler ki, güçlülere, aşırı sıcak ve soğuğa alışmış, şımartılmayıp gereğinden çok esirgenmemiş çocuklar, daha canlı ve türlü hastalıklara karşı daha dayanıklı olurlar. Eğer altı yedi yaşına gelmiş çocukların ellerini kirletmesine halâ izin verilmemekteyse (bu sıklıkla görülen bir durumdur), yemek yerken susadıklarında bir başkası onlara su vermekteyse, günlük ev işlerinden birini yapmak istediklerinde buna izin verilmezse tembelleşeceklerdir. Bir anne şunu söyleyebilir: “Bardaklara dokunma; onları kırabilirsin.” Diğer bir anne: “Yapma, güzel elbiseni mahvedeceksin!” diyecektir. Veya bir baba: “Bütün hayatım boyunca çalıştım; şimdi bankada biraz paramız olduğu için bu tür bir iş yaptığını bir daha görmek istemiyorum.” diyebilir.

Taliksiz çocukların devamlı sıkıntı, felaket ve üzüntülerine neden olan bu tür “sempati” ile “muhabbetten” tamamen kaçınılmalıdır. Çalışmak ayıp değildir; kaldı ki çocukların çok küçük yaştan buna alıştırmaları önemlidir.

3. Çocuklar jimnastik yaparak, yüzerek, uzun yürüyüşlere çıkarak daha güçlü ve canlı olur, yaşamın zorluklarını daha iyi göğüs gerebilirler. Kız çocukları bunun dışında tutulmamalıdır. Çünkü yaşamın sıkıntılarını, kadınlar erkeklerden daha çok yüklenirler.

Çocuklar küçükken evde çalışmaktan soğutulurlarsa, büyüdüklerinde karşılaşacakları güç sorumluluklara nasıl koyabileceklerdir? Çalışma alışkanlığını edinmemiş, lükse düşkünlükle büyümüş ve şımartılmaya alışmış genç bir hanım, gelecekte ailesine sıkıntıdan başka bir şey veremeyecektir. Bu nedenle çocuklar, kendilerini çalışmaya alıştırmalıdır. Çalışmayı asla utanılacak bir şey olarak görmemeliler. Bu konuda, zengin ile fakir arasında bir farklılık olamaz. Çocukların kendi başlarına yapabileceği şeyler, onlar adına başkaları tarafından yapılmamalıdır.

Vicdanın Güçlendirilmesi

Sorumluluklarını yerine getirmek isteyen bir kişi, ne kadar da onurlu ve değerlidir.

İnsan saygınlığı ve onuru doğal duygusunun ortaya çıkışı, elbette ki eğitimin bir sonucudur.

Verilmiş bir görevi bitirmekten ötürü duyulan memnuniyet, bir işi yerine getirememekten doğan üzüntü gibi durumları, genellikle vicdanın faaliyeti olarak kabul etmekteyiz. Ahlâk ilkelerinin yerine getirilip getirilmediğini saptamakta başvurulacak en iyi unsurun vicdan olduğu, çoğu anne babalar tarafından bilinmektedir.

Yazar, bu ifadeye ısrarla dikkat çekmektedir; çünkü bu konu toplum için olağanüstü önem taşımaktadır. Çocuklar, görevlerine bağlı olma hususunda küçük yaşlarından itibaren eğitilmemişlerse, büyüdüklerinde, gideremeyecekleri bir ahlâki kusur edinmiş olacaklardır. Davranışları düzeltmek için en uygun zaman, şüphesiz çocukluk yıllarıdır; olgunluk çağına erişildiğinde davranışları değiştirmek ve uygunsuz özellikleri düzeltmek, oldukça güçtür.

Bir ülkenin işleri düzenli bir şekilde yürüyorsa ve o ülke ilerlemekteyse, halkının görevlerine bağlı oldukları, kendilerine verilen toplumsal sorumlulukları vicdânlarıyla yerine getirmekte kusur etmedikleri muhakkaktır. Eğer bir ülke perişanlık ve yıkılmışlık içindeyse, halkının umutları ve arzuları tamamen kırılmışsa, halkının önemli bir kısmı itaatsiz olup vicdanlarının uyuşuk bir halde bulunduğu aşikârdır.

Demek ki görev bilinci, çok küçük yaşlarında çocuklarımızın içine yerleştirilmelidir. Düzenli bir şekilde güçlendirilmesi gereken bu konu ile ilgili bazı uzmanların verdiği tavsiyeler vardır:

1. Bir ailedeki anne baba, birbirleriyle danışarak çocuklarına hangi görevlerin uygun olduğunu dikkatle değerlendirmelidirler. Daha sonraysa, son derece şefkatle bu konuyu sevgililerine açmalılar. Evin günlük işlerine herkesin yardım etmesinin gerekliliği, dostça, fakat açık sözlülükle açıklanmalıdır. Ardından, her ferdin görevi belirlenebilir. Çocuklar kendi düşüncelerini ifade edecek olduklarında, anne babalar onları dikkatle dinlemeli, gerekirse daha önce aldıkları kararları değiştirmelidirler. Konu sonuçlanıp oy birliği ile bir karar bağlandıktan sonra, anne babalar bu görevlerin gerektiği gibi yerine getirilmesini umut ettiklerini ifadeye dökmelidirler.

2. Anne babalar, bireyin görevini yerine getirmesinin, en soylu davranışlardan biri olduğunu, bu konuyu ihmâl edenlerin Tanrı katında ve diğer insanların nazarında

ayıplanacaklarını ve mazeretler ileri sürerek görevini ihmâl etmenin veya geciktirmeninse, en kötü alışkanlıklardan biri olduğunu çocuklarına hatırlatmakta hiç tereddüt etmemelidirler.

3. Bireyin görevlerini yerine getirememesinin sonuçları ile sorumluluklarını cesaretle karşılamanın ne denli yararlı olduğunu açıklarken, anne babalar, günlük olaylara dayanan öykülere ve örneklerle başvurabilirler.

4. Bir görevin iyi bir biçimde yerine getirildiği gerçeğine değer verilmeli, çocuklar bu yönde teşvik edilmelidirler.

5. Kendi payına düşen işi yerine getirmeyi ihmâl edene öğütte bulunulmalı, durumu düzeltilmelidir. Ancak verilecek ceza, çocuğun hassas duygularını zedelemeyecek, kıskançlığa neden olmayacak şekilde nazik bir biçimde ayarlanmalıdır.

6. Anne baba ve çocukların katıldığı daha sonraki görüşmelerde, verilen görevlerin ne şekilde yerine getirildiği tartışılmalıdır ki, sorun yaratan konular ile çocuklardan beklenenler iyice anlaşılabilirsin. Aynı toplantıda, bir sonraki iş düzeni belirlenmeli, yeni görevler verilmelidir.

Bu görevlere yabancı olanlar, bu konuyu çok garip ve belki de gülünç bulabilirler. Ancak dikkatle incelendiğinde, akla yabancı olan herhangi bir konu ilk aşamada garip görünecek, uygulamasının da güç, hattâ olanaksız olduğu sonucuna varılacaktır muhtemelen. Fakat kişi, yeni bir görevi uygulamaya alıştırdığında, onu gayet olağan bulacak, yerine getirmekte hiçbir zorluk çekmeyecektir. Bu nedenle yazar, okuyucularından, bu konuya dikkatle önem vermelerini ve önemsiz olduğunu düşünerek ihmâlkâr davranmamalarını rica etmektedir.

Bu konuyu açıklığa kavuşturacak bir örnek verelim:

Anne baba ile altı, dokuz ve on bir yaşlarındaki üç çocuktan oluşan bir aile düşünün. Çocukların yapabileceği ve onlara verilmesi gereken birçok günlük ev işleri vardır. Şüphesiz bu görevler, anne babalar veya yardımcıları tarafından kolaylıkla yerine getirilebilecek mahiyettedir; ama eğitim açısından bakıldığında, bu işleri çocukların üstlenmesi gerekmektedir. Bu sayede yaşamın uğraşlarına dair bir tecrübe kazanmaları, kendilerine güven duymaları ve işlerini başkalarının yapması gibi bir beklenti içine girmemeleri mümkün kılınmış olur.

Çocuklarını okula gitmekten alıkoyan çok zengin bir kişi hakkında şu yazıyı okuduğumu hatırlıyorum; mantığı şöyle çalışıyordu: “Sadece zengin olmayanlar bilgi edinmek üzere ter döküp çalışmalıdırlar. Örneğin benim oğlum, istediği her yere seyahat edebiliyor; ihtiyaçları başkaları tarafından yerine getiriliyor. O halde neden coğrafya öğrensin ki?” Bazı anne babalar, bu mantığa uyarak çok paraları olduğu için çocuklarının çalışmasına gerek kalmadığını söyleyebilirler.

Oysa çalışmak, kişiyi eğitir; gerekli tecrübeyi kazanmasına öncülük eder. İşin kendisi asildir ve hizmet ruhu ile yerine getirildiği takdirde, ibadetten sayılır. “Zahmet olmadan fayda açığa çıkmaz...” deyimini herkesçe bilinmektedir. Çocuklara görevler vermenin eğitimsel bir yönü vardır ki, bundan da yararlanmak gerekir.

Bir akşam, anne ve baba bir aile toplantısı düzenler. Baba şöyle der: “Ailede beş kişiyiz; daima evin içinde veya dışında yapılacak işler var. Evimizde yapılması gereken ne tür işler olduğu ve kimin hangi işleri yapabileceği hakkında konuşalım.” Tabii ki bu arada, işlerin önemi ile bu işlerin başkasına devredilemeyeceği de vurgulanmalıdır.

Anne veya baba şöyle devam eder: “Örneğin, sabahleyin herkes kendi yatağını toplamalıdır. Herkes kendi havlusunu, diş ve saç fırçası ile şahsi temizliği için gerekli diğer şeyleri yerine koymalıdır. Herkes kendi ayakkabısını temizleyip boyadıktan sonra, boyayı yerine kaldırmalıdır. Herkes odasındaki tuvalet masasının tozunu almalı ve aynasını parlatmalıdır.

Kahvaltı zamanı, her birimiz kendi tabak ve bardağımızı yıkayıp kuruladıktan sonra onları geri yerlerine yerleştirmeliyiz. Öğle vaktinde, çocuklar her gün sırayla masayı kurmalı, ardından bulaşıkları yıkamalıdır. Yerleştirme görevini yapan kişi, tuzluk ve biberliği, peçetelerle temiz tabakları yerine koymalıdır. Aynı düzen akşam yemeği için de geçerlidir.

Şimdi, herkes görevini bildiğine göre, her şey düzenli bir şekilde yapılabilir. Anne babanız bu görevlerin yerine getirilmesini vicdanınıza bırakıyor. Bize duyduğumuz sevgiden ve kendinize duyduğunuz saygıdan dolayı, evdeki günlük işleri elinizden geldiği kadar iyi yapacaksınız. Çünkü bir işi yapacağım diyen kişinin, daha sonra o işi yarım bırakması çok kötü bir şeydir. Böyle bir kişiye hürmet edilebilir mi? Görevini iyi yapan bir kişinin gönlü rahattır, çünkü görevini başkasına vermemiş, anne babasını aldatmamıştır.

Sorumluluklarını yerine getiren kişinin vicdanı rahattır; içine dolan bir sevincin huzurunu yaşar. Diğer taraftan, görevlerini yerine getirmeyenin vicdanı huzursuzdur. Sevgili çocuklar, bir görevi yerine getirmenin önemi üzerine okuduğum bir öyküyü şimdi sizlere anlatmak istiyorum:

Hepimizin bildiği gibi, tren yolunun dört yol ağızlarında ve ana hattan ayrılan diğer hatlarda daima bir nöbetçi vardır. Bu nöbetçinin görevi, tehlike anında treni durdurması için makiniste işaret vermektir. Bunu yaparken kırmızı bir bayrak sallayan bu nöbetçiye “işaret memuru” adı verilir. Nöbetçi ihmalkâr ise ve işaretini zamanında vermezse, trendeki bütün yolcuların hayatı tehlikeye girer. Gördüğünüz gibi, bu alçak gönüllü işçinin çok ağır bir sorumluluğu vardır. Göstereceği en ufak bir ihmalkârlık, yüzlerce kişinin hayatına mâl olabilir.

Çok soğuk bir kış gününde, bir işaret memuru görev başındaydı. Üşüyordu ve kulübesinde sobaya atacak odun kalmamıştı. Saatine baktı; trene işaret vermek için yarım saat kadar zamanı olduğunu gördü. Kendi kendine: “gidip biraz odun toplamak için yeterli vaktim var; nasıl olsa fazla uzak değil!” dedi. Kırmızı bayrağı katlayıp kemerinde asılı duran özel torbasına yerleştirdi ve ormana doğru gitti. Odun toplarken o kadar oyalandı ki, geri dönmesi gerektiğini fark ettiği anda, yaklaşan trenin düdüğünü işitti. Saatine baktı, trenin dört yol ağızına ulaşmasına sayılı dakikalar kalmıştı. Doğacak tehlikeyi ve yolculara gelecek zararı düşününce başı döndü, bayılacak gibi oldu; ancak, kendini toparlamayı başararak demiryoluna doğru bütün gücüyle koşmaya başladı. Dört yol ağızına ulaştığında, trenin gittikçe yaklaşmakta olduğunu görebiliyordu artık. Fakat bayrağı çıkartmak istediğinde, torbanın olduğunu fark etti. Bayrak, koşarken düşmüş olmalıydı! Acı acı haykırarak, derhal cebinden mendilini çıkardı; elini keserek mendili kendi kaniyle kırmızıya boyadı. Çılgınlar gibi işaret vermeye başladı. Trenin makinisti kırmızı bayrağı görünce, yoluna devam etmenin tehlikeli olacağını anlayarak treni hemen durdurdu. Bu arada, işaret memuru yerde baygın bir halde yatmaktaydı; yarasından da kanlar boşalmaktaydı. Trendeki doktor ile diğer yolcular onun yanına koşarak kanamayı durdurdular. Kısa bir zaman sonra memur kendine geldi.”

Bu memur ihmalkâr davrandığı halde, çok güçlü bir görev duygusu taşıdığından ötürü birçok yolcunun hayatını kurtarmayı başarmış, bir kazayı önlemiştir. Söylenenlere bakılırsa, o zamanın hükümeti, memurun gösterdiği kahramanlığın anısına bir anıt yaptırarak, diğerlerine da bir teşvik olması amacıyla tren istasyonuna dikirmiştir.

Ahlâki Konuların Açıklanması

... onları öyle yetiştiriniz ki, her şeyde ilâhi öğretilere uygun bir yaşam biçimi, çok küçük yaşlarında kalplerine iyice yerleşebilsin.

Eğitmcilerin görüşüne göre, sözle öğüt vermek (bunun içine ruhani konular ile ahlâki gerçekleri açıklamak da dahil olmak üzere), diğer eğitim ilkeleri ile birleştirilmedikçe, çocukların tavırlarını saflaştırmak veya davranışlarını düzeltmek gibi bir etki yaratmayacaktır. Buna karşın, bu yöndeki eğitimi de, tamamen ihmâl edecek kadar önemsemek doğru olmayacaktır. Anne babalar bu yöntemden olabildiğince istifade etmeli, düzenli ve devamlı toplantılar düzenlemelidirler. Anne babalar çocukları ile oturup tartışırken, bunu arkadaşlık düzeyinde sürdürmelidirler. Toplantılar dikkatli bir şekilde düzenlenmeli ve her defasında değişik bir konunun danışılmasına zemin hazırlanmalıdır. Çocukların kişiliğini arıtmak üzere gerekli olan her şey, masallar, örnekler, hayvanlarla ilgili öyküler vasıtasıyla, en iyi biçimde açıklığa kavuşturulabilir. Fakat bu öykü ve masalları seçerken, çocukların yeteneklerine, anlama ve algılama evrelerine göre davranmak gerekir. Akşamın erken saatleri, bu tartışmalar için en uygun zamandır. Çünkü çocuklar günlük işlerini bitirmiştir ve normal olarak herkes evdedir.

Öte yandan şu görüşe de yer vermek gerekir: eğitim düzeylerine bakılmaksızın, tüm anne babalar bu görevi yerine getirebilirler, çünkü bu konular özel bir bilgi gerektirmez. Anne babalar, sevgi ve şefkatle etraflarına topladıkları çocuklarına, temel ahlâk ilkelerini öyküler vasıtasıyla öğretebilir, öğütler verebilir, kötü şeylerden vazgeçirerek onları iyi şeyler yapmaya teşvik edebilirler; tüm bunları yaparken de, çocukların dikkatini övgüye değer davranışların toplum içindeki önemine çekebilirler.

Çocuklardaki iyi ahlâkın geliştirilmesinde bu yöntemin yararlı olduğunu tecrübeler kanıtlamıştır. Eğer bu davranışlar düzenli olarak sürdürülür, bilimsel ilkelere dayandırılıp herhangi bir nedenle yarıda kesilmezse, çocuklar buna alışacak ve toplantı günlerini dört gözle bekleyeceklerdir; kaldı ki, hafızalarından silinmeyecek olan bu toplantılar, hayatları boyunca onlara kılavuzluk edecek izlenimler yaratacaktır. Ev çevresi, çocuklara giderek daha çekici gelecek, akılları ile ruhları, yararlı ve soylu uyarılara karşı hassasiyet kazanacaktır. Örneğin anne babalar, bir akşam çocuklarını etraflarında toplayarak şöyle bir konuşma yapabilirler:

“Sevgili çocuklar, bizlerin ve bu dünyada bulunan bütün varlıkların Tanrı tarafından yaratıldığını biliyorsunuz. Tanrı herkese karşı şefkatlidir; herkesi himâyesi altına alır, geçimini sağlar ve daima bizimledir. Yaptığımız veya söylediğimiz; hattâ düşündüğümüz her şeyi bilir; çünkü isimlerinden biri “Her şeyi Bilen” dir. Madem ki Tanrı bizim iyiliğimizi istiyor ve bizleri yalnızca doğru yola kılavuzluyor, biz de kendimize düşeni yapmalıyız; yasalarına uymaya içtenlikle gayret etmeli, yapmamızı emrettiği şeyleri yapmalı, yasakladığı şeyleri yapmamalıyız. Çünkü bu ve öte dünyadaki mutluluğumuz, onurumuz sadece buna bağlıdır.

Peygamberler, “kendin için istemediğini başkası için de isteme” diye buyurmuşlardır. Kendin için istemediğini başkası için istememe durumuna “duygudaşlık” adı verilir. Yani,

kendimizi başkasının yerine koymalıyız ki, bizi kıran bir şeyin onu da kırabileceğini fark edelim.

Örneğin başkalarının bizler için güzel şeyler yapmalarından ve bizi sevindirmelerinden nasıl hoşnutluk duyuyorsak, bizim de onlar için güzel şeyler yapmamız, onların duygularını incitmememiz gerekir. Okulda bir arkadaşınız size kaba davranır veya not defterinizi yırtıp kaleminizi kırarsa, kuşkusuz bundan mutluluk duymayacaksınız. Bu nedenle sizler de arkadaşlarınıza bu şekilde davranmamalısınız. Eğer arkadaşınız, bir anlaşmazlık nedeniyle sizi rahatsız edecek bir davranışta bulunursa, siz ona yine de iyi davranmalı, nezaket ve dostluk göstermelisiniz. O ancak bu şekilde pişmanlık duyacaktır yaptıklarından; davranışlarının kötü olduğunu fark ederek size ve başkalarına böyle davranmaktan vazgeçecektir.

Hiçbir kimsenin hayatına, malına veya onuruna saldırmamaya daima dikkat etmeliyiz. İnsanlığın değerli bireyleri olabilmemiz için diğer insanların yaşam ve saygınlıklarını da korumamız gerekir. Bu özelliklere, insanî mükemmellikler ve ahlâki erdemler adı verilir. Bu niteliklere sahip olmayan bir kimse, insanlığın içinde gizlenen gücü ortaya çıkaramaz; ve hattâ hayvandan daha kötü olabilir. Çünkü hayvanlar, eğitim görmemiş insanların yaptığı kötü davranışları hiçbir zaman yapmazlar.

Tüm dinlerin kurucuları tarafından bizlere emredilen insanî mükemmelliklerden biri de, anne babalara karşı saygılı olmaktır. Bu saygı, sevgiyi de barındırır içinde, itâat, şefkat ve hürmeti de! Çocukları anne babalar getirmiştir dünyaya; yavrularının rahat ve mutlulukları uğrunda birçok güçlüklerle göğüs germiş, fedakârlıklara katlanmışlardır. Çocuklar, anne babalarına karşı borçludurlar ve ellerinden geldiği kadar itâatli olmalıdırlar. Çocukluk yıllarında, gençlikleri ile olgunluk çağlarında anne babalarını saymalı, hürmet edip kalplerini kıracak herhangi bir şey yapmamalıdırlar.

Kısacası sevgili çocuklar, bu ve öte dünyadaki gerçek mutluluğu yaşayıp gelişebilmek için tek yol vardır ki, o da kötü davranışlardan kaçınmaktır. Yani, Tanrının yasakladığı şeyleri yapmamak, emrettiği şeyleri yerine getirmektir. Tanrının yasalarına arka çevirmek, felaket ve mutsuzluğun en büyük nedenidir. Tekrar toplandığımızda, bu konu hakkındaki konuşmalarımıza devam edeceğiz.”

Bu basit ve kolay yöntemden yararlanmaları yolunda anne babalara çağrıda bulunuyor, faydalarını küçümsemeleri ve üzerinde düşünüp onu denemeden önce, uygulanması güç diyerek geri çevirmemelerini rica ediyoruz.

Çocuklara Görgü Kurallarını Öğretmek

Nezaket, gerçekten de büyük, küçük herkese yaraşan bir giysidir.

İnsanoğlu, doğal olarak dostluk kurabilen bir varlıktır. Yaşamını, insanlarla ilişkiler kurmadan geçirmez; aksine dost ve yakınları ile birlikte idame ettirir hayatını. Başkaları ile olan ilişki ve arkadaşlığı çocukluk yıllarında başlamalıdır.

Her ulusun belirli gelenekleri vardır; o ülkedeki herkes bu geleneklere uymaya çalışır. Eğer bir kimse bu değerlerden çok sapar da o ülkede yaşayanlara, geçerliği olan davranış biçimine göre davranmazsa, şüphesiz onların gücenmesine yol açacak, dolayısıyla arkadaşça ve uyumlu ilişkiler geliştiremeyecektir.

Yavrularına görgü kurallarını öğretmek üzere olağanüstü sabır gösteren ailelere dünyanın bazı yerlerinde şahsen tanık olmuşumdur. Bu ailelerin gösterdiği çabanın sebebi, çocuklara toplumsal görgü kuralları öğretmeyi ihmâl ettikleri takdirde, başkalarının gözünde (onları saygısız bulan ve iyi davranışlardan yoksun olduklarını düşünenler) küçük düşecek olmalarıydı. Ancak, dünyanın bazı yerlerindeki anne babaların bu konuya hiç önem vermiyor olmaları, üzücü bir durumdur; bazı toplumsal davranışları kendi aralarında uygulasalar bile, bunları çocuklarına öğretme zahmetine katlanmazlar. Neticede, çocuklar başkaları ile gerektiği gibi arkadaşlık kuramamakla kalmayıp her girişimlerinde anne babalarını utandıracak bin türlü yaklaşımda bulunmaktadırlar.

İki veya üç yaşlarından itibaren (yeteneklerine bağlı olarak), nazik davranış biçimleri öğrenmiş çocuklar, başkaları ile selamlaşırken, yemek yerken, konuşurken yahut benzeri durumlarla karşılaştıklarında uygulanması gereken görgü kurallarını bilirler. Öylesine hoş bir biçimde selamlaşırlar ki, hayranlık uyandırırılar.

Görgü kurallarını öğrenmiş, beş yaşındaki bir kız çocuğu ile karşılaştığınızı düşünün. Sizi görür görmez saygıyla karşılar. İsmi sorduğunuzda derhal cevap verir; yaşı, evi, bebekleri, arkadaşları, erkek ve kız kardeşleri ile ilgili tüm sorularınızı gayet hoş bir şekilde yanıtlar. Masa başındaki davranışları şaşkınlık yaratır; uygun davranış biçimlerinden sapmaz ve yaşının gerektirdiği her şeyi öğrenir. Konuklara öylesi nezaketle davranır ki, sanki aralarında yıllar yılı süre gelen arkadaşlık bağları vardır. Çocuk, kelimenin tam anlamıyla saygılı ve son derece terbiyelidir.

Böylesi bir eğitim görmemiş bir çocuklar karşılaştığınızda, aradaki farkı hemen anlarsınız. Çocuk sizi gördüğü an annesinin arkasına saklanıp eteğine sımsıkı yapışır. Anne ne kadar çabalasa da, çocuk olduğu yere çakılı kalır. Uzun süren bir yaygaradan sonra sakinleşir ve ismini sormaya cesaret edersiniz. Cevap olarak, işaret ve ortanca parmağını sonuna kadar ağzına sokup gözlerini yere diker. Israr ederek sorunuzu birkaç kez tekrarlıyorsunuz. Sonunda, boşta kalan diğer eli ile annesini dörter, talimatını ona fısıldar: "Sen söyle, sen söyle..." Bir kız çocuğu ile konuşurken, bebeğinin olup olmadığını sorarsınız; çocuk konuşkan ise sorunuzu şöyle cevaplayabilir: "Sana söylemeyeceğim, seni ilgilendirmez!" Bu gibi durumlar defalarca tekrarlanır ve anne, çocuğunu cezalandırma zorunluluğu duyar. Böyle bir durumda çocuk ağlamaya başlarsa, Tanrı bizi korusun!

İnsanı çok daha fazla rahatsız eden olay, saygısız bir çocuk ile aynı masada yemek yemektir; çünkü ev sahibi, nezaket gereği olarak en iyi et parçasını tabağınza koyduğunda, çocuğun gözleri, elleri, omuz ve boynu ile yaptığı birçok hareketlerden, tabağınzdaki eti tercih ettiğini anlarsınız. Neticede, onu kendisine vermeyi teklif etmek durumunda kalırsınız.

Bu örnekler hayâl ürünü olmadığı gibi, abartılmış da değildir. Aksine bunlar gerçektir ve buna benzer birçokları da vardır. Demek ki toplumsal davranışlar ve nezaket, çocuklara çok küçük yaşta öğretilmelidir. Çoğu anne babalar, çocukların büyüdükten sonra terbiye edilmeleri gerektiği görüşündedirler; fakat bu düşünce kesinlikle yanlıştır. Herkesin bildiği gibi, çocukları çok küçük yaştan itibaren eğitmek, onların davranışlarını düzeltmek, çok zahmet ve çaba gerektirir. Eğer bu görev kolay olsaydı, eğitim görmüş kişiler ile görmemiş olanlar arasında hiçbir fark göremeyecektik. Eğer doğa, tecrübe ve zaman, insanın davranışlarını düzeltebilseydi, o zaman bu kadar çabaya gerek kalmazdı; insanlar ot gibi doğal olarak büyürdü. Gerçekte, insanın hayvanî yönü kendi

kendine gelişebilir. Ancak, bu gelişim çok kusurlu olur. Kişisel yeteneklerin ortaya çıkışı, bir eğitimcinin sürekli ve düzenli yardımı sayesinde gerçekleşebilir.

İnsanoğlu bitkilerden daha önemsiz değildir. Eğer bir ağaç, bahçivan tarafından yetiştirilmez, bakımı yapılmayıp su ve gübreden yoksun bırakılırsa ve eğer çevresindeki otlar temizlenmezse, lezzetli meyveler vermeyecektir. O halde çocuğu kendi haline bırakmak, değerli çocukluk yıllarını boşa harcayıp hiçbir Şey ğrenmemesine izin vermek, akla mantığa sığar mı? Çocukluk yıllarının “sermayesini” yaşam “kumarında” kaybettikten sonra, olgunluk çağına ererek terbiyesi için en uygun dönemi ardında bırakmış olacağı gibi, fizyologların görüşüne göre, zihinsel yetenekleri kuruyup kaybolacaktır.

Şair Sadi'nin hemen hemen yedi yüz yıl önce yazdığı Şu Şiir üzerinde anne babaların bir kez daha düşünmeleri, onlar açısından yararlı olacaktır:

Mutluluk,
Çocukluğunda terbiye
görmemiş kimseden kaçar...
Düşünün, yeşil dal kılavuzlanabilir
Fakat kuru dalı
yalnız ateş düzeltir.

Burada, kalem ve kağıdı bir tarafa bırakarak okuyucularımıza veda edelim. Bu kitapta bulunan düşünceleri uygun bulur ve bunlardan yararlanabilirlerse, o zaman bu, yazarın mükafatı olacaktır.

Bibliyografya

Advent Of Divine Justice Şevki Efendi, Wilmette Illinois; Bahâi Publishing Commitee, 1939

Bahâi Education/ A Compilation The Research Department of the Universal House of Justice. Wilmette, Illinois; Bahâi Publishing Trust, 1977

Bahâi World Faith Selected Writings of Bahauallah and Abdulbaha. Wilmette Illinois; Bahi Publishing Trust 1973

Kurdun Oğlu Risalesi Bahauallah Wilmette Illinois; Bahi Publishing Trust 1941, 2nd. Edition 1953- reprinted 1976

Gleanings from the Writings of Bahauallah -(Bahauallah'ın Sesi) Translated by Shoghi Efendi Wilmette Illinois; Bahi Publishing Trust 1939, 3rd. Edition 1976

Hidden Words Bahauallah, (Saklı Sözler: Mecdi İnan) translated by Shoghi Effendi with the assistance of some English friends. London Bahai Publishing Trust, 1932, reprinted 1972

Promulgation of Universal Peace Discourses by Abdulbaha Abbas during His visit to the United States 1912, Vol.1 Chicago; Executive Board of Bahai Temple Unity, 1922. Vol.2 Chicago Bahi Publishing Committee 1925. Published complete in one volume, Wilmette Illinois, Bahi Publishing Committee, 1943

Secret of Divine Civilization Abdulbaha, translated by Marzieh Gail. Wilmette Illinois; Bahâi Publishing Trust, 1957. 2nd. Ed. 1970, reprinted 1975

Selections from the Writings of Abdulbaha Translated by a Committee at the Bahâi World Centre and Marzieh Gail. Haifa Bahâi World Centre 1978

Star of the West vol.9, Chicago; The Bahâi News Service 1918. Reprinted in vol.5 Oxford; George Ronald 1978

Tablets of Abdulbaha Abbas 3 Volumes, first published in 1909-16. New York Bahâi Publishing Committee 1930

Tablets of Bahauallah Translated by Habib Taherzadeh with the assistance of a Committee at the Bahâi World Centre Haifa; Bahâi World Centre 1978

Bahai Eserleri A.Ş.
Basım ve Dağıtım